De dichtwerken van Bilderdijk. Deel XIII

Willem Bilderdijk

bron
Willem Bilderdijk, *De dichtwerken van Bilderdijk. Deel XIII*. A.C. Kruseman, Haarlem 1859

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bild002dich14_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

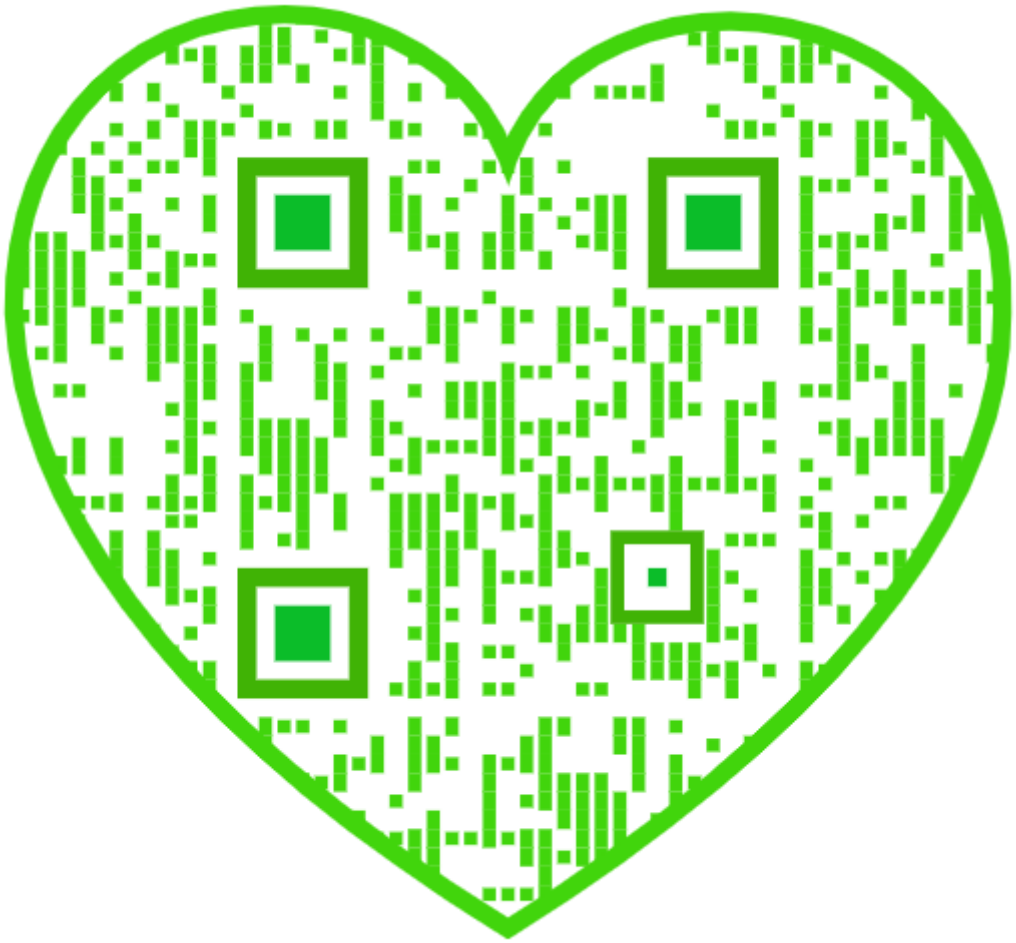

Mengelingen.
(Vervolg.)

Aan het hoofd van mijnen Tyrtéus.*

Krieg ist mein Lied: weil alle Welt
Krieg wil, so sey es Krieg!

GLEIM.

't Schreeuwt alles, te wapen!
't Wil al in 't geweer!
In mannen en knaapen,
Hoe oud of hoe teêr,
Hoe wel- of wanschapen,
Geen onderscheid meer!
't Kan rusten noch slapen,
Maar hongert naar de eer
Van kousjens met slopjens,
En knoopjens als dopjens,
En schoentjens met smeer.
De boer Alexandert
By mistpraam en kar;
De burger, gebanderd,
Loopt om voor een' nar:
't Zwiert vaandel en standerd,
Hoe heet of hoe bar;
't Saizoen is veranderd,
En 't jaar in de war;
De kermis vol kuren
Schijnt eeuwig te duren
Aan 't poppengesnar.

* * *

Wel aan dan, mijn vrinden!
Wil 't alles te veld;

* Verspreide Gedichten I, 89.

Zijn de oorlogsgezinden
Nu meerder geteld,
En ruimer te vinden
Dan oordeel of geld:
Wil elk zich verblinden
Met d' eernaam van Held;
Weläan dan, eens mede
Naar Attische zede,
Den Krijgstoon gesteld!

1787.

Verdienste van een' vriend.*

'k Erken het, Birrhus is goedwillig, braaf, oprecht,
Trouwhartig even zeer als ijvrig en dienstvaardig,
Godsdienstig, arbeidzaam, en aan zijn' plicht gehecht:
Gy prijst hem t' onrecht niet, hy is die lofspraak waardig;
Maar, vriend! dit maakt by my den roem uit van een' knecht,
En, om mijn vriend te zijn, dient vrij wat meer gezegd.

1787.

* Verspreide Gedichten I, 99.

Onze droefheid by 't vriendengraf.*

GRIJZAART.
Wat treurt ge, ô teder Maagdelijn?
Wat leed is u geschied?

MAAGD.
ô Lieve Grijzaart, geef my troost:
Ik smoor in zielsverdriet.

GRIJZAART.
En wat is de oorzaak van dien rouw,
Die u zoo fel beknelt?

MAAGD.
Ach! zie dien schoonen appelboom
In 't midden van het veld!

GRIJZAART.
Ik zie dien boom vol vruchten staan,
Maar meestendeels doorwormd.

MAAGD.
Dat koomt hem van den Noordenwind,
Die van den zeekant stormt.

GRIJZAART.
En schreit gy om 't geschonden ooft?
't Verlies is zeker groot.

MAAGD.
Ach! Grijzaart, neen, dat treft my niet:
Mijn vader heeft nog brood.

* Verspreide Gedichten I, 23.

GRIJZAART.
Wat houdt ge dan 't bekreten oog
Op dezen tak gericht?

MAAGD.
Er hing een blozende appel aan,
Een siersel voor 't gezicht.

GRIJZAART.
En is het ooft, het geen hier wast,
Uw eenig eigendom?

MAAGD.
Mijns vaders boomgaard is het, neen;
Ik wandel hem maar om.

GRIJZAART.
Was u die appel dan zoo waard,
En muntte hy zoo uit?

MAAGD.
Ik had mijn hart er aan verknocht.
Het was de roem van fruit.

GRIJZAART.
En door wat toeval werd die vrucht
Van 't steeltjen weggerukt?

MAAGD.
Mijn vader zag en vond hem rijp,
En heeft hem afgeplukt.

GRIJZAART.
Geplukt! uw vader! rijp! en dit -
Dit wekt u droefenis?

MAAGD.
Ja, om hem ons in 't middaguur
Te zetten op den disch.

GRIJZAART.
Wat woudt ge van uw' vader dan?
Wat deed hy u te kort?

MAAGD.
Ach! Grijzaart, weet hy wat hy wil,
Die tegen de Almacht mort?

1788.

De wenschen.*

Ali, in zijn bedecel,
Smeekt den Engel Gabriël
Om geleerdheid en verstand,
En ontfangt het van zijn hand.
Drie jaar later bidt hy weêr,
En zijn wenschen is om eer.
Zijn begeerte wordt voldaan.
Nu ontbreekt er rijkdom aan.
Naauwlijks vraagt hy geld en goed,
Of hy zwemt in overvloed.
Straks begeert hy vrouwenmin:
Hy verzadigt zich daar in.
Hy verlangt naar nageslacht:
't Wordt hem aanstonds toegebracht.
Thands zijn 't vrienden, die hy smeekt,
En hy heeft die, eer hy spreekt.
Daar op haakt hy naar gezag:
Hy bezit het nog dien dag.
Eindlijk dorst zijn ziel naar rust:
Hy verkrijgt zijn hartelust.
Die verveelt hem wederom,

* Verspreide Gedichten I, 27.

En - de wanhoop maakt hem stom.
Wreevlig, dof, en buiten raad,
In een' deerniswaarden staat,
Mijmrend, kwijnend zonder end,
Slaat hy 't oog naar 't firmament:
‘Zie, ô Hemel, hoe ik lij!
Is er geen geluk voor my?’
Gabriël verschijnt op 't woord,
Zoo als hy dit zuchten hoort:
‘Slechthoofd (zegt hy) die daar klaagt!
Hebt gy ooit geluk gevraagd?’

1788.

Leven.*

Siert het frisse rozebloed,
Tooit des krokus gouden gloed,
Bollen wang, en hairen;
Koomt een halfvoltrokken eeuw
Met des levens wintersneeuw
't Wagglend hoofd bezwaren: -
Hult de kriekende ochtendstond
't Lachen van den kindermond
Met aanminnig blozen;
Legt het flaauwende avondlicht
Zilvren glinster op 't gezicht
Van den tandeloozen:
Neemt het lichaam toe of af,
Rijst het, duikt het naar het graf;
Zegt niet dat we leven:
Door zich-zelve te vergaan
Is te strijdig met bestaan,
Om het naam te geven.

1788.

* Verspreide Gedichten I, 29.

Vroeg en laat.*

't Open roosjen, rijk van blad,
Zei aan 't nog gesloten knopjen,
Dat aan 't zelfde steeltjen zat:
Zie eens, dik onaartig propjen,
Zie, hoe luisterrijk en schoon
Sprei ik al mijn' schat ten toon!

't Knopjen zweeg en hoorde 't aan;
Maar de middag kwam haar wreken,
Deed heur' boezem opengaan,
En de volle roos verbleeken.
H o o p en dartelend G e n o t !
Ziet uw beeld en 't menschlijk lot!

1788.

* Verspreide Gedichten I, 33.

Piet Hein.*

Die d' aart van Neêrlands volk in eens wil door zien steken,
En weten, wat by elk het hoogst in achting staat,
Noem' my op markt, op beurs, by kinders op de straat,
Hy zal ze van mijn buit, de zilvervloot, doen spreken.
Maar wat ik meer bedreef, mijn' wezendlijken lof!
ô Zegt heel Amsterdam, daar wete wy niet of,
Daar het de wisselbank gien oortje van gestreken.

1788.

Hooft en Vondel.*

Uw val genaakt, roemruchte VONDEL,
En de uwe, nog doorluchter HOOFT!
Door ieder nieuwen dichterbondel
Wordt iets van uwen roem verdoofd. -
Verdoofd? door zulke letterlichten? -
Ja, mannen, lacht niet onbedacht:
Hoe meer men afwijkt van uw diehten,
Hoe meer men zich uw' meester acht.
Haast zijn we tot dat punt vervallen,
Dat niets van 't onze naar u zweemt;
En hoe dan als Poëet te brallen,
Ten zij men u de kroon ontneemt?

1788.

* Nalezingen I, 32.
* Verspreide Gedichten I, 36.

's Levens doel.*

De vroege jeugd vloog heen, met om 't vermaak te rennen;
De rijpheid ging voorby met naar 't geluk te staan:
Het wuft vermaak ontglipte op huppelende pennen:
't Geluk bood nergens zich aan zijn' bejager aan.
Wat tracht nu de ouderdom? - De waarheid na te sporen. -
ô Rusteloos gesloof! onopgeheven juk!
Doch die de waarheid vindt heeft jeugd noch kracht verloren:
Zy is 't ontglipt vermaak; zy, 't ongezien geluk.

1788.

Groot.*

Ach! 't is geringe kunst, den naam van GROOT te winnen:
Die naam is by 't gemeen voor luttel winds te koop.
Wees onbegrijplijk slechts, en toon verdraaide zinnen;
De grootheid van uw' naam zal eerst met spot beginnen;
Verwondring volgt weldra; het vreemde doet zich minnen;
Een blinde volglust rijst, bekruipt den grooten hoop;
En eindlijk, niets zoo dwaas, of 't krijgt een' vollen loop,
In spijt van Pallas-zelv en al de zanggodinnen.

1788.

* Verspreide Gedichten I, 37.
* Verspreide Gedichten I, 42.

Op den beroemden Timantes, vroeg gestorven.[*1]

Vrouw Klotho nam den draad dien haar heur Zuster gaf,
En mat T i m a n t e s roem in plaatse van zijn jaren:
De grimmige Atropos beschouwde 't, sneed hem af
En riep: dit enkle mensch verbruikt hier al ons garen.

1788.

Eindnoten:

1 Zie 't Grieksche Epigramma van Leo Allatius by Leonardus Augustinus, I D.n. 75 pag. 26.

Aan een vijfjarig kind.[*]

'k Draag u mijn dichtkunst op, en gy - gy kunt niet lezen?
Wat nood, beminlijk kind, zoo loos als wonderschoon!
Kupido, waar ge op lijkt, heet immers blind te wezen,
En krijgt meer verzen t' huis dan al de rest der Goôn.

1789.

* Verspreide Gedichten I, 84.
* Verspreide Gedichten I, 39.

's Minnewichts blindheid.*

Zijt ge inderdaad geblind, gelukkig Minnewicht!
Dit wint u 't lezen uit van menig kreupel dicht,
Dat daaglijks aan u wordt gericht.
ô, Zoo ge wijs wilt zijn, wensch nooit weêr om 't gezicht!

1789.

Op Glycias.*

Geen baard, maar mollig dons, geen dons, maar teedre waassem,
Ja naauwlijks waassem is 't, die uw geslacht verraadt.
De wind, de zonneschijn, des Zéfirs koelende aassem,
Verdelgt hem als een' walm van 't blozende gelaat.
De kweepeer heeft heur schel met zulk een waas betogen;
De wijndruif, versch geplukt, draagt even zulk een' dauw.
't Staat lieflijk, luisterrijk, innemend zelfs voor de oogen,
Maar kan geen vingrensmet, geen' maagdendruk gedoogen.
Ja, zelfs geen enkle zucht, eens meisjens harte ontvlogen,
Genake u van ter zij', of ijlings zijt ge een vrouw.

1789.

* Verspreide Gedichten I, 40.
* Verspreide Gedichten I, 68.

Naar Boëtius.*

Wilt gy de onwankelbare wetten
Van 't Hooge Godsgezag,
Door geen vermogen omtezetten,
In helder opgeklaarden dag
Beschouwen, wend het spannend oog
Naar 's hemels blaauwe boog.

Daar ziet ge de onbegrootbre starren,
Gelijk in 't juist verband,
Hun loop en orde niet verwarren,
Maar, houvast van hun plaats en stand,
Het eens geregeld evenwicht
Bewaren als een plicht.

De zon zal met zijn gloeiende assen
De kille Nachtgodes
Op 't vluchtig looppad niet verrassen:
Noch Febes zilvren reiskales
Op de afgepaalde hemelbaan
In 's broeders renspoor staan.

De Noordbeer die in snelle kringen
Om 's warelds aspunt loopt,
En nooit by 's hemels wentelingen
Zijn vuur in 't westerpekel doopt,
Wil zich by 't oovrig starrenheir
Niet domplen in het meir.

* Almanak ‘Holland,’ 1849.

De nachtboô kondigt de avondschaâuwen
Op vastgezetten stond,
De morgenstar het uchtendgraauwen
Naar eeuwig wederzijds verbond:
En strijd en twist zijn onbekend
Aan 't blinkend firmament.

Deze eendracht temt door zichtbre blijken
Der stoffen strijdigheên:
Doet droogte en vocht elkander wijken;
Brengt koude en vuurgloed overeen,
Daar 's aardrijks zwaarte nederzijgt,
De vlam ten hemel stijgt.

Van daar dat steeds by zoele lente
De lucht den bloemgeur aâmt
By zomergloed de vaste rente
Des vruchtbren landbouws wordt verzaamd:
Het najaar milde boomgaartdracht,
De winter, regens wacht.

Dit is 't, dat al wat leeft op de aarde
Te voorschijn brengt en voedt:
Ditzelfde, dat wat ze eenmaal baarde
Op nieuw voor 't oog verdwijnen doet:
Dat alles sloopt, vernielt, verdelgt,
En weêr in 't niet verzwelgt.

Dus houdt de Almachtige Albeslechter
De toomen van 't heelal:
Vorst, Heer, Bron, Oorsprong, Wet en Rechter,
Zet Hy der dingen afloop pal;
Wendt ze om en bindt hun woesten vlerk
Aan vaste wet en perk.

Of zoo Zijn hand den ren der dingen
In de ingeprente vaart
Niet weêr terug dwong in zijn kringen,
Hoe wierd hun vaste band bewaard?
Geen standhafte orde hield hen meer,
Gescheiden van hunn' Heer.

Hy is 't, Wien alles aan moet hangen;
Aan Wien de vroome kleeft,
Die niet dan in het heetst verlangen
Bestaan, of duur, of wezen heeft,
Van weêr te vloeien tot de bron
Waar 't aanzijn uit begon.

1789.

Wagenaar.*

Een schrijver van beroep, die, aangespoord door 't voordeel,
Slechts schaars de stof zijns werks, en nooit zijn taal verstond;
Op ieder blad byna de naakte waarheid schond,
Door beurtlings misverstand, partyzucht en vooroordeel;
En, zoo ontbloot van smaak, geleerdheid, en vernuft,
Als kinderlijk gehecht aan valsche hersenschimmen,
Zijn' naam by 't blinde volk een hoogte deed beklimmen,
Die elk verlichter geest in 't oordeel overbluft.

1789.

* Nalezingen I, 34.

Hero en Leander.
Proeve uit Muséus.*

Godes! verbrei de toorts, getuige van een liefde,
Die 't bruischend pekelnat by 't aaklig duister kliefde;
Den stillen minnelust, en 't heimlijk echtverbond,
Onttrokken aan 't gezicht van d' eersten morgenstond;
En 't eenzaam Abydos, met Sestos ruwe stranden
Het heuchelijk tooneel van Heroos huwlijksbanden.
Wat hoor ik? - de Echttoorts, en Leanders Watertocht! -
Gewis, ik heb uw hulp niet vruchtloos aangezocht,
Mijn zangeres! - vaar voort; ik volg u na. Wy zingen,
De fakkel, huwlijkstoorts der Echtverbondelingen;
Die, Bruiloftsstichteresse, en liefdes feestbodin,
Als de opgehangen prijs van 't renperk van de min
Verdiend had by 't gestarnt, met onverdoofbre stralen,
En d' achtbren eernaam van Diones star, te pralen:
Dewijl ze als Dienares van 't heilig ledikant
Geheime kennis droeg van d' onderlingen brand,
Eer de ongestuime wind, in toomloos woên ontstoken,
De woeste golven door zijn' adem bracht aan 't koken.
Welaan dan: zing my voor, hoe één barbaarsche nacht
De fakkel heeft gebluscht, Leander omgebracht.

[1789.]

* Nalezingen I, 40.

Op het afbeeldsel van de jonge Elize.*

Dat vleiery, zoo mild in lof te zwaaien,
By zooveel schoons nog één volmaaktheid voeg'!
Zy mat zich af terwijl zy wil verfraaien
Maar ach! zy zegt op verr' na niet genoeg.

Andwoord en tegenandwoord.*

't Is waar, maar op dat been, (och! kon ik 't recht gebruiken!)
Gelukt me een enkle sprong, verbaas ik 't dom gemeen.

Welnu, ik gun u 't spel; maar pas dan op 't verstuiken:
Of anders noemt men u voor kreupel, b r e k e b e e n .

* Nalezingen I, 41.
* Nalezingen I, 43.

Op de gezochte welsprekendheid der predikanten.*

Gy wilt, ik zal ter kerk' den godsdienst gaan verrichten?
Den godsdienst, Kalidas! dien lieflijkste aller plichten!
Koom, 'k volg u, 'k brand er naar; maar zorg dat die er spreekt
Geen eigene ijdelheid naast God en Christus preêkt.
Dan zal, en anders niet, mijn ziel zich voelen stichten.
Maar 'k gruw van 't huichlend rot, dat andren voor zal lichten,
En, beedlende om mijn' lof met prachende aangezichten,
Het reukwerk in hun hart aan valsche goôn ontsteekt.

1790.

* Verspreide Gedichten I, 41.

's Heilands eerste wonderwerk.[*1]

Het zedig bronnat bloosde op 's Heilands oogenschijn:
Hy, zag 't genadig aan, en 't was verhoogd tot wijn.

1790.

Eindnoten:

1 In Engeland stelde men een' prijs op het beste en kortste Latijnsche Vers op dit onderwerp. Hy werd behaald door het volgende:

Casta Deum vidit lympha, sed erubuit.

Men vroeg my daar eene vertaling in een Hollandsch vers van.

Op eens Duitschers muzich machen.[*]

Jobst noodigde eens een' vriend als hy m o e z i e k zou maken.
Hy speelde, en vroeg op 't laatst, hoe heeft het u gesmaakt?
'Gy houdt voortreflijk woord, ik wil het niet verzaken,
(Was 't andwoord van zijn' vriend met uitgestreken kaken)
Gy hebt met al 't gekrasch my m o e en z i e k gemaakt.'

1790.

* Verspreide Gedichten I, 81.
* Verspreide Gedichten I, 83.

Hooft.*

Het meestbegaafd vernuft dat Hollands bodem teelde,
De bestgevormde smaak, en 't oordeelrijkst verstand,
Dat zedige eenvoud paarde aan onbekrompen weelde,
En Romes grootheid toonde aan 't kruipend Nederland.
Geboren Hoofdpoëet, wiens onuitputlijke ader
Met onbedwongen' loop en onberoerbaar vliet;
Die meer dan Vondel was, en Vondels voedstervader;
Wien Vondel overtrof, doch nimmer achterliet.

1790.

* Verspreide Gedichten I, 65.

Aan Albeschik, ter maaltijd verschijnende. Martialis gevolgd.*

Maakt ge elders u geliefd met eeuwig nieuws vertellen,
Thands moogt ge, ô Albeschik, u van die last ontslaan:
Ik heb geen' P o s t v a n S t a a t noch D a g m a a r op te stellen,
My gaat noch Fransche krijg, noch Poolsche Rijksdag, aan.
My lust noch Hofmaitres, noch Grootvizier, te kennen;
Noch uit- noch wedertocht van eenig Regiment;
Noch 't uur waar op Katjou zijn zevenspan zal mennen;
Noch wien de Compagnie naar de Oosterlanden zendt.
Ik wil van open ampt noch van begeven hooren,
Van niemands ondergang noch opgang in 't heelal,
En 'k heb voor lastertaal geheel onwillige ooren,
Zoo wel als voor den kreet van 't zinloos lofgeschal.
Kan andren dat gerel van ieders zaken streelen,
Ik ben my-zelv' genoeg, en eet mijn eigen brood;
En, wilt ge mijnen disch als vriend en broeder deelen,
Zoo zwijg, of leer me iets nuts, of - wees voor eens genood!

1791.

* Verspreide Gedichten I, 100.

Aan een verouderend meisjen.
Na Ausonius.*

'k Zei duizendmaal, Lycoor, de tijd gaat vliegend om:
Besteed uw jeugd, 't is tijd; haast naakt ons de ouderdom.
Vergeefs! gy loegt my uit. Nu sloop op wollen sokken
De grijsheid ons op 't lijf, en jeugd en bloei vertrokken.
Thands spijt u, dat ge een perk, u voor 't genot vergund,
En achtloos doorgesleurd, niet weêr herroepen kunt.
Kom echter, laat ons thands 't verwaarloosd zoet nog smaken,
Waar naar ik... 'k zeg niet, haak, maar eenmaal plach te haken.

1793.

Tegenspoed.*

Verdraag met lijdzaamheid uw' toestand, hoe ellendig,
Mijn ziel, zoo ge aanspraak maakt op 't heil waarvoor gy lijdt.
Gods onverwrikbre zorg waakt over u bestendig,
En sluit de schatkist van heur gaven niet t' ontijd'.
Beschrei uw deel dan niet. 't Is edel, 't is verheven!
Verzaak uw' ijdlen trek, uw dorst naar tijdlijk goed!
God-zelf bestemde u eens, al 't geen u was te geven,
En 't kenmerk van zijn gunst is aardsche tegenspoed.

1793.

Uit een'Turksch'dichter.

* Mengelingen III, 60.
* Verspreide Gedichten I, 38.

Winter.*

De Winter heeft met kille hand.
Den populier ontbladerd,
En 't frisch tapeet van 't groenend land,
Met gras, en kruid, en spruit, en plant,
Met roovers klaauwen aangerand,
Voor goeden prijs benaderd.
De bloem verlept, hoe zoet van geur,
Hoe ongemeen van stal of kleur,
Hoe wonderbaar dooräderd.
De Zon verschijnt slechts, om den sleur,
Door de eene of andre nevelscheur,
Verlaat zijn bed naar willekeur,
En kijkt eens over de onderdeur;
Zijn rijtuig staat ontraderd.

Maar, teder bloemtjen, wacht van my
Geen' lijkzang op uw sterven,
Geen treurlied op het jaargetij':
Ik ken een bloem van meer waardy,
Hoe liefelijk uw geur ook zij,
Hoe levend ook uw verven!
Lycoris blozende gelaat
Verwint uw schittrendst praalgewaad
Wel honderdduizendwerven,
En 't zuchtjen, dat heur borst ontgaat,
Wanneer heur hart van liefde slaat,
De balsemlucht, waar in gy baadt;
Heur lach, den schoonsten dageraad:
Met haar, kan ik u derven.

1793.

Op gegeven rijmwoorden.

* Verspreide Gedichten I, 52.

De romance.*

Hy kent dit kunstvak niet, hy toont het niet te kennen,
Die 't enkel losse scherts van weinig' arbeid acht.
't Valt lichter, Herkules ten Hemel na te rennen,
Of zich in 't bloed te baân van Pelops nageslacht.
Meer zullen er met roem op Thespis laarzen stappen,
En Klioos krijgstrompet doen daavren als om strijd,
Dan met een' enklen greep dat zachte schoon betrappen,
Dat met één schittring treft, en geene tooisels lijdt.
Dit vak laat woordenpraal noch opgeblazen zwelling,
Maar enkle waarheid toe; doch, zoo ze een Dichter ziet!
't Eischt schildring en gevoel by d'eenvoud der vertelling;
Maar schildring, los van trek, en vlak van koloriet.

1793.

* Verspreide Gedichten I, 56.

De aalmoessen.
Een Olgaar aan een' muzulman.*

Vaak schenke een Muzulman zijn' armen
  Een derde deel van 't geen hy heeft:
Hier. schoon min vatbaar voor erbarmen,
  Is 't echter dat men meerder geeft.
Onze armen zijn onze Amptenaren,
Die by geheele Legerscharen
  Ons allen zitten op den zak;
  Met nog een onbegrootbaar pak
Van allerlei Regeeringsleden,
Die hier en elders plaats bekleeden;
  En hun Ministers zonder end,
  Gehecht aan elk departement.
En zy alleen niet met hun allen,
Maar hun bedienden, by getallen,
  Op zekerheid van postjens stout,
  En dienende op ons onderhoud.
Ja zelfs, tot meerdering van plagers,
Hun snijders, bakkers, tuinders, slagers,
  En wie hun waren crediteert,
  En naderhand geen geld begeert.
Die allen zijn, by ons, Olgaren,
Onze armen, die ons 't meest bezwaren,
  En, 't zij ons-allen lief of leed,
  Volkomen leven van ons zweet.
Voeg duizenden van huisgezinnen,
Wien 't wordt belet hun brood te winnen,
  Om vijf, zes, koopluî dienst te doen,

* Verspreide Gedichten I, 57.

En, die wy ook van 't onze voên; -
Voeg duizenden die 't winnen konden,
Maar lui, kwaadwillig, ongebonden,
Een' afkeer hebben van het werk,
En 't recht misbruiken van de kerk; -
Voeg duizenden van oude wijven,
Die in de Bestjenshuizen kijven,
Met duizend Hofjens op een rij,
En dan de bedelaars, daarby:
En zeg, wanneer gy 't hebt berekend,
Is dit bewijs niet klaar en sprekend,
Dat nergens, van Chinees tot Ier,
Zoo veel veraalmoest wordt als hier?

En is dan 't ijvrig aalmoesgeven
't Voornaamste van 't Godzalig leven;
En wist het vele zonden uit,
Waarvoor men ons den hemel sluit;
Zo vraag ik rond in alle kerken,
Gezond in 't stuk der goede werken,
Of we allen, op die liefdebaan,
Niet vast ten hemel moeten gaan?

1793.

Nasser en Mostazem.*

De Kalif Nasser vond een' ruim verwelfden bak,
Op zestig duimen na vervuld met gouden platen.
Geef, Hemel, riep hy uit, dat ik het ledig vak
Nog aanvull' voor mijn dood en strijkvol na moog laten!
Mostazem wordt na hem op 's Grootvaârs throon gehuld,
Beschouwt zijns Voorzaats schat en vindt den bak vervuld,
Maar voert eene andre taal, en wenscht zich zoo lang leven,
Tot hy dien gantschen hoop zal hebben uitgegeven.
Wie hunner nu was wijs? wie handelde onbedacht?
De Hemel die hen hoort, verhoort, en straft hen beiden.
De wanhoop foltert d' een' in van zijn goud te scheiden;
En de ander treurt om 't goed, balddadig doorgebracht,
En sterft in zelfverwijt, ellendig, en veracht.

1793.

Uit een Persisch dichter.*

De toegang tot uw hart zij ieder niet geöpend,
Maar wend het oog naar God in al wat u ontmoet!
Verhef uw zucht tot Hem, verlangend, brandend, hopend:
En stel in de eer zijns naams uw hoogst, uw eenigst goed!

1793.

* Verspreide Gedichten I, 60.
* Verspreide Gedichten I, 61.

Bid, maar verhef u niet.*

Abdallah rees by hollen nacht,
En stortte zijn gebeden.
Zijn vader, om zijn deugd geacht,
Verzelde hem, en hield de wacht
Op ieder van zijn schreden.
Hy zag die godsdienstoefening,
Die zichtbaar van het harte ging,
En prees den braven jongeling
Om 't heilig tijdbesteden.
Eens had hy aan dien plicht voldaan,
En zag zijn broeders slapen.
‘Mijn vader, sprak hy, zie dit aan!
Niet een, wien 't waard is, op te staan
Voor die hen heeft geschapen.’
Zijn vader andwoordt: Slaap als zy!
Veel liever, dan uit hovaardy,
In liefdelooze pralery
Verboden lust te rapen.

1793.

* Verspreide Gedichten I, 62.

aant. Algemeen grafschrift.*

Men waan hier naam, geslacht, beroep, noch staat te lezen.
EEN HANDVOL IJDLE STOF is 't opschrift van dees steen.
't Was niets en 't wierd tot niet, al scheen het iets te wezen.
Gy, Wandlaar, zijt ge iets meer? Uw eigen hart zegt neen.

1793.

Op de Barmeciden.
Overeenkomstig 't Perzisch oorspronklijk[*1]

ô Troetelkind van 't lot, dat, op heur' schoot gevoedsterd,
Uit heur vergifte borst de melk des voorspoeds drinkt!
Mistrouw heur gunstbewijs, hoe teder ook gekoesterd,
Zoo lang ge in 's levens wieg nog hobblend rijst en zinkt.
Herinner u het heil der fiere Barmeciden,
En leer, afhanklijk mensch, den glans der grootheid vlieden.

1793.

Eindnoten:

1 Dus door Voltaire, maar onnaauwkeurig, gevolgd.

Mortel, faible Mortel, à qui le sort prospère
Fait goûter de ses dons les charmes dangereux!
Connais quelle est des Rois la faveur passagère:
Contemple Barmécide, et tremble d' être heureux.

* Verspreide Gedichten I, 71.
* Verspreide Gedichten I, 72.

De wareld.*

't Is waar, de onwaardigste wordt vaak ten top verheven;
Verdienste is ongezien, verholen, of veracht: -
De wareld is een zee door stroom en wind gedreven,
Waarin de parelschelp in diepen grond blijft kleven,
Terwijl zy zich voor 't oog met nietig wier bevracht.

Uit een'Oostersch'Schrijver.

1793.

Gebed van een oosterling.*

De een vraagt u, groote God, 't genot van 't hemelsch Eden,
En de ander smeekt genâ van Hel en Helsche pijn.[1]
Uw wil geschiede aan my! zie daar mijn gantsche beden.
Mijn wil zij de uwe alleen, en 'k zal volzalig zijn!

1793.

Eindnoten:

1 Onder de gebeden der Mahomethanen zijn deze twee de meest gewone smeekingen.

* Verspreide Gedichten I, 73.
* Verspreide Gedichten I, 75.

De oostersche dichter Hallage,
Als hy wreedaartig ter dood wierd gebracht.*

Gezegend zij de God die my zijn' disch verwaardigt,
   En my de kelk niet spaart, geheiligd door zijn' mond!
Zy is het die mijn hart, daar 't op Hem hoopt, rechtvaardigt:
   Hy handelt me als een' vriend, genoot van zijn verbond.

1793.

Gods voorbestemming.
Uit een' Oostersch' Dichter.*

Laat branding, klip, en storm uw ranke kiel vrij sloopen!
   Zie d' afgrond opgespart met vratig ingewand!
Gy moogt, geloovig hart, een wisse redding hopen;
   God-zelf bestemde een wrak, waarop ge u bergt aan't strand.
En, ziet ge uw' Reisgenoot aan uwe zij' verzinken,
   De zelfde hand heeft hem, van de uiterste eeuwigheid,
Het teeken ingedrukt voor 't reddingloos verdrinken,
   Die u door kolk en klip naar 't vaderland geleidt.

1793.

* Verspreide Gedichten I, 76.
* Verspreide Gedichten I, 77.

De spreuk van Abou Kethir.*

Die zich, in grootheid, needrig toont,
In overvloed, milddadig,
En, in gezag, het recht niet hoont,
Dien toont zich God genadig.

1793.

Thrasybulus, de Lacedemoniër.

Den boezem opgevlijmd met zeven eedle wonden,
En op zijn bloedig schild van 't slagveld t' huis gebracht,
Brengt Thrasybulus lijk, hoe deerlijk ook geschonden,
Geen' rouw, maar zeldzame eer, aan afkomst en geslacht.
Zijne uitvaart wordt gevierd met sleepende oorlogsvanen,
Maar 't hart zijns vaders juicht, en wraakt de droefenis:
‘Een ander zij beweend! mijn zoon behoeft geen tranen,
Hy, die mijn bloed, Spartaan, en dus gesneuveld is!’

Na Ausonius.

1793.
Verspreide Gedichten I, 79.

* Verspreide Gedichten I, 78.

Op eene Niobé van marmer.*

Wanhopend, Moeder, wreed van talrijk kroost ontzet,
Verstijfde ik tot een' steen, na uitgeputte tranen:
'k Herleef, daar's kunstnaars hand me uit mijn bezwijming redt,
En uit de rots hervormd, my nog een beeld doet wanen.
Mijn oog ontbreekt nog vocht van 't opgedroogd geween;
Mijn boezem ademt weêr, maar met onmerkbaar hijgen;
De doodschrik liet my bleek en kil als marmersteen;
En, de uitgestane straf leert me onverbreekbaar zwijgen.

1793.

Op 't huwelijk van Petrus.... en Celia....*

De lieve Celia vereent met braven Peter:
Stort, Hemel, op dit paar uw' dierbren zegen uit!
Geen hart was ooit zoo goed, geen zielsgestemdheid beter,
Dan 's Bruigoms borst vervult, en uitblinkt in de Bruid.
Vereen, gezaligde Echt, hun beider hart en zinnen,
En blijv' hun huwlijkskoets, van twistrook onbesmet,
Tot beider grijsheid toe, in wederzijdsch beminnen,
Een groenend Peterceliebed!

1793.
K n i e d i c h t .

* Verspreide Gedichten I, 80.
* Verspreide Gedichten I, 85.

Lief.
Aan Bellulus.*

Ge maakt een heel lief vaers; ge schrijft een' lieven brief;
Ge zingt, ge speelt de fluit en 't orgel, beide, lief.
Ge weet heel lief (zegt elk) te dammen en te schaken,
En met een lief gesprek de vrouwen te vermaken:
Ge kleedt en kapt u lief; ge doet een lief pleidooi.
Lief doet ge wat ge ook doet, maar niemand noemt het mooi:
't Wordt geen van alle schoon, maar altijd lief, gerekend.
Doch weet ge wat dit lief in ieders mond beteekent?
Schoon noemt men, fraai of mooi, het geen behaagt en treft:
Lief, 't geen de inschiklijkheid uit goeder hart' verheft.

1793.

K n i e d i c h t .

* Verspreide Gedichten I, 86.

Sultan Thogrul Ben-Arslan.*

Van woede, en waan, en wijn, tot barstens opgezwollen,
Vliegt Thogrul van zijn' disch op 't brieschend oorlogsros,
Rukt in op 's vijands macht met wagglend zuizebollen,
En zwaait aan 't hoofd zijns volks een zware legerknots.
'Mijn oog scheppe in mijn heir een edel zelfbetrouwen,[1]
(Dus schreeuwt hy zingende uit, in dichterlijke taal.)
Mijn arm zal met één slag geleedren nederhouwen,
En oopnen aan mijn volk den weg ter zegepraal!
Mijn arm zal met één slag' - Hy heft den arm naar boven,
Slaat, rennend, blindlings toe, en treft zijn eigen paard,
Dat plotslings met hem stort, en, uit den zaâl gestoven,
Is hy, hy-zelf, de prooi van 't eerstgetrokken zwaard.

1793.

Eindnoten:

1 Verzen uit een toen algemeen bekend Oostersch Dichtstuk.

Aan een' groven blondijn, in zijn' stijl geen geslachten waarnemende.*

Natuur bedacht zich nog, of ze, in u voorttebrengen,
Een' jongling scheppen zou, dan maagdelijke spruit.
Uw star verrees terwijl, voorkwam haar in 't besluit,
En gy, voor man te blank, voor vrouw te ruw van huid,
Kunt zelfs in 't schrijven, niet, dan man en vrouw vermengen.

1793.

Zie Auson. Epigr. 107.

* Verspreide Gedichten I, 87.
* Verspreide Gedichten I, 88.

De oostersche wetgeleerde.*

De groote Timour[1] vroeg een' Oostersch' Wetgeleerde,
Door Haleps[2] overgang in zijn geweld gebracht,
'Wien 't voegde, dat het volk met naam van S c h e d i d [3] eerde;
Die voor of tegen hem door 't krijgszwaard was geslacht?'
De Leeraar zwijgt een poos. Het voorstel was vrij kwastig:
Hy voelde dat zijn hoofd al zeer gevaarlijk stond.
Veroordeelt hy zich-zelv', of toont hy zich standvastig?
De strik klemt even sterk, en 't uitzicht sluit zijn' mond.
'Nu, Cadhi, zegt de Vorst, hebt gy uw andwoord vaardig?'
'Ja, Sultan! 'k vind uw vraag door Mahomed beslist,
(Dus zegt hy,) ze is ook wel zijn feillooze uitspraak waardig;
En 'k zorgde, dat daar in één letter wierd gemist.
Die met een vroom gemoed, door plichtbesef gedreven,
En naar zijn beste licht, voor de eer der Godheid vecht,
Die offert, schoon hy doolt, der Godheid bloed en leven,
En sterft als Martlaar Gods, aan wat partij gehecht.'

1793.

Eindnoten:

1 T i m o u r - l e n k dien wy met de Franschen gewoonlijk T a m e r l a n noemen.
2 't Welk wy A l e p p o noemen naar de wijze der Italianen.
3 Een M a r t e l a a r . De Aanhangers van Mahomed gelooven, dat die voor de zaak van God strijdende sterven, onfeilbaar zalig zijn, en noemen de zulken, M a r t e l a a r s . De vraag van Timour behelsde dus een oogmerk, om zijne zaak voor de zaak van God te doen erkennen, het geen Scharaffeddin, onze Leeraar, voorzichtig ontdook, zonder het toetestemmen of tegentespreken.

* Verspreide Gedichten I, 94.

Plicht.*

Zoo lang een vrij, rechtschapen man
Zijn eigen brood verdienen kan,
Zoo lang ook schaam' hy zich een gunstbewijs te vragen:
En faalt het eindlijk aan zijn macht,
Voor 't minst behou' hy moed en kracht,
Den honger, die hem nijpt, met waardigheid te dragen!

Na 't Hoogduitsch van BURGER.

1793.

Dienst.*

Geen trage dienst is dienst, men mag haar ondienst heeten;
Ze is zelfdwang van het hart en elks versmading waard.
De ware dienst is warm, en van der Englen aart,
Wier hulp de beê voorkoomt waar zy zich noodig weeten.

1793.

(Men zie Ausonius Epigramma 82.)

* Verspreide Gedichten I, 95.
* Verspreide Gedichten I, 96.

De hoogleeraar.*

Als eens een Leeraar van de Wet
Door Ulug Beg wierd afgezet,
Hield Kadizadeh straks zijn Hoogeschool gesloten.
'k Dacht, sprak hy, vrij te zijn en heb nooit ampt begeerd,
En in dien zoeten waan mijn wetenschap geleerd;
Maar 'k zie nu, gants bevreemd, mijn meening was verkeerd:
De Grootvizier en ik zijn samen Amptgenooten;
Men kan ons even zeer verstoten;
En dit is my te veel verneêrd.
De Vorst verneemt die taal, en, edelmoedig Koning,
Herroept hy 't geen hy deed, herstelt zijn ongelijk,
Wint Kadizadehs hart door de eêlste gunstbetooning,
En zegt: Een wijze is meer dan heel mijn koninkrijk.

1793.

* Verspreide Gedichten I, 97.

Vondel.*

Een ruwe diamant, maar van het eerste water;
Die door zich-zelven blonk, ontleende kunst ter spijt':
Rechtschapen Filomeel by 't schaatrend spreeuwgesnater,
En Orfeus by de Pans van onzer Vaadren tijd.
Roemruchtig Nederland, door Vondels geest verheven!
Waar Vondel slechts altijd uw Vondel niet gebleven!

1793.

Poot.*

Een teêr en zacht gevoel, den fijnen smaak naby;
Een flikkerende geest, die zonder woestheid blaakte,
En echter 't kenmerk droeg van 't vuur der poëzy:
Zie daar, wat wakkren POOT zijn' lauwer waardig maakte.
Doch, had geen valsche kunst zijn dorperheid beschaafd,
Geen Dichter waar zoo stout den Pindus opgedraafd.

1793.

* Verspreide Gedichten I, 64.
* Verspreide Gedichten I, 66.

Aan Wichilde.*

Het mislukt my, schoone Juffer, daar mijn plicht my henen drijft,
U 't vaarwel te mogen brengen, dat mijn hand u treurend schrijft:
Het mislukt my! 'k ga naar elders, en wanneer ik wederkeer,
Vind ik uw bevalligheden, uw voortrefflijk hart niet weêr;
En het mag my niet gebeuren, dat ik uw doordringend oog
Al 't gevoel, dat voor uw gaven my bezield houdt, toonen moog!
'k Mag van uwe lieve lippen 't vriendlijk afscheid niet verstaan,
Dat mijn borst met nieuwe wellust voor de deugden zou doen slaan!
Neen, dit al mislukt my tevens -! Dan schoon 't lot my ook benij',
Uwe beeldtnis, lieve schoone, blijft my onuitwischbaar by.
'k Zal dien indruk nooit verliezen, dien uwe eedle ziel my gaf;
'k Zal hem koestren, 'k blijf hem voeden tot aan de overzij van 't graf;
'k Bid uwe inborst, zoo verheven, - ja, ik hang - ik kleef haar aan,
En mijn ziel erkent in de uwe, waarom 't zoet was, te bestaan.
ô Misgun me, aanbidlijk meisjen, deze zielsvertroosting niet,
En ontfang dit kunstloos offer, dat de oprechtste pen u biedt:
Pen, die nimmer wist van vleien; ja, die nimmer wierook bracht,
Dan, waar de allerstrengste kieschheid dien te recht geöfferd acht.
ô Aanvaard het dan, dit offer! en, zoo gy my vatbaar houdt
Voor gevoelens, harten waardig, waar ge uw beeldtnis in beschouwt,
Schenk me uw vriendschap, dierbre schoone: zy is 't eêlst dat ik waardeer,
En mijn hart, hoe heilbegeerig, vraagt na deze gift niets meer.

* Nalezingen I, 42.

Josef aan Potifars gemalin.*

‘Wat poogt ge, ô wulpsche Vrouw, my in uw arm te trekken?
Mijne onschuld is my meer dan uwe aanloklijkheên.
Laat los; of wilt ge een kleed om uw vergrijp te dekken,
Ik laat het u met vreugd, mijn eenvoud hoeft er geen!

HARDERS L a t i j n g e v o l g d .

1794.

Aan Furius.*

Wat mengelt ge in uw werk, ô onverstandig Dichter,
Mijn vaerzen onder de uwe, en beide door elkaâr?
Uwe onbedrevenheid blijkt daardoor des te lichter,
En draaft met bont gespan van onderscheiden hair.
Of vleit ge u, dat het een om 't ander zal behagen?
De sperwer blanker zijn in 't byzijn van de zwaan? -
Al hadt gy 't eene been zoo schoon als oogen zagen,
Toch zult ge, is 't andre een stomp, niet minder kreupel gaan.

1794.

* Mengelpoëzy I, 156.
* Verspreide Gedichten I, 67.

't Gebed van Kleanthes.
Vrij nagevolgd.*

ô Oorsprong der Natuur, der Goden God en Vader!
Alwijze! Oneindig God, des levens Bron en Ader!
Gy, Eenige Oppermacht, door 's Aardrijks kreitsen heen,
Met onderscheiden' naam van 't menschdom aangebeên!
Gy zijt het, dien ik eer', dien ik aanbidde en huldig'!
Ons-aller hart, ô God, is u zijn hulde schuldig!
Wy zijn uw kinders, door uw Godlijk woord geteeld;
Wy zijn de schaduw van uw wezen; wy, uw beeld:
En al wat adem haalt, door u bezield met leven,
Dringt ons, uw' grooten naam, ô Schepper, roem te geven.
Gezegend zij hy steeds! Van dankbaarheid doorgloed,
Wijdt zich mijn zwakke borst uw' lofzang, Bron van goed!
Gy, gy regeert het Al. Die ruimte zonder palen,
Die in zijn' wijden schoot onze Aarde rond ziet dwalen,
Dat juistgestemd geheel, uitvloeisel van uw kracht,
Ontfangt uw wet met vreugd, en siddert voor uw macht.
Uw adem zweeft daar door, als 't bloed in dierlijke aderen;
Geeft aan den stofklomp groei; beweging, aan zijn raderen;
En 't schittrend bliksemvuur in uw geduchte hand
Voert uwe ontzachtbre wraak in 's booswichts ingewand.
't Toekomstige en 't voorleên staan tevens voor uwe oogen.
Waar zijt ge? Op de Aarde en Zee, in Lucht en Hemelbogen,
Alöm vervult ge 't al. Uw zichtbre Majesteit
Is voor 't geschapen oog door alles uitgebreid.
Wat is, het is van u. - Onze onvolkomenheden
Alleen, ons onverstand, ons dwaas ontwerpensmeden,
En welke strafbre zucht in 's menschen boezem gloeit,

* Verspreide Gedichten I, 91.

Zijn niet van u, mijn God! uit u niet voortgevloeid. -
Van u is de orde ontstaan in 's baierts woest gevaarte,
En, elk zijn plaats gesteld naar eisch van zijn geäartte.
Door u staan 't goede en 't kwade in 't stoorloos evenwicht,
Dat door 't volmaaktst akkoord de beste wareld sticht.
De mensch, in 't hart verdwaasd, ziet valsche schijnsels glimmen,
Tast gretig toe naar 't goed, en grijpt slechts ijdle schimmen.
Uw woord-alleen, uw woord, 't waarachtig Hemellicht,
Toont naar 't geluk den weg, die voor hem open ligt.
Maar de een ligt vast in d'arm der vadzigheid verzonken,
En de ander is van 't gift der vuige wellust dronken;
Een derde vlamt in 't hart op aanzien of gezag,
Of hongert uit naar 't goud, dat niet verzaden mag.
Gy, Godheid, die my hoort! tot u hef ik mijn handen,
Die Vader zijt van 't licht, en donders doet ontbranden!
Ai! delg Gy 't misdrijf en de dwaling uit van de aard!
Verbrijzel 't zinlijk juk, dat onze ziel bezwaart!
Spreek! toon d' onwetenden, den dwazen stervelingen
Een' straal van 't grootsch ontwerp, door hen niet door te dringen,
En worde in aller hart, gestemd op éénen toon,
Één zelfde, één zuivre hulde uw godheid aangeboôn!
Een hulde, uw weldaân waard, zoo iets haar op kan wegen,
En, tot uw Heiligheid geheiligd opgestegen!
Bezieler van 't Heelal, die d' adem gaaft aan 't stof!
Dat al wat is, vereene in uw' gerechten lof!
Dat Aarde en Hemelkreits hunn' Lofzang samenmengelen!
Dit, dit 's der menschen plicht! de zaligheid der Engelen!

1794.

By gebrek van 't oorspronklijk, de vertaling van de Bougainville gevolgd.

Met de teekeningen van 't beengestel van 't menschlijk hoofd, door my in het jaar 1770 in Sapverwen geschilderd, aan de academie van ‘Pictura’ te 's Gravenhage ten geschenke gebraght.*

Ga, vrucht der bezigheên van kinderlijke jaren,
Waarin de onrijpe geest en 't oefengraag verstand,
't Gebrekkig kunstbesef en de onbedreven hand,
Zich kenbaar met een' zweem van kunstdrift samenparen!
Gaat, sprankels van een vuur dat nog in 't harte brandt,
By d'eerbiedwaarden rei der Haagsche Kunstenaren
Den naam (vermoogt gy 't slechts) van BILDERDIJK bewaren,
En strekt hun van zijn zucht een duurzaam onderpand.

1794.

* Nalezingen I, 43.

Hovaardy.*

Is Hovaardy in 't menschlijk beeld te malen,
Een valsche moed zal uit zijn blikken stralen;
Bedreiging drukk' den wenkbraauw op het oog;
Verachting trekk' den stijven neus omhoog;
De hoonlach moet den barschen mond doen krommen;
De toornigheid schijn' in zijn keel te brommen;
De stugheid hou zijn lippen in bedwang;
Een driftig bloed kleur d' opgezetten wang;
Lichtzinnigheid moog voor het laatste teeken,
De borst vooruit, den kop naar boven steeken;
En faalt er dan nog eenig kenmerk in,
Het is van B..... buik en T..... onderkin.

Vry naar HAGEDOORN gevolgd.

* Nalezingen I, 44.

Op het paarddrillen van jonkvrouw Sibilla van Jongstal. (Door Gijsbert Japiks.)*

Zoo springt op 't snuivend paard, de wakkre Raadsheers spruit,
De roem der jufferschap, de aanminnige Sibille;
Zoo glinstert ze in den zaâl by duizend schoonheên uit,
Als eer by Turnus vaan de Etrurische Camille.

Zoo prest en stuuwt zy 't ros ter rechte of slinker zij';
Tot telstap of galop of vleugeltartend rennen;
En streeft door 't wolkend stof den hazenwind voorby
Wien 't wild door stroom of lucht vooruit streeft op zijn pennen.

Dan prangt zy 't dier den nek ten steigerenden sprong
Met opgerigte borst, op trippende achterhoeven:
Één strook slechts van de hand die muil en hals verwrong,
En de afgepaste tred doet long en keel ontschroeven.

Dan leidt zy 't in het rond door krommen draai by draai,
Naar de ongelijkbre kunst den teugel weet te dwingen;
Nu zacht, dan hard, nuschuin; met schilderschoonen zwaai;
Één spoorslag doet hem heg en heuvels over springen.

Maar nooit vergrijnst haar 't oog met stuursche onmenschlijkheid,
Nooit met Camillaas woeste en Helsche Furieblikken,
Die 't Laurentijnsche veld met lijken heeft bespreid,
Tot Arruns pijl heur 't hart in 't stroomend bloed deed stikken.

* Nalezingen I, 45.

Deze edele Amazoon bedreigt geen dolk of leed:
Verwonnen ligt het al, waar zy heur oogstraal wende.
Kniel Arruns, geef u op! uw kluisters zijn gesmeed,
Smeek slechts om lijfsbehoud, uw vrijheid is ten ende.

Aanhangsel.

Toomt Jongstal 't moedig paard, den teugel wederstrevend,
En hupt en trippelt het, als dansend langs den grond,
Toch bromt en schreeuwt de Faam op rappe vleugels zwevend
Haar maagdelijke lof uit altijd vollen mond.

Als zedig, rein en net, gulhartig en bescheiden,
Vereert en Hof en stulp heur deugdelijken aart:
Maar is zy al mijn lof en aller hulde waard,
Mijn pen, mijn hart, mijn Lier ter harer eer gesnaard,
Zal thands haar vluggen geest en kunstgevoel verbreiden,
Uitblinkende in 't gedicht aan Gabbema vereerd.
Zoo bloei ze in 't heilgenot van wat heur ziel begeert!

Uitlegging der tytelplaat, van de ‘Redevoering over de voortreffelijkheid der Schilderkunst’.*

DE SCHILDERMAAGD SPREEKT.

Mijn kunst herleeft met roem! de Oranjeboom verspreidt
Zijn milde schaâuw op my en mijn gewijde kooren,
De deftige O ï e v a a r wekt elk tot dankbaarheid,
En de E e r z u c h t wijst op 't l o o n der noeste vlijt beschooren.
In vrede Heil.

1794.

Op den eerpenning van het Genootschap ‘Pictura’.*

De nijvre H o v e n i e r, door Edelmoedigheid,
(Van w e l k o m onderschraagd) zorgvuldig voortgeleid,
Besproeit, met de eene hand, de teedre p l a n t g e w a s s c h e n,
Die in den vruchtbren h o f, alrede elks oog verrasschen;
Met de andre strooit hy goud en zilver p u i k m e t a a l,
De gloriepalmen van Pictura's zegepraal;
Terwijl twee W i c h t j e s, daar ze elkanders ijver wekken,
Der Teekenaaren vlijt, ten loflijk voorbeeld strekken.
In vrede Heil.

1794.

* Redevoering over de voortreffelijkheid der Schilderkunst.
* Redevoering over de voortreffelijkheid der Schilderkunst.

Uit het Latijnsche Nox erat, etc.*

't Was nacht, en de aard rondsom in duisternis besloten.
God sprak: dat Newton worde, en 't licht was voortgesproten.

1795. Groningen.

Ex tempore. Op verzoek van Dr. F.

De dood.*

ô Neen, de Dood is geen afschuwlijk wangedrocht,
Den afschrik onzer ziel en al onze ijzing waardig;
Neen, 't is een schoone knaap, aan 's menschen dienst verknocht,
Bekoorlijk als de min, maar trouwer en wilvaardig;
Die zijnen arm ons biedt aan 't eind van 's Levens pad;
Om over de open gracht, die 't afbreekt, heen te stappen;
Ons d' ingang binnenleidt der Vaderlijke stad;
En vriendlijk afscheid neemt met vrolijk vleuglenklappen.

Hamburg, 1795.

* Nalezingen I, 47.
* Mengelpoëzy I, 131.

Uit Pope 's ‘Essay on man,’ Ep. 4.*

Helaas! wat is de roem waarin wy ons verhullen!
Zy zweeft ons wel om 't hoofd, maar kan geen hart vervullen.
Een uur gewetensvreugde is meerder dan een Eeuw
Van stom bewonderen of juichend volksgeschreeuw.
En zaliger, Marcel, in ballingschap getreden,
Dan Cesar in een' raad van vleiers aangebeden.

* * *

Ach! 't is een poeierkwast met geurge bloem gevuld,
Die 't praalziek hoofd omwalmt en in een wolk verhult;
Het kenmerk waar natuur des menschen aart in teekent,
Voor de oogen van 't gemeen bedekkende of verbleekend;
Wier naauw doorzichtbre waas 't afzichtlijkst zwart verschoont
En Mavors en Adoon in de eigen kleur vertoont;
Maar tevens, enkle stof, op 't minste windverheffen
In lichten damp verstuift, eer 't iemand kan beseffen.

1795. A u r i c h .

't Leven.*

A
Hoe waart ge gistren toch by Bonax aangezeten?

B.
Zoo taamlijk: niet te hoog, maar wel genoeg om te eten.

A.
En andren waren dan op hooger plaats gezet?

B.
De gastheer wilde 't zoo, hy immers geeft de wet.

* Nalezingen I, 47.
* Mengelpoëzy I, 120.

A.
Maar elk heeft toch een zwak om boven aan te prijken.

B.
Maar de een dient evenwel voor d'andren gast te wijken.

A.
En at ge aan zulk een disch van alles wat er stond?

B.
Van 't geen men me aanbood, ja, of 't geen ik voor my vond.

A.
En waarom van de rest uw aandeel niet genomen?

B.
Van elken schotel, vriend, kan ieder niet bekomen.

A.
Waarom niet? Waar 't mijn zaak, ik nam er 't mijne van.

B.
Van elk is niet zoo veel dat ieder 't krijgen kan.

A.
En waarom niet zoo veel? Ik zou er toch om vragen.

B.
Niet alle kost is goed voor allerhande magen.

A.
Maar 't smaaklijkst dat er was kon me op die wijs ontgaan.

B.
'k Vind goede spijs genoeg, en ben daar meê voldaan.

A.
Toch hebt ge op alles recht; voor 't minst naar mijn gedachten.

B.
Zoo verr' als de orde 't lijdt, die ieder moet betrachten.

A.
En wat verbindt u daar aan orde of regelmaat?

B.
De Gastheer; en 't belang, dat alles voegzaam gaat.

A.
Zoo zoude ik me evenwel van 's Gastheers doen beklagen.

B.
't Is loutre gunst van hem, U op zijn feest te vragen.

A.
Ik stoorde me echter niet aan de orde van zijn disch.

B.
Zoo zoudt ge ondankbaar zijn, en elk tot ergernis.

A.
Maar 'k zoude in spijt van elk, dan toch mijn zin erlangen.

B.
Neen, uwe onreedlijkheid zou ieders smaad ontfangen.

C.
Maar neemt ge aan 's Levens disch, dien God zijn schepslen dekt,
Het zelfde wel in acht, als eer- of baatzucht trekt?

R i t z b u t t e l , 1795.

't Leven.*

Wy zijn op reis, en daar, om hem bekende reden,
De Schipper ons hier heeft aan land gezet.
Zoo mogen wy ons hier gerust en blij vertreden,
Zoo lang ons dit de voortreis niet belet.
Ja, wandelen wy vrij den strandweg heen en weder;
Al raaptet ge ook wat schelpjens in uw schoot.
Wanneer de Schipper wenkt, gy gooit die ballast neder,
En zijt gereed, en - ijlings in den boot.
Maar wachten we ons toch wel van diep in 't land te trekken,
Of onzen zak met steenen te overlaân:
Wy mochten dan misschien de seinen niet ontdekken.
Of op den weg bezwijken onder 't gaan.
En dan - ? Wat dan, mijn vriend? - Dan pakt, eer dat wy 't weten.
Vriend Hein ons op, en smakt ons binnen 't boord;
Want willig t' scheep gegaan, of in het schip gesmeten,
Als 't uur daar is, wy moeten voort.

C u x h a v e n , 1795.

Verwachting.*

'k Heb van dien Schilder geen gedachten.
Wat is er van zoo'n hals te wachten?
De man heeft zelfs de kleuren niet,
Gelijk gy voor uwe oogen ziet.
Mijn tronie heeft geen blaauw, geen purper,
(De kleur van zoo'n Jeneverslurper!)
Geen schimlig groen, geen zwart. - Wel foei!
Wat wil dat wezen dan geknoei? -

* Mengelpoëzy I, 122.
* Mengelpoëzy I, 123.

Al wat ge ook praat, is overbodig;
Tot schildren zijn de kleuren noodig;
't Moet vleeschkleur zijn, en wit, en blond,
En dan wat bloedrood voor den mond,
Met nog wat bleeker voor de kaken,
Indien men mijn p o r t r a i t zal maken:
Maar zoo ge er iets van by hem vindt,
Zoo ben ik meer dan stekeblind.

Dus sprak Alcest, ja nog al wilder,
En wou niet zitten voor den Schilder.
Zijn vriend erkende, juist als hy,
Daar was in 't minst geen vleeschkleur by,
En zeker kon m'in 't p o r t r a i t e e r e n
De rechte vleeschkleur niet ontbeeren.
Doch, zeî hy, hoe het wezen moog,
Voor my, ik heb geen Schilders oog.
En 'k weet, hy is als zeer ervaren
Erkend by de eerste kunstenaren.
Dus laat ik 't over aan den man,
En schort mijn oordeel op, tot dan.

Alcestes lacht hem uit: Gantsch krachten!
Dat heet ik, wonderwerken wachten.
C u m m e d i a d e f u e r i n t ,
N e s p e r a f i n e m , beste vrind!

De vriend zit echter, ziet zich treffen,
In spijt van beider wanbeseffen,
En vindt, dat die zijn kunst verstaat,
Zijn middlen kent, die niemand raadt. -
Sints, steunt hy eens met grond van reden
Op iemands wil en kundigheden,
Hy kwelt zich over 't middel niet,
Alschoon hem 't gantsche HOE ontschiet,
Maar laat, in plaats van zich te ontroeren,
De zorg aan die het uit zal voeren.

Doe ook zoo, Christen! 't Is uw God,

Die zich belast heeft met uw lot:
Gy hebt Zijn woord: Zijn macht is zeker;
En nimmer was Hy logenspreker.
Wat toch, wat gaat het u dan aan,
Hoe alle zaken om u staan,
En of er middel is te aanschouwen,
Waar op een uitzicht is te bouwen?
Uw grond van hoop zij God-alleen;
De rest zij lijnrecht afgesneên;
En, zijn de wegen u verborgen,
Laat God gerust in 't zijne zorgen!

H a m p t o n c o u r t , 1795.

De vrouw.*

Als Grootvaâr Adam nog zijne Eva niet bezat,
Maar zelfs in Edens Hof geen smaak van 't Eden had,
Trad hy door 't zalig oord al mijmrend heen en weder,
En sloeg, van hart te onvreên, zijne oogen voor zich neder.
God zag 't, en werd geroerd, en de eerste Vrouw ontstond,
Gods laatst en best gewrocht uit Aarde en Hemelrond.

N a POPE.
1795.

* Mengelpoëzy I, 129.

't Geluk.
(Pope van verre nagevolgd.)*

Geluk! ô einde en doel van ons geheel bestaan,
Wat naam ge ook voeren moogt in 's stervlings ijdlen waan,
Goed? wellust? rust? vermaak? tevredenheid? genoegen?
Gy, die ons 't harte prest tot onophoudlijk zwoegen;
Om wie men 't leven torscht, der dood zich aan durft biên;
Ons altijd zoo naby, en steeds voorby gezien,
Waar wijze en dwaas op staart met eindloos draaiende oogen,
En blindlings rond naar grijpt met steeds verijdeld pogen!
ô Plant van Hemelsch zaad, oorspronklijk 't aardrijk vreemd,
Waar is 't bevoorrecht oord, waarin gy wasdom neemt?
Wat eischt ge, om in ons hart uw wortels uit te schieten?
Wat zuivren van den grond? wat koestren, of begieten?
Wat voorzorg vraagt uw bloem van 's kwekers nijvre hand?
Wat zorg uw dierbre vrucht, aan 's Levens boom verwant?
Zal Hoofsche glans en praal uw botten uit doen spruiten;
De warme Vorstengunst uw bloesemknop ontsluiten?
Is 't goud, is 't diamant, is 't rijke purpergloed,
Die uw begeerlijk ooft tot rijpheid zwellen doet?
Ach! ijdele ommeweg van nuttelooze vragen!
Bedrieglijke eigenwaan van door de kunst te slagen!
't Geluk is aan geen oord, geen stand of zorg verknocht,
Daar is geen plaats op de aard, waar 't vruchtloos wordt gezocht.
Geen kunstgreep brengt het voort, of kan zijn bloei volmaken;
Geen goud, geen eêlgesteent', geen purper of scharlaken;
Geen gunst van aardsche Goôn of Koninklijke pracht.
't Groeit weeldrig uit zich-zelf, en door zijn eigen kracht.
Men jaagt het vruchtloos na aan afgelegen kusten,
In zelfverpijnend leed en kwellingvolle lusten.

* Mengelpoëzy I, 135.

Geen schat verwerft het ons, geen arbeid vindt zijn spoor.
't Wast schaamlen voor hun voet, en stelt den Vorst te loor.
't Beschaamt der Wijzen waan, die van zijn wording stamelen:
En 't biedt zich-zelf der hand, bekwaam om 't in te zamelen.
Wat dan, wat vordren wy, verdwaasden, als wy zijn,
Met zorg, met oefening, en staâge hartepijn?
Ach! leeren wy ons-zelf, ons eigen hart doorlezen,
En vatbaar voor 't geluk - dat is, gelukkig, wezen!

L o n d e n , 1795.

Op een blindgeboren maar uitstekend schoon kind.*

Onthield u 't Lot, bevallig wicht,
By zoo veel schoons het zonnelicht,
't Was niet uit wrok, maar medelijden.
Het maakte u, als Kupido, blind;
Maar 't wilde, ô albekorend kind,
U voor Narcissus ramp bevrijden.

1795.

* Mengelpoëzy I, 220.

Koning Karel de Eerste van Grootbrittannie, in zijne gevangenis, op Carisbrookcastle. Naar 't oorspronklijk Engelsch van den Monarch.*

Monarch van al wat is! ô Gy uit wiens vermogen
De macht der Koningen in rechte lijn ontspringt!
Neem dees mijn Treurzang aan, en sla genadige oogen
Op 't leed, dat aan een Vorst die bittre klacht ontwringt.

Roer zelf mijn lippen aan, die nimmer zich vergaten,
Om 't Serafijnen-licht dat van de Waarheid straalt,
Om 't richtsnoer van de Trouw, een oogwenk los te laten,
Wanneer mijn bloedend hart mijn ongelijk herhaalt!

Geboorte en Wet heeft my, op 't Godlijk welbehagen,
Langs 't eenig wettig pad dat tot den zetel leidt,
Op 't U gezalfde hoofd dees droeve kroon doen dragen;
Omhangen met den glans der aardsche Majesteit.

Thands tot een staat verneêrd van ongelijkbre smarte,
Trapt elk my om het zeerst op 't grijze onthulde hoofd;
En 't woedendst, 't wreedst van al, voor wie mijn argloos harte
Zich in weldadigheên zoo lang heeft afgesloofd.

Zy blazen d' Oorlogskreet, en durven zich beroemen,
Met Godverwaten hand Uw rechten voor te staan;
Hun gruwlen, hun geweld, de zaak des Heilands noemen,
En doen het Koninkrijk in roof en moord vergaan.

* Poëzy I, 77.

Hun wraak- en plonderzucht in Kerk- en Staatsbestorming,
Terwijl zy Land en Steên in bloed en vlammen zet,
Wordt met den naam verguld, den eernaam van Hervorming;
Hun dwang, van 's Volks behoud, van de allerhoogste Wet.

Het trouwgebleven deel, dat nog zijn Koning huldigt,
Gehecht aan 't redenlicht en 't heilwoord van hun God,
Versmacht, of vindt den dood, van Hoog verraad beschuldigd,
In Kerkers, onder 't zwaard, op 't wetloos Volksschavot.

De zelfde razerny schopt Uw altaar met voeten;
Uw dienst, Uw Priesterschap, de Godvrucht, moet van kant.
De staf en 't wierookvat moet hunnen wrevel boeten;
En 't gruwzaamst Wangeloof verheft zich over 't land.

Men voedstert in Uw kerk wat scheurziek, wat vermetel,
Den klaauw aan 't Heiligdom, aan 't ongenaakbre slaat;
Betwist d' Almachtige, den Heiland, zijnen zetel;
En 't Godlijk zoenbloed-zelf wordt openlijk gesmaad.

De hoeksteen van 't Geloof wordt naar de grilligheden
Van elk wien 't slechts gelust, verlegd en omgekeerd,
Ja, minder was de drift toen Jezus heeft geleden,
En van 't weêrspannig Volk ter Kruisdood werd begeerd.

Mijn Koninklijke Gâ, die zoo veel Vorstentelgen
Uit haar onwraakbren schoot aan Rijk en Koning gaf,
Moet verr' van 't Vaderland heur stikkend leed verzwelgen,
En zoekt in ballingschap een afgelegen graf.

Ja, de Erfgenaam der kroon mag zelfs in Frankrijks palen,
(Terwijl der Muitren staal hier toelegt op mijn hoofd)
Niet vrij, niet onvervolgd, den bangen adem halen,
Maar schreit, rampzalig kind, van erf en staat beroofd.

De snoodheid wapent zich met my, met mijn vermogen,
Om door mijn eigen macht mijn macht ter neêr te slaan.
Ja, in mijn eigen naam wordt my mijn kroon onttogen!
Zoo breekt men 't diamant door zijn vergruizeld graan.

Nog weet men 't oor des Volks met valsche taal te streelen;
Slaat schijnhereeniging en vergelijken voor,
Waar me Uw Genâ bewaar van immer in te deelen!
Waar voor de reden-zelv te rug deinst op 't gehoor!

Men zegt mijn Vorstlijk huis een glorierijk herstellen,
Een nieuwe grootheid toe, en uitgebreider staf,
Zoo ik voor 't Wangedrocht, het geen mijn arm moest vellen,
My nederwerpen wil, en hangen van hun af.

Op 't weigren wordt mijn throon baldadig omgesmeten,
Mijn kroost, mijn dierbaar kroost, mishandeld, weggesleurd;
Mijn hart, met duizenden van wonden opgereten;
En zelfs 't onduldlijkst leed my nog te zacht gekeurd.

Mijn leven is een spel in hun verwilderde oogen.
Men stelt me in 't openbaar ten doelwit aan den haat;
Bezwalkt me in schotgeschrift met lastersmet en logen,
En overticht by 't Volk zijn Koning van verraad.

De strafbaarste in 't Heelal, de snoodste Wetverbreker,
Heeft recht om voor zijn dood zijne onschuld voor te staan:
En, ik, van 't geen men me eischt, noch 't geen men me aantijgt, zeker,
Ik sterf, indien ik vraag, waarin ik heb misdaan.

Maar, ô Geheiligdste Verlosser! 't zijn Uw woorden,
Waar meê mijn zuchtend hart, gereinigd door Uw bloed,
Van U vergifnis smeekt voor die my foltren, moorden,
Maar die Ge onwetend kent van 't geen hun hand misdoet.

Want, Heer! hoe zoude in 't hart, geheel van U geweken,
Dat zelfs in blindlings woên Uw vlekloos woord vertreedt,
Hoe zoude in zulk een hart die heilige eerbied spreken,
Waar Ge Uw Gezalfde op aard genadig meê omkleedt?

Vermeer mijn lijdzaamheid: sla steeds mijne Afkomst gade:
Vernietig in mijn hart den wortel van den haat:
Vervul mijne Echtgenoot met troostende Genade:
En, moeten wy vergaan, behoud dan Kerk en Staat!

1795.

Grafschrift.
Martialis gevolgd.*

Hier ligt de grijze Alix. Te vroeg naar 't graf gedragen
Bezweek ze en gaf het op in 't midden van heur baan.
Nog faalde er aan heur' tijd een klein getal van dagen,
Om met Methusalem volmaakt gelijk te staan.
Thands zwijgt die wakkre keel, die duizend keteltrommen,
Die al de ratelen en wekkers van de stad;
Die Visch- en Varkenmarkt zeeghaftig deed verstommen,
Zoo lang heur gorgel lucht, heur tong beweging had.
Wie immer wist als zy, door onbegrijplijk kwaken,
Natuur in band te slaan, te dwingen met haar stem?
De doven hoorende, die hoorden, doof te maken,
De wijsheid, hersenloos; de reden, zonder klem?
Toeft, wandlaars, gy, die nooit heur weêrgade aan zult schouwen;
Men vergt u traan noch bloem op 't graf van deze best;
Maar dekt, op dat geen tocht heur beenders doe verkouên,
Dees vierdhalf voeten gronds met verschgewonnen mest.

1795.

* Mengelingen III, 82.

Op eene sluimerende nimf in een grot aan een waterval geschilderd.
Na Pope.*

Bewaarster van dees Grot, en dit geheiligd water,
Slaape ik wellustig in by 't zachte stroomgeklater.
ô Stoort mijn sluimring niet, wie hier te water gaat;
Maar zwijgt en treedt wat zacht, hetzij gy drinkt of baadt.

1
17—96
7 Hampton-Court.

Aan Adriana Elizabeth Schweickhardt,
Tot dankzegging voor het geschenk van een door haar gewerkte goudbeurs.*

Was mijn cyther gulden snaren,
Was zy zilvren tonen rijk;
Groenden er nog lauwerblaâren
Om het hoofd van BILDERDIJK
ô Hoe zou mijn hand u sieren
Met een glansrijk dichtfestoen,
Wat een Tempe van lauwrieren
Om uw schreden bloeien doen!

Hoe zou ik met de eêlste tonen
Dank bewijzen voor uw gift!
Hoe uw lieve lokken kronen
Ter voldoening aan mijn drift!
ô Hoe vlocht ik voor uw' schedel
Wat ooit lentezon bescheen,
Wat bevallig is en edel,
Tot een bloemkrans onder een!

* Nalezingen I, 54.
* Nalezingen I, 61.

Maar helaas! mijn snaren sprongen,
   En mijn speeltuig ligt daar neêr.
'k Heb my eenmaal heesch gezongen,
   En geen stem of adem meer.
Ach! wat, eenmaal weggevlogen,
   Niet te rug te roepen is,
Staart men vruchtloos na met de oogen,
   Blijft een eindeloos gemis.

Wil nogthands mijn' dank aanvaarden,
   Schoon hy stram en kunstloos klinkt:
Ach! het fierst der vlugste paarden
   Ziet den dag eens, dat het hinkt.
Eens zal ook dat oog verfletsen
   (Wacht een zevenjaar vijf, zes!)
Dat nu harten weet te kwetsen, -
   ô Verschoon de grijsheid des!

Doch hoe dank ik u naar waarde
   Voor een gaaf zoo ongemeen;
Waar ge kunst en smaak in paarde
   Met de trits bevalligheên!
Wat toch kan hy schooner vinden,
   Die een Hollandsch hart bezit,
Dan O r a n j e te verbinden,
   N a s s a u b l a a u w en R i d d e r w i t!

Heerlijk straalt u 't b l a a u w uit de oogen,
   (Daar O r a n j e uw hart vervult,)
Door geen wolkjen overtogen
   En met b l a n k e deugd gehuld!
B r a n d e n d v u u r in 't plichtbetrachten,
   H a g e l b l a n k e onnoozelheid,
H e m e l a a r t i g e gedachten
   Hebt ge er in ten toon gespreid!

Zou ik ooit die gift aanschouwen
Lieve schoonheid, teedre Maagd!
Zonder 't voor uw beeld te houên,
Dat zy dus verdubbeld draagt?
Neen, ik zal haar steeds waardeeren,
Meer dan wat ze omvatten kan;
U, uwe inborst steeds vereeren, -
Ze is er my een afdruk van.

4
17—96
3

Op het overlijden van Dr. Frans Atterbury, Bisschop van Rochester,

in ballingschap te Parijs gestorven in 1732,

Na dat zijne eenige Dochter, hem zijnde komen bezoeken, aldaar in zijne armen gestorven was.*

DE DOCHTER.
'k Heb uitgeleefd, ô ja! één snik nog, en wy scheiden!
Mijn Vader, geef uw hart thands onverdeeld aan God!
Denk echter aan den band, zoo teder voor ons beiden,
Tot dat ge, als ik, in 't stof moogt rusten van uw lot.

DE VADER.
Dat zal ik, dierbre schim, Genoot der heilige Engelen!
In wie ik meer dan huis, dan goed en maagschap mis!
Dan moge een vreemde hand onze asschen samenmengelen!
Dit 's alles, wat me op aard na u nog oovrig is.

* Mengelpoëzy I, 139.

Of heb ik nog één zorg, nog éénen wensch, te voeden?
Roept me ergens nog een plicht? (Dus roept de Vader uit.)
Ja! - Hemel, wil mijn Land, mijn Vaderland, behoeden!
Dus spreekt hy en hy sterft op 't lichaam van zijn spruit.

N a POPE. 1796.

Op het huwlijksbed van een bruid en bruidegom, in hun eersten huwlijksnacht door den bliksem getroffen.*

Een teedre en lieve Bruid sliep hier in 's Bruîgoms armen,
Op 't eerbre huwlijksbed ten Hemelwellust in.
De Algoedheid zag hun vlam met zegenvol erbarmen,
En één, één bliksemstraal verzegelt beider min.
ô Welgelukkig paar! Elkaâr om 't hart gestrengeld,
Geniet ge de eêlste vreugd den stervling toegelegd;
Verliest ge u in heur lust; en - vindt u weêr, verengeld;
En zalige Eeuwigheid is de aanvang van uwe Echt.
Gy, Maagden, strooit hier palm, strooit lelien en rozen!
Dees lijk-, dees huwlijkskoets eischt al uw eerbied af:
Gods Englen zweven ze om met Godgeheiligd blozen,
En zeegnen 't bruiloftsbed vereenigd met het graf.

1796.

* Mengelpoëzy I, 171.

Op mijn afbeeldsel, door Schweickhardt geschilderd.*

Een diepvervallen hut, een tros verslenste bloemen,
Is, door de kunst verbeeld, een voorwerp van waardy.
Door Schweickhardts hand gemaald, mag elk mijn beeltnis roemen;
Zoo roemt men zelfs een wesp in Huyzems schildery.

1796.

Elianes jaarfeest.*

't Gedicht
Uit plicht
Gelukt niet licht,
Maar hinkt aan ijzren boeien:
't Heeft vier
Noch zwier,
Noch bloei noch tier,
En kruipt in plaats van vloeien.

* Mengelpoëzy I, 255.
* Poëzy II, 223.

Maar brandt
De hand,
Die 't speeltuig spant,
Van 't innig boezemgloeien;
Geen toon
Zoo schoon
By mensch en Goôn,
Dan die het hart ontvloeien.

Voor my,
Ik wij'
Mijn Poëzy
Geen dorre plichtbetooning:
Heur lied
Klinkt niet
Op vreemd gebied;
De Dichtluim kent geen Koning.

Doch kon
Een bron,
Die eens begon,
Steeds onuitputbaar springen,
Hoe blij
Zou zy
Op 't Feestgetij'
Van Eliane zingen!

Dan ach!
Ik mag
Dien blijden dag
Met geen gezang begroeten:
De smart,
Die 't hart
Te fel benart,
Maakt Zang- en Speelkunst voeten.

Daar 't leed
Zoo wreed
De borst doorsneed,
En tranen drong uit de oogen,
Zou daar
't Bezwaar
De zangrige aâr
Niet tevens op doen droogen?

Den gloed
Van 't bloed
In zilten vloed
Van staâg geween verdronken,
Is al
't Geschal
Van Feest of Bal
Niet weêr in staat te ontvonken.

Neen, zang
Waar dwang
En hartgeprang;
Doch waar voor zuivre wenschen
Ons heil
Slechts veil
In 't hoogste peil,
Dan maakte u dit mijn hart de zaligste aller menschen.

1796.

Op een paling.*

Kaïsters Zwaan, aan uwe groene zoomen,
Zingt zoeter zang als zy haar dood beschreit,
Maar minder droef dan ik, mijn poel ontnomen,
En in een kom ter slachting weggeleid. -
Waar zal ik heen? hoe zal ik redding vinden?
Haast nadert my de vale kikvorschbeet,
Wanneer de mensch, geboren tot verslinden,
My rijgen zal aan 't wreede palingspeet.
Straks wordt mijn bloed, mijn kostbaar bloed vergoten,
En weggeplengd als nietig druivennat,
Mijn jeugdig lijk, gekapt aan kleine moten
Met sneeuwen vuur en vuurgrein overspat.
ô Groenelijn, gy roem der aalpoel-schoonen,
Wier teder oog my 't slijmrig hart ontstak!
ô Wil mijn graf met frissche lischbloem kronen,
En plaats my in uw' martlaars-almanak.

L o n d e n ,
September 1796.

* Nalezingen I, 64.

Eens palings klacht.*

Tschilsispzéä, roem der schoonen,
Die ik in de groene sloot,
De eerste van mijn dichtprijskronen
Tot een pand van liefde bood!
Lieve schoonheid, my zoo waardig,
Denkt uw hartje thands aan hem,
Die, ter wreedste slachting vaardig,
Jammert met benaauwde stem?
Ach! hoe weinig denkt dat teder,
Dat gevoelig minnend hart,
Dat de wreede grasvertreder
Me in zijn vischnet heeft verward?
Ach! hoe weinig kunt gy raden
Dat de minnaar, u zoo waard,
Haast de vraatzucht moet verzaden
Van den hoofdtyran der aard!
Ach! hoe weinig kunt gy 't gissen,
Laafster van mijn krank gemoed,
Daar ge in schaauw van groene lissen
Welig dartelt in den vloed!
Daar gy de uitgebreide vinnen
Vrolijk uit het water rept,
En het oog der stroomgodinnen
Uit uw oogen schoonheid schept!
Ach? hoe weinig, lieve paling!
Kunt gy gissen wat ik doe!
Maar mijn uiterste ademhaling
Zend u nog een zuchtjen toe.
Lieve maagd, gy kent mijn blaken!

* Nalezingen I, 65.

Al de hitte van mijn min!
En uw slijmig hart te raken
Had voor my den hemel in.
ô Hoe zalig was dat gloeien!
Hoe verrukkend uur aan uur!
't Deed mijn vet my niet ontvloeien,
Als dat heete keuken-vuur.
ô Wat is in onze poelen,
't Minnevuur gematigd zacht!
By de menschen heet verkoelen,
't Geen de paling branding acht.
Maar ik ben te fier tot klagen,
Schoon men me ook tot kolen roost.
'k Ben de wreedsten aller plagen,
'k Ben het heetste vuur getroost.
'k Weet de hemel zal my wreken -
Mag my slechts een maagdehand
Aan het palingspeetje steken,
Ik trotseer den kolenbrand.
'k Weet dat by de wreede menschen
Liefde toorts en vlammen draagt,
Die hun dichters steeds verwenschen,
En dat vuur ontvliedt geen maagd.
Vlam! waarby geen vuur kan halen
Dat een Britsche S h e -C o o k stookt,
Noch de felste zonnestralen
Daar de palingpoel van rookt.
ô Die gloed zal eens u blaken,
Dit zegt ieder kunstgenoot;
Dan zal ze ook het vuur eens smaken,
En dit troost my in mijn dood.

L o n d e n , S e p t . 1796.

Raadsel.*

Met ons beide zijn wy zeven,
Met ons tienen zeventien.
En gy moogt ontelbre keeren
Ons verdubblen of vermeeren,
Altijd zult ge ons zeven zien.

L o n d e n , 1796.

‘Un philosophe est ferme.’*

VOLTAIRE, Epître sur l'agriculture.

Een wijsgeer wankelt niet, is vreemd van kunstnary;
Doet wel en oordeelt recht, ziet schade en baat voorby;
Steeds burger, steeds getrouw aan Vaderland en Koning;
Nooit vleier, nooit verknocht door uitzicht op belooning,
En van de scheurzucht wars, die loerende eigenbaat
Met schoone namen tooit, ten val van volk en staat.

* Nalezingen I, 68.
* Nalezingen I, 68.

Aan een kind met een mandtjen kersen, ter verjaring.*

Neem, ô lief, beminlijk Jantjen,
Ieder kersjen in dit mandjen
Met een feest- en heilwensch aan!
Ieder kersjen moet u smaken!
Ieder wensch gelukkig maken!
Dan heeft zich mijn hart voldaan.

1797.

Aan mijne vrienden.*

Vraag niet, waar de onbetembre Frank
Den gruwel van den Wapenklank
In siddrende ooren dondert:
De Hemel heeft, door vloed en zee,
Van 't Wareldplondrend oorlogswee
Dees vrijplaats afgezonderd.

Neen, dek met onbedeesde hand
Den schaamlen disch op 't vrije strand,
Dat ons herbergzaam koestert.
Het broze leven eischt niet veel,
En God bestemt eens ijders deel,
Hy, die de raven voedstert!

* Mengelpoëzy I, 224.
* Poëzy II, 208.

De Jaren vlieden uur aan uur,
En, 't noodlot schenke ons zoet of zuur,
  Het zijn slechts korte teugen.
ô Laten we ons in stille hoop,
Zoo lang het snellend uurglas loop',
  In 's Hemels gift verheugen!

Haast vlieden jeugd, en kracht, en moed,
Als de ouderdom het laauwe bloed
  In de aders doet bevriezen.
ô Laten wy 't zoo kort genot
Van 't luttel goede van ons lot
  Niet achteloos verliezen!

Het Winterbloemtjen heeft geen geur;
Het schrale Najaar staat voor deur;
  Voorkomen wy zijn vlagen!
Verdubblen we ons in kalme vreugd,
Die 't erfdeel is der Christendeugd,
  Het overschot der dagen!

De zorg (gewis) behoort aan God;
Aan ons, 't berusten in ons lot,
  En 't dankbaar vergenoegen.
De Wareld wentel' zoo zy moog,
De Godheid houdt ons steeds in 't oog,
  En alles zal zich voegen.

Welaan dan, met een frisschen dronk
Den grond, die ons het leven schonk,
  (En dien wy nooit vergeten!)
En 't eenmaal wijzer Nageslacht,
(De hoop der volgende Eeuw) gedacht,
Met Godsdienst, Zeden, Deugd, en Vrijheid van geweten!

1797.

Opschrift van eene oostersche karavanzerai, door Abbas den Eerste.
Uit het Perzisch.*

Des warelds zoetheid is een pleisterplaats, niets meer.
Gy, Pelgrim, leg er 't hoofd in uw vermoeidheid neêr:
Vraag water; vraag een dronk, die 't hart u moog verfrisschen;
En nuttig er uw brood met dankbaarheid en lust.
Maar leer, terwijl gy 't smaakt, dat zoet te kunnen missen!
In 't voorwerp van uw reis verwacht u beter rust.

1798.

Aan een beekjen.
(Uit het Spaansch genomen.)*

Beekjen, dat langs gouden zanden
Met uw zilvren golfjens spoelt,
En het heete middagbranden
Door uw luwe frischheid koelt!

Ik vermeerder met mijn weenen,
't Water van uw smallen vliet;
Gy, ondankbre, voert het henen,
Daar gy langs uw oevers schiet.

Met mijn vruchtloos tranenplengen
Schiet ik in dien strijd te kort,
Om u schatting op te brengen,
Die gy elders overstort.

* Mengelpoëzy I, 140.
* Mengelpoëzy I, 146.

'k Voed nogthands met stroomende oogen,
En uw afloop, en mijn smart.
Wat vermag hen af te droogen?
Wat verkwikt mijn lijdend hart?

Met den afloop van uw baren
Voert gy goud en keizels meê;
Maar met eenen ook mijn jaren,
En de during van mijn wee.

Daar gy 't zeenat valt in de armen,
Legt ge loop en wezen af:
Zoo voleindigt ook mijn kermen
In den boezem van het graf.

Vloei dan, lief en helder water!
Vloei met onberoerden loop!
Uw vertroostend stroomgeklater
Sust mijn kwelling, wekt mijn hoop!

1798.

De roem.
Aan Vanilius.*

Wat wroet ge, op dat ge een lof van dwazen in zoudt oogsten?
  Wat wint ge in waarde of eer, zoo u de wareld prijst?
De vrijspraak van 't gemoed, de stem des Allerhoogsten,
  Zie daar het geen den mensch zijn waardigheid bewijst!
Neen, leer het hol gejoel van 't domme graauw verachten,
  Onwaardig aan een ziel van meer verheven aart!
Nooit viel 't aan hen te beurt, die juist, die zuiver dachten;
En zelden, dat de roem der later Nageslachten
  Zich aan het Volksgejuich der tijdgenooten paart.

Ga, onderricht uwe Eeuw! verhef u-zelv' daar boven!
  Maar prach heur oordeel niet door uw verlaging af.
Zich-zelven meer dan hen, die om ons zijn, gelooven,
  Is 't geen den Helden steeds hun ware grootheid gaf.
Geen glorie, die 't verdient, is driftig na te jagen.
  Men drijft, vervolgt men haar, een schaduw voor zich heen.
Geen laagheid wint haar ooit noch onbescheiden vragen:
En die van 't blind gemeen de stem heeft weggedragen,
  Wordt eens, in wijzer tijd, belachen van 't gemeen.

En welk een zoet geeft toch dat ijdel gloriekraaien,
  Waar naar ge, onnoozle knaap, zoo vurig dorst en haakt?
Zal dat, gebrekkig werk in waarheid iets verfraaien?
  Iets toedoen tot een daad, die waarlijk edel maakt?
Neen, 'k zal u 't gantsch geheim dier gloriezucht ontleden:
  Den zwakke drukt zijn zwak, zijn eigen nietigheid;
En, door zijn zelfgevoel op ieder stap bestreden,
Tracht hy door vreemden lof zich-zelven te overreden,
  Van toch iets meer te zijn dan 't geen zijn hart hem zeit.

  1798.

* Mengelpoëzy I, 151.

De glorie.*

De Deugd heeft in haar staatsiestoet
Verscheiden Hofjonkvrouwen,
Van frissche jeugd, en edel bloed,
En Vorstlijk onderhouen.

Toont iemand in heur dienst zich trouw,
Zoo loont hem haar Genade
Somwijlen met zoo'n Edelvrouw,
En schenkt ze hem tot Gade.

Men onderscheidt Gewetensrust
By de andre Kamenieren,
Als Zielsgenoegen, Levenslust;
Die haar T o i l e t versieren:

Bedaardheid, van een stillen aart;
En Minlijkheid van zeden,
Met Effenheid van ziel gepaard;
Die steeds haar zij' bekleeden.

Maar zy die haar het hoofd f r i z e e r t ,
Doet meest van zich gewagen,
En wordt by vreemden hoogst geëerd,
Doorslepenst in 't behagen.

Heur naam is Glorie. Ze is de spruit
Van Schijnverdienste en Achting.
Haar glans maakt vele harten buit,
En brengt ze tot versmachting.

* Mengelpoëzy I, 157.

Zy heeft dat juiste schoon wel niet,
   Dat ieders keus moet winnen;
Maar echter, wie haar even ziet,
   Betoovert zy de zinnen.

Ook is ze een rechte Babblares,
   Jaloers en onstandvastig,
En maakt het somtijds haar Prinses
   Door grilligheden lastig.

Doch ieder (en wat wil men meer!)
   Is van haar opgetogen,
En roemt, en lieft haar even zeer.
   Zoo flikkert zy in de oogen!

Ja, ieder bedelt om heur min,
   En hoopt ze weg te dragen:
En niemand, of hy beeldt zich in,
   Hy zal ze vast bejagen.

De stijve, grijze Filozoof,
   Wien schoon noch jeugd verzoeten,
Hoe koud voor alles, blind, en doof,
   Valt neder voor heur voeten.

De Krijgsman vliegt om haar in 't vuur,
   En offert bloed en schonken:
Geleerdheid blokt zich 't leven zuur,
   Om een van hare lonken.

De Schilder, als hy door 't penceel
   Het linnen gaat bezielen,
Denkt: ‘Glorie in mijn zeker deel:
   Zy treedt my op de hielen.’

De Dichter ijvert allermeest
Om in heur gunst te dringen:
Dampt wolken uit van enkel geest;
En dreigt zich dood te zingen:

Zweet enkel Treur- en Heldendicht:
Ligt in k a d a n s te droomen:
En zegt, met opgeruimd gezicht:
‘My kan zy niet ontkomen.’ -

‘Voor my (zegt menig zwak verstand)
Ik heb haar trouw gezworen;
En geeft zy iemand ooit de hand,
Het is aan my beschoren.’

Zelfs Vorsten op den Koningsthroon
Zien 't meisjen wel naar de oogen,
Verachten scepterstaf en kroon,
En eeren heur vermogen.

Ja, ziet de Deugd zich aangebeên
Van enkle honderdtallen;
De Glorie heeft er tien voor een,
Die aan heur voeten vallen.

De Juffer spot met ieders vlijt;
Weet ieders hoop te stijven;
En lacht, als ijverzucht en nijd
Hen soms in 't harnas drijven.

Zy moedigt zelfs de minsten aan:
Maar die haar wil verbinden,
Bedriegt zich gruwzaam in zijn waan,
En ziet zijn hoop verzwinden.

Om kort te gaan, zy is c o q u e t ;
En, met haar na te loopen,
Verliest men al die gunsten net,
Die ze eerst heeft laten hopen.

Doch, die aan 't Hof der Deugd verkeert,
En met de Staatjonkvrouwen,
Terwijl hy heur Prinses vereert,
Niet toont zich op te houên;

De Glorie koel aanschouwen kan,
En al heur gunst verachten,
Dat is een recht verheven man,
Die alles mag verwachten.

Dien volgt zy (schoon onmerkbaar) na,
En wandelt in zijn stappen:
En waar hy zich verschuilen ga,
Zy laat hem niet ontsnappen.

Zy haalt hem vroeg of later in,
Door 't vlieden steeds verhitter;
En, is 't de wil van heur Vorstin,
Zy maakt hem haar bezitter.

1798.

Op eenen voortreflijk schoonen jongeling.*

Natuur stond onbeslist wanneer ze u zou verwekken,
En tusschen 't manlijk vuur en 't vrouwlijk schoon verdeeld.
Besluitloos, wrocht ze in u de teêrste Maagdetrekken,
Doch, waar de Jonglingschap met Englenglans door speelt.

1798.

* Mengelpoëzy I, 173.

Hoop.*

Droeven, laat de hoop niet varen,
Schoon uw uitzicht u bedroog:
Zoo uw wenschen droomen waren,
Zy, zy was het niet die loog.

Neen, Verbeelding, die, verwilderd,
In de toekomst die ons wacht
Leêge schaduwpoppen schildert,
Heeft ze u voor den geest gebracht.

Schiept ge u-zelv' geen hersenbeelden,
Koesterde uw gemoed ze niet,
Van onopgeheven weelden,
Ongemengeld met verdriet?

Dronkt gy uit den tooverbeker
In de hand der Eigenmin,
Niet, als van uw noodlot zeker,
De ijdele verwachting in?

En zoo valsch verwacht genoegen
En te loor gestelde spijt
Zich noodwendig samenvoegen,
Wien behoort dan dat verwijt?

Ach! hoe laat men zich vervoeren,
Als het plooiende verstand,
Wen de driften ons beroeren,
Met begeerte samenspant!

* Mengelpoëzy I, 126.

Weinig, die op 's levens baren,
Met onafgetrokken oog,
Op de trouwe Noordstar staren!
Ze is ons doorgaands veel te hoog.

IJdle luchtverhevelingen,
Pas ontstoken of vergaan,
Zien we, in dwaze mijmeringen,
Voor een vaste vuurbaak aan.

Koomt heur dwaallicht ons te voren,
IJlings wordt het roer gewend:
Streek en haven zijn verloren;
En verzinken wordt het end.

Hoop vertoont geen losse schimmen
Aan het menschelijk gezicht,
Die met valsche schijnsels glimmen;
Maar een flaauw, doch zeker licht.

Drijft ge dan in 't holle donker
Door de wufte baren heen;
Wat er hier of derwaart flonker',
Let op hare toorts alleen.

By des bootjens omgekantel
Vindt men zwemmend nog de kust,
Schoon men hoed verliest of mantel,
Is die vlam slechts niet gebluscht.

Maar, na roekloos zelfmisleiden,
Wanhoop niet uit ongeduld
Om een beter lot te beiden,
Noch verbloem uw eigen schuld.

Waarom wacht gy eeuwig bloeien
Van een bloemtjen dat verlept?
Van de bron een eeuwig vloeien,
Die een emmer ledig schept?

Waarom, van de loflauwrieren
Altijd frisch en blinkend groen?
Wien verdienste mag versieren,
Waartoe heeft die roem van doen?

Waarom wacht ge van uw schatten
Vast, bestendig, waar genot?
't Geen ge niet in d' arm kunt vatten,
Is ontroofbaar door het lot.

Waartoe van een Hemelsch Eden
In den schoot der Min gedroomd?
Midden in heur zaligheden
Dient verwijdering geschroomd.

Maar, geleend om weêr te geven,
Houdt genoegen stand noch duur.
't Is nog brozer dan het leven,
En ontsnapt ons ieder uur.

Doch de Hoop zal nimmer falen
Die op beter uitkomst ziet.
In het middel kan zy dwalen,
Maar in 't einde mist zy niet.

Zy, van God ons ingeschapen,
Vergewist ons van zijn zorg:
Wie op haar gerust kan slapen,
Heeft Zijn heilig woord ten borg'.

1798.

De dood.*

Hoe weinig kent ge, ô Stervelingen,
Dien Dood, voor wien gy vruchtloos beeft,
Als zou hy ze onverhoeds bespringen,
In welker bloed hy zetel heeft!

Van d' eersten aanvang van uw leven
Uw onafscheidbre medgezel,
Bleef hy uwe aders steeds doorzweven,
Behoort hy tot uw samenstel.

Met hem geteeld, gevormd, geboren,
Met hem gevoed en opgegroeid,
Hebt gy-alleen uw kracht verloren,
Terwijl de zijne duurzaam bloeit.

Dat ZIJN, dat we als ter leen verwerven,
Is zelf 't beginsel van vergaan.
Ons leven is een voortgaand sterven,
Van 't oogenblik dat we eerst bestaan.

Ach! waarom, door een valsch beschouwen,
De waarheid van de zaak verbloemd?
Het is van 't sterven op te houên,
Het geen men t' onrecht sterven noemt.

ô Zien we dan onze oogenblikken
Ook, even als een stervende, aan!
En laat ons zonder ijdel schrikken,
Onze oogen op den doodsnik slaan!

* Mengelpoëzy I, 132.

Wy sterven thands, en dan, mijn Vrinden,
Als we uitgestorven zullen zijn,
Dan zullen we ons in 't leven vinden:
't Is nu een enkle levensschijn.

Zoo lang wy 't stervend leven sleepen,
Wat zijn wy dan in enklen waan?
Wat wordt er ooit gedacht, begrepen,
Gekend, verkregen, of gedaan?

Ons denken hangt aan 't zinbevatten;
't Begrijpen, aan verbeeldingskracht:
Ons kennen is gelijk te schatten
Aan 't ooggevonkel by de nacht.

't Verkrijgen is een bloot ontwikkelen
Van 't geen men in den boezem draagt.
De wil hangt af van 't hevigst prikkelen,
Waar van ons de aandrift dringt en jaagt.

Ons doen (indien wy iets verrichten!)
Is - scheiden - paren - in de Konst:
En, in de Zedelijke plichten,
Zijn alle pogingen om zonst.

En echter willen we ons beroemen
Op kunde, wijsheid, en verstand;
't Onmachtig wroeten arbeid noemen;
De luchtgreep, een gevulde hand.

ô Menschen! menschen! ijdle slaven,
Die in uw boei genoegen stelt!
Uw trek tot loopen noemt gy draven,
En voelt niet dat uw band u knelt.

By 't flaauwe lamplicht van uw kerker,
  Beroemt ge u, in de zon te zien:
Ter neder buigend voor een sterker,
  Gelooft ge, aan alles te gebiên.

En, siddrend op het minste kraken
  Van deur of grendel, leeft ge in angst
Voor die uw ketens los zal maken;
  't Geen 't voorwerp zijn moest van verlangst.

Wordt eenmaal wijs! Verdient bevrijding,
  Door 't recht erkennen van uw staat
Vreest voor uw ketens geen doorsnijding,
  Wanneer ze u niet door de armen gaat.

Juicht vrolijk uw' Verlosser tegen,
  En toeft zijn komst niet met geween;
Noch zegt, onzinnig en verlegen:
  ‘Hoe gaat men, zonder boei aan 't been?’

1798.

Zachtmoedigheid.*

Daarom zijn we juist niet wijzer,
Dat we de Natuur weêrstaan:
Trekt de Zeilsteen ijzer aan;
't Is de schuld niet van het ijzer,
En de steen heeft niets misdaan.

Alles moet de mensch vergeven
Wat uit menschlijkheid ontspruit:
Maar wanneer het hart zich sluit
Voor den trek, daar ingedreven,
Schudt men deugd en menschheid uit.

't Wel vervullen onzer plichten
Maakt het hoogste goed op aard,
Meer dan Koningszetels waard.
Zalig die dit mag verrichten,
Schoon hy nog zoo kwalijk vaart!

Maar die zwakheid eischt verschoonen,
Die zich argeloos vergat
Op een steil of glijdend pad.
Zwak zijn, is zich mensch te toonen;
Niemand die dit ooit verbad.

Maar die eens voor plicht en liefde
Afkeer koestert in 't gemoed!
Wee den booswicht die dat doet!
Het berouw dat Kaïn griefde,
Is, by zijn verscheuring, zoet.

* Mengelpoëzy I, 141.

Zijn er boezems zoo onmenschlijk?
Menschen, vatbaar voor den haat?
En wier hart het heil versmaadt,
Boven alle schatten wenschlijk,
Dat in wel te doen bestaat?

Hemel! Laat my eeuwig vragen,
Of er zulke monsters zijn?
De overtuiging ware een pijn,
Nimmer voor een hart te dragen,
Zoo gevoelig als het mijn.

Laat my altijd onderstellen,
Dat het menschdom liefde kweekt.
Zoo de schijn het ook weêrspreekt,
Laat my nooit een oordeel vellen,
Dat aan dezen plicht ontbreekt.

Laat my niemands daden wegen
Op de goudschaal van 't verstand,
Aan de dwaling na verwant;
Opgerezen, neêrgezegen,
Naar het wanken van de hand.

Neen, maar laat my alles schatten
Naar de wenschen van een hart,
Dat zich-zelve kenbaar werd,
En de zwakheid kan bevatten,
Die den braafsten soms benart.

En zoo ooit zich aan mijne oogen
Één bedorven ziel verraadt,
Die zich lust schept uit het kwaad:
Leer my dan, ô Alvermogen,
Siddren dat Gy me ooit verlaat!

1798.

Het tooneelstuk van het menschlijk leven.*

DE WARELD IS EEN SPEELTOONEEL,
Sprak Vondel, de oude Vader:
ELK SPEELT ZIJN ROL, EN KRIJGT ZIJN DEEL.
Dit weten we al te gader.
Maar zoo men 't leven recht betracht,
En naarstig op zijn afloop acht,
Bevestigt zich die waarheid nader.

De Jonglingschap is 't eerst Bedrijf
Van 't menschelijke Leven.
Men weet, die Akten gaan tot VIJF:
Zy enden met ons sneven.
Dit eerste-toont den schrandren man,
Wat van het Drama worden kan,
Zoo 't naar de kunst wordt afgeweven.

Het tweede zien we in 't naaste perk,
Der mannelijke krachten.
Nu eerst begint het ware werk,
Waar van wy iets verwachten.
Hier vangt het stuk zijn handling aan,
En brengt de Hoofddaad op de baan:
Dit mag men 't meest belangrijk achten.

Een meergeklommen ouderdom
Is 't derde der Bedrijven.

* Mengelpoëzy I, 153.

Nu wendt zich 't gantsch Tooneelstuk om,
Om 't groot ontwerp te stijven.
Daar koomt verwarring in den draad,
Maar, zoo het naar den regel gaat,
Het plan zal onverwrikbaar blijven.

De Grijsheid nadert op heur kruk,
En maakt de volgende Akte.
Nu schijnt het, of het gantsche stuk
Geheel in duigen zakte.
Men ziet eene uitkomst in 't verschiet,
Maar echter 't is de ware niet,
En siddert voor des Dichters zwakte.

Maar 't vijfde is daar, en 't eind naby,
Dat alles zal ontknopen.
Verlangend zit men rij aan rij,
Te vreezen en te hopen.
En zie! een enkel oogenblik
Ontbindt den saamgetrokken strik,
En 't stuk is ijlings afgeloopen.

Doch gy, die zoo'n Tooneelstuk speelt,
En u het hart voelt zwellen,
Naar mate uw spel de schouwplaats streelt,
Ik moet u iets vertellen!
‘Hoe hooger gy 't verwarren voert,
Hoe meer gy by de ontknoping roert:’
Dit moogt gy tot een grondles stellen.

‘En daarom, speelt gy voor 't gemeen,
Vlecht Epizoden samen:
Brengt alles, wat gy kunt, by een,
Om wondren uit te kramen.

Laat ieder roepen, dag aan dag:
Wat of daar toch van worden mag?'
'Al zoudt ge u voor u-zelven schamen.

Maar speelt ge voor uw eigen hart,
Zoo zoek een klein Theater.
(Daar zijn de Dramaas min verward)
Al heeft het min geklater.
Het zelfgenoegen in uw rol
Is beter dan een waschmandvol
Van altijd zinloos Volksgeschater.

Ten minste, zie u-zelven aan!
Verwarring moet er wezen;
(Dat 's op geen Schouwburg ooit te ontgaan)
Maar, niet te hoog gerezen!
Denk altijd aan de laatste stond. -
Het geen ge niet ontwikklen kondt,
Wierd vruchtloos van een dwaas geprezen.

Ja heb, door uw geheele stuk,
Het laatst Bedrijf voor oogen;
Dat alle heil en ongeluk
Het eind bevordren mogen.
Laat in uw Drame niets geschiên,
Dat op dat einde niet zou zien:
Dit zal uw kracht van ziel betogen.

Doch schoot u kunst en kracht te kort,
Om eens een knoop te ontbinden,
Die licht te zeer verwikkeld wordt,
Wat toevlucht zoudt gy vinden?
Ach! schriklijk ging het menig een,
Indien er niet een God verscheen,
Om 't warrig kluwen los te winden!'

1798.

Judas Iscarioth.*

‘Hoop, booswicht, wie ge ook zijt, vergeving voor uw zonden
Gy hebt een zeekren borg, die u van schulden vrijt.
Voor my, voor my-alleen, wordt hoop noch heil gevonden;
Ik, die hem heb verkocht, ik ben hem eeuwig kwijt.’

HARDERS Latijn gevolgd.

Noachs ark.*

Keerde ooit een hulk uit zee, bevracht met rijken schat,
Dees bracht zijn meester weêr, met al wat de aard bezat.

Naar HARDERS Latijn.

* Mengelpoëzy I, 147.
* Mengelpoëzy I, 150.

Aan Lycofron.*

Wat scheldt ge op Oom Avaar, als elk ten smart geschapen,
Als wreevlig, norsch van aart, en gants en gaâr ontmenscht?
Kent ge edelmoedigheid die aan de zijne grenst?
Hy mat zich daaglijks af om goud by een te schrapen,
Voor u, en nog een drietal knapen,
Dat daaglijks hem in d' afgrond wenscht.

Orfeus.*

De tijd van Orfeus is herboren:
ô Dichters, stelt en luit en halm,
Stort louter hemelval in de ooren:
Die 't gretigst naar uw zangen hooren,
Die 't meest geroerd zijn van uw chooren,
Zijn bosch en steenrotsgalm.

* Mengelpoëzy I, 152.
* Mengelpoëzy I, 187.

Aan Liceet.*

Wat Poëeten
Zich vermeten
Op den invloed van Apol;
Gy-alleen, gewijde Liefde!
Maakt, waar ge ooit den boezem griefde,
Harten van verheven dichtkunst, ware geestverheffing, vol.
ô Gelukkig, wien 't gebeure
Dat hy deze waarheid proeft!
Ja, gelukkig, hoe hy treure,
Hoe hem 't wee de borst verscheure,
Die gevoelt, wat hy behoeft!
ô Liceet, mocht gy 't gevoelen!
Dit 's 't bedoelen
Van de vriendschap in dit vaars.
Zonder dit, zijn kundigheden,
Brave zeden,
Deugd en wijsheid-zelv, barbaarsch.

* Mengelpoëzy I, 226.

Raad van een Hollander aan Engeland.*

Toen Richard, zwaar met gruweldaden,
Nog zwaarder met den haat van 't Britsche volk beladen,
Werd in den strijd ter neêr geveld,
En Richmonds stoute vuist, waarvoor de dwingland bukte,
Den wortel van die Roos uit Englands bodem rukte,
Waarom toen niet in Bosworths veld
Den naam van York, voor 't laatst vermeld,
Met Richards lijk ter aard besteld?

Toen Jacob, eer hy nog regeerde,
Als York door dwaze daân den wrok van 't volk trotseerde,
En eindlijk door zijn dol bestaan,
Als Stuarts laatste telg zijn koninkrijk moest derven,
In ballingschap verjaagd, by vreemden rond ging zwerven,
Waarom van dezen stond niet aan,
Als bloten tijtel zelfs voortaan
Den naam van York aan kant gedaan?

Brittanje, gy, die op de baren
Geen meesteresse kent, geen, die u evenaren,
Een derde voorbeeld staat naby,
Dat steeds 't ongunstig lot op dezen naam blijft kleven.
Laat nooit uw koningsbloed meer zulk een eernaam geven.
Dat hy voortaan van geen waardy
In lentes lieflijk jaargetij
De naam slechts van de schaamroos zij.[1]

1799.

Eindnoten:

1 Rosa Eborax of de Yorksroos, by de Bloemisten en Tuinlieden meest onder den naam van de Schaamroos bekend.

* Nederl. Muzen-Almanak 1836.

Tranen.*

Ons onheil heeft geen recht, ons oog een traan te ontrukken:
Die zucht onteert het hart, dien eigen leed verheft:
God wapende ons met moed voor eigen ongelukken,
En deelde ons tranen meê voor 't geen een' ander treft.
Van hier dan de aavrechtsche aart, die, week voor eigen smarte,
Met wederstreving duldt wat God te dragen geeft,
In 't schreien lichtnis zoekt voor 't neêrgeslagen harte,
En voor zijns naastens wee geen tranen over heeft!

1799.

Lierzang.*

Gerugsteund door zijn trouwe volken,
Voor vrijheidsgif en vriendschapsdolken
Van 't Vijfmanschap alleen beducht,
Snelt de Adelaar vooruit door 't felst der krijgsorkanen,
De Rhijn en de Eridaan buigt voor zijn oorlogsvanen,
Die 't spoor voor de overwinning banen,
Gezeten op zijn glorievlucht.

Met nieuwen roem, met nieuwen luister
Verheft zich 't Noorden uit het duister,
En blinkt met onverdoofbren glans.
Men ziet als de avondstar Italicus verschijnen,
Het mistig neevlenheir voor zijnen gloed verdwijnen,
't Begoochlend schittervuur reeds kwijnen,
En nederploffen van den trans.

* Poëzy II, 218.
* Nederl. Muzen-Almanak, 1834.

Brittanje, koningin der baren,
Wil haar onnoembre schat niet sparen:
Zy werkt met onvermoeibre kracht.
Haar drietand wil 't gedrocht tot diep in 't harte streven;
Van de Indus tot de Zond, door zelfsbehoud gedreven,
Doet zy het knarsend monster beven
Voor 't algeweld van hare macht.

De Muselman, zijn slaap onttogen,
Te lang getergd, ten strijd bewogen,
Heeft eindlijk 't wrekend zwaard gewet.
Men zag met Sidney 's hulp zijn arm reeds zegevieren
Op 't godverzakend hoofd. Hy scheurt zijn bloedbanieren,
Verstrooit zijn schuldige laurieren
Langs 't dorre veld van Nazareth.

Geen volk, hoe klein, hoe wijd gelegen,
Of 't scherpt vol moed den heldendegen,
Bestrijdt het alverdervend rot.
De Portugeesche kust, de kille Zweedsche stranden,
Het verre Amerika, ja zelfs Barbaarsche landen
Vereenen zaam om strijd de handen
Voor haardsteên, Vaderland en God.

Wie blijft, daar hem geen macht ontbeerde,
Daar 't juk als nog hem niet verheerde,
Alleen de vriend dier beulenstoet?
Wie heult, wie boelt alleen met Koningmoordenaren,
Die op 't wijdrookend puin van throonen en altaren
Geen kunne, jeugd, noch grijsheid sparen,
Zich baden in 't onschuldig bloed?

't Is hy, die doof voor redens smeken,
't Verzeekrend Vorstenwoord bleef breken,

't Is hy, die laf, door vrees bekneld,
Zijn allernaaste bloed gerechte hulp doet derven,
Van 't wettig erf verjaagd, in ballingschap laat zwerven,
Ja, koel zou onder 't mes zien sterven
Van zijner vrienden moordgeweld.

ô Gy, wiens glorierijke daden
Met roem, met lauwren overladen,
Steeds rolden uit den mond der faam;
Gy, Phoenix van uw tijd! zie, welk een nietig wezen,
Welk eene misgeboorte is uit uw asch verrezen;
Hy kent voor schande alleen geen vreezen,
Onteert uw wijdberoemde naam.

Verslaafd aan schijnvriend en verrader,
Is hy nog zwakker dan zijn vader,
Aan 't gif ten prooi, dat zy hem biën.
Hy zal slechts in den muil der dolle Vrijheidswolven
Met d' omgerukten throon, in de Gelijkheidsgolven
Van hunne Broederschap bedolven,
Te laat zijn laffe dwaasheid zien.

1799.

Op eens kindtjens afsterven.*

‘Haalt me een Roosjen, Serafijnen,
Uit de dorre zandwoestijnen
  Van het ondermaansche diep!
Midden onder 's Aardrijks doornen,
Bloeien er nog Uitverkoornen,
  Die ik voor mijn Hemel schiep.’

De Almacht zweeg: een Engel daalde,
Wien de heerlijkheid omstraalde
  Van de Godheid, die dit sprak.
Met de zicht des Doods gewapend,
Vond hy 't lieve Roosjen slapend!
  En hy sneed het van den tak.

Waarom valt ge thands aan 't klagen,
Gy, die 't Roosjen hebt gedragen,
  Van uw eer beroofde Tronk?
Door den Seraf afgesneden,
En verplant in 't zalig Eden,
  Is het nu der Englen pronk.

1800.

* Poëzy I, 101.

[Lierzang.]*

Een ander moge u roemen, eeren,
Doorluchte vorst! ik ken uw hart.
Ik kan dat edel hart waardeeren,
Dat door geen leed zich liet verneêren,
In 't heil niet opgeblazen werd.

Ik eerde u in die blijde dagen
Toen Neêrland, zalig in zijn' bloei,
Nog ongeschokt van later vlagen,
Geen denkbeeld had van Oorlogsplagen.
Noch 't klemmen van uitheemsche boei.

Ik minde u, toen, by banger tijden,
Dat Neêrland dat u eens aanbad,
In u zich-zelve dorst bestrijden,
U ongehoorde smaad deed lijden,
En schaatrend op het harte trad.

Maar 'k heb u juichende aangebeden,
Wanneer ge, meester van hun lot,
Uw onderdrukkers mocht vertreden,
Maar vrij van wrok en bitterheden,
Den haat vergeven kost als God.

Gy waart by de algemeene liefde,
My dierbaar als de beste vorst!
Gy waart het, toen u alles griefde,
Tot God de donderwolken kliefde,
Die niemand meer trotseeren dorst!

* Aanteekeningen ter opheldering van le Francq v. Berkheij's Lijkgedachtenis van Willem den Ve, 70.

Gy waart my by 't hersteld vermogen
   Niet dierbrer, grooter dan voorheen.
Uw braafheid was my steeds voor oogen!
Haar grootheid hield my opgetoogen:
   Haar zag, haar kende ik, haar alleen!

De glans, waar van ge waart omschenen,
   (Maar dees uw ware grootheid niet)
Is in dat oogenblik verdwenen,
Dat Neêrlands nakroost zal beweenen,
   Zoo lang de zon haar stralen schiet.

Wat was het? - Duizenden bezweken!
   De trouw vergat zich, werd verkracht!
Standvastigheid en ijver weken!
Geen morgen, die ons aan mocht breken:
   En 't werd een eindelooze nacht!

Maar kon die nacht uw' luister doven,
   Mijn vorst, voor die u kennen mocht?
En zou ze my een hart ontrooven,
U niet om 't enkle trouwbeloven,
   Maar om uw edel hart verknocht?

Uw edel hart...? Ja, roem der vorsten,
   Een hart vol grootheid, vol van moed,
Woont dikwijls in verheven borsten:
Maar duizenden die scepters torschten.
   Ontbeerden 't kenmerk van uw bloed.

't Is Nassaus bloed alleen op de aarde,
   (Buigt, kroonen! Bloost, en buigt u neêr!)
Dat steeds met recht en vrijheid paarde,
En hand en boezem rein bewaarde
   Van Staatszuchts schrikbren gruwelleer.

Laat andren... ach! wat zeg ik! allen,
(Ja alles plondert, grijpt, en rooft!)
In 't erf des zwakken Nabuurs vallen!
De vloek rust op hun duizendtallen,
De zegen op uw dierbaar hoofd.

Gy spraakt, toen wreevle muitelingen
Zich meester maakten van de wet:
‘Waar toe my 't onheil ooit moog dringen,
Ik laat my tot geen' voetstap dwingen,
Waar 't recht des Staats my palen zet.’

De band des Staats was losgereten;
Gy echter deedt uw woord gestand.
Wierd immer eed en plicht versmeten,
Gy hebt, gy hebt ze nooit vergeten!
Dit weet geheel het Vaderland!

ô Vorst, gy blijft u-zelven waardig;
Stoot roof en onrecht met den voet;
En, wie zijn ongeluk rechtvaardig',
Uw boezem, altijd edelaardig,
Voedt afschrik van geplonderd goed.

Die Eer noch God heeft, noch Geweten,
Kniel voor den kluister, zwijg', en bukk';
En moog zich troosten van zijn keten,
Met andren, onder hem gezeten,
Te plettren met nog feller juk.

Hy moog op weerelooze duiven
Den roof verhalen van den Gier!
Of vangen uit des Haviks kluiven
De veêren die hy ziet verstuiven
Van armen tortel of plevier!

Grootmoedigheid vertreedt geen zwakkeren,
  En neemt geen bnit van plondraars aan;
Laat vuige roovers met hun makkeren
Gods vloek in 't heilloos roofgoed akkeren,
  Maar gruwt dien vloek zich op te laân.

ô Aarde, ontsluit, ontsluit uwe oogen!
  Erken het kenmerk van een' Vorst!
Geen zetel maakt hem, geen vermogen,
Geen volken voor zijn' throon gebogen,
  Maar 't Vorstlijk hart in de open borst.

Aan zekeren dichter onzes tijds.*

Mihi parta laus est, quod tu, quod similes tui,
Vestras in chartas verba transfertis mea.

  ‘Het streelt my, zegt de Slaaf, Geslaakte van Tibeer,
Dat mannen, u gelijk, mijn verzen overnemen.’
  My ook, mijn goede Vriend, en 't is my heel veel eer;
Maar, ongeveinsd gezegd, ik hou niet van ontvreemen.[1]

1802.

Eindnoten:

1 Men weet, hoop ik, dat het werkwoord oorspronklijk en eigenlijk o n t v r e e m e n , niet o n t v r e e m d e n , is. V e r h e e m e n , dat is van oord veranderen, is door samentrekking v r e e m e n ; waar van het deelwoord v e r h e e m d , nu v r e e m d . Doch dit belet niet, dat dit Deelwoord, Adjectif geworden, nu ook wederom een nieuw verbum, v r e e m d e n , en dus b e v r e e m d e n , en o n t v r e e m d e n maakt, maar dat het oude en echte niet wegneemt.

* Nieuwe Mengelingen II, 244.

Les.*

Wen God u treft met leed en tegenspoed,
Zoo dank terstond voor 't Vaderlijk kastijden;
Gewen uw hart aan 't onderworpen lijden;
En zie te rug op Jezus dropplend bloed.

NA CHAUCER.

1802.

Weldoen.
Uit het Turksch.*

Werp uw weldaad in den vloed,
Met een onberoerd gemoed:
Dankt u 't stomme vischjen niet,
God erkent het, die het ziet.

1802.

* Poëzy II, 228.
* Poëzy I, 113.

Echte liefde.
Zangstukjen.*

Uit verscheiden bron ontsproten.
Doch vereenigd saamgevloten
  Tot een onverdeelbaar vocht,
Vloeien, stroomen, kronklen, zwieren,
    Twee rivieren
  In gemeenen loop en bocht.

Maar in dit vereenigd vlieten,
Daar zy door 't gebergte schieten,
  Deelt een rots heur stroom in twee:
Zijn ze nu niet afgescheiden?
  Neen, geen druppel stort in zee,
Of hy is een deel van beiden,
  En voert beider wezen meê.

Laat geweld hun loop versteuren!
Laat het bed en oevers scheuren!
  Eenmaal werden zy tot een.
Waar zy de armen henen strekken,
    Waar zy trekken,
  Lot en wezen blijft gemeen.

Zoo, zoo zijt gy, Echtelingen,
Wie de ware gloed doordringen,
  Wie hy samensmelten mocht!
Niets dat u van één kan rukken,
  Tot eene enkle ziel gewrocht!
Valt de Wareld ook in stukken,
  Eeuwig blijft gy saamverknocht.

1803.

* Poëzy II, 156.

Het roosjen.*

Schuchtren kijkt het Maagdlijk Roosjen uit heur rijpe bloesemknop:
Haast ontbloot zy d'open boezem voor den milden Uchtenddrop.
Maar en Zon en Zéfir loeren op heur schoonheid, al te teêr:
't Zonnelonkjen schroeit heur blaadtjens, Zéfirs adem werpt ze neêr!
Roosjens, vreest voor oog en adem, die van dartle speelzucht gloên!
Roosjens, ô mistrouwt de lonkjens! wacht! ô wacht u voor den zoen!

1803.

De wijnstok.
(Allegorie.)*

Van de roest en worm verbeten,
Kruipt mijn kranke stam langs de aard
Door den wind om verr' gesmeten.
Tuinman van dees druivengaard!
Stut en steun hem voor den storm:
Zuiver hem van roest en worm.

Of veeleer, ô Wijngaardhoeder,
Zoo hy ooit iets beters gaf
Dan verachtlijk zwijnenvoeder,
Grijp het snoeimes, snijd hem af;
Dat des wortels duurbre groei
In herboren schoten bloei'!

1803.
Uit het Turksch.

* Poëzy II, 226.
* Poëzy II, 227.

Dichter Fop.*

Fop heeft nooit vers gemaakt, en Fop wil Dichter heeten.
Fop, sta dien eernaam af, of toon uw Poëzy!

Neen, Fop; geloof u-zelv' den Fenix der Poëeten;
Maar houd ons, bid ik u, van uw Gedichten vrij!

1803.

Rijkdom.*

‘Tienduizend Guldens slechts om jaarlijks van te leven,
En 'k zou gelukkig zijn en onbekrompen geven,’
Was Strefons dagelijksch gesprek.
Nu heeft de man zijn wensch verkregen;
Maar gieriger dan ooit in 't midden van dien zegen,
En altijd klagend van gebrek.
‘Geen wonder (roept hy uit)! een arme kan vergaâren,
Maar rijkdom is een slaaf van 't zoogenaamd fatsoen.
Met duizend Guldens 's jaars is 't mooglijk iets te sparen;
Maar die er tien bezit, heeft zeventig van doen.’

1803.

* Poëzy II, 228.
* Poëzy II, 229.

De ondervinding der dwazen.*

Wat roemt een Dwaas op ondervinding!
Hy kent ze, hy bezit ze niet:
't Is niet dan schijnbaar wat hy ziet;
Zijne overtuiging is verblinding;
Zijn weten, ingezogen waan.
Ja, zelfs het Godlijk licht der Waarheid
Verkracht zijne oogen door heur klaarheid,
En alles voedt zijn domheid aan.

1803.

Justus woordgever.[1*]

'k Heb u (ja!) mijn woord GEGEVEN,
En gy klaagt dat ik 't niet HOU!
Waarom hebt gy 't aangenomen,
Zoo ik 't u bewaren zou?
Leer toch, eer ge my beschuldigt,
Wet en Landgebruik verstaan:
IETS TE GEVEN EN TE HOUDEN
Gaat naar Hollandsch recht niet aan.

[1803.]

Eindnoten:

1 Veellicht is dit Epigramma by de onbekendheid van tegenwoordig met het Hollandsche recht, onverstaanbaar geworden. Het ziet op de oude onkreukbare regel of paroemia juris die ieder voor oogen plach te zijn, en was dus zeer duidelijk eer ons de verfoeilijke Fransche wet en praktijk op werd gedrongen. Thands zou men 't mogen onderdrukken, zoo men by eene vernieuwing van den Druk iets uitlaten mocht. [Uitgave van 1822.]

* Poëzy II, 230.
* Poëzy III, 111.

De filozofen.*

De wijze Stagyriet onteert zijn bed met sloren:
De schrandre Demostheen treedt op, als legerheld,
Maar geeft en schild en moed en slag en oorlogsveld
Door schandelijke vrees en laffe vlucht verloren:
Diogenes vervalscht het geld,
En wordt slechts Filozoof om schaamtloos uit te spatten:
De brave Seneka veracht, maar zamelt, schatten:
En de achtbre Sokrates, die Goddelijke man.....
Ja, zwijgen wy daar liever van!
Die heeft den grooten hoop der grootsche halfgeleerden
Thands voor zich; maar, in 't oor gezeid,
Die hem ten voorbeeld neemt, die doet het den verkeerden,
En God beware ons hart voor zijne zedigheid!
Doch, Hemel! zijn in vroeger eeuwen
De Filozofen dus, en anders niet geweest,
Geen wonder, maakt men nu, op hun vereenigd schreeuwen,
Een dolhuis van 't Heelal, en van den mensch een beest!

1803.

Vrij naar HAGEDORN gevolgd.

* Nieuwe Mengelingen II, 243.

Vorstenles.
Uit het Engelsch van koning Jacobus den Eerste van Grootbrittanje.*

God geeft aan de Overheên geen' scepterstaf om niet:
Hun throon behoort aan Hem die tijd en lot gebiedt.
Geen Vorst, die, vordert hy de Trouw van de Onderzaten,
De dienst zijns Overheers een' oogwenk durv' verlaten!
Stadhouder van dien God, bescherm' hy zijn gezag
In 't staven van die Wet, waar door hy heerschen mag;
Geen eigen willekeur bestier' hem in 't regeeren:
Gods voorschrift is slechts één voor volk en opperheeren.
Hy zij gerecht, getrouw, standvastig in zijn' plicht:
Loon' braafheid, zorg' voor elk, en wake tegen de euvelen,
En wandele onbevlekt voor 't Heilig aangezicht,
En steune op God-alleen in leven beide en sneuvelen!

1804.

* Mengelingen II, 150.

Onbekommerdheid.*

't Geluk bekroont, die 't durft verachten!
Te groote voorzorg maakt bedeesd;
De ontembre moed van 's menschen geest
Geeft beide ziel en lichaam krachten,
En 't geen men als vermetel doemt,
Wordt, na zijne uitkomst, hoogst geroemd.

En wat, wat zal een stervling duchten,
Gehard, om alles te ondergaan?
Er rukke een Afgrond op hem aan!
Hy weet van bukken noch van vluchten.
De Godsdienst, zelfgevoel, en eer,
Zijn 't onweêrstanelijkst geweer.

Welaan! verzekerd met dit wapen,
Verbannen wy en vreeze en zorg:
Hy blijft ons voor den uitslag borg,
Op wiens getrouwheid elk mag slapen;
En niets, dat onverwinbaar is,
Zijn we eenmaal den triomf gewis!

1804.

* Nieuwe Mengelingen II, 151.

De kerker.*

Wen Min door mijn gevangenis
Op vrije vleugels wappert,
En 't liefste Meisjen dat ik weet
Voor mijne tralie plappert:
Wen 't harte, door heur oog ontgloeid,
Van 't Mingenoegen overvloeit
In onbedwongen blijheid;
Geen vogel die door 't luchtruim zweeft,
Geniet dan zulk een Vrijheid.

Wen de Uchtendzon my vrolijk groet
En toelacht door mijn tralie.
De Nacht my rustig slapen doet
In schaduw van heur falie:
Wen boek en denken my den dag
Naar willekeur verdeelen mag,
Wat vraag ik grooter blijheid!
Geen visch die dartelt in den stroom,
Geniet dan zulk een Vrijheid.

Wen, als een vinkjen in zijn kooi,
In 't kerkerhol gesloten,
Mijn hart zich voor zijns Rechters oog
Vrijmoedig durft ontblooten:
Wen 't hol, in spijt van boei en dwang,
Den weêrgalm nabaauwt van mijn' zang,
In ongeveinsde blijheid;
De wind, die 't rijzend golfjen krult,
Geniet geen zulke Vrijheid.

* Mengelingen II, 160.

Geen muur is 't, die den kerker maakt;
Geen tralie, den gevangen:
Het vlekloos en gerust gemoed
Is in geen' band te prangen.
Zoo 't hart beminnen mag naar lust,
En op zijn God en onschuld rust,
De bron van ware blijheid;
Gods Englen slechts in 's Hemels schoot,
Genieten zulk een Vrijheid.

Vrije Navolging, naar het Engelsch.

1804.

Waarheid en schijn.*

Op Veinzery en Logentaal
Houdt waarheid steeds den zegepraal.
Wie braaf wil wezen in den SCHIJN,
Die moet het in de DAAD ook zijn.

1804.

* Mengelingen III, 60

't Geluk op aard.*

Geluk is slechts een ijdel niet,
  Waarna men vruchtloos tracht.
Men ziet, of waant wel dat men 't ziet,
  Maar dwaasheid, zoo men 't wacht!

Het toont zich met een flikkerlicht,
  Dat ijlings weêr verdwijnt;
En wemelt voor 't verrukt gezicht,
  Terwijl zich 't hart verpijnt.

Het schijnbeeld, dat zijn wezen maakt,
  Heeft lichaam noch bestand:
Grijp toe, zoo haast het u genaakt,
  Gy vat een leêge hand.

Ja, schaduw die voorby ons schiet,
  Bedriegt het, keer op keer:
De hoop bezit het heil NOG NIET;
  't Genieten, reeds NIET MEER.

1804.

* Mengelingen III, 88.

Juliaan.*

Veniant modo tempora justa,
Cum spem Deus impleat omnem.

PRUDENTIUS.

De Godsdienst hield nu stand by 's Heilands kruisaltaren.
Heel de aarde boog voor 't kruis met Romes adelaren.
De Rijksvaan voerde 't kruis de Roomsche legers voor,
En schitterde aan hun spits met meer dan Zonnegloor.
De Tempels sloten zich, de Heidensche Afgoôn zwegen:
Wanneer een wakkre Vorst, zeeghaftig door den degen,
Nu blinkende om de kruin met Constantinus kroon,
Zich neêrbuigt voor de dienst dier reeds vermufte Goôn.
Hy, temmer van den Frank, en wapenschrik van 't Noorden,
Hy, die zijn' roem verbreidde aan Rhijn- en Isterboorden,
Hy kromt de kniën voor eens Plutoos gaffelstaf,
En kust het stof van 't kleed van tien Minervaas af!
Zijn voorhoofd drukt de schort der Junoos en Dianen,
En net Alcides voet met huichelende tranen;
Hy zwaait eens Pollux ros het wierook door de lucht,
En hangt aan Kraaigeschrei en ijdle Vogelvlucht!

Eens zou hy voor 't altaar der onderaardsche machten
Zijn schrikbre Hecaté een plechtig offer slachten.
De vaarzen stonden daar, omhangen met cypres,
Voor de outerbijl gereed der gruwbre Helgodes,
En loeiden door 't gewelf en bloote Tempelwanden.
De Priester, 't hoofd gehuld met krans en offerbanden,
Stak reeds 't geheiligd mes in 't rokende ingewand,

* Nieuwe Mengelingen I, 116.

En wroette in de open borst met roodbebloede hand.
Nu merkt hy op 't gekrimp van vezelen en spieren,
Beschouwt het sombre bleek van lever, milt, en nieren,
En zoekt in 't lillend hart den laatsten levensslag;
Wanneer hy uitbarst in een hartbeweeglijk ach!
Ach! roept hy, ach mijn Vorst, wy zijn, wy zijn verloren!
Vergeefsch is 't, in dit uur de toekomst na te sporen,
Zie, zie my beven, my verbleeken van den schrik!
Een grooter Godheid stoort in 't wichtigst oogenblik
De kracht der Nachtgodin, en al de plechtigheden
Van verschgeplengde melk en wierook en gebeden,
Geheiligd rundrenbloed, en krans, en lijkprachtloof.
De Geesten sidderen, en, voor bezweering doof,
Verspreiden zich in 't rond en doen den afgrond kraken.
Verschrikte Prozerpijn ontwijkt de Tempeldaken
Met uitgedoofde toorts in dompig hol gehuil.
Geen offer rukt dit uur de schimmen uit heur kuil.
Hier baat geen pleeggekerm noch kracht van tooverrijmen.
Zie 't aangestoken vuur in 't wierookvat bezwijmen,
En de outerkolen zich verdoven in den brand!
Zie d' outerknaap de schaal ontvallen uit de hand,
En 't Godgewijde vocht langs grond en bodem vlieten!
Ik voel de lauwerkroon my-zelv' van 't voorhoofd schieten,
En de offerande zich verzetten tegen 't staal.
Een Christen ('t is gewis) ontwijdt onze offerpraal.
Geen outer, geen altaar, hoe schrikbaar van vermogen,
Dat niet voor d' opslag beeft van hunne onheilige oogen.
O zuiver 't Heiligdom van dees afgrijsbre vlek,
O Cezar! dat hy wijke en zich dees kring onttrekk'!

Zoo spreekt hy, en stort neêr met doodverf op kaken,
Als zag hy Christus-zelv' den bliksem los doen braken.
De Keizer-zelf verbleekt, en rukt de kroon van 't hair,
En ziet verlegen om door Volk- en Lijfwachtschaar,
Of mooglijk in 't gedrang zich iemand mocht versteken,
Wiens Kruisdoop 't hol gerel des Priesters kon verbreken.
Een Jongling doet zich op uit 's Vorsten lijfstaffiers,
Wiens kruin de hairlok toont eens blonden Bataviers,
En werpt de speerbijl neêr, met dubbeld staal beslagen,

En meldt zich, 't merk des Doops en 't heilig Kruis te dragen.
De Keizer springt te rug, ontvlucht het Heiligdom,
En werpt, in blinde vaart, en Paap en Outer om;
En heel de Lijfwacht heft, daar zy heur' heer ziet vlieden,
De handen hemelwaart om Jezus eer te bieden;
Stort op de kniën neêr en roept zijn Godheid aan.

Wat doet gy middlerwijl, verblinde Juliaan?
Erkent ge de onmacht van uwe afgoôn? buigt ge u neder,
En keert ge, afvallige, tot Jezus zoenbloed weder?
Neen, dit gedoogt uw trots, uw ijdle hoogmoed nooit,
Noch 't purpren Rijksgewaad dat om uw schouders plooit,
Of de eedle diadeem die van gesteenten schittert.
't Is Jezus, die ze u schonk, wees op Zijn' naam verbitterd!
Vervolg, en laster Hem, met hart, en pen, en mond,
Daar 't alles om u heen Zijn heerlijkheid verkondt,
Zijn Godheid huldigt, en zich neêrbuigt voor Zijn wetten.
Wat waant ge? 't Christenvolk door uw gezag te pletten?
Helaas! uw Rijk, uw kracht, is in der Christnen hand.
Uw leven hangt aan hen, met dees uw' Vorstenband.
Uw lijftrawanten zijn aan Jezus dienst verbonden.
Wat wierdtge, zoo ze, als gy, hun trouw en eeden schonden?
Maar zelfs uw vuist ontziet te baden in hun bloed;
En de eerbied voor hun deugd doortintelt u 't gemoed.
Wees echter niet vergeefs op 't Christendom verbolgen,
Het zwaard is 't niet alleen, dat kracht heeft tot vervolgen.
Goud, eer, en waardigheên, 't is alles in uw macht;
Deel ze uit, onthou, ontneem, naar dat gy 't noodig acht!
De pen, dat wapentuig; meer schrikbaar dan de degen;
En de algemeene kreet, die 't krijgszwaard op kan wegen;
Een heir Geleerden, dat der Christnen waan bespot;
Het ijvrend Jodendom, de vijand van hunn' God;
Het voorbeeld van den Vorst op 's aardrijks throon verheven,
Nog sterker dan een wet met louter bloed geschreven;
Dit al verzekert u de schoonste zegepraal.
Ja, haast verdelgt gy hen, of zet hun eerdienst paal.
Der Joden Tempelbouw, door u weêr in te wijen,
Verwoest met eenen slag al 's Heilands profecijen!
Door u gelogenstraft voor de oogen van 't heelal,

Is niets gewisser, dan zijn onherstelbre val! -

Ja, vlei u met dien waan! Maar weet, ô Lasteraren,
Dat de Almacht in één' wenk heur glorie kan verklaren!
Zy duldt - maar 't uur genaakt - zy blaast op uwe macht,
En heel uw rot verzinkt in d' eindeloozen nacht!

1805.

PRUDENTIUS grootendeels gevolgd.

Plicht.*

Et in exsilium eundum est, et effundendus sanguis, et suscipienda egestas,
et ipsa tua innocentia saepe maculanda indignisque objicienda rumoribus.

SENECA.

't Zegt weinig, goed en bloed en leven
Ten offer aan den plicht te geven;
De ware braafheid eischt nog meer.
Geen smaad, geen schandvlek doe haar beven,
Wanneer die 't weldoen aan moet kleven,
Geen uiterlijk gemis van eer.
De brave vraagt niet, welk vermeten
Een blinde wareld goed moog heeten,
Of wat zy even roekloos doem'.
Hy legt zijn reden aan geen keten.
Die alles veil heeft voor 't Geweten,
Die schat het boven naam en roem.

Ik weet, wat my de God der Goden
Heeft toegelaten of verboden;
Zijn uitspraak is mijn wet alleen.
Mijn ziel verfoeit den leer der snooden,

* Nieuwe Mengelingen I, 120.

Die wisselt met den wind der Moden,
  En 't oordeel aanneemt van 't Gemeen.
Laat andren ruimer, naauwer denken!
De Christen hangt aan niemands wenken,
  Maar raadpleegt met zijn vrij gemoed!
En wie een vrijheid tracht te krenken,
Die God en 't Euangelie schenken,
  Zie toe, waar op hy inbreuk doet.[1]

1805.

Eindnoten:

1 Rom. XIV.

Morgen.*

Non est (crede mihi) sapientis, dicere VIVAM.
  Sera nimis vita est crastina; vive hodie!

    MARTIALIS.

  'Op morgen!' - Morgen? Neen, mijn Vrind,
Het geen gy heden goed, en braaf, en plichtig vindt,
Verwijl, verschuif dat niet op 't ongewisse MORGEN.
Het HEDEN (zeker!) gaat voorby;
Maar, stervling, zeg, waar zijn uw borgen,
Dat dit uw laatste dag niet zij?

  Laat elken dag het zijne dragen.
Thands roept de plicht u - geef gehoor;
Thands dringt u 't hart - doe wel! Wat baat het, dit vertragen?
In 't weldoen stelt ge u-zelv', uw eigen vreugd, te loor;
Wat zoudt gy ze aan 't onzeekre wagen?
Geen vreugde koomt te vroeg - Geniet ze, grijp haar aan
Daar God ze u heden toe wil staan,
't Is morgen licht te laat: maak nu gebruik van 't leven!
Besteed het tot dat eind, waar toe het is gegeven;
Terwyl gy 't hebt, en ach! wat weet gy voor hoe kort!
Onnutte zorgen, ijdel kwellen,
Zie daar het geen gy uit moogt stellen,
Waar nooit iets aan verloren wordt!

* Nieuwe Mengelingen I, 112.

De graanoogst roept u naar den akker,
ô Bouwman! - 't veld slaat geel - de hemel toont zich klaar! -
Wat toeft gy? rept de handen, wakker!
Op morgen is hy licht van donderwolken zwaar.
ô Berg, berg hem voor den regen,
Dien schat, dien 't vruchtbre land, dien 's Hemelsgunst, verleent!
De vlijt verheugt zich in den Zegen,
Daar traagheid eindloos derft en weent. -
Maar neen, uw ijver geeft u sporen;
Het glimmend zeissen weidt in 't koren;
Gy zamelt, raapt, en bindt, en tast,
Eer 't dreigende onweêr u verrast;
Geen uur, geen oogwenk gaat verloren.
Geen steile zon noch gloênde lucht,
Vermoeiing die naar adem zucht,
Geen stroomen bigglend zweet, op de aarde neêrgedropen,
Geen hartuitblakerende dorst,
Verflaauwt den ijver in uw borst,
Om 't heldre heden uit te koopen,
Tot dat ge uw schuur hebt vol getorst.

En wy, wy Christnen, marren, dralen,
Daar rijker oogst is in te halen
Dan Ennaas velden kleedt of Gelons heuvels kroont;
Den oogst van wel te doen, van zegen uit te breiden,
Genoegens over de aard te spreiden!
Die vreugde roept ons, en wy beiden,
Hoe heerlijk zich dat uitzicht toont!
‘Op morgen’ zegt men. Ach! - zal ons dat morgen lichten?
Helaas! eer de ochtend schijnsel geeft,
ô Sterfling, hebt gy uitgeleefd,
En 't graf verzwelgt het goed, het geen gy kost verrichten,
En, met dat goed, de vreugd die God u had bereid
Ga, neem dit zelfverwijt dan meê in de eeuwigheid! -
Doch neen, ook ons moog 't weêr verschijnen!
Maar - even helder? even klaar?
Ach! lieten we eens een' dag verdwijnen,
Die ons de laatste op aard voor 't weldoen bruikbaar waar!
Wat weten we of de rest der ons bestemde dagen

Niet zwanger gaat van schrikbre vlagen,
Wier woede d' oogst verbiedt, die op het veld vergaat?
Op heden gunt my God, mijn' naaste hulp te schaffen,
Op morgen mooglijk is 't te laat,
Als Hy mijn plichtverzuim wil straffen,
En niets my overblijft dan nawee zonder baat.

Afgrijslijk! - Jezus heeft de wreedste smart geleden
En niet vertraagd by 't Kruis, het gruwzaam Kruis! Ik ijs!
Hy geeft en stelt niet uit, Hy, hoorder der gebeden!
‘Nog heden (zegt Hy stervend), heden,
Ontfang ik u 't in Paradijs.’
En ik...! Ik, stervling, zal vertragen,
Waar 's naasten nood en leed mijn dienst en bystand vragen!
Ik aarzlen, om hem wel, my-zelven deugd te doen,
En Jezus dankbaarheid te toonen voor mijn' Zoen!
Ik toef, en laat my 't uur ontslippen,
Dat uur, die onherroepbre stond,
Die my Zijn zondaarliefde zond,
Om eenmaal 't troostrijk woord te hooren van Zijn lippen:
‘Gy hebt my dorstende, gy hongrend, naakt, en krank,
Gelaafd, gespijst, verzorgd; my, vreemdling en gevangen,
Gehuisvest en bezocht; gy moogt den prijs ontfangen;
Treed toe, uw Heiland geeft uw' dank!’
Ik toef op 't licht, dat aan zal breken,
Om, licht, aan 's grafkuils overzij'
Mijn vadzigheid op 't strengst te wreken,
Als 't nagelaten werk zal tuigen tegen my.
Ik toef, op dat die God, die alles voor my duldde,
Die d' eisch der Wet voor my vervulde,
En in dit oogenblik om mijne erkentnis vraagt,
My, op mijn weigring, voor zijn' Rechterstoel gedaagd,
Dit gruwzaam vonnis uit': ‘Gy hebt my laten derven!
Uw traagheid, onlust, overmoed,
Sprak sterker in uw hart dan Jezus, dan Zijn sterven!
Ondankbre, ga uw loon verwerven
In 's afgronds onuitbluschbren gloed!’

1805.

Christendom.*

Die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout; op dat wy de zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden.

I. PETR. II.

Gy die door 't bloed voor ons vergoten
Ons U ten eigendom verwierft;
Gy, Bondgod, die voor vloekgenooten
Verachtlijk aan het Kruishout stierft!
Zie neder, zie hoe Christ'nen leven,
Hoe ze aan de dienst der Wareld kleven,
Verbasterd van Uw Liefdewet,
En, door de lust van 't vleesch gedreven,
Zich wentlen in de zondesmet.

Gy, Heiland, boet ons overtreden,
Gy lijdt, en redt ons van 't vergaan!
En wy, voor wie Gy hebt geleden,
Wy hangen Hel en Wareld aan!
Helaas, van jongs aan 't kwaad gebonden,
Bestaan we in 't plegen van de zonden,
En denken, door Uw bloed verlost,
Aan U, noch Uw afgrijsbre wonden,
En wat die gruwelschuld U kost!

Ach! mochten wy den naam niet dragen,
Die ons als Christenen verdoemt;
Maar yvren in Uw welbehagen,
Als waardig naar Uw naam genoemd!
ô Mochten we Uwen dood betrachten,
Met woorden, daden, en gedachten,
En al die lusten wederstaan,

* Nieuwe Mengelingen 1, 131.

Die U op 't bloedig Kruishout brachten,
   Dat Ge ons ten zoen hebt ondergaan!

Die U aan 't Kruis kan zien verbleeken,
   Van God verlaten in Uw smart,
En God op U de zonde wreken,
   En nog in zondelust volhardt;
ô Heiland, die moog jamm'ren, zuchten,
In angst en foltring tot U vluchten,
   Hy wil geen deel aan U, ô neen!
Hy geeft voor wareldsche genuchten
   Zijn deel aan Uw weldadigheên!

Hy wil geen deel aan 't eeuwig Leven!
   Hy neemt zijns Heilands zoen niet aan!
Vergeefs zoudt Ge in zijn wederstreven
   Voor hem in 's Hoogsten vierschaar staan.
Hy-zelf, hy moet beangst, verslagen.
Het oordeel van zijn' Rechter dragen;
   En wordt van 's Wrekers grimmigheid
In d' allerijslijksten der dagen
   Door 't offerbloed niet losgepleit.

Voor 't eeuwig heil der Uitverkoornen
   Is 't eindloos jammer hem bereid.
ô Gruwzaam erfdeel der verloornen,
   Die 't ongeloof van Jezus scheidt!
Helaas! wat baat hem 't ijdle roemen,
Zich naar zijns Meesters naam te noemen,
   Daar 't hart in vuile lusten blaakt,
En (vruchtloos moog men 't zich verbloemen!)
   Zijn' Heiland lochent en verzaakt!

Wat deedt gy, gruwzaamste aller snooden![1]
   Gy ook hebt Jezus naam gevoerd!

Gy, duivels in dien naam geboden!
Gy, die Hem meê uw hulde zwoert!
U deed Hem 't luttel gouds verraden,
Terwijl uw lippen Hem aanbaden;
Ons, lage lust, of nietige eer;
En daar wy Hem in 't aanzicht smaden,
Noemt ons afvallig hart Hem Heer!

ô Heiland, zie, ja zie Gy neder!
ô Keer ons van dien gruwel af!
Roep, trek, verzamel, breng ons weder!
Uw kudde kent Uw herdersstaf.
ô Voer haar langs dees dorre heide
Naar de eens haar toegezegde weide,
Maar veilig voor des Roovers muil!
ô Laat, hoe Hel en Wareld loeren,
Er geene aan Uw hand ontvoeren,
Noch redloos storten in den kuil!

Als de aangeboren drang ten kwade
Ons tot het pad der zonde spoort,
ô Heiland, schenk ons die genade,
Die al wat zondig is versmoort!
Leer ons, in Uw vermogen strijden,
Aan U ons gantsche leven wijden;
En duldt de minste neiging niet,
Die, wederstrevig aan Uw lijden,
In 't U geheiligd hart gebied'!

ô Leer ons op Uw voorbeeld staren,
Gy, die nooit zonde hebt begaan!
En wil ons van de schuld bewaren,
Die Ge eenmaal hebt te niet gedaan!
ô Druk, ja druk in onze harten
Het doel, het voorwerp Uwer smarten,
En laat, gereinigd door Uw bloed,
Die ziel de sneeuw in reinheid tarten,
Die zich vernieuwd voelt door Uw' gloed!

1805.

Eindnoten:

1 Judas Iskarioth.

Ouderdom.*

Ω γῆρας, οἷον τοίς ἔχουσιν σ᾽ εί κακόν.

EURIPIDES.

Ja, dat's een oude klacht, dat muur- en stedensloopen!
Dat ijzeren gebit, dat alle ding vermaalt!
Die vleugels van den Tijd, die niemand achterhaalt!
Die seis, die menschen maait by hoopen,
Als koren op het veld! Dat 's eenmaal zoo bepaald.
Dit wist ik lang voorheen: geen duizend Koningshoven,
Geen Babel met zijn praal en pracht;
De beenders van mijn Voorgeslacht,
Tot stof en asch vergaan, en in den wind verstoven,
Vertoonen my den Tijd, en tuigen van zijn kracht.
Ook dacht ik duizendmaal: Wat vroeger of wat later,
Ik ook, ik ga den weg, dien alles in moet, heen,
En, prooi van dezen menschenhater,
Verdor ik als het gras op 't hooiland afgesneên.

Nu goed! men troost zich dat. Wy dienen plaats te maken
Voor andren: en, gewis, indien men 't wel beschouwt,
Dees herberg is voor ons alleenig niet gebouwd.
Vervordren we onze reis om eenmaal t' huis te raken!
Dit roept ons alles toe, wy slapen of wy waken.
Een ander vraagt ons bed, met leuningstoel en disch:
De kamer is verzegd en onze tijd verstreken: -
In Gods naam! elk zijn beurt! wy dienen op te breken;
Ik zie niet, als ik 't overreken,
Dat daar iets op te zeggen is.

Te recht, Heer Waard! te recht! Ik moet, en 'k wil vertrekken.

* Nieuwe Menge lingen II, 196.

Mijn huur is om; de tijd te rekken
Ware onrecht, onrecht in der daad: -
Maar - voor den tijd die daar toe staat,
My telkens als ik slaap te wekken,
En bulster, peuluw, lakens, dek,
Of kamermuilen, stoel, of kussen,
Ja, al de menbels van 't vertrek,
My af te halen ondertusschen,
Zoo dat ik tot gebruik geen ding meer overhon,
Maar in dees leege, holle muren,
Gespleten zoo zy zijn, moet bibbren van de kou;
Dit, of ik 't zeg of zwijg, valt moeilijk te verduren.
Wel foei! ik had een lamp, waar by ik reedlijk zag:
Weg is zy! - 'k Moet my nu met maneschijn geneeren,
Of wachten heel den nacht naar de aanbraak van den dag.
Ik had een bed van ganzenveêren,
Waar ik gemaklijk, zacht, op lag.
Nu lig ik op het stroo - helaas! op de onderlagen!
Want stroo en al is voort: dat helsche roofgespuis
Van muizen, die ge hebt in dit bouwvallig huis,
Wist alles kort en klein te knagen.
Ik zat gemaklijk op mijn kussen in mijn stoel,
Nu, op den harden vloer, dat ik mijn h i n d e r s t voel.
'k Liep op pantofflen door de kamer,
En liet mijn laarzen, oud en knellende, in een' hoek,
(Want, altijd stijf geschoeid! geen ding is onbekwamer.)
En nu -? de muilen ook zijn t' zoek;
Ik moet of barrevoets of op mijn kousen loopen
En krijgen leelijk pijn in 't lijf:
Want matten of tapijt? (Die geld heeft mag ze koopen!)
Die kan ik vorderen noch hopen,
Dat 's geen noodzakelijk gerijf.
Maar echter, toen ik kwam, was alles blank en helder,
En proper gestoffeerd op nieuwerwetschen trant:
Nu lijkt het wel een pakhuiskelder,
Geen paard, hoe blind het waar, zou schâ doen aan den wand.

Dit, zeker! dit valt hard. - Ge moet my juist niet vragen,
Waar is uw Huurceel, Vriend? Ik weet, die is er niet;

Ik woon p r e c a r i o voor zeker tal van dagen,
Of liever, voor zoo lang, tot dat het u verdriet.
Maar wilt gy, zet my uit, ik zal my niet beklagen.
Ik ben reisvaardig, als gy ziet.
Geef my mijn p a s p o o r t slechts! - Doch alles my te ontnemen,
Wat dit verblijf my zoet, my draaglijk maken kan,
Terwijl ik daarop wacht, ik, opgesloten man!
Dat is verbazend wreed: - Doch, om niet lang te teemen,
Zie hier mijn voorstel eens - het is een reedlijk plan.

Vooreerst: Mijn lamp weêrom. Ik kan niet zien te lezen.
‘Ten tweede?’ 't Orgel daar, dat eens zoo heerlijk klonk,
De pijpen schoon gemaakt. Het schijnt verstopt te wezen.
‘Voorts?’ Deze p o t -p o u r r i , zoo geurig lang voordezen,
Nu zonder reuk of kracht, en ijdle kamerpronk,
Vernieuwd. ‘En wijders nog?’ Dan hier dat SOJAFlesjen,
Dat zoo veel smaak gaf aan de kermisharst, gevuld.
Het is zoo goed als leeg. ‘Loop heen, en zoen uw bestjen!’
Nu dan, wat A s i a , of Engelsch p i c k l e -zult.
‘En voorts?’ Mijn bed weêrom, mijn peuluw, en mijn deken;
Nieuw stroo. Of, zoo ge wilt, een goede veldmatras.
‘En dan?’ Dan zullen wy malkander verder spreken.

Vooral niet, beste maat! uw tijd is haast verstreken:
Gy hebt het goed gehad een zeker tal van weken,
Maar waart het weinig waard (Dat is genoeg gebleken):
En nu -? van daag geduld! 't is morgen licht, v e r k a s !

1805.

Hamlet Scriblerus.
Na Shakespear.*

To be or not to be, that is the question.

TE ZIJN OF NIET TE ZIJN in de orde der Poëeten:
Op DIT, DIT VRAAGPUNT koomt het aan.
Is 't EEDLER, in 't GEMOED den PRIKKEL DOOR TE STAAN,
Die anders s c h r i j f j e u k t e is geheeten:
Of NEMEN WY 'T GEWEER (de pen) op, om de ZEE
Vol galnoot en azijn, van 't Inktvat, IN TE VAREN,
EN UIT TE LEEGEN van zijn baren,
Door 't monstren van het A, B, C? -
NIET SCHRIJVEN - dit 's zoo goed als SLAPEN
En SLIMMER NIET, gewis! Q u i b e n e d o r m i t a t,
N o n p e c c a t; E r g o h i c n o n q u o q u e v a p u l a t:
NIET SCHRIJVEN dus betaamt aan brave jonge knapen!
NIET SCHRIJVEN - SLAPEN! - SLAPEN, goed!
MAAR, by dat slapen, MOOGLIJK DROOMEN -?
HIER LIGT DE ZWARIGHEID: die dit mocht overkomen,
Die dient te weten wat hy doet.
INDIEN e e n l a s t i g R i j m ONS ECHTER 't hoofd WIL KWELLEN,
NA DAT MEN 't s c h r i j f p a p i e r EENS OPSLOOT IN DE KAS,
DAN ZIT ME'R TOE! Hoe zal men 't stellen?
Hoe krijgt men 't ooit uit zijn kabas?
Ja, of ik 't zeg, en of ik 't zwijge,
H e t h o o g e w o o r d, dat woord van afschrik, w i l e r u i t.
WAT, ZOO IK IN DIEN SLAAP gevoel van honger krijge,
En de arme beurs bevat geen duit?
DAT IS HET GEEN M'ONTZIET, MET AL DAT hersenPLAGEN!

* Nieuwe Mengelingen II, 208.

WIE ANDERS, die zoo dol zijn' kostbren TIJD[1] verzat,
Of, die den SCHEEVEN BEK EENS DRUKKERS[2] zou VERDRAGE
Die 't M a n u s c r i p t waardeert, of 't misdruk was, by 't blad?
Wie zou DE GEESSELING[3] der R e c e n s e n t e n lijden?
DE ERRATA van een' Zetters knecht?[4]
Die, mooglijk omgekocht van die onze eer benijden,
Ons onzin zeggen doet al meent men 't nog zoo recht?
Wie droeg DE SMART DER MIN voor lieve troetelvruchten,[5]
Waar m'OP 't COMPTOIR de neus voor ophaalt of om lacht:[6]
Die 't onverstandig graauw[7] niet acht,
Of telt by de Almanakkenkluchten?
Wie wou van o n g e d u l d en soms van h o n g e r zuchten,
Terwijl men op het geld des Boekverkoopers w a c h t ?[8]
Wie zou de vitterijen dulden
Van Lezers, met ons werk maar zelden half voldaan;
Indien men eeten en zich hoeden kon voor schulden,
Met pen en inkt te laten staan?
Wie zou, by rijm, by maat, tooneel- en andre wetten,
ZIJN SCHOUDERS ZETTEN ONDER 'T PAK,
Daar zoo veel halzen van verpletten;
INDIEN ER NIET IETS ACHTER STAK? -
Och! buiten 't krieuwlig vingrenjeuken,
En 't groot beweegrad van de keuken,
Zoo is er nog een ding dat ons de vrijheid rooft,
Het voorhoofd zet in maagre kreuken,
En, hoe men 't neemt of niet, ons altijd maalt door 't hoofd:
Die vraag: W a t z a l m e n v a n o n s z e g g e n ,
I n d i e n w e o n s s t i l t e s l a p e n l e g g e n ,
En 't gruwzaam andwoord: NIET MET AL.
Dat NIETS, dat aaklig NIETS, niet zonder schrik te noemen,
DAT LAND VAN ENKLEN NACHT! DIE GRUWBRE MUIZENVAL!
Wie durft zich tot dien poel van eeuwig duister doemen,
Waar nooit een morgen rijzen zal?
DIT DRIJFT ONS, ALLES EER te wagen,
Dan dat de wareld ons vergat:
En onze heldenmoed, om al dat leed TE DRAGEN
Is bangheid voor men weet niet wat.
'T GEWETEN DOET ONS DUS ALS LAFFE BLOODAARTS VREEZE
EN PLAKT ons, voor 'T NATUURLIJK ROOD,

DE NARE BLEEKHEID van de dood
Op 't mager uitgestreken wezen.
Het doet ons in ons-zelv' onze eigen kleenheid lezen,
En schept behoefte in 't hart om toch naar iets te staan;
Ja, kan men anders niet verwerven,
Doet liever uitgelachen sterven
Dan, onbemerkt voorbygegaan.

1805.

Eindnoten:

1 The scorns of time!
2 The oppressor'swrong!
3 The whips etc.
4 The proud man's contumely. Zekerlijk moet men lezen: the pressmans's!
5 The pangs of love despis'd.
6 The insolence of office!
7 The unworthy.
8 The law'sdelay.

De nachtmeer en de dekbedden.*

Tristius haud illis monstrum. -

VIRGILIUS.

Uit raauw en drabbig bloed aan d' avonddisch geteeld,
En in 't gedrukte brein door hulp des slaaps geboren,
Verrijst by hollen nacht een gruwzaam reuzenbeeld,
Dat zachtjens op de koets des slapers sluipt en steelt,
En hem met gruwbren klaauw den adem dreigt te smooren
't Drukt, Ruiter zonder paard, den lijder die het torscht,
Den ijzren zadel op de borst,
Den breidel in den mond, en prangt met felle spooren,
En zweept, en perst, en dringt de buik en 't ingewand,
En nijpt den gorgel in zijn' band,
Om zucht noch hulpgeschrei in 't leed te laten hooren!

Dit monster, vreeslijk boos, met spier en bloed gemest,
Had (zegt men) wijd en zijd zijn heerschappy gevest;
Bestookte volk by volk, en stichtte zich den zetel
Op menschenboezems, wel doorbrast,
(Maar, om de dood niet, uitgevast,)
En, hoorde 't, 's avonds laat, de vleeschrib in den ketel,
Het noodde zich te nacht op d' eeter-zelv' te gast,
Die zich dan lelijk zag verrast.

* Nieuwe Mengelingen II, 219.

Hoe 't zij, ik weet het niet. Er kennis meê te maken
Behoort al meê tot de eer, waar aan ik voor mijn deel
(Als aan zoo menig ding, waar andren zeer naar haken)
Gewillig, mag ik 't, zal verzaken:
Maar 'k hoorde er dikwijls van, en meer dan al te veel.
Dit Nachtspook dan, dit plach voor dezen
(Men noemt het met den naam van Nachtmeer overal)
Door heel Europa t'huis te wezen,
En nam nu hier eens plaats, dan daar eens, naar 't geval.
'k Wil zeggen, dat geval, dat van de tafel schikte;
De Franschman zegt, l a f o r t u n e d u p o t:
En lastig was 't bezoek voor die hy recht verstikte.
Althands, in Holland wil men 't zoo.
In England hoorde ik ook van 't schrikbre spooksel klagen.
Ja, 'k heb er zijn p o u r t r a i t gezien,
Holöogig - wijd van mond -! Of 't wel gelijkt, te vragen,
Ware onbeleefd geweest, misschien. -
Maar hier in Duitschland dan? Het had in vroeger eeuwen
Hier ook zijn R e s i d e n z. Wat tytels het bezat,
Is 't geen ik juist niet weet: maar om zijn lelijk geeuwen,
En dat het dien het nijpt, niet toestaat om te schreeuwen,
Is 't zeker K a m m e r- of F i n a n z r a t h, of zoo wat.
Althands I h r E x c e l l e n z kon niemand er aan weigeren.
Maar wat gebeurt? de goede hals
Had lang in 't rond gezwierd, R e d o u t e n, O p e r n, B a l l s,
En wat niet al bezocht, en wou ten zadel steigeren;
Maar mis! de gantsche kaart was valsch.
Hoe dus? - Ja, vraag dat eens by onze maagre poepen!
Het vleesch is afgeschaft, men leeft van bladersoepen,
Van pietercelienat, en anders niet dan dit!
En, vloeken mag zy, tieren, roepen,
Maar de arme Nachtmeer vindt by al de Pruische troepen
Voor zich niet een berijdbaar hit.

Dat 's reedlijk, zegt ge licht. Die honger heeft te lijden,
Heeft ook niet noodig, zich het lijf
Van andren plat te laten rijden
Voor I h r G e n a d e s tijdverdrijf! -
Ik weet niet, in hoe verr' dit doorgaat by de Vorsten,

Of liever, by F i n a n z en K a m m e r k a n z e l l y:
Want, waar ik kom of niet, te hongren en te dorsten,
Zoo veel ik zie, staat ieder vrij:
En, zeker, Vrienden, 't werd verboden
Aan Christenen zoo wel als Joden,
Leed daar het K a m m e r a a l r e c h t by.
Hoe 't zij, de Nachtmeer vond het kwalijk,
En, geemlijk als zy is, ongâlijk,
En ongezind om af te staan
Het geen zy was gewoon te reeknen als haar eigen,
Zoo brengt zy 't na vervaarlijk dreigen,
By Vader Jupiter als rechtverkorting aan.

ô 't Wierd een zwaar Proces. Die soort van s e r v i t u t e n,
Die o n e r i s f e r e n d i heet,
Werd naarstig doorgezocht. P a n d e c t e n, I n s t i t u t e n,
En C o d e x liggen nog in 't zweet,
Zoo moesten ze aan den dans. De zaak begon te spannen,
Naar 't oordeel van geleerde mannen,
Toen Ulpianus kwam op 't mat
Met zijn u t e t - r e f i c i a t![1]
Wat zou de goede Paai? Hy kon geen oordeel vellen,
Dat hem die hongren moet het Nachtspook toch zou kwellen,
Dat door Galenus rotgezellen
Aan ruimgenoten' avonddisch
En volle maag verbonden is.
Maar evenwel, om die rebellen
Niet gantschlijk in 't gelijk te stellen,
Zoo schiep hy voor deze eene en afgezette Meer,
Uit vlasch, en stroo, en gans-, 'k wil zeggen, hoenderveêren,
Een menigte van Bynachtmeeren,
En smeet die op hun-bedden neêr.
Sints ligt gantsch Duitschland nu, als neêrgeslagen lijken,
Begraven onder 't pak van 't gruwzaam Overbed,
Als Tyfons door gebergt' verplet,
En hijgende naar lucht, ten hemel op te kijken,
Tot Jupiter het zelf eens van dees Nachtmeers redt.
Daar is noch vlieden noch ontwijken,
Zoo dra men voet in dees Strofaden zet:

Verstikken moet men en bezwijken,
En liggen overstelpt, bewegingloos, te prijken,
Met bulsters op het lijf als Westkappellerdijken:
Dat 's de eenmaal onverbidbre wet.
En, mag de Slaap den dood gelijken,
Hier wordt men eer men sterft bedolven onder 't bed;
Ja, dikwijls koomt de Kraai door 't venster binnenstrijken[2],
En vraagt u: ‘Doe’ ik ook belet?

1805.

Eindnoten:

1 L. 6 § 2 *ff* si servit. vind.
2 Het geen niet zeldzaam is in een land zoo vol Kraaien, en waar nooit een venster sluit.

De Duitsche kachels.*

- Rotantque cavis flammam fornacibus intus.

PROPERTIUS.

Wel hem, die 't eerst het zoet, het onwaardeer baar vuur
Uit 's keisteens ader sloeg, alvoedende Natuur,
Uw eêlste en schoonste gift, die, met het licht vereenigd,
Het leven overal verspreidt;
Wier zachte kracht en werkzaamheid
Ontwikkelt, rijpt, ontlaat, bewerktuigt, stooft, en lenigt,
En dier, en erts, en plant, en ether toebereidt!
Wel hem, die 't lieve vuur ons schonk,
Des levens lust, des aardrijks pronk!

Hy deed ons niet alleen voor gure Noordenwinden,
Of voor de grilligheên van 't strenge jaargetij
Verkwikking, heul, en toevlucht vinden;
Hy lei den band der Maatschappy.
Ach! om de blijde vlam vergaderd
Van drooge wortels, dor gebladert'
Ontstak zich de eerste boezemgloed;
De gloed die mensch voor mensch doet voelen,

* Nieuwe Mengelingen II, 223.

Vereenigd, duurzaam heil bedoelen,
En d' omloop weêr herstelt in 't eenmaal stokkend bloed.

Ga, Boschman, vlij u, vlij u neder,
Smaak, met uw vadzig huisgezin
Vereend in dierelijke min,
Dit schutsel voor het grimmig weder!
Geniet dien zachten gloed, die prikkling van het vier,
Wiens stoving elke vezelspier
Met zoete zwelling spant; het bloed door de aderbuizen
Met nieuw vermogen heen doet bruizen;
Uw' boezem welft en vult; uw geesten vluchtig maakt;
Verbeelding werken doet in onnadenkbre weelde;
En vraag, wanneer u 't hart van dit genoegen blaakt,
Wat Godheid u onzichtbaar streelde?
Ach! hoort gy de inspraak der natuur,
Gy buigt, gy buigt u neêr voor 't vuur.

Voel in dit zacht, dit kalm genieten
Waar alle woeste drift in zwijgt,
Een' hemel voor u nedervlieten,
Die, dwars door zorgen en verdrieten,
Als lavingvolle daauw op 't vredig harte zijgt!
Voel toorn en vijandschap bedaren
Met al heur bulderende baren,
En stilte zeetlen in 't gemoed;
Uw hart den grooten Schepper zeegnen
Voor 't geen dat hart zich voelt bejeegnen,
Onzeker hoe 't het noemen moet!

Zie nu in dit, dit kalm genoegen,
Een' hoop van Wilden, woest als gy,
Maar druipend, stijf, verkleumd, en afgemat van 't zwoegen,
Zich om uw blijde vuurvlam voegen,
En vraag, wat denkt uw hart daarby?
Ach! 't schept vermaak om meêtedeelen
Wat zonder zelfverlies zoo mededeelbaar is;
En 't streelen is verdubbeld streelen,
Verbreiding van 't genot, verzeld van geen gemis.

Nu keert de ziel te rug naar 't leven.
Het bloed, in 't ingewand verstart,
Wordt onbelemmerd rond gedreven,
De boezem voelt zich ruim en van den druk ontheven,
En vreugde speelt door 't vrije hart.
De schrale gorgel raakt aan 't zwellen,
De borst beproeft haar kracht in 't vormen van geluid,
En brengt, met beurtlings ademknellen,
Den zangtoon van 't genoegen uit.
De op éénen toon gespannen tuigen
Van zenuw-, spier-, en vezelstel
Verstaan zich in het rond. En trots en afkeer buigen,
En ieder gorgel stemt in 't eigen zangtoonspel.
Nu vloeien in vereende klanken
De zielen vlottende door een,
Doorkronklen zich als wijngaardranken,
En slingren om elkander heen;
Genieten, juichen, dartlen, joelen,
Vereenen zich in één gevoelen,
En deelen wild en palmenwijn;
En zijn verbaasd, na 't koud begroeten,
Het kenmerk in hun hart te ontmoeten,
Dat ze onderling verwanten zijn!

Door 't diepgesmaakt vermaak gedreven,
Zoekt de eensvergaste Kannibaal
Den dank voor 't liefelijk onthaal
Zijn' Gastheer weêr te rug te geven.
Hy brengt het eerst gevangen dier,
En slacht en roost het aan zijn vier,
En wederzijdsche dank legt wederzijds de handen
Met hartenteêrheid in elkaâr:
Men ziet, vereenigt zich, en sluit de hechtste banden
Voor 't schuldloos blakend heialtaar,
Waar 't diep gevoel der ingewanden
Voor eed verstrekt en offeranden,
Het kunstloos hart voor offeraar.

Lief meisjen, dat de ruige boorden

Van Missisippis bron in eeuwig ijs beklimt!
Wat waart ge in dees afgrijsbre oorden,
Van ijs- en noordbeer saam verschriklijk aangegrimd?
Waar, waartoe waart ge toch geboren,
Zoo, midden in des hemels toren,
De vlam die uit uw legers lacht,
Niet van een' andren hoek der aarde
Den Jager, hier verdoold, en dien Gods hand u spaarde,
Door sneeuw en nevels tot u bracht?
Ach, aan uws Vaders vuur ontvroren,
Verkwikt, gekoesterd, en vergast,
Beproeft hy 't lief, aanminnig gloren,
Waar meê uw oogwenk hem verrast.
Zijn oog, zijn boezem durft het wagen,
Aan 't uwe 't andwoord af te vragen,
Waar geen van beiden ooit aan dacht!
Uw hart zegt ja; uw magen stemmen;
En Liefdes rozenkluisters klemmen
In 't midden van de Hageljacht.

ô Haardvlam, gy wier lieflijk blakeren
Het gantsche zenuwstel met zachte prikkling stijft,
De geesten aanvuurt, opzet, drijft!
Gelukkig, die zich in u bakeren!
En weeldrig de armste zelf der dorste verzenmakeren,
Wanneer hy in uw' invloed schrijft!

Ja wel hem, wel hem! wel den loten
Die uit zijn lenden zijn ontsproten!
Ja, wel hem! wel zijn' stam tot 's aardrijks uiterste uur!
Die 't zoet, die 't koestrend, 't dierbaar vuur
Het eerst op aarde heeft ontstoken!
Hem hoeft geen outergeur te roken,
Hem rookt de juichende Natuur.

Maar wee dat Hoofd der hersenloozen
Dat, offerpriester van de dood,
De vuurvlam in zijn kacheldozen
En vloekbare ijzerkisten sloot!

ô Dat hy zijn verwaten handen
Eer hy ze sloeg aan 't gruwzaam feit
Tot cindelkool had mogen branden,
En eindloos branden mocht zoo lang de menschheid schreit!
Hy was het, die het eêlst van 's Scheppers eedle gaven
Gemaakt heeft tot een vloek, zoo verr' die plaag zich vest!
Gods weldaad in een hol begraven,
En 't zuivrend Element veranderd in een pest.
Verga hy! moog zijne asch verwaaien
Waar nooit een minlijk bloemtjen wast;
En ga de ontelbre zwerm van Brunswijks helsche kraaien
Steeds op zijn ingewand te gast!

Vervloekt die hand, ô ja, die 't eerst die kachels zette!
Vervloekt, de kop, die ze eerst bedacht!
Hy was 't, die lucht, en bloed, en ademtocht besmette,
En 't lichaam voedsel roofde, en veer-, en voedingkracht.
Hy heeft den throon der Helsche en meer dan Helsche plagen,
Waar 't lichaam niet-alleen, maar waar de geest voor zwicht,
Ja, die geen menschlijkheid in staat is om te dragen,
In dezen nevelpoel vol jamm'ren opgeslagen;
Hy dom-, en lui-, en laf-, en lustloosheid gesticht.
Hy leerde d'arbeidsman, om hongrend te verstinken
In eigen damp en zweet, met ledig ingewand,
Veel liever dan met vlugge hand
De bijl of spâ te laten blinken
Op 't door zijn dienst bevruchte land.
Hy leerde stelen, liegen, rooven,
En eer en lust en deugd en welzijn af te staan:
Voor 't zitten by den Duitschen oven
Zijn Gâ en Kinders te verraân.
Zijn vuist bestond den stoel der Dichtkunst aan te randen,
En bluschte gloed en vonk in 's Dichters aadren uit,
Om met 't bezwaarde hoofd te zitten in de handen,
Met naauwlijks kruipend bloed en kwijnende ingewanden,
Geborsten en verkrompen luit.
Ach! 't vinkjen moog bekoorlijk zingen,
Moog dartel door zijn kooitjen springen,
De kachel neemt het lucht en klank!

Het zwijgt, het kwijnt, het slaat aan 't hijgen,
Om straks in onmacht neêr te zijgen;
Daar ligt het, ademloos en krank!
Hy dwingt ons in dit land zoo vol afgrijslijkheden
Te sterven van de kou, wanneer de ziekte ons boeit,
Of in een lucht, verpest zoo gruwzaam als hun zeden,
Te stikken, en verslapt van hersens, hoofd, en leden,
Te dorren als een blad, dat in de zon verschroeit.
ô S t u b e n k l e u r [1], ô meer dan de ijslijkste aller kwalen,
Veel gruwbrer dan de Hel nog ooit op 't aardrijk zond
Die in zoo schrikbaar korte stond
De roos en lelie rooft, waar meê de jeugd mag pralen!
Wat Pest, wat gruwbre Pest kan by uw woeden halen
Op dees van God verlaten' grond!
Wat Hel kan zulk een afschrik geven
Van 't door ellend vervloekbaar leven,
Als gy, ô Kachels, gy, ô Duitschlands helsche vond!
ô Zalig, die voor 't uur mocht sneven,
Dat gy, dat Brunswijks poel, zijn levenskracht verslond!

1805.

Eindnoten:

1 S t u b e noemt men elke kamer, met een kachel, die buiten 't vertrek gestookt wordt, verwarmd. De uitwerksels van deze by de Dnitschers zoo geliefkoosde en tot eene onmatige hoogte gedreven warmte, toonen zich by hen-zelven veelal in 't geen zy de S t u b e n f a r b e noemen, dat is de k l e u r die het zitten in de S t u b e veroorzaakt. Doch ook met het minste vuur is de Stube onlijdelijk voor alle vreemde, en verwoestend voor alle lichaamgestel.

Beginsels.*

Principiis obsta.

OVIDIUS.

Gramschap is een schrikbre ontvlamming die on blusch baar om zich woedt:
Droefheid is eene overstelpende en niet aftekeeren vloed:
Nijd, een alverstikkend onkruid, dat en vreugd en deugd versmoort:
En begeerlijkheid, een hartworm, die het ingewand doorboort.
Maar dat vuur is uit een vonkjen tot zoo fel een' brand ontgloeid:
Maar die stroom uit kleine druppen tot die zeekolk saamgevloeid:
Maar dat ondier is geboren uit het stof der ledigheid:
En dat onkruid, van een zaadtjen over d' akker uitgebreid.
Sterfling! blusch dit eerste vonkjen, eer het tot een vuurgloed wordt:
Droog dees eersten druppel water, eer hy u op 't harte stort:
Zij het eerste kleine zaadtjen, eer het wortelt, uitgerooid:
Zuiver 't hart van ieder stofjen, door de ledigheid gestrooid:
En die onbetembre driften, die geen macht kan wederstaan,
In haar oorsprong reeds vernietigd, doen uw' boezem nimmer aan.

1805.

* Nieuwe Mengelingen II, 238.

Laster.*

Conscia mens recti famae mendacia ridet.

OVIDIUS.

‘Laat lastren al wat wil, bezwaren, en bezwaddren!
De Onnoozelheid blijft schoon, hoe zeer men haar beklad.
Geen giftig slangenspog van duizend sijfflende adderen,
Geen opgeworpen vlek, heeft op heur reinheid vat.
Ze is veilig voor 't geweld, en schootvrij voor de schichten,
Die haat of onverstand in 't blinde vliegen doet.’
Zoo doet zy! De Onschuld, ja, blijft Onschuld by 't betichten;
Maar 't treft de rust van 't hart, de vrede van 't gemoed!

1805.

* Nieuwe Mengelingen II, 239.

Wel varen en welvaart.*

Αἰτῶ δ᾽ ὑγείαν πρῶτον, εἶτ᾽ εὐπραξίαν.

PHILEMON.

't Hoogste goed is WEL TE VAREN.
Wel hem, die het mag bewaren!
WELVAART is eene tweede schat.
WELVAART, zonder WEL TE VAREN,
Is een ijdel goed vergâren,
ô Hoe weinig smaak heeft dat!
Maar mijn WELVAART is vervaren,
En WELVAREND ZIJN, daar by.
Wee ô wee mijn grijzen hairen! -
Hoe ik verder nu moog varen,
ô Hoe weinig raakt het my!

1805.

* Nieuwe Mengelingen II, 240.

Braafheid.*

The brave man seeks no popular applause,
Nor overpow'r' d with arms deserts his cause.
Unshamed, tho' foil'd, he does the best he can:
Force is of brutes, but honour is of man.

DRYDEN.

De brave zoekt noch lof noch eerbewijs,
Maar kwijt zijn hart. Zijn poging moog mislukken,
Nooit zal zijn ziel voor 't dolle volksgekrijsch,
Nooit voor 't geweld, het overstelp' hem, bukken.
't Is ware moed, die nooit het recht verlaat:
Ons deel is Eer, 't Geweld voeg' woeste dieren,
Wier meerderheid in tand en klaauw bestaat!
Rechtschapenheid, zie daar ons zegevieren!
Een ander zie op d' uitslag van het lot;
Wy, niets dan plicht, als doel van 't plichtbetrachten.
Ons loon is, plicht; en onze rechter, God!
En onze lof, geen' andren lof te wachten!
Standvastigheid berust niet op de hoop,
De losse hoop van Staatverwisselingen;
Zy woont in 't hart, dat, wat ook andren noop',
Door geen belang zich kluistren laat of dwingen;
Zoo lang volhardt, als God volharden zal
Zich-zelf te zijn: Hy, nooit ontaard in logen,
Maar eeuwig waar, en meester van 't Heelal!
Wat Hy gedoogt, kan ook ons hart gedogen.
De Wareld woel' en doem', in onverstand,
Wie vruchtloos lijdt, als 't werktuig van zijn lijden!
Wy lijden, ja; maar, lijden van Gods hand
Is beter deel, dan zich met Haar verblijden.

* Nieuwe Mengelingen II, 241.

Ontvliê dat leed, en huile in 't wolvenwoud
(Ten koste van zijn zielsrust en geweten)
Met andren meê, wie deugd voor schaduw houdt!
Die 't kruis verzaakt, die mag geen Christen heeten.
Ons is die naam veel meer dan kroonen waard,
Dan al ons bloed, dan al des Aardrijks weelde.
Gy, Heiland, leeft, die hem Uw vriend verklaart,
Die om Uw naam in Uw verdrukking deelde.
Wie U belijdt, met woord en daad belijdt,
ô Dien berouwt het doorstaan niet van plagen,
Hoe hard het vall'! Gy, die ons alles zijt,
Gy zult het hart dat op U rekent, schragen.

1805.

Verbeteringen.*

‘Zie daar een' Tienden Druk van mijne Poëzy,
Van blad tot blad beschaafd en vol verbeteringen.’ -
'k Geloof het; maar mijn Vriend, wat wint het boek daar by?
't Was eerst een werk van geest, en nu van hersendwingen.

1805.

* Nieuwe Mengelingen II, 244.

Aan een vriend, op zijn nieuwgekocht buitengoed.*

Uw Buitenplaats, naar 't geen men zegt,
Is fraai en zinlijk aangelegd.
't Is waar, ik wederspreek het niet;
Het is een lust voor die ze ziet.
Ze is lief, beknopt, en recht bekwaam
Ter plaatsing in een vensterraam.
Een kikvorsch hupt er over heen.
Een kraan verplet ze met een steen.
Uw Voorplein is ovaal en net,
Van omtrek als een pissebed.
Uw Bosch een halve distelstruik,
Een sprinkhaan dekt het met zijn buik.
Uw Moestuin is ontzachlijk groot:
Daar groeit een gantsche veldkaroot,
Ja, schier een halve dunselkrop.
Uw Boomgaard vult één' notendop.
Uw Broeikas blijft gemaklijk rein,
Zy is de kleinste rups te klein.
Uw Vogelvlucht en Duivenkot
Zijn enger dan een mossenpot;
Uw Boerdery en Paardestal,
Bestaanbaar voor een muizenval.
(Van 't Heerenhuis gewaag ik niet,
Dat 's ruim genoeg voor kleine Tiet.)[1]
Een mug vervult uw Kippenhok.
Uw Draaibrug maakt een zwavelstok.
Uw Vijver is een vischsauskom,
Geen spiering, of hy lag er krom.
Een afgevallen zwaluwnest
Geeft voor uw Landbouw rijklijk mest.

* Wit en Rood II, 197.

Uw Akkers, ja, zijn uitgestrekt!
Zy worden met een vijg bedekt.
Uw boer behoeft er eg noch ploeg;
Een enkele ijsspoor is genoeg.
Uw Graanoogst vraagt geen zeis expres;
Gy snijdt hem met een pennemes:
En (in de plaats van kar of slee)
Één mier voert al uw koren meê.
Uw Weiden eet een nachtegaal
Op eenen achtermiddag kaal.
Uw Bloemhof, zuiver als een glas,
Is twee viooltjens net van pas,
Doch als een derde zich ontsluit,
Zoo steekt het door de heining uit.

Maar 't schoonst is by ditgoed, mijn Vrind,
Waardoor het veel voor andre wint,
En 't grootste voorrecht naar mijn zin:
Daar kan noch kat noch bunzing in.
En, vreest ge voor de winterkou,
Dat die uw bedden deeren zou;
Of stormt het, dat ge schade ducht
Voor bloessems, bloemen, boom, of vrucht;
Of is de zon wat al te heet;
Gy dekt het met een vuurmanskleed.
Indien er regen wezen moet,
Begiet ge 't uit een vingerhoed:
En, zoo het al te hevig plast,
Gy sluit het in uw linnenkast.
In 't kort, uw landgoed, brave man,
Heeft alles, wat men wenschen kan,
En alles proper als een pop;
Geen eenig vlekjen kleeft er op.
Slechts iets ontbreekt er by den koop;
Dat is: een goede microskoop.
Dan neen, wat dwaasheid gaat my aan?
Wel hebt gy by dees koop een micros-koop gedaan.

MARTIALIS v r i j g e v o l g d.
1805.

Eindnoten:

1 Het schoothondtjen van Mevrouw.

[Vertalen.]*

DE VERTALER.

'k Heb menig' Dichter zien verschalen,
Van smaak en geur en geest ontbloot,
Wanneer men ze uit hun Taal in andere OVERGOOT;
Ik wil den mijnen OVERHALEN.
De helm doet ijslijk veel op dat er niet verrookt
En 't vuur versterkt de kracht by die met oordeel stookt.

DE LEZERS.

Maar echter, d'enklen geest te geven,
Dus met verhitting uitgedreven,
En mooglijk aangezet, en scherper door den gloed;
Dit ook is geur en smaak verkeeren;
En voor die d'echten wijn begeeren,
Is 't moeilijk dat de geest voldoet.

DE VERTALER.

'k Beken het; maar, mijn lieve vrinden,
Zoo weet ik 't middel niet te vinden,
Waar ik uw Letterdorst meê lesch.
Geloof my vry, wat andren snoeven;
Die d' echten smaak en geur wil proeven,
Drink' uit de oorspronkelijke flesch!

* Fingal II, 173.

Eigen goed.*

A.
Zie den dwaas, die in zijn geld
Zoo veel heil en aanzien stelt!

Z.
Gy dan, die op uw vernuft,
Wetenschap, en oordeel bluft?

A.
Hemel! zoo gelijkt ge dit
By het nietigste bezit?

Z.
Beide staan daar in gelijk:
't Een is wind, het ander slijk.

A.
't Een verheft den sterveling;
't Ander is een nietig ding.

Z.
Beide nietig, evenzeer:
Beide leengoed en niets meer.

A.
Goed vergaat door roof en brand.

Z.
Ziekte krenkt het best verstand.

* Nalezingen I, 81.

A.
Goed hangt enkel af van 't lot.

Z.
't Een en ander is van God.

A.
't Goud ligt in ons wezen niet,
Schoon men 't ons ook eigen hiet.

Z.
't Geen een val, een krankte neemt,
Is ons wezen even vreemd.

A.
Wat is dan ons eigen goed?

Z.
Niets dan 't ouderlijke bloed.

A.
Hangt het niet aan 't bloot geval,
Welk een naam ik dragen zal?

Z.
't Koomt op naam noch tytel aan;
'k Schei het wezen van den waan.

A.
Wat dan maakt dat wezen uit,
't Geen eene afkomst in zich sluit?

Z.
't Geen dat al wat ademhaalt
Tot hetgeen het is bepaalt.

A.
Dat den mensch een' mensch doet zijn,
't Zwijn in tegendeel een zwijn?

Z.
En een ieder die er leeft
Zijn byzondere IKHEID geeft.

A.
'k Draag die IKHEID in mijn ziel,
Schoon ik uit de poolstar viel.

Z.
Maar wat heeft het zoo bestierd,
Dat ge niet een ander wierd?

A.
Wat is oorzaak dat een visch
Niet een plant of vogel is?

Z.
Wat is oorzaak dat het kruid
Niet uit visschengrom ontspruit?

A.
Al wat voortbrengt, brengt dat voort,
Dat tot zijn geslacht behoort.

Z.
Wordt niet al wat dus ontstaat
Slechts ontwikkeld uit het zaad?

A.
Ja gewis, ook dees Ahorn
Was besloten in een korn.

Z.
Zoo staat alle wezen vast
Door het zaad waaruit het wast.

A.
Doch het lichaam raakt my niet,
Noch het bloed dat in my vliet.

Z.
Maar de ziel, daar meê verknocht,
Was voor dit-alleen gewrocht.

A.
Of voor haar het lijf veel eer.

Z.
't Een voor 't ander evenzeer.

A.
Waar de ziel bepaald door wordt,
Daarin schiet mijn oog te kort.

Z.
't Is met haar, als alle ding:
Schepping of ontwikkeling.

A.
Laat het schepping zijn, wat dan?

Z.
Zoo geschiedt zy naar Gods plan.

A.
En dat plan wat brengt dat meê?

Z.
't Geen ge kent als tweemaal twee.

A.
Samenstemming, buiten kijf?

Z.
Van de zielen met heur lijf.

A.
En wat leidt ge daar uit af
Zoo ik dit gewonnen gaf?

Z.
Dat de ziel, die 't lijf ontfangt,
Ook aan die geboorte hangt.

A.
Maar bewijs, dat edel bloed
Beter ziel verschaffen moet.

Z.
Ver van my, verborgenheên
Van dien aart te na te treên!

A.
Wat is dan het onderscheid,
Waar zich de Edelman meê vleit?

Z.
Niets dan de achting voor zijn bloed,
Eigen aan een braaf gemoed.

A.
Maar die achting voegt ook my,
Wie dan ook mijn vader zij.

Z.
Zeg my zoo gy kiezen zoudt,
Wien ge daarvoor hebben woudt?

A.
Vast, een achtenswaardig man.

Z.
Hoort uws vaders deugd u dan?

A.
Mooglijk zelfs die deugd niet meer,
Die my gistren was tot eer.

Z.
Zoo gy dan zoo'n vader hebt,
Waar uw hart die vreugd uit schept?

A.
'k Acht er my gelukkig om.

Z.
Zie daar juist den Adeldom.

A.
Maar ik ben daarom niet meer,
Noch bevoegd tot hooger eer.

Z.
Maar indien uw vader sterft,
Waarom is het dat gy erft?

A.
't Is omdat mijns vaders goed
Naar zijn' wensch versterven moet.

Z.
Maar zoo u die vader haat,
En het aan een' ander laat?

A.
Dan zoo geeft het my de Wet,
Die alom is vastgezet.

Z.
Maar wat heeft die Wet voor grond,
Die de Maatschappy verbond?

A.
Zeker, dat men in het kind
't Wezen van den vader vindt.

Z.
Recht! zoo vind ik heel de ry
Van mijn gantsch geslacht in my.

A.
Maar dat denkbeeld is verkeerd.

Z.
Zoo het God uitdruklijk leert!

A.
Zoo verklaar my waar dat staat?

Z.
Waar Hy straft en loont in 't zaad.

1805.

[Engelsche eindrijmklanken.]*

Pluk Rozen en Peöon, Oranje- en Scheerling b l o e s s e m ,
Schakeer de glaskoraal door 't Oostersch parel s n o e r ;
Gaâr wat de veldgrond teelt van 't aangename L e w i s h a m ,
En vlecht het om het hoofd van d' overachtbren B r e w e r !

Verheugt u, Wet en Recht, in 't voorbeeld van een' L a w y e r ,
Dienimmer wet verdraaide of Engelsch nam voor Z w e e d s c h !
Zijn kunde zedig dekte in d' allerdichtsten s l u i e r !
Nooit hooger eerzucht had dan de o u t s i d e o f t h e s t a g e !

* Fingal II, 183.

Viert met hem, viert zijn feest! weêrgalme huis en k a m e r
Van vreugde en dischgeschal, in spijt zelfs van den D r o e s!
Want v i r t u e (zegt de spreuk) i s g u a r d e d w i t h o u t a r m o u r,
En zonder 't ijzren hek der nieuwe M a r l b o r o u g h M e w s.

Of is er in den kring van 't h o n e s t E n g l i s h p e o p l e
Een enkle, die uw vreugd, uw feestvreugd, wraken k a n?
Die iets te zeggen heeft op Leeraar of D i s c i p e l?
Voorzeker, brave Twee, geen stervling! neen, n o t o n e!

Veracht dan 't boos gelach van h a u g h t y m e n o r w o m e n.
Uw geest is hun te vreemd: zie daar de gantsche k n e e p!
En 't geeslen met de tong slaat niemand blaauwe s t r i e m e n.
Denkt: A n g e l s l o o k o n P o p e, a s P o p e l o o k s a t a n a p e
[1805.]

Hoopschreeuwers.
Afbeelding.
(Na vader Gregorius Naziansenus.)*

Δῆμος χολοιῶν εἰς ἓν ἐσχευασμένος,
Τύρβη νέων τις, χαινὸν ἐργαστήριον,
Λαίλαψχόνιν σύρουσα, πνευμάτων στάσις,
Οἷς οὐδ᾽ ἄν ἠξίωσε τῶν τις ἐντελῶν,
Φόβῳ τε θείῳ χαὶ θρόνῳ δοῦναι λόγον,
Ἄταχτα παφλάζουσιν, ἢ σφηχῶν δίχην
Ἄπτουσιν ἐυθὺ τῶν προσώπων ἀθρόως.

Een altijdkrijschend nest van saamgeschoolde kraaien,
Een winkeljongens boêl dien 't kranke hoofd doet zwaaíen,
Geen woord, geen aanzien waard van lieden van verstand;
Een windenoproer en een wervelhoos van zand;
Een vuige nevelzwerm van dwarrelziek gehommelt',
Die elk in 't aanzicht vliegt en dicht om de ooren rommelt,
Maar dan eerst heerlijkst praalt in 't schijnsel van de zon,
Wanneer ze een moedig paard den hals doorwonden kon.

* Nalezingen 1, 90.

Zelfmoord.*

Die eertijds aanzien zocht door de Ongodistery
Baarde opzien, maar (als 't gaat) dat nieuwtjen is voorby.
Die mode had haar loop een tijd lang; maar 't was mode,
En hy die schittren wil, heeft steeds wat nieuws van noode.
Gevoelens moeten soms verwisslen als 't gewaad,
Of de ouderwetsche dracht, hoe fraai ze eens was, misstaat.
Geruimen tijd was 't smaak, en gold voor moed en stoutheid,
Een Filozoof te zijn en Held der Heidensche Oudheid,
Die, boven 't lot (zoo 't heet), zich in zich-zelf besloot,
En onverschillig was voor leven en voor dood;
Ja, zelf zijn noodlot maakte in sterven als in leven,
Juist of hy aan zich-zelf den adem had gegeven,
De wareld binnentrad uit eigen kracht en wil,
En dus verlaten mocht naar Filozoofschen gril.
Doch Katoos, Brutussen, die zoo veel roems verworven,
Zijn (dank zij 't tijdverloop!) op 't aardrijk uitgestorven.
Thands schudt de wijze 't hoofd, en dwaasheid drijft den spot
Met wie zich meester waant van levensduur en lot.
De goede Sokrates mocht zoet en aartig dweepen,
Aan 't hoofd van ladingen oudgrieksche Narrenschepen,
En voeren d' oppervlag; zijn aanzien ging te grond:
Die krankte had haar beurt en liep haar tijdvak rond.
Nu houdt m' aan 't leven vast, en wenscht het niet te derven,
Maar, Filozoof of niet, heeft afkeer van het sterven,
En rookt en drinkt zijn flesch. En waarom zou men niet?
't Is beter dat men wijn dan eigen bloed vergiet.
Ja! doet men zich te kort, 't wordt razerny geheeten,
En geeft geen glorie meer dan aan Tooneelpoëeten;
Juist als de daad van hem die d' arm der vuurvlam biedt,
Den schilder die haar maalt, maar hem die 't nadoet, niet.

* Nalezingen I, 91.

Neanthus.
Aan een hedendaagsch stroomdichter, op zijne verzen.*

‘Zie daar de Lier, die bosch en stroomen,
Die de aard, kon kluistren aan haar toon:
Die leeuw- en tijgermuil kon toomen,
En 't Rijk der ondermaansche Goôn!
Zie daar de bron van 't hartverrukken!
Den wel der hemelmelody!
Dank, hemel! 'k mag die Cyther drukken;
Haar roem, haar glorie is aan my!’ -
Zoo sprak Neanthus, viel aan 't spelen
Op Orfeus duurgekochte Luit,
En mocht zijn eigen ooren streelen;
Maar lokte leeuw, noch tijger uit.
Noch bosch noch bladen hadden ooren,
Geen wind of ruischend beekjen zweeg,
Om naar het kreupel lied te hooren
Dat uit dit Godlijk speeltuig steeg.
Doch neen - Daar kwamen dolle honden,
Die, door zijn valschen greep verwoed,
Den Dichter jammerlijk verslonden,
En de aarde drenkten met zijn bloed.

Zoo zong de voedsterzoon van Vondel
De Stroomgodinnen uit den vloed;
Maar gy, gy lokt dolfijn noch grondel,
Poëten zonder geest of gloed!
't Is waar, het duiken van uw zangen
Schijnt grond te zoeken in de zee;
Dan ach! geen spiering kunt gy vangen,
En neemt uw naam naar d' afgrond meê.

1806.

* Poëzy IV, 216.

De Babelsche torenbouw.*

Wanneer 't ontzachbre berggevaart'
Uit Sennars dal zich hemelwaart
Verhief, en de Almacht uit de wolken
Op 't woest gewemel nederzag,
Wat werd, nog onverdeelde Volken,
Van u op dien geduchten dag?

Een onbegrijplijk misverstand
Verwoestte d' arbeid van uw hand,
Verwarde uw spraak, uw denkvermogen.
De band die u vereenigd hield,
Was in een oogwenk losgetogen;
Uw doel, uw oogmerk lag vernield.

Daar vloog uw vaste bond uit één;
Daar lagen tegels, leem, en steen,
In nutloos saamgetaste hoopen.
't By één geschoolde mierennest
Was in een oogenblik verloopen,
Als door des wandlaars voet verprest.

Wat keert ge u dan, misleide drom,
Tot d' eens verstoorden bouw weêrom,
En dreigt de Godheid van beneden?
Rijst, steigert! maar, verkeerd geslacht,
't Is God die met de onzinnigheden
Van 't Hem bestrijdend stofkind lacht.

* Rotsgalmen I, 146.

Ja stapel vrij, verdwaasde schaar,
Geen steen- en steenlaag op elkaar,
Maar berggevaart' op berggevaarte
Tot boven 't wolkgespansel op;
Daar stort zy door haar eigen zwaarte,
En plettert uw vermeetlen kop.

Neen, God behoeft geen bliksemstraal,
Op dat hy 't al tot gruis vermaal
Reeds hoort gy 's aardrijks bodem kraken;
Daar wankt, daar buigt de ontzette kruin,
En 's afgronds ingewanden braken
Hun vuurgloed over 't stuivend puin.

Beeft, woestaarts, in uw overmoed
Die niet dan tot verderving spoedt;
Beeft voor 't ontzachlijk Alvermogen;
Eer 't vlammend wraakzwaard vreeslijk blinkt,
En gy by 't God onteerend pogen
In 't grondelooze wee verzinkt!

1806.
H a m b u r g .

Grootmoeders klacht.*

Wars van Grootmoêrs tafelkruimelen,
Tuk, de wareld in te tuimelen,
Vond WIF HAITSEN t' huis geen' tier.
Op een' eiken' plank te lobberen,
Op de baren rond te dobberen,
ô! Dit had een' beter zwier!

* Mengelingen IV, 156.

‘t' Huis te muffen, t' huis te krentelen,
Koe en ploegstaart na te drentelen,
   Neen, dat leven heeft geen' aart.
Ik zoek wilder avonturen,
Dan den driestal plat te schuren,
   Dan te droomen aan den haard.

Groote Pier waar glad vergeten,
   Niemand zou er van hem weten,
Had hy t'huis zijn' brij geroerd.
Maar, door golf en zee te woelen,
   Vijanden den voet te spoelen,
Heeft zijn' naam ten top gevoerd.

'k Wil het zout van schuimers schuimen,
't Spaansch gespuis het ruim doen ruimen,
   En brageeren op den vloed.’
Daar meê zwaait de zeebetemmer
Om zijn hoofd het blinkend lemmer,
   En de pluimen om den hoed.

Grootjen zag hem op de baren
't Vaderlijke strand ontvaren,
   En, gebloosd van heldenmoed,
Op den hoogen steven prijken,
Daar hy 't land te rug zag wijken,
   Met den hollen afscheidsgroet.

Grootjen zag het (en ontroerde)
Hoe de wind hem henen voerde;
   En verstijfde waar zy stond,
Daar zy op den dijk geklommen
't Land van baren zag omzwommen,
   En den afgrond in den mond.

‘WIF! (dus kermt zy) ach, waar henen?
(De oever davert van haar stenen)
  Is het u te naauw op 't land?
WIF! zoo moeder op mocht kijken,
Ach, hoe zou haar 't hart bezwijken!
  Ach! zy keert zich om in 't zand.

Gy, by 't gapen van de golven,
Die er duizenden bedolven,
  Duizend zwolgen in haar' schoot -
Omgesold door oost en westen -
Gy de buik der visschen mesten,
  Die vast loeren om uw boot.

Opgeslingerd tot de wolken,
Neêrgesmakt in 't diepst der kolken,
  Nu ten hemel, dan ter hell',
Mag geen nagel zich verwrikken,
Of men heeft den dood te slikken,
  In den grondeloozen wel.

Daar, by 't mast- en kabelkerven,
Zoo, gezond van hart, te sterven,
  Voor den avond van zijn' dag!
Daar, als schrik en doodangst nijpen,
Slechts een' plank in d' arm te grijpen,
  Die tot sterfbed strekken mag!

ô Wat jammer, wat ellende!
Wat rampzalig levensende!
  WIF, en gy - gy vreest het niet?
Zie dan wat ge my doet lijden!
Zie wat messen my doorsnijden,
  Die voor u het leven liet!

Nog getroostte ik 't my, en duldde,
Schoon de stormwind om u brulde,
(Brengt uw heil, uw lot dit meê)
Toogt ge slechts ter koopvaardye;
Maar wat woeste razernye,
Drijft u waar men vecht op zee?

Waar men niet een' stap kan deinzen,
Schoon de dood u aan moog greinzen;
Waar de wanhoop knarsetandt;
Schip en manschap in het honderd
In één' wenk ten afgrond dondert,
Door zijn eigen lont verbrand.

Zoeter waar het in de weide;
Met de schaapjens op de heide;
Met de meisjens aan den trant.
Zoeter, fuiken uit te zetten,
Wild te lokken in zijn netten,
Aan de geest of waterkant.

Veld en moeskruidtuin te sproeien,
Laan en boomgaardhout te snoeien;
Dat heet leven, liefste kind!
Jongen, keer tot veld en kudden! -
Maar gy staat het hoofd te schudden,
En ik praat slechts in den wind.

Wel dan! zeil in 's hemels hoede!
Strekk' de zeetocht u ten goede!
Ik beveel u in Gods hand.
Stuur Hy u uit waterbaren,
Zee- en klip- en strandgevaren,
Door zijn' Engel blij aan land!'

Dus, dus sprak met schreiende oogen,
Op haar krukjen neêrgebogen
  De arme Best met schor geluid:
En, een luttel neêrgezeten,
‘Neen, ik kan het niet vergeten,’
  Riep zy hikkend, snikkend uit.

‘WIF ontvlucht my! WIF ontvaart my!
Hemel, ach! wat angst bezwaart my,
  Daar hy op de diepte plascht,
Waar de visch der zuiderstranden
't Water uit zijn ingewanden
  Over zeilen blaast en mast.

Al mijn leden trillen, beven,
Als ik nadenk hoe zy zweven,
  Tuimlend in het golfgeklots,
Dat en mast en stevens splijten,
Kielen van elkaâr kan rijten,
  Of verpletten op de rots.

Daar de nood voor 't veege leven
Schip en lading prijs doet geven;
  Daar men op een dregtouw rijdt;
Nederploft op harde zanden;
Of te barsten stoot in 't stranden;
  En één dood tiendubbeld lijdt!

Hemel! kan men 't waarheid houên:
Die de dood zoo na aanschouwen,
  Dien zy zoo in de ooren greeuwt,
Wen het schuimend golvenbraken
Tot de starren schijnt te raken,
  En den donder overschreeuwt:

Die dan weder wind en baren
Op Gods wenken zien bedaren
  En gemuilband door zijn kracht:
Aan den dood haar buit ontwringen;
Vaartuig, schat, en schepelingen
  Aan behouden reê gebracht:

Die de lof dier Almacht zongen,
Die den afgrond had bedwongen,
  Tot verzwelging reeds gereed!
Kan men (zeg ik) waarheid houden,
Dat, van hun, die dit aanschouwden,
  Iemand ooit zijn' God vergeet?

Dat die ooit als woeste dieren,
Dol, brooddronken, zouden tieren;
  Moedwil drijven? zwelgery?
Rust en vreê en orde schenden,
Of zy God noch wetten kenden,
  In vervloekte razerny?

Ach, dat tochtig vee vol woede,
Dat Gods gramschap tart en roede,
  Roept Hy, als verdoolden, weêr.
Ja, als afgedwaalde lammeren,
Die zijn weldoend harte jammeren,
  Altijd vader, altijd teêr.

God! zie neder op mijn smarte;
En, zoo ooit mijn zuchtend harte
  Vurig tot uw Almacht riep!
Leer, ô leer mijn' WIF beseffen,
't Harte tot U op te heffen,
  Als hy weêrkeert van het diep.

V r i j g e v o l g d n a a r
Tjesck-Moars see-aengste van GIJSBERT JAPIX.
1807.

De smaad der huichelary.*

Wie treedt daar met geringe kleederen,
Ter neêrgebukte kruin, en halfgebogen kniên? -
Van waar die trotsche paauwenvederen,
Die 't wappren van den wind doet zien? -
Wat zuchten, Hemel! neen, wat schreien,
Wat oogentrekkend tranenspreiên
Op 't bleek en afgeteerd gelaat? -
Wat doen die saamgevouwen handen?
't Is Huichlary, gewis: het schaatren van de wanden
Beschimpt haar houding en gewaad.

Wijk, Monster! 't is in deze slippen,
In 't statig murmlen van de lippen,
In 't stijve en sombre niet, dat deugd en vroomheid woont.
Neen, 'k zoek haar eer, waar onbevangen,
De gulle lach der ronde wangen
Den grond van 't eerlijk harte toont.

Hoe! Godsdienst dus te koop te dragen,
De zedigheid, 't gebed! wat vloekbre mommery!
Indien 't blanketsel is, dat menschen moet behagen,
Voor 't minst dan, dat het schoon, bevallig, aartig zij!
Wat kan die vuile grijns u baten,
Waarmeê ge ons aangrimt, gy verwaten?
Geen trots verbergt zich meer in 't doorgesleten brat:
Het oog der wareld ziet de scheuren,
Doorstraalt die vensteren en deuren,
En 't zondigend gemoed wordt op de daad gevat.

* Mengelingen IV, 163.

Neen, beter is 't om gunst te winnen,
Met altijd weifelende zinnen
Aan de ondeugd van den dag het wierook toegebracht.
Neen; naauwgezetheid van geweten
En de achting voor zich-zelv' met zede en eer versmeten,
Op heldren dag geroemd in stikkensdonkre nacht!
Neen; beter, met gesteven kaken
Der waarheid spotten, God verzaken,
In spijt van hart en zelfgevoel.
De Godvrucht op den nek te trappen,
En gruwlen juichend toe te klappen,
Die rol is schittringvol en treft gewisser doel.

Ja, recht, mijn Halsvriend! 't moet zoo wezen.
Wat, ondeugd? neen, vermaak! 't Vooroordeel is genezen
Der lang verouderde voorouderlijke jeugd.
Ach! 't leven is zoo kort, waar zoudtge u om bedwingen?
De wroeging -? Kleinigheid! die weet men weg te zingen;
Of de oude totebel, die lang vermufte Deugd? -
Die zou u mooglijk nog vertellen,
Dat rust en lust bestaat in eigen ziel te kwellen,
In 't sparen van eens anders rust.
Verdwaasde! treft het u, wie kermen, lijden, zwoegen?
Uw plicht is jagen naar genoegen.
Welaan! gedanst, gezwelgd, gekust!

Zie daar, hoe 't voegt de klucht te spelen,
Die 't dwaze menschdom leven heet!
Dit heeft, by 't heimlijk zielsvervelen,
Geen uiterlijk van hartenleed.
Dit zet, zoo 't al te hoog mocht loopen,
Een uitkomst in den zelfmoord open,
Als dansgeruisch ontbreekt en wijnbedwelming faalt.
Dus leeft men spotvrij, sterft bewonderd,
En, of de God der wraak in dood of leven dondert,
Wat is het? Ons genot betaald.

Wat zie ik? hoe! - Uw' mond besterven,
Daar ik u 't pad des roems in dat der vreugde wijz'!
Zie daar de loopbaan! ginds, den prijs!
Dat heet gezelligheid; dat, 's levens deel verwerven;
Één voetstap naast dit pad, is 't spoor der Huichlary!
Der Huichlary? - ô Ja, van 't zeemlend koppenhangen,
De zielsbekrompenheid en de uitgestreken wangen. -
Maar zede en Godsdienst dan? maar waarheid? - Schuif op zij!
Wel foei! wat ouderwetsche namen!
Wie zou zich 't nutloos tuig niet schamen!
Neen, zeg op allen gruwel, Amen,
Of - deel des huichlaars smaad, en hou uw' boezem vrij!

1807.

Afscheid uit 's levens gastmaal.*

On sortoit de la vie, ainsi que d'un banquet,
Remerciant son hôte et faisant son paquet.

LA FQNTAINE.

Het feestmaal loopt ten eind; mijn tijd is 't, af te trekken.
Welaan, ik neem mijn' hoed en mantel wel te vreên.
Hy pruile, vindt hy 't goed, en poge 't uur te rekken,
Die lust heeft in 't gewoel van halfbeschonken gekken;
Mijn koets staat voor de deur; ik ga blijmoedig heen.

Doch, Gastheer, 'k ben u eerst mijn dankerkentnis schuldig.
Gy riept my tot uw' disch: die gunst waardeer ik hoog.
't Gezelschap was niet best; de kwelling, menigvuldig;
My plooien kon ik niet; mijn geest werd ongeduldig;
Maar de orde van uw feest was heilig in mijn oog.

* Mengelingen IV, 167.

Licht dat m'er ook van my niet beter zij te vreden!
   't Kan zijn: ik smeet van vreugd de roemers niet aan gruis;
'k Berispte uw koks somwijl (en, mooglijk, zonder reden);
En, stell' men 't op mijn lijst van eigenzinnigheden,
   In 't midden van 't vermaak verlangde ik steeds naar huis.

'k Zag ieder, vol van drift, naar lekkernyen tasten,
   En stak de hand niet uit, ja, wees ze, dankende, af,
En, uit dien overvloed, waar weelde en vreugd in brasten,
Was 't voedzaam brood alleen, versmaad by andre gasten,
   Wat aan mijn eetlust stof, mijn' smaak voldoening gaf.

Maar, moest dit mondvol brood my zoo veel tijds verslinden! -
   Doch ja, de dag is om en 'k was hem u verplicht.
Gy eischt geen vrucht van 't zaad dat wegstoof met de winden,
En, waar zich 't zweetend paard aan 't eind des wegs moog vinden,
   Wat vraagt het rede of nut van 't geen het heeft verricht?

Genoeg, ik leg my neêr, hoe min ik heb genoten,
   En hoe veel minder nog aan uw bestek voldaan!
De reekning, zoo zy ligt, moet (goed of kwaad) gesloten,
En durf ik voor my-zelv' mijns harten grond ontbloten:
   'k Slaap niet dan siddrend in voor 't uur van op te staan.

   1807.

Jacht.*

Naar geld te j a g e n ? neen, dat loont zijn moeite niet. -
Welaan, men v l i e g ' naar lof! - Om ijdlen wind te vatten? -
Neen, v i s c h naar wetenschap! - In dees bekrompen' vliet,
Dien elk geoefend oog tot op den grond doorziet?
Neen, laat zijn keitjens rust: ik haak naar beter schatten.
Waar de eeuwige Oceaan koraal en parels teelt,
Daar zinke ik in het diep en zoek mijns Makers beeld.

1807.

Op een' bekenden Jakobijn in Duitschland, Met een Koninklijke orde versierd.*

‘Hoe, Stryx, de Jakobijn, met ordeband of keten
Verheerlijkt door zijn' Vorst! waar heeft hy dat verdiend’?
De bulhond, die als hy zijn' huisvoogd heeft gebeten,
Dient immers vast gelegd. Van daar die halsband, vriend.

1807.

* Najaarsbladen II, 82.
* Najaarsbladen II, 151.

Geestbedaardheid.*

Hier alreeds bestaat de Hemel in eene effenheid van geest,
Die, in 's Hoogsten wil gelaten, niets op aarde wenscht of vreest.
God is eeuwig en volkomen, God is steeds zich-zelv' gelijk,
Daarom maakt in God berusten, wie Hem aanhangt, zalig, rijk.
Hy verblij' zich om geen weelde, noch beklaag zich in ellend,
Die standvastig, die bestendig, God met hart en mond erkent:
Wien geen uiterlijk kan trekken, vindt dien hemel in 't gemoed;
Die met Hem zijn ziel vereenigt, heeft een onverstoorbaar goed.

1807.

Uit het Indisch.

Toezicht op God.*

Hoe verdrukt, vervolgd, mishandeld,
neem die droefheid niet ter hart'!
Van den mensch ontspruit geen weldaad,
uit den mensch ontstaat geen smart.
Weet: van God zijn vriendendiensten,
vijandshaat en wederstand:
't Hart van vriend en vijand beide
ligt besloten in zijn hand.
Schoon de pijl, den boog ontsprongen,
dwars door lucht en wolken vloog,
Wijsheid houdt de hand des schutters,
als de bron der wond, in 't oog.

1808.

Uit het Arabisch.

* Affodillen II, 114.
* Najaarsbladen I, 122.

Nietigheid.*

Onbestendig
En ellendig,
Al wat endig,
En inwendig
Nietig is!
Wees vrij waakzaam, wees behendig,
't Vluchtig ding bedriegt u schendig,
En bedroeft u in 't gemis.

Wat het leven
Ons kan geven,
Is, te beven
Voor het sneven;
Anders niet.
En de vreugd waar naar wy streven,
In verbeelding zoo verheven,
Is vermomming van verdriet.

Wat bedoelen
Heeft ons woelen? -
't Zelfgevoelen
Weg te spoelen,
Dat ons nijpt.
't Branden van het hart te koelen,
Dit 's in 't wriemlend stofkrioelen,
't Luchtspook daar de hand naar grijpt.

* Najaarsbladen I, 129.

Wat 's het wenschen
Van ons menschen? -
Tochtig wrenschen,
Zelfverslensen,
Krachtverteer.
Of wy loeven, of wy lensen,
't Is een nietig spinragtrensen;
Dwarlen op een peilloos meir.

Wat vermeten
We ons, te weten;
Hoog gezeten
(Zoo wy 't heeten)
In het licht!
Ach! in 's kerkers nacht versmeten,
Is ons 't maaksel onzer keten
Nog te duister voor 't gezicht.

En wat brachten
Onze krachten,
Wat wy ze achten,
Dag en nachten
Ooit te weeg?
IJdel klappren moogt gy wachten
Van de logge struissenschachten,
Waar men nooit een' voet meê steeg.

Neen, mijn vrienden!
Wy verdienden
Naam van zienden
Noch gebiênden:
Maar wy zijn
Blinden; wat niet is bespiênden;
Slaven; nooit het juk ontvliênden;
Onder lynx- en koningsschijn.

Zich te kennen;
Onder 't rennen,
Zich te ontwennen
Aan het mennen
Van den waan:
Niet te steunen op zijn pennen,
Noch den Hemel aan te schennen:
Alles zegt dien plicht ons aan.

Dorre stranden
Af te zanden,
Heilge banden
Aan te randen,
God ten hoon:
ô Wie daar toe samenspanden;
Bystand boden, hart, of handen;
Eigen wanhoop is hun loon.
[1808.]

Boëtius.*

Als Rome, in glans verflaauwd, met halfontbonden kroon,
Nog wetten gaf aan de Aard, schoon wagglende op haar throon,
Was de elpenbeenen staf, waar koningen voor bogen,
Aan deze hand betrouwd, met 's Keizers Staatsvermogen.
Onsterfelijke roem dier wareldheerscherin; -
Uw Eeuw en Volk te groot; - door deugd en waarheidmin,
Door zuiverheid van ziel, door geest en hart, verengeld; -
Met Romes letterloof, met Griekens epp' omstrengeld; -
Verspreidde uw helder brein een ongelijkbre glans,
Die als een morgenstar nog aflicht van haar trans,
Terwijl ge in 't schoon verband de onzichtbre wareldtoomen
Als vastknelde in de vuist. Het Gothsche zwaard pleng' stroomen
Van bloed, de vrijheid sterv'; gy van uw' staat ontbloot,
Ruilt, balling, 't eergestoelt' roemruchtig voor de dood.
Wat nam u 't woest geweld? Het licht verganklijk leven.
Wat bleef u? De eer uws naams, de roem der laatste Neven.
Het vorstlijk eeregraf van Otto[1] dekke uw stof!
Het Hoofd der Christenkerk[2] vereer' zich in uw lof!
Wy, in verlichter tijd, wy smelten in uw tonen,
En offren op uw graf vernieuwde lauwerkronen.
Zie neêr, ô zaalge schim! Een ziel die u bemint,
Verheft zich tot u. Zeg, zeg Jezus: ‘'t is mijn vrind’!

1808.

Eindnoten:

1 Keizer Otto de derde.
2 Paus Sylvester de tweede, van wien het Grafschrift in Latijnsche verzen is, waarop dit stukjen zinspeelt.

* Najaarsbladen I, 155.

Rouwbeklag.
(In gemeenzamen Amsterdamschen tongval.)
(Aan een' jong' kerkelijke.)*

't Rouwbeklagen
Is by Magen
Meest een bloote plechtigheid.
Naauwlijks eenen
Ziet men weenen
Die van goeder harte schreit.

Ja, dat schreien
Is maar vleien
Met een nooitgevoelde smart;
Floers, den oogen
Overtogen,
Voor het lachen van het hart.

Wie zal huilen
By 't verruilen
Van de dood- en ijzren kist?
De eene geefje,
Lieve Neefje,
Dat gy de andere opensmist!

En, of Tante
Parlesantte
Als men aan haar koffer kwam;
Uitgekeven,
En versteven,
Ligt zy als en schaap zoo tam.

* Najaar sbladen I, 162.

Ja, vergeetje
't Oude Peetje
Ook zoo overschielijk niet;
Mocht ge uw wangen
Ook behangen
Met de lamfers van 't verdriet:[1]

'k Weet toch zeker,
Dat de beker,
Die men op haar uitvaart plengt,
Al de stroefheid
Van die droefheid
Licht in blijder plooien brengt.

Dus, wat zal men
Nu nog talmen:
''k Neem veel deel in uw GEMIS'?
Of u troosten:
'Jasper Joosten,
Denk dat ieders deel dit is'?[2]

'k Zei veel liever,
(En met iever,)
''k Neem in uw GEWIN veel deel.'
En ik droeg het
(Stel! hy vroeg het)
Voor een' bloedvriend wel geheel.

'k Ben inschiklijk:
Oogenbliklijk
Nam ik daar een dracht van meê;
En het restje
Haalde 't blesje
Morgen op mijn buurmans sleê.
[3]

Maar ik ken je:
Moedig ben je,
En ge torscht uw eigen last.
Die de plagen
Geeft te dragen,
Heeft het ieder afgepast.

Zich verlichten,
Door zijn plichten
Op eens anders hals te laân,
Is ontwijken
Of bezwijken
Waar vereischt wierd pal te staan.

Dit besefje
Met uw befje,
Beter dan een ander doet.
't Onderwerpen
In te scherpen,
Kanje meesterlijk en goed.

En, zoo 't preêken
Voor de leeken
Door het voorbeeld wint in kracht;
Thands bewijsje
(Man! ik prijsje,)
Dat ge zelf uw' leer betracht.

Dus behou jy
Dus beschouw jy
Al dat goud waar in ge zwemt,
Slechts gelaten!
Wat we praten,
't Is toch eenmaal dus bestemd.

Ik, ik zingje,
Ik, ik dringje,
Hier noch treur- noch troostzang op.
Schrei! het spijt me;
Lach! 't verblijdt me;
En hier meê, vaarwel! Ik stop.

1808.

Eindnoten:

1 De tranen.
2 Woorden uit eene oude Amsterdamsche klucht, aldaar by onze ouders tot spreekwoord geworden.
3 S m i s s e n is s m e d e n : van 't zelfstandige s m i s s e , oudtijds ook e e n s m e d e genoemd. Beide naamwoorden hebben elk een werkwoord gemaakt, in mijne kindsheid nog in Amsterdam gebruiklijk. S m e d e n meer algemeen, s m i s s e n in de meer byzondere beteekenis van het opensteken of openslaan van een slot. Het t h e m a van 't een en ander is s m i j t e n , s m i j t s e n , dat is s l a a n .
P a r l e s a n t e n . In oude Amsterdamsche kluchten koomt dit woord dikwijls genoeg voor. In mijne kindsheid gaf men er eene Fransche uitspraak aan, p a r l e c h a n t e n . Kwalijk: 't is van den Spaanschen eed of vloek p a r l o s s a n t o s ! (By de heiligen!) Verscheiden zulke overblijfsels van de aanneming van Spaansche uitdrukkingen zijn er nog, maar verbasterd, en langst in Amsterdam bewaard gebleven. Men zie onder anderen het Liedtjen, in de klucht van D n i f j e n en S n a p h a a n gedacht, dat by mijn oudst geheugen in Amsterdam nog zeer veel gehoord wierd, schoon niemand den belachlijk verdraaiden en sedert in de uitspraak verbasterden Spaanschen uitroep, die er telkens in herhaald wordt, verstond; en mijn' B r i e f o v e r e e n o u d v o l k s d e u n t j e n , geplaatst in de Vaderlandsche Letteroeffeningen (Mengelwerk), Wijnmaand 1808.

Kindschheid.*

Schandlijk is het, kind te blijven,
Kind in d' ouderdom te zijn;
Als de spieren reeds verstijven
Kindsch te weenen om de pijn;
Kindsch om spel of lekkernyen
Of te pruilen of te vrijen;
Kindsch bedroefd te zijn of blijd;
Kindsch zijn welzijn en verlangen
Aan het appeltjen te hangen,
Daar de tand zich stomp op bijt.

Maar, helaas! de rijper dagen
Mogen door een heeter bloed
't Hart met meer geweld doen jagen.
't Brein doen gisten van den gloed: -
Maar, helaas! de kracht van 't leven
Moog een nieuwe wending geven
Aan der driften heerschappy: -
Maar, helaas! de winterjaren
Mogen sneeuwen op de hairen: -
Kindschheid blijft ons immer by.

* Najaarsbladen II, 65.

Nu is 't popjen, wat wy wenschen;
  En, de roê het hoogste kwaad:
Dan, het aanzien onder menschen,
  Of, misdeeld te zijn van staat:
Dan is schatten op te zamelen
Een geluk niet uit te stamelen,
  En berooid te zijn, de Hel.
Maar, of jong of oud van dagen,
In beklag of welbehagen,
  't Was en blijft toch kinderspel.

Oude paaitjens! niet te grommen,
  Zoo ik 't zeg gelijk ik 't vind.
'k Heb dien heuvel meê beklommen,
  En ben heden nog een kind.
'k Wil en kan dit niet verzaken;
Maar ik wensch het zoo te maken,
  Dat ik, eenmaal arme bloed,
Die ter wareld kwam met schreien,
Er blijmoedig af zal scheien,
  Als ik weêr verhuizen moet.

1808.

De paarlende daauwdrop.*

Daauwdrop, uit een hooger lucht
Dan van 's arends stoutste vlucht,
Op het aardrijk afgegoten,
Drijf ik hier, ô Eenig goed,
Op den hobbelenden vloed,
Van een aardsche schelp omsloten.
'k Spiegel thands het licht niet af
In een mengeling van verven,
Maar, gedoemd zijn glans te derven,
Kwijn ik duister in dit graf.

Gy nogthands, gy ziet my, God,
Dobbrend, niet naar 't schijnbaar lot,
Maar Uw wijsheids voorbestemming.
Haar erken ik, en gedwee,
Op dees onafzienbre zee,
Zonder schrik of angstbeklemming.
Geef mijn bron my wederom;
Of, in deze schors verpareld,
Schenk my aan een beter wareld;
'k Ben en blijf uw eigendom.

1808.

* Najaarsbladen II, 74.

Aan een meisjen in den nieuwsten smaak gekleed.*

Wat zoekt gy voor 't gelaat een' sluier?
De zon, onnoozle Meid, steekt nog zoo hevig niet.
Vraag liever om een' kinderluier,
Dat niemand door dit kleed uw bloote schaamte ziet.

1808.

Op een' adelbrief.*

Een pergamenten brief! met zegels! gouden bullen!
Ei lieve! beste Maat, wat doet ge met die prullen? -
'Stil, 't is mijn Adel, vriend: die schuilt in dezen rol.' -
Uw Adel? - 'Ja, gewis!' - Wat scheelt u, zijt ge dol?
Kan Koning, Bisschop, Prins, een' andren oorsprong geven? -
'Wel neen.' - Zoo stook dat ding dan zeer gerust op 't vuur.
Vergeefsch is 't, Jan of Piet voor aadlijk aangeschreven;
Rechtschapen Adeldom is 't Erfgoed der natuur.

1808.

* Najaarsbladen II, 150.
* Najaarsbladen II, 152.

Aan een' dichter die my wel eens verzen, en ook wel eens een haas zond.*

'k Las uw verzen met vermaak;
'k At uw haas met grooten smaak;
Maar ik moet u iets vertellen:
't Is zoo eigen aan de liên,
't Geen zy minst en zeldzaamst zien
Op den hoogsten prijs te stellen.
Daarom, tot uw Dichters eer,
Toon wat minder van uw verzen, zend my van uw wild wat meer!

1808.

* Najaarsbladen II, 166.

't Menschelijk verstand.*

Wat is des menschen geest beperkt! -
Hoe lang, hoe zwaar hy zwoegt en werkt,
Hoe vlijtig hy doorzoekt, hoe kloek hy is in 't gissen,
Van niets is hy gewis, niets weet hy in den grond.
't Is al voor hem omringd van dichte duisternissen,
Waar in nooit schemer daagt van 't licht der morgenstond.

Dat vrij de toorts der wetenschap
In de oogen flikker', vlamm', en knapp'!
Het is om 't waarheidspoor voor dat des waans te missen.
En slimmer duizendwerf waar hy zijn dwaallicht spreidt,
Dan 't donker van de onwetendheid,
Te dom, om smaaklijk gift voor voedsel op te disschen!

ô Dwalingen, wier tal en maat
Het zand der zee te boven gaat,
En vasthoudt aan elkaâr als saamgekleefde klissen;
Gy door die stalkaars voortgebracht,
Gy toont ons, dat die zucht die steeds naar kennis tracht,
Slechts enkel twijflen leert of roekeloos beslissen!

1808.

* Winterbloemen II, 91.

Op Maltha.
Voltaire nagevolgd.*

Dees rots, waar dapperheid het wrekend zwaard op wet,
Is 't bolwerk van Euroop, de klip van Mahomed.

Grafschrift op twee gelieven, door den donder getroffen:
Van Lady Montague.*1

Hier ligt Jan Grut met Grietjen Pry.
Wat henker, vraagt ge, raakt dit my?
Als of er van dat goêlijk paar
Niet vrij wat meer te zeggen waar.
Lees toe! Op zondag, zonder fout,
Zou 't jonge volkjen zijn getrouwd.
Maar zie! voorleden' Donderdag
Verscheen er juist een bliksemslag,
Daar vast e x p r è s toe opgemaakt,
Dic beide heeft op 't hart geraakt,
En bevend, siddrend, heet en warm,
Verpletterd in elkanders arm.
Dat 's spijtig, zegt ge. Mooglijk neen:

* Verspreide Gedichten I, 82.
* Najaarsbladen II, 146.

Want had het slechts een jaar geleên,
Wat weet men of zy niet bedroefd
Van Janbaas vuisten had geproefd,
En hy, door 't wijfjen fraai gekroond,
Een schaamrood bullenhoofd getoond;
Zoo dat en meid en arme knecht
Het uur vervloekt had van hun Echt.
Nu zijn zy voor dat onheil vrij,
En winnen er een Grafschrift by.

Zie Lady MONTAGUE's Letters, Letter LII.

Eindnoten:

1 Geen van beide deze Grafschriften zijn geplaatst. Dat dat van Lady Montague er niet voor bestemd was, is zichtbaar; en dat van de twee Dichters vond men te hoog voor de Boeren. Pope maakte dus het volgende eenvoudig opschrift, daar men gebruik van gemaakt heeft:

hier liggen de lijken van john hart en sarah drew, een uitmuntend jongman en deugdzaam meisjen van dit kerspel; die, in den oogst, aan het werk zijnde, (met verscheiden anderen) in één oogenblik door den donder gedood wierden den laatsten van hooimaand 1718.

Dat het zesregelig Grafschrift den Engelschen Landlieden te hoog, of liever (gelijk Gay-zelf het uitdrukt) niet verstaanbaar genoeg zou geweest zijn, is wel zeker. (That the country people would not understand it, zegt hy.) Want het is in het oorspronklijk schriklijk ingewikkeld en gedwongen. Zie hier hoe het luidt:

When eastern lovers feed the fun'ral fire,
On the same pile the faithful pair expire:
Here pitying Heaven that virtue mutual found,
And blasted both, that it might neither wound.
Hearts so sincere th' Almighty saw well pleas'd,
Sent his own lightning, and the victims seiz'd.

Men zie Gay's Letter to Mr. F-.

Grafschrift voor de zelfde gelieven, door Pope en Gay.*1

Zoo 't Oosten de Echte min en 't lijkvuur saam verbindt
En 't onafscheidbre paar door de eigen vlam verslindt;
Hier werd gelijke trouw een zelfde lot gegeven,
Maar voor de smart behoed van 't dierbaarst te overleven.
Gods deernis zag hun hart: hun liefde was Hem waard,
Hy zond zijn' bliksem neêr, en nam hen weg van de aard.

* Najaarsbladen II, 148.

Eindnoten:

1 Geen van beide deze Grafschriften zijn geplaatst. Dat dat van Lady Montague er niet voor bestemd was, is zichtbaar; en dat van de twee Dichters vond men te hoog voor de Boeren. Pope maakte dus het volgende eenvoudig opschrift, daar men gebruik van gemaakt heeft:

hier liggen de lijken van john hart en sarah drew, een uitmuntend jongman en deugdzaam meisjen van dit kerspel; die, in den oogst, aan het werk zijnde, (met verscheiden anderen) in één oogenblik door den donder gedood wierden den laatsten van hooimaand 1718.

Dat het zesregelig Grafschrift den Engelschen Landlieden te hoog, of liever (gelijk Gay-zelf het uitdrukt) niet verstaanbaar genoeg zou geweest zijn, is wel zeker. (That the country people would not understand it, zegt hy.) Want het is in het oorspronklijk schriklijk ingewikkeld en gedwongen. Zie hier hoe het luidt:

When eastern lovers feed the fun'ral fire,
On the same pile the faithful pair expire:
Here pitying Heaven that virtue mutual found,
And blasted both, that it might neither wound.
Hearts so sincere th' Almighty saw well pleas'd,
Sent his own lightning, and the victims seiz'd.

Men zie Gay's Letter to Mr. F-.

't Landgeluk.
Naar Horatius.*

Beatus ille! -

Gelukkig hy, die vreemd aan amptsbeslommeringen,
Als in Saturnus eeuw, van cijns en pacht bevrijd,
Den forsgespierden os in 't ploeggareel mag dwingen,
En Vaderlijken grond met eigen vee doorsnijdt!
Dien jaagt geen krijgsklaroen, den eersten slaap ontschoten,
Dien geen verbolgen zee den doodschrik door de leên.
Die schuwt het pleitgestoelt, en stoot by trotsche grooten
Zijn scheenen raauw noch blaauw aan 's drempels marmersteen.
ô Neen, hy huwt of beuk of hooge populieren
Aan de afgezette rank van 's wijngaards taaien tronk,
Besnoeit den vruchtboomtak in 't al te dartle tieren,
En ent op 't wilde hout Pomones eêlsten pronk.
Hy hoort in 't eenzaam dal zijn runderdriften loeien;
Perst zuivre kruik by kruik met nieuwe honig vol;
Ziet emmer, kuip, en mout van vetten zuivel vloeien;
Of scheert het waglend lam, dat neêrbuigt van de wol.
Of heft de Herfst het hoofd, met rijpend ooft omkronkeld,
Na 't zomerblaakren op uit aardrijks drooge korst,
Hoe lacht hem 't blosjen toe, dat op den appel vonkelt!
De druif, die 't purper trotst, en dorsten leert naar dorst!
Nu lust het hem, zijn leên in 't spichtig gras te vlijen;
Dan strekt hy 't moede lijf in 't lommer van d' abeel;
Daar 't klaatrend water ruischt, en onder 't nederglijen
Den zachten sluimer noodt by 't tjilpend boschgekweel.
En, zoo een strenger lucht met gure wintervlagen
En vlokken zwervend ijs, den hemel houdt bezet,

* Winterbloemen I, 70.

Hy past, met brak en wind den ever op te jagen,
   En drijft den loozen vos in 't loos verborgen net.
Hy knoopt den lijsterboog; betrapt de schalke kranen;
   Vliegt de altijd schuchtre haas op 't onnazienbaar spoor;
En brengt den bloedroof t' huis, in knip en vinkebanen
   Wreedaartig buitgemaakt op 't vliegend zangrenchoor.
Wie, aan dees lust vertuit, vergeet de zielskwellaadje
   Der blinde driften niet, waarin zich 't hart verteert?
Wie 't dompig galmen niet van Hofwelf en muraadje,
   Dat in den lach des monds den zucht versmoren leert?
En, als een kuische Gâ zijn huis- en vaderzorgen
   Met lieve telgjens deelt, en zaligt, en verzoet,
(Die de oud-Bataafsche deugd in 't zuiver hart geborgen,
   Den blos op 't voorhoofd draagt van 't onverbasterd bloed!) -
Als tegen 't t' huiskomstuur van haar vermoeiden Gade,
   Zy 't kluitjen op den haard by d' avonddisch ontsteekt,
Zijn' gragen eetlust toeft op kostelooze vlade,
   En 't hardgebakken brood in frisschen melkroom breekt;
Wien trekt dan de oester nog, van rots of klip gebroken,
   Of 't Oostersch waterhoen met gouden pluimgewaad?
Wien zal de ontstelde maag naar 't vreemde nestjen joken,
   Uit gemberbloem gebouwd en bloesem van muskaat!
Wie kiest geen bolle pruim, met blaauwe waas bevangen,
   Van d' overladen' tak, en dorstende, afgeplukt,
Voor wat de morgenzon aan palm en vijg ziet hangen,
   Of de avond, verr' van ons, in holle kuipen drukt?
Dat malsche kropsalaad, of bittre cichoreie,
   Voor bloed en ingewand ter heilzame artseny',
Of 't zerpe zuringblad den stillen tafel spreie,
   En 't hupplend voorjaarslam by 't hoogste feestgetij'!
Hoe zoet is 't, aan dat maal, by de avondzonnestralen
   't Verzadigd vee te zien, zich haastende uit het land!
Of, 't bukkend ploeggespan, met hijgend ademhalen
   Het kouter omgekeerd voortsleepende over 't zand!
En 't rustende gezin, eens Landmans ware schatten,
   (De bijen, welker dienst hem goud uit veemest trekt,)
Die, vrolijk, wel gespijsd, het stroo in de armen vatten,
   En slapen zorgloos in tot dat de morgen wekt!

Dus sprak Van Pandenburg, besluit een' Hoef te koopen,
Eischt rente en hoofdsom op van wat hy uit heeft staan;
Maar hoort: ‘de Beursprijs daalt, daar is een kans te loopen,’
En legt zijn gantsch bezit in vreemde Fondsen aan.

1809.

Op het afbeeldsel eener schoone.*

Zie der schoonheid schoonste bloemen
In dit blozend inkarnaat!
Wat Natuur bevalligst beeldde,
Op dit overschoon gelaat!
Zie die lippen, zoo lieftallig,
Waar het kusjen op ontluikt!
Zie de putjens in die wangen,
Waar de looze Min in duikt!
Maar beschouw die vlammende oogen,
In wier licht de strengheid praalt,
Die geen zuchtjen kan gedogen
Waar de lust in ademhaalt.
Ach, wat is ons al die schoonheid,
Door zoo streng een deugd bewaard?
Edens lusthof zijn de wangen;
't Oog, des Engels vlammend zwaard.

Na IBN CHALIKAN vrij gevolgd.

1809.

* Winterbloemen II, 79.

Driftigheid.*

't Vluchtig woord, dat van de lippen
Af mocht glippen,
Wortelt niet in 't open hart.
Laat het vlieten, laat het schieten,
Dat de borst zich uit moog gieten,
En ontlasten van heur smart!
In één woordtjen, door de winden
Met hunn' adem weggespoeld,
Is de hevigheid van vrinden
In een' oogwenk tijds verkoeld.

Maar, wanneer, met loerende ooren,
Argwaan, op verraad gespitst,
Wat geen wederklank moest hooren,
En het hart zich-zelv' zou smooren,
Uit den stroom der rede vischt:
Dan, dan worden bloote klanken
Onbesnoeibre klimopranken,
Om zich grijpend, wijd en zijd:
Dan verstikken zy den Vrede,
Telen onverzoenbre veede
Uit een onvergeetbre spijt.
1809.

Het gronddenkbeeld uit Schiller genomen.

* Winterbloemen II, 80.

De poëet.*

De Koning kreeg een Heldendicht
Van Dichter..... in 't gezicht
En hoorde 't als een wonder roemen;
Straks zag men hem den goeden man,
Daar zelf op 't hoogst verwonderd van,
Tot Landdrost van 't Distrikt benoemen.
Fluks gaat hy met beklemde borst,
Dit droef beklag doen by den Vorst
Die hem door de eerpost wou verheugen:
‘Och, Sire, 'k ben wel slecht Poëet,
Maar toch zoo slecht niet (dat ik weet),
Om voor een ampt te deugen.’

1809.

* Sprokkelingen, 157.

Cezar en Pompejus.*

Quis justius induit arma,
Scire nefas. - -

Nog twist men wie dier twee het recht snoerde aan zijn zij',
En wichtig is de steun van beider krijgsparty:
De Goôn verklaarden zich VOOR Cezar; Kato, TEGEN;
Dees staafde 't met zijn dood die, met den oorlogszegen.
Gy, oordeel, Nageslacht, maar van vooroordeel vrij!
Zie, daar een' trotschen Raad Pompejus dwangzucht schragen;
Hier Rome, Cezars prooi, zijn boei met wellust dragen,
En, schreiende op zijn lijk, de Goôn tot wrekers dagen;
En - val uw eigen hart, en Goôn, en Romen, by!

1810.

't Grafschrift van Sardanapalus.*

Geniet, ô sterflijk mensch, uw sterflijkheid indachtig!
Verzadig hier uw hart: geen wellust woont in 't stof.
Ook ik, ik werd tot asch; ik, Ninus zetel machtig!
My wachtte een dompig hol voor Rijk en Koningshof.
Dat bleef my, dat-alleen van al des aardrijks weelde,
Wat me overging tot bloed, tot leven, tot gevoel.
Het oovrig was voor hun, wien de ijdele aanblik streelde.
Leef, stervling, voor u-zelv', en heb geen ander doel!

1810.

* Winterbloemen II, 81.
* Winterbloemen II, 82.

Vittery.*

Les Muses, filles du ciel,
Sont des soeurs sans jalousie;
Elles vivent d' ambroisie,
Et non d'absinthe et de fiel.

VOLTAIRE.

Hemelreine Zanggodinnen,
Wien mijn boezem is gewijd!
Die by 't zusterlijk beminnen,
Afgunst kent noch minnenijd!
Die van gal noch alsembitter,
Maar ambroos en nektar leeft!
Gy, gy vloekt den kouden vitter,
Die, met al zijn geestgeschitter,
Hart noch ziel voor Dichtkunst heeft:
Die, ontrefbaar voor het schoone,
In de rozen van Dione
Niet dan vlek en rimpels telt;
Dorens zoekt om aan te haken;
En heur geuren niet kan smaken,
Of van spijt en wrevel zwelt.

1810.

Ex tempore.

* Winterbloemen II, 90.

's Levens eerste lust.
Zangstukjen.*

In d' eersten opgang onzer dagen
Is 't alles louter welbehagen
Wat ons het lotgestarnte zendt;
't Is dartlen, weelde, minnekozen!
Geen doren groeit er aan de rozen
By 't bloeien van des levens Lent'!

Maar ach! verdwijnt die schoone morgen,
Straks nadert ons de drom der zorgen,
En min, en lust, en scherts vergaat.
Doch, achterhaal' men haar in 't vluchten!
Het is voor 't smaken van genuchten
En nooit te vroeg en nooit te laat.

N a a r RACAN.

1810.

Fyllis schutgeweer.*

Wat zijn die schichten toch die Fyllis zoo doen duchten,
Die voor geen' stervling zijn te ontvluchten,
En 't hart in laaie vlam doen staan?
Nooit zag ik haar met boog en pijlen
Als Febe door de bosschen ijlen,
Nooit, als een muskettier, g e w e e r op s c h o u d e r gaan. -

* Nalezingen I, 160.
* Nalezingen II, 5.

Doch mooglijk draagt zy handgranaten,
Of zakpistooltjens, in den mouw.
Maar duldt men dat op 's Heeren straten?
Of past dat aan een lieve vrouw? -
Dan zacht! nu vat ik 't reeds. Het zijn voorzeker zwermen
Die smijt een losse jeugd wel somtijds in den hoop,
En dan de wijven op een kermen,
De kleine kinders op den loop! -
Neen ook niet - Wel wat dan? - 't zijn lonken,
Ja, lonken uit haar dartlend oog!
Die schittren meer dan vuur, gesteent', of starrenvonken,
En treffen beter doel dan karabijn of boog.

Vrij gevolgd naar CHAULIEU.

1810.

Maagschap.*

Ja, het was alreeds voor eeuwen
Met de Maagschap boos gesteld.
Vraag het (wilt gy) den Hebreeuwen,
Wat het bloedverwantschap geld'.
Wordt den man een ZOON geboren,
BEN is 't (b e n è , maar niet recht);[1]
By een DOCHTER, krabt men de ooren;
BAD is 't, dat 's in 't Engelsch: s l e c h t .[2]
Met een' BROEDER deugt het nimmer;
ACH! is 't altijd, (welk een lot!)[3]
En een ZUSTER is nog slimmer;
Want daar zegt men van: ACH GOD![4]

Eindnoten:

1 בֵּן
2 בַּת
3 חאַ
4 תזחאַ

* Winterbloemen II, 83.

Aan een geleerd berisper van een slecht dichtstuk.*

Wil de maat niet altijd vloeien,
mist de zin wat samenhang;
Geef den minbedreven' Dichter
toch geen' ondank voor zijn' zang.
Zie de wet der Arabieren:
'Wasch uw voorhoofd, wasch uw hand;
Maar ontbreekt u v l o e i b a a r w a t e r,
maak gebruik van 't d r o o g e z a n d.'

V r i j g e v o l g d n a a r 't A r a b i e s c h.

De drie lessen of voorschriften van het recht.*

De goede Roomsche Vorst OPRECHT[1]
(Want, zeg ik JUSTINJAAN,
Dat vlijt in onze maat zoo slecht)
Heeft goed zijn zaak verstaan.
't Is waar, hy had een klein gebrek:
Hy was met vrouwen wat te gek;
Maar, wat zijn lijvig Wetboek raakt,
Een ander schepp' wat beters op,
Hy, Keizer met en zonder kop,[2]
Hy sloeg den spijker op de knop,
En heeft het wel gemaakt.

* Winterbloemen II, 84.
* Winterbloemen II, 92.

Drie Lessen gaf hy in zijn wet,
Waar alle plicht op rust:
En wie op die p r a e c e p t a let,
Dien is het Recht een lust.
Daar schuilt een overdiepe zin,
Een magazijn van leering in;
En die ze tot den grond doorziet,
Die wijkt den ouden Salomon,
Zoo vol van wijsheid als een ton
(Hoewel hy zich op 't laatst verzon),
De minste stroobreed niet.

Ook Keizer Karel wist zeer wel
De waarde van dien schat:
Hy muntte ze op zijn pachterspel,
Dat niemand ze vergat.[3]
Zy zijn, in s t y l o n o m i c o ,
Het een: HONESTE VIVITO!
Het tweede: LAEDE NEMINEM!
En, 't grootste en derde na die twee:
JUS SUUM CUÎQUE TRIBUE!
Al, spreuken, krachtig als g e l e e ,
En woorden, vol van klem.

Het eerste voorschrift zegt, verduischt:
HOU ALTIJD UW FATSOEN!
Wees zoo gekleed, gehoofd, gehuisd,
Als lui van aanzien doen.
Een koets, een dienstbô vijf of zes,
Een vierspan dravers, een maitres,
Met speel-, concert-, en dansparty,
Een kostbre tafel en zoo voort,
Met alles wat het hart bekoort,
Of tot den goeden toon behoort,
Het zij dan wat het zij.

Het tweede heeft niet min gewicht:
TRAP NIEMAND OP ZIJN TEEN!

Toon, wien het zij, een fraai gezicht,
Hoe ook uw hart het meen'.
Toon nooit den slechthoofd of pedant
Zijn domheid of zijn onverstand.
Geef elk volop van lof en prijs:
En, loopt het ook wat buitenbeensch,
Wat bochelrecht, of kuit-op-scheensch,
Wees alles steeds met ieder eens;
Hoe zot dan ook of wijs!

Het derde, van nog meer belang,
Zegt, naar den eisch verklaard:
Haal alles naar u, grijp en vang,
Is 't slechts de moeite waard;
En sta alleen DE VARKENSDRAF
AAN 'T OOVRIG VEE VAN MENSCHDOM af,
Die sukkels zijn niet anders waard. -
C u ï q u e , JUS q u o d SUUM e s t !
De SOEP waar meê men ZWIJNEN mest! -
Aan liên van oordeel hoort het best,
De vettigheid der aard.

Ja, wie die lessen wel betracht,
Die man behoeft niets meer.
Het eerst p r a e c e p t u m maakt geacht,
't Houdt aanzien op en eer. -
Het tweede voorschrift maakt bemind,
En houdt ons ieder zot te vrind. -
Maar 't laatste schaft den overvloed. -
Gewis, die deze wijsheid schreef,
Die knevel wist wel wat hy dreef,
En was geen slechte bloed.

Nog eens. - HONESTE VIVITO
Beveelt, als 't eerst gebod:
‘Een mensch moet leven c o m m e i l f a u t ;
Niet, als een poovre zot.’ -
Het tweede heeft niet minder kruim:

‘Breng niemand in een kwade luim;
Geens stervlings gunst dient ooit verscherst.’ -
Doch 't laatst bevat het schoonst idee:
JUS SUUM CUÎQUE TRIBUE!
‘Deel 't zwijnenvolk de spoeling meê,
Maar gy, behou de gerst!’

Eindnoten:

1 UPRAIHDA (ons o p r e c h t e , maar in beteekenis r e c h t v a a r d i g e) weet men, dit hoop ik, den eigenlijken naam van dezen Keizer in zijn Volkstaal geweest, en naderhand in Justinianus veranderd te zijn.
2 Die de A n e c d o t a van Procopius kent, weet dat volgens dezen zeer waarheidlievenden schrijver, Justinianus somwijlen ook zonder hoofd werd gezien.
3 In het randschrift van een' Hollandschen Legpenning van het jaar 1523.

Het huwelijk.*

ô Zalig huwlijksbed van minnende Echtgenooten,
In adem, bloed, en goed, vermengd en onverdeeld,
Toen ziel en blakend hart weêrkeerig overvloten,
En 't erfgoed was als 't kroost, uit reine min geteeld!
Waar bleeft ge, ô Vaadren deugd, en onverdeelbaar leven!
En onafscheidbre disch, en ongebroken trouw?
Wat wierd er van die Echt by hun ontaarde Neven!
Een geld- en staatskontrakt verkoppelt man en vrouw.

1812.

* Nieuwe Uitspruitsels, 193.

De rozen.*
Zangstukjen.

Ik heb ze zien bloeien
By 't uchtendontgloeien;
Nu hangen de bladen en storten in 't stof,
Tot speeltuig der stormen,
Tot aas van de wormen,
Tot schaamte van d' op haar zoo pralenden Hof.

Toen zogen haar knopjens
De lavende dropjens,
Tot parels geronnen uit hemelschen daauw:
Nu missen zy kleuren,
En spreiden geen geuren,
Eer de avond de velden nog wikkelt in 't graauw.

Zoo zag ik geslachten,
Zoo schoonheid en krachten
Ontluiken en bloeien, maar luttel bestaan:
Zoo lach en verblijden
In jammer en lijden
Voor 't schemerend Westen des levens vergaan.

Zoo 't zingen en springen
Voor 't handenverwringen
Verwisseld, in min dan een vluchtigen wenk.
't Zijn alles slechts bloemen
Waarop wy hier roemen;
't Is alles een daauwdrop, een morgengeschenk.

* Krekelzangen I, 199.

De luister der oogen,
Met nevels betogen,
Ja, zenuw- en voeding- en spierkracht verkwijnt.
Ook oordeel en reden
Bezwijkt met de leden,
En 't leven verwaassemt, vervliegt, en verdwijnt.

1812.

Kunst- en letterroem.*

Die Kunst- en Letterroem met onverschillige oogen,
En met geen hart beschouwt dat voor de glorie vlamt,
Die heeft uit moeders borst geen Hollandsch bloed gezogen,
Is uit geen Neêrlandsch bloed, maar slaventeelt gestamd.
Hy schrape, en rape, en wroet', voor ongeziene Neven,
Die midden in zijn goud zich schamen om zijn' naam;
't Is Hollandsch, voor den plicht, voor 't Nageslacht, te leven,
Maar 't hart des Bataviers was nooit voor glorie koud.

1812.

* Nalezingen II, 48.

Op het bombardeeren van Genua.
Naar het Italiaansch van Bastorini.*

Zoo ik, mijn moederstad, met onbetraande kaken
Uw schoon geschonden zie, verbrijzeld, en vergaan,
Het is in 't hart uws zoons geen strafbaar plichtverzaken;
Maar 't zuchten ware uw' roem, uw heldendeugd verraân.

Ik eer de majesteit dier neêrgevelde daken,
(Troféën van den Moed!) en bid haar knielend aan.
Waar voet of oog zich wend', waar vlam of donders kraken,
Ik zie Standvastigheid (en onverwrikbaar) staan.

Geen schooner zegenpraal dan 't edel leedverduren!
Verheven is uw wraak, by de omgestorte muren
Uw ondergang te zien, van schrik en kommer vrij:

De Vrijheid zweeft in 't rond door de uitgeblaakte wallen,
En kust het dierbaar puin, voor haar behoud gevallen,
En zegt: Een puinhoop, ja; maar nimmer slaverny!

1812.

* Affodillen I, 143.

165 Gezang. Op den Herfst.*

WIJZE. O Jesu, Quel der Guttigkeit.

Reeds daalt met een omwolkt gezicht,
De zon vroegtijdig neder,
En later toont haar zwakker licht
Zich aan den Hemel weder;
Het schoon saizoen is heengesneld,
En reeds wordt op het dorre veld
De ruwe storm vernomen;
Het laatste bloemptjen neigt ter aard,
En d'adem van den herfst ontblaart
De schaduwrijkste boom en.

Zoo wijkt de zomer met zijn pracht,
Maar niet, ô God! uw zegen;
Neen, boom en weid en akker smacht
Der winterrust reeds tegen;
Die rust maakt nieuwen groei gereed,
Ook loont de dorschvloer 's landmans zweet;
Geen spijs zal ons ontbreken,
Daar God in aller nood voorziet;
Of, leidt Hy zelfs de vooglen niet,
Om spijs, in warmer streken?

Uw voorraadschuren opent Gy,
ô God! voor menschenkindren,
De ruwheid van het jaargetij
Zal nooit uw zorg vermindren;
Al wierd uw liefde menigmaal
Door ons miskend by 't mildst onthaal,
Gy wilt die schuld vergeven:

* Evangelische Gezangen.

Och, geef ons, dat w', in ons gedrag,
U vruchten dragen dag aan dag,
En dankbaar voor U leven.

U, die ons steeds ten Vader zijt,
U blijven wy verwachten,
Al nadert 's levens wintertijd,
Al slijten onze krachten;
Ook in dien herfst des levens zal
Ons hart, by smart of ongeval,
Niet vruchtloos op U bouwen:
Gy blijft den ouderdom ten staf,
Gy blijft tot aan, tot over 't graf,
In Christus ons vertrouwen.

By eene afbeelding van 's Heilands krebbe, in een Armhuis.*

ô Gy die 's levens deel geniet,
Ontferm u wie gy lijden ziet:
Uw Heiland woont in deze wanden.
Heb eerbied voor zijn legersteê;
Verlicht het troostelooze wee,
En open hart en milde handen.

Ja, offer by dees beestenkreb
Een handvol brood, een waterschep,
Aan 't kind voor wien de scepters buigen:
De bete broods, de lavingsdronk,
Zal, hem ter redding die ze schonk,
Voor 's Hoogsten rechterstoel getuigen.
1814.

* Affodillen I, 119.

De slaap.*

- - Qui corda diurnis
Fessa ministeriis mulcet, reparatque labori.

OVIDIUS.

Gy, Schepper van het albezielend licht,
Die alles bindt aan beurtverwisselingen,
Den nacht ter rust', den dag ten arbeid sticht,
Maar nacht en dag uw grootheid dwingt te zingen!
Al 's aardrijks pracht duikt met uw dagtoorts neêr:
Wy zien 't heelal aan ons gevoel ontzinken:
't Keert al voor ons tot d' eigen Chaös weêr,
Waaruit uw Woord het eerste licht deed blinken.
Geen voorwerp meer op 't ondermaansche rond,
Waarin het hart uw luister aan mag staren!
Het matte lijf zijgt machtloos naar den grond,
Ontvalt de ziel, van drukkend zelfbezwaren:
De geest wordt loom; der veezlen kracht bezwijkt;
't Gebeente wankt; en hoofd en kniën knikken;
De zenuw stokt; besef en reden wijkt;
En 't oog verliest zijn straks zoo scherpe blikken.
Zie daar den Dood, zich-zelven onbewust!
Maar neen, geen Dood, zijn beeldtnis slechts en broeder!
Den stillen Slaap, de hartverkwikbre rust,
Uw weldaad, God! des levens steun en voeder!
De zon voltrekt haar ons onzichtbaar rond,
Om glorierijk aan 't gloeiend Oost te stijgen;
Ons lijf ontwaakt, met 's hemels morgenstond,
En voelt zich vrij van 't smachtende avondhijgen.
Een nieuwe lust doorstreeft het bruischend bloed;

* Affodillen II, 115.

Een nieuwe kracht de weêr herstelde spieren:
   Een nieuwe vreugd doortintelt het gemoed;
Een nieuwe geest schijnt in ons om te zwieren.
   Waar is, waar bleef dat slap en krank gestel,
Die logge klomp, dat ingestort gevaarte,
   Dat zich onttrok aan 's heerschers minst bevel,
En zelfs de ziel verplette door zijn zwaarte?
   Ach! zie het thands in nieuw herboren bloei
De ziel vooruit, den wil te voren streven!
   Herstelt zich dus de vrijheid door den boei?
Geeft onmacht macht? hernieuwt de dood het leven?
   Ja, God van heil! zie daar uw hooge wet!
't Draait alles om in onverbroken kringen.
   't Heeft al zijn paal, dien, door U vastgezet,
Noch macht, noch kracht, noch wijsheid los kan wringen.
   't Heelal bestaat door tegenstrijdigheên,
Die, door uw hand in evenwicht gehangen,
   In 't kunstgewrocht van 't onbegrijplijk één
Zich beurtelings en steunen en vervangen.
   De slingersteen dringt op, en rekt den band,
Om aan de vaart hem ingedrukt, te ontspringen;
   Maar 't is de kracht der onverwrikbre hand,
Die dit geweld door hooger macht kan dwingen.
   De dwaalster, die door 's hemels ruimte spoedt,
Tracht eindeloos, zijn loopbaan uit te spatten;
   De zonnebol rukt alles in zijn' gloed;
Maar 't is om kracht door weêrstand af te matten.
   De logge stof, hangt, kleeft, en trekt zich aan;
Het vluchtig vuur scheidt haar verknochte deelen:
   Die dubble kracht doet vloeibaarheid ontstaan,
Die 't middel wordt van werken, leven, telen.
   De pees rekt uit op de afgeschoten boog;
De snaren op theorb en luit verslappen:
   De lucht hergeeft wat vreemde dwang onttoog,
En laaft hun koord met de uitgeperste sappen.
   De veêrkracht keert in 't vezelweefsel weêr,
Door onbemerkte en niet gevoelbre zwelling;
   En 't spiergedreun van buisjens, eindloos teêr,
Is 't groot geheim van voeding en herstelling.

Die dreuning, zacht, geregeld, ongestoord,
Trekt, lokt, en drijft de vochten in hun buizen,
Daar 't lichaam slaapt, en geen bevelen hoort,
Die 't dierlijk bloed met vreemd geweld doen bruizen.
Geen werking dan, die eindloos meer verspilt
Dan 't werktuig geeft; geen plaatslijk vezelspannen,
Belet de buis, dat zy gematigd trilt;
De wil houdt op, die wreedste der tyrannen.
Zie daar het heil der zoete sluimering,
Die 't lichaam streelt na 't zestienurig sloven,
En 't licht ontwijkt waarvan de prikkeling
De hersens plaagt met eindloos geestontrooven.
Gelukkig hy, wien ze in hare armen sluit!
Wien ze in haar schoot met zachte handen koestert,
En, dag aan dag, als nieuwgeboren spruit,
Met moedertrouw en zoogsters teêrheid voedstert!
Weldadig, ô, die dagelijksche dood,
Die nachtlijkkoets, dat donzen grafgesteente,
Dat, als de geest uit bloed en aders vloot,
Het merg hergeeft aan 't uitgeput gebeente!
Dank, Schepper! dank voor nacht en duisterheid!
Die nacht behoudt den dag voor 't dierlijk wezen,
Dat duister 't licht! En waar uw glans zich spreidt
Daar zij uw naam in dag en nacht geprezen!

De glorie van Oranje.

Geen wet bestaat naar 't recht, die achteruit kan werken
Deez' regel geldt niet by der Vorsten levensperken;
Men ondervindt dit by de WILLEMS toch alleen;
Oranje telt er z e s ; en WILLEM Z e s wordt E e n ;
Zoo blijft die schoone stam uit frissche telgen leven;
Zulk achter uitgaan heet met glorie voorwaarts streven.

Het vaderland en Oranje.

Wat vreugd, dat Nederland uit Nassauw's Vorstlijk bloed,
Den E e r s t e n WILLEM in zijn Z e s d e n WILLEM groet!
Hy wordt, na Eeuwen, als uit 's Vaders asch herboren
En 't zaad der Vrijheid is voor eeuwig niet verloren.
Roem dankbaar nu, Bataaf! uw gunstrijk wisslend lot;
Een doel ('s Lands heil!) vereene Oranje en Patriot!

De schilderkunst.*

In staâgen barensnood om goed en schoon te telen,
Bezweek Natuur in 't wee van mis- aan misgeboort';
Maar Schilderkunst trad op met verwen en penceelen,
En bracht op 't ledig doek een nieuwe schepping voort.
Natuur, wat zwoegt ge en wroet, gedrukt door eigen zwaarte?
De Kunst ontleende aan u het voorwerp van haar doel;
Maar hooger gaat haar vlucht dan 't logge stofgevaarte:
Haar werkstof is het Licht, haar werking, Zelfgevoel.

1815.

Op de verzameling der werktuigen van akkerbouw, te Amsterdam.*

Pronk' elders Mavors school met helmen en rondassen,
En moordverspreidend tuig, met bloedig roest bemorst;
Met korenbloem gehuld en gouden graangewassen,
Toont Ceres in dit choor de wapens die zy torscht.
Hier praalt het krijgsgeweer dat de algemeene moeder,
(Verslindster van haar kroost) de harde rug doorsnijdt,
Bezweken kommer troost door 't buitgemaakte voeder,
En met d' onvruchtbren grond om de overwinning strijdt.

* Nieuwe Uitspruitsels, 187.
* Wit en Rood I, 197.

Hier zetelt AKKERBOUW, die Hollands schrale streken
Met oogsten overstelpt, en zaligt, en verrijkt:
Gezegend zij haar throon! gezegend, die haar kweken!
Gezegend, dees haar wieg, zoo lang de dagtoorts prijkt!

1815.

De vrijgeest op het sterfbed.*

De trotsche Dion sprak op de oever van zijn leven:
‘Ik sterf, en met een hart dat God noch Duivel vreest;
En zoo gy me in den dood een blijk van angst ziet geven,
ô Wijt het aan een stuip, geen werking van mijn geest.’
Wat zegt ge? Is dit gedrag diens wijsgeers niet verheven? -
Neen, 't is der slaven taal in 't Roomsche zwaardgevecht,
Die, laag en eerloos laf, voor menschlijke oogen beven,
En met een valschen lach op 't huichlend aanzicht sneven,
Voor 't volksgeroep beducht: ‘Die lafaart houdt zich slecht.’

1815.

* Nalezingen II, 72.

De pelgrim.*

In wat kapel of bedecel
Knielt thands mijn Pelgrim neêr?
Waar buigt hy thands 't onthelmde hoofd
Voor 't buldrend winterweer?

Op welk een pad, in welk een oord,
Zet hy zijn wandelstaf,
En drukt de holte van zijn voet
In 't gruizig bergzand af?

Waar strekt hy 't afgematte lijf
Op graf- of kerkgesteent';
Of kleeft zijn zuivren rozenmond
Op heilig doodsgebeent'?

Wat broeder reikt zijn blanke hand
Den blijden liefdegroet;
En geeft hem schuilplaats onder 't riet,
Voor rijp, of zonnegloed?

Houdt wacht, gy Englen, over 't gras
Waar hy zijn leden rust
En, 't rozenkransjen in de hand,
Zijn hartbeklemming zust!

* Nieuwe Uitspruitsels, 140.

Ach mocht ik dit mijn blakend hart
Weêr klemmen aan zijn borst,
Zijn adem vangen daar hy zucht,
En lesschen dees mijn dorst!

Ach, mocht ik al mijn heil op aard
Weêr lezen in zijn lonk;
En leven scheppen uit dat oog
Waarin Gods hemel blonk!

A c h , mocht ik rots en zandwoestijn
Doorkruissen aan zijn zij'!
Zijn medgezel en zuster zijn!
En heilig zijn als hy!

De wareld is my vreemd en leêg,
W a t vreugd zy andren biê;
Maar alles wordt die wareld my
Als ik hem wederzie.

1816.

Schoonheid, rijkdom, wijsheid.*

ô Schoonheid, hemelbeeld, en edelst goed op aard!
Wie vleit en roemt u niet als meer dan alles waard?
Gy overwint de Deugd, den Rijkdom, en de Wijsheid,
En heerscht op prille jeugd en witbesneeuwde grijshèid.
Maar ach! wat zijt ge? - Een bloem, verwelkt in eene nacht,
Die de avond heeft vereerd, de morgenstond veracht.

* * *

Wat, Rijkdom, is uw lust? Wat heet het, u genieten?
Opstaapling van den schat is meerdring van verdrieten.
Zwoeg, stervling, om uw brood in 't ploeggareel der plicht;
Geen rijkaart vindt op 't dons zijn zorgen minder licht.
't Vergaadren viel hem zwaar; nog zwaarder is 't bewaren:
In onlust spilt men 't goud; en arbeid is 't, te sparen.

* * *

En gy, ô Wijsheid, zoo verheven! zoo geroemd!
Gy, schaduw van een damp, uit d' afgrond opgedoemd!
Gy, kwelling, aanverwant aan trots en zelfverblinding,
Gelogenstraft door 't hart, beschaamd door de ondervinding!
Buig, buig de kruin in 't stof, gy, waan van 't stofgewormt',
En terg geen hemel dien uw overmoed bestormt!

1816.

* Nieuwe Uitspruitsels, 188.

De herinnering des leeds.*

Geheugen, dat, van 't lustgenot zoo zoet,
De borst verkwikt en onder 't wee leert hopen!
Wat rukt gy ons, na 't eens gestelpte bloed,
De hartkwetsuur, reeds half geheeld, weêr open?
Of, waarom na ontheven last,
De zwaargekneusde rug, in builen opgeloopen,
Zoo gants meêdogenloos, zoo pijnlijk weêr betast,
Als moest de laatste traan verplascht,
De laatste bloeddrup uitgedropen?

1816.

Aan de bloem.*

Bloemtjen, lust van Floraas hoven,
Schoon gebladerd, fraai gekelkt;
Naauwlijks heft gy 't hoofd naar boven,
Of uw gloriekroon verwelkt.
Doch, ontsluit u, teder knopjen,
Smaak het daauwend hemeldropjen,
't Kusjen van den dageraad!
't Bietjen zal uw honig gaderen,
En, na de afgevallen bladeren,
Blijft u 't levenzwangre zaad.

* Nieuwe Uitspruitsels, 192.
* Nieuwe Uitspruitsels, 195.

Buige uw schedel voor de stormen!
Valle uw dorgekrompen blad,
Tot een aas van vuile wormen!
In uw boezem is uw schat.
Van dien reinen schoot bevangen,
Vraagt het naar geen blos der wangen,
Maar het rijpt in 't duister voort.
'k Zie het teder kiemtjen zwellen,
En den luister weêr herstellen
Dien gy in uw-zelv verloort.

1816.

Op een tooneelgordijn.
(Ten verzoeke van een gezelschap.)*

De Dichtkunst door den Smaak ten Schouwburg opgeleid,
Vertedert hier het hart voor deugd en menschlijkheid.
Maar ach! wat zegt het, Deugd? en wat, haar rol te spelen?
Moog Hooger macht het hart van die haar zoekt hertelen!

1816.

* Krekelzangen III, 202.

Aan de maan.*

Πρὸς γὰρ ᾧ διχόμηνις ἀπ᾽ ἀιθέρος ἀυγάζουσα
Βάλλε Σεληναίη.

U zinge ik, Nachtgodes, die van den duistren hemel,
Doorslingerd met gestarnt' en flikkrend lichtgewemel
En vonkling van gesteente, als uit een legertent
Uw zilverzachte glans vertroostend nederzendt,
En over 't aardsch geslacht met bleekbestorven kaken,
Daar 't oog des daags zich sloot, meêlijdend schijnt te waken.
U zinge ik, wenk my toe, gy wisselende maan,
Die staatlijk, als vorstin, omwandlende op uw baan,
De tijden regelt, en, zoo verr' de waatren ruischen,
Hun golven dwingt te staan, of zwellende op doet bruischen;
De winden loslaat, of in band legt; en 't gevoel
Bezadigt, waar het stormt van 't worstlend driftgewoel.
Ge omhult uw aanschijn met geen gloed van scherpe stralen,
Maar schijnt in eenzaamheid als kwijnend rond te dwalen,
Doch kalm genoegen zweeft, door 't scheemren van die smart,
Op 't zedige gelaat, dat doordringt tot in 't hart.
Aanminnig is uw verw en schetst de kleur der liefde
Aan 't oog des jonglings af, wien ooit haar angel griefde.
Gy dekt uw wangen niet met dat opdrachtig rood
Dat uit geen schaamte (ô neen) maar schaamtloos dartlen sproot;
Dat Frankrijks wulpschheid teelde uit heetgeblaakte wijnen,
En ontucht-aâmend bal, en valsche praalfestijnen,
En, sints der vaadren eeuw, by Hollands maagdenstoet
Het levendig albast besmette met zijn gloed.
Onzalig purper, ach! met schandelijke zeden
Van uit dien poel van wee de wareld ingegleden,
Wanneer 't verderf des bloeds ook hier zijn oorsprong nam,
En drift ontstekend, maar geene eerbre boezemvlam.
Neen, liefde vaagt het weg, waar zielzucht en verlangen
Het eens vervulde hart aan God of bruîgom hangen,

* Nieuwe Uitspruitsels, 43.

En duldt by 't smachtend oog dat kuische lonken schiet,
Dit tooisel van 't bordeel, dit valsch blanketsel niet.
Neen, rein is u 't gelaat, het zij gy jegens 't Oosten
Uw hoornen uitslaat, of van 't blaakrend zonneroosten
Te rug wendt; of geheel het broederlijke licht
Met blijden zustergroet ontfangt in 't aangezicht,
En hulprijk mededeelt aan de overfloersde streken,
Om 't duister dat hen dekt weldadig door te breken;
Maar, stuitende op uw borst, in hevigheid verdoofd.

Ach! vreeslijk stort zijn vlam zich neder op ons hoofd,
Wanneer hy, fier en trotsch, op zijn verheven wagen,
Zijn vlugge hengsten noopt, in 't kargareel geslagen,
En dat geweldig oog, dat gloênde fakkels schiet,
Van onder 't goud' helmet den aardboôm overziet,
En 't wijd heelal omgrijpt van Oost- tot avondtransen.
Het bliksemt om hem heen van onweêrstaanbre glansen,
En 't glinstrend hoofdhair zwiert, van 't blozend aangezicht
In vloeiende amber af, en oogverblindend licht.
Hem dekt een hemelsch kleed, uit etherwalm geweven,
Met halfdoorschijnend rag, dat opgolft onder 't zweven;
En 't snuivend rosgespan, dat voor zijn dissel vliegt,
Stuift voor den stormwind heen die op de wolken wiegt.
Zóó - schroeit hy 't veldgewas, droogt beken en rivieren
En waterstroomen uit; zoo verr' zijn wielen gieren,
Zengt woud en heuvlen dor, en splijt des aardrijks korst;
En mensch en dier ontbrandt hun adem in de borst.
Dan zucht het leven; en de dood herscherpt zijn pijlen,
En mikt. De boogstreng gonst. - Zy snorren midlerwijlen
En vellen vee en man. Het huisdier, zoo getrouw,
Stort met zijn meester, en - heel 't menschdom staat in rouw.
Het rundvee loeit van angst ten hemel, onder 't jammeren
Des herders by zijn kooi en 't blaten van zijn lammeren.
De seis ligt werkloos by de ploegschaar neêr op 't land,
En de oogst is met den halm tot stoppels weggebrand: -
Ten zij de Hemel-zelf, tot ons behoud genegen,
Den zomerbrand verkoele, en neêrdale in den regen,
Of de afgezengde vlerk der winden langs het veld,
Door nieuwen wasdom, uit het vochtrijk meir herstelt,

Het luchtzwerk overdekt, of door zijn dondervlagen
De hitte matigt, en een eind schept aan die plagen.

Maar gy, die 't zacht gelaat alleen aan 't duister biedt,
En schuchter, by den dag, voor 't menschlijk oog verschiet,
Of, als 't gegeluwd Oost d' ontstoken' zonnepaarden
Den slagboom opsluit om hun dagreis aan te vaarden,
Te rug deinst, en verbaasd in Tethys armen vlucht,
Gy deelt geen spoorloosheên, voor 't aardrijk zoo geducht.

Neen statig is uw tred door 's hemels woeste banen
Wanneer in donkre nacht de flaauwer lampen tanen,
En even statig, dan, als 't talloos starrenheir
't Gewelfsel overwelmt en spiegelt in het meir.
Een maagdelijke schroom bestiert uw stille schreden,
Waarin de kalmte heerscht der oude vaderzeden;
En de onschuld leidt u door een heirbaan, nooit bebloed,
Maar rein als 't kristallijn van Ganges parelvloed,
Waarin de hemelgoôn 't geheiligd lichaam baden.
Uwe assen kraken niet noch hobblen langs de paden.
De golven eeren u, met de onbetembre zee,
En hupplen waar gy treedt. Zy leggen 't hoofd gedwee
Te rusten op uw wenk, of heffen by uw naderen
De kruin ten wolken op, naar 't wenden van uw raderen.
Ook 't luchtgespansel schokke en daver' van 't gebrom
Der winden, bruischende op d'ontzachbren waterkom,
Daar 't ongestuime West, ontworsteld aan zijn banden,
Zich opstuuwt tegen 't Noord en duinen beukt en stranden,
Ge ontplooit uw sluier slechts, en breidelt, keer aan keer,
Den moedwil van 't geval, den luchtvoogd, en het meir.

De Landman dank' der zonn' by ongestoorde jaren,
Op 't welige akkerveld, het rijpen van zijne airen,
Zijn geurige appeloogst, en zuiveltelend kruid,
Of 't geurige gebloemt' wier knop zy open sluit;
De vruchtbre wijnstok dankt aan d'invloed van uw stralen
Den rijpen muskadel, waarmeê zijn ranken pralen:
Die gift des levens, die by 's aanzijns wrangste smart
De foltring heelt, verzacht, en uitdelgt in het hart;

Voor wie de zorgen vliên, de knellende angsten wijken,
En sterkte en moed herrijst, waar moed en kracht bezwijken.

Lieftallige, wier glans den weemoed van het hart
Meêlijdend onderhoudt, als deelende in zijn smart!
Is 't waar, en ziet het oog op 't zilver van uw stralen
Het zwervend Geestendom vertroostend nederdalen,
Wanneer het uit zijn kring, door teedre zucht geraakt,
De banden weêr gedenkt, door 't sterfuur los gemaakt?
Ach wederspreek, wien 't lust, uw invloed, dierbre schimmen,
Omschemerd met de glans van 't zachte glintwormglimmen,
En ruischende als 't gesuis eens vlinders door de lucht!
Mijn hart ontsluit zich u; mijn hart, dat t' uwaart zucht,
Van d' aardschen slijkdamp walgt, dit stofkleed, moê gedragen,
Den wormen toewerpt, om in 't grafzand af te knagen,
En naar den ether hijgt, waaruit ge u 't lichaam beeldt,
Dat aan 't gevoel ontslipt, en door de nevels speelt.
Komt, zweeft mijn zijden om: 'k gevoel, 'k gevoel u naderen,
Van zachte huivring vol, als luwende uit de bladeren:
'k Gevoel uwe inspraak in den boezem dien ge omwaart,
En op wiens adem gy als op een stofwolk staart.
Komt, blaast my lieflijk toe, wanneer by 't eenzaam waken,
Mijn hand de Dichtpen grijpt; of, luistrend naar het kraken
Der stormbui, om mijn zoon, geslingerd op het meir,
Den traan eens vaders vangt, in 't afzijn dubbel teêr;
En voert mijn zucht tot hem, waar de onbetrouwbre baren
Zijn steven lekken en begroeten onder 't varen,
En 't windtjen zich in 't doek laat spannen door zijn hand,
Daar my 't geloei verschrikt op dit bestookte strand!
Ja, voert mijn zucht hem toe, en brengt my, by dit kwijnen,
Versterking, troost, en vreugd, en wellust in den zijnen.
Meldt, meldt my, dat hy leeft, en, steeds zijne afkomst waard,
De roerpin in zijn vuist veredelt door het zwaard!
Of, daalt ge uit hooger sfeer, ô reikt my, uit de handen
Dier kindren die 'k beween met bloedende ingewanden,
Een liefdeteeken! - Doch, wat mijm're ik! - Zilvren licht,
Schijn helder; 't is tot u dat ik mijn zangen richt!
Wat werpt ge 't kwijnend oog naar de opkomst van den morgen?
Nog is uws broeders schijf dit warelddeel verborgen.

Verbleek niet: de ochtend is nog verre; en 't viergespan,
Ontharnast, stampvoet by zijn wagen. Vee en man
Smaakt de artsenykracht nog des Slaapgods, die zijn horen
Hun uitstort; en mijn lied zal uwen loop niet stooren.

De Maatzang mocht weleer, zoo de Oudheid geen geloof
Verbeurt by 't nageslacht, voor wonderdaden doof,
Uw glans verduistren op de hemelbaan, uw stralen
Doen krimpen, en uw licht de hoornen in doen halen,
Wanneer hy oogst en halm van 't een naar 't ander veld
Verplaatste; vette tarw ontstaan deed uit de spelt,
En 't onkruid delgde, of deed verspreiden door de tonen
Van 't murmlend tovervaers: Het marmren hart der schoonen
Vermurwen; liefde en haat bevelen, met een kracht
Die lot en hemel dwingt, en met den weêrstand lacht.
Maar de eeuw dier vonken week, waarop de Aalouden roemen,
En Dichtkunst tooit zich 't hoofd met wilde scheerlingbloemen
Noch wolfbes-knoppen meer, of doodlijke akonijt,
Noch voert in schrikbren rijm met de elementen strijd.
't Zijn rozen die zy draagt, omvlochten met lauwrieren,
Geheiligd aan den dag. Zy kent geene andre vieren,
Dan Onschulds blanke hand op 't outerplat ontsteekt;
En, zuiver is de wijn die uit haar plengschaal leekt.
Mocht echter, mocht mijn lier in dat vermogen deelen,
Kon haar betoovringskracht met lucht en wolken spelen,
'k Bezwoer u, Nachtgodes! ô leg den storm aan band,
En kalm de zee, van hier tot aan Jakatres strand,
En waar 't Sineesche Rijk, den vreemdling toegesloten,
Een haven openstelt aan rijke handelvloten,
En Neêrlands oude vlag, weêr wapprende op den vloed,
Aan 't hooge masttoppet met dubblen eerbied groet!

Maar prijkt ge als heerscheres op 't bruischen van de kolken,
(Vermogende!) of 't gebied der saamgeschoolde wolken;
Ook zee- en stroomdier tiert in 't golvend element
Zoo dikwerf gy 't gelaat op 't vloeibre water wendt.
Het melkig bloed zet uit, en brengt de spier aan 't zwellen
En teelt een mollig vleesch, van bruinvisch tot forellen,
Met donzig vet doordaauwd. Gy keert het aangezicht,

En't vischjen krimpt van rouw by 't missen van uw licht,
En dartelt in geen vliet met blijd en spartlend zwemmen:
De schaalvisch voelt geen kleed om 't slinkend lichaam klemmen,
Maar schokt in d' oorlogsdosch, zijn meester thands te ruim,
En schuilt, als moedloos, weg in wier en oeverschuim.
Zoo zien we in berg en woud, wanneer de zon, aan 't wijken,
Den Winter oproept, bosch en loverpraal bezwijken,
Het aardrijk treuren, en den woudbeer, log van bloed,
Zich in een duistre krocht verbergen zonder moed.
Zoo duikt de zwaluw meê, by 't onverwacht verrassen
Van 't felle jaargetij', in kreek en modderplassen,
En slaapt vermaagrend in, tot ramgestarnte of stier
Den Dagvorst weder toone in nieuw herwakkerd vier.

Is 't waar, en treft uw kracht, dees aardbol zoo veel nader,
In plant en dier erkend, wat leven heeft te gader?
En oefent ge ook in ons, op 't weeke kliergestel
Des breins een invloed uit waardoor het slinke of zwell'?
Gewis. Een harder aart moog dees uw macht beperken,
De zwakkre voelt door u 't gekrenkte hoofd bewerken,
En wisselt met uw licht, van denkbeeld, van gevoel.
Helaas! ook zelfs de ziel staat vreemd geweld ten doel!
Wat, stervling, zijt gy trotsch op geest en denkvermogen!
Één koorts, één enkle wond; uw glorie is vervlogen!
Één enkle middaggloed op 't slapend hoofd gegaârd,
Één enkle stand der maan, die 't murwe brein bezwaart,
Één droppel gifts, te zwak om 't zwakste dier te dooden,
Ontrukt u aan u-zelv', vermeende Wareldgoden!

Van daar, dat Lodewijk, Itaaljes Hoofdpoëet,
Die naar zijn geestrijk dicht den Arno luistren deed,
By u, ô Nachtgodes, den schat dacht weêr te vinden
Van 't weggerukt verstand der Grijzaarts en Ontzinden.
Helaas! ook ik, ik suf: de haatlijke ouderdom
Besneeuwt my 't hoofd niet slechts, en buigt den hals my krom;
Hy heeft me een deel ontroofd der denkkracht, in 't geheugen.
Ach! is het Dichterswoord geen bloot belachbre leugen,
Hergeef, hergeef het my - ik smeek het - dierbre Maan!
Dan heffe ik u ter eer' volmaakter lofzang aan.
1817.

Vreugde.*

'k Erken het, al de ramp van 't meest rampspoedig leven
Wordt echter nu en dan van eenig zoets doorweven;
'k Belij' dat 's levens kelk me- een enkel teugjen schonk
Dat vonkelde in het glas, en schoon in de oogen blonk,
Ja, soms met lieflijk zerp het dof gehemelt' streelde,
En zich den naam van vreugd mocht eignen of van weelde.
Maar 't was een dronkenschap, bedwelmend, onrustvol,
En terging van een hart dat ledig bleef en hol;
En, vroeg ik me, of dat hart een twintigtal van uren,
Die tintling van gevoel zou wenschen uit te duren,
Ik riep volmondig: Neen, die vreugde is enkel smart,
Verwisseld van gedaante, en even wreed voor 't hart.
Neen, 't aardsche leven is één zee van golvend lijden,
Één onweêr, van wat kant de stormen ons bestrijden;
Gelukkig zien we een kust, die 't buldrend meir omzoomt,
En 't worstlend wangenot is eindlijk uitgedroomd.

1817.

* Nieuwe Uitspruitsels, 98.

Genot.
(Voor den Zang.)*

Als 't hart
Verwart
In ijdle vreugd,
En 't woord
Haar stoort
Der ware deugd,
Niet is er dat die vreugd ontschuldigt;
Maar 't gift
Der drift
Vervalschte 't zoet: -
Genot
Sluit God
In 't rein gemoed:
In elk gevoel wordt Hy gehuldigd. -
Uw wensch,
ô Mensch,
Uw vreugde en lust,
Zijn aan uw eigen hart verborgen:
Verzaak
Uw smaak,
Waarnaar 't ook haak,
En kies die onverstoorbre rust,
Die de Almacht voor ons heil, en Haar-alleen, laat zorgen.

* Nieuwe Uitspruitsels, 133.

Wel leven.*

Uit dartlend sluikvermaak in overspel ontfangen,
Kwam Lauzus op den naam van wettig kind in 't licht.
Hy eindigde onverwacht, en met zich op te hangen,
En nam de rente in 't graf, op 't frissche lijf gesticht.
Nu vloeken vriend en maag, geleerd en ongeleerde,
En wenschen d'armen hals uit weêrwraak naar de Hel.
Verkeerd! hy leefde juist zoo Flaccus het begeerde:
Qui nascens, moriens, fefellit, leefde wel.

Zie HORATIUS Epist. I, 17.

Des levens lust.*

Strooi' de dartelende Jeugd
Rozen op haar paden!
Laat de volle schaal der vreugd
't Schuldloos hart verzaden!
Laat zy, om haar lot verheugd,
In genoegen baden!
Als de stramme grijsheid komt,
Zijn gejuich en zang verstomd;
Daar het gure najaar gromt,
Vallen bloem en bladen.

* Nieuwe Uitspruitsels, 194.
* Krekelzangen II 47.

Lieve, dierbre, jonge tijd,
   't Wiegjen pas ontwassen,
Als het hart zich niets verwijt,
   Schrapen kent noch tassen;
Schootvrij voor den valen Nijd;
   Doof voor 't ravenkrassen!
Smaak de zoetheid van uw lot;
Vier die zuivre weelde bot;
Grijsheid zal u in 't genot
   Nog te vroeg verrassen.

Kinders, ach! de tijd gaat om!
   Sluipende en verstolen
Naakt de bevende Ouderdom
   Op katoenen zolen,
't Hoofd gebukt, de lenden krom,
   In zijn pels verscholen.
Lacht niet met zijn tragen tred!
Waar hy eens zijn stap naar zet,
Ach, dien heeft hy ras in 't net;
   Nooit zal hy verdolen.

Met hem komen zorg en smart,
   Onrust en verdrieten,
In het argloos open hart
   Tuimlend binnen schieten;
Alles wordt voor de oogen zwart;
   Uit is 't met genieten!
Maakt gy 't leven u ten nutt'?
Eer die grijns de vreugde schut:
In den eens verdroogden put
   Baat geen watergieten.

Maar bedenk het, lieve Jeugd,
   In den bloei der dagen,
Wie u van 't genot dier vreugd
   Rekenschap zal vragen.
ô Geniet, in God verheugd!

't Is Zijn welbehagen.
Maar verkleef den boezem niet
Aan het geen de lust u biedt,
Die een eindeloos verdriet
Eeuwig doet beklagen.

1817.

Menander.
Fragment. pag. 248.*

Ἄνθρωπος ἐὰν ᾖ χρηςὸς, εὐγενὴς, σφόδρα
Φενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει.
Πράττει δ᾽ ὁ κόλαξ ἅριςα πάντων, δεύτερα
Ὁ συκοφάντης, ὁ δὲ κακοήθης τὰ τρίτ᾽ ἔχει.
Ὄνον γενέσθαι κρεῖττον, ἢ τοὺς χείρονας
Ὁρᾷν ἑαυτοῦ ζῶντας ἐπιφανέςερον.

Is iemand kundig, braaf, en van een eerlijk huis,
Die dient niet noch hy deugt by 't hedendaagsch gespuis.
Een tafelschuimer slechts doet thands de beste zaken;
Na hem is de eerdief de eerste om tot fortuin te raken;
En dan, dan volgt in rang de zedenlooze fiel
Die God noch Godsdienst heeft, nog eergevoel, noch ziel.
't Waar beter, ezel zijn, dan rekels, buffels, bokken,
In eer en waardigheid zich voor te zien getrokken.

1817.

* Nalezingen II, 93.

Te vroeg en te laat*

Rampzalig, in den loop van 't zoo beperkte leven,
Waar alles hoop op damp en oogst van nevel is,
Dat oogenblik te vroeg, dat uur te laat te sneven,
Dat van onze eer beschikt en nagedachtenis!
Een bloemtjen vormt zich reeds om op uw graf te strooien?
Helaas! ge ontvalt aan de aard eer 't knopjen open gaat.
't Ontsloot? - Alëer 't den steen mag tooien,
Verwelkt het, en gy sterft te laat.

1817.

Op een naamlooze graftombe.*

Wat spoort gy 't voorwerp na dier kunst- en krijgstrofeên,
Die menschlijke ijdelheid zich stichtte op dezen steen,
Als of de bijtelslag die 't marmer riep in 't leven,
Aan 't eenmaal zielloos rif den adem weêr kon geven,
Of de enkle klank eens naams, in trekken schrifts bewaard,
Den mensch verzelvigd hield met onherkenlijke aard!
Ga, Wandlaar, zoek hier Staats-noch kunst-noch lettergrooten,
Noch vraag aan 't zwijgend graf naar 't geen het houdt besloten:
't Bevat niet, dan een hand vol uitgeblakerde asch;
Wat baat het, welk een vorm dien stofhoop eigen was?

1818.

* Nalezingen II, 98.
* Nieuwe Dichtschakeering I, 139.

De rozen.*

't Was Lente, een frissche kou, verkwiklijk aan de leden,
Doortrok de morgenlucht by 't gloren van de kim!
Een labbring uit het West, den uchtend voorgetreden,
Trok elk te veldewaart voor 't stekend zon-geglim.
'k Zocht dwalende in den hof, langs de afgezette paden,
Verversching van 't gepeins der doorgewaakte nacht:
Daar zag ik 't buigend gras, daar stengels, scheut, en bladen,
Met zijplend pegelvocht en zilvren rijp bevracht!
Ik zag langs steel en knop de heldre druppels hangen,
Zich paarlende uit het ijs dat wegsmolt voor het licht;
En heel de rozengaard met karmozijn bevangen,
Terwijl 't gepurperd Oost my toeblonk in 't gezicht.
De vloeibre diamant verdween van voor mijne oogen,
En 't blozen nam de plaats van d'eerst zoo blanken dosch;
Ik twijfelde of Auroor, ter hemeltrans getogen,
Het roosjen plonderde of verrijkte met dien blos.
Één daauw, één verf, één uur, vereenigt hier die beiden:
Één zelfde Godheid heerscht op roos en morgenster:
't Is één verkwikkinggeur die ster en bloem verspreiden;
Het roosjen van naby, de morgenstar van verr'.
Een nietig onderscheid van weinige oogenblikken
Verdeelde, ginds en hier, de teedre rozenspruit.
Die - schijnt, om 't hoofd verhuld, in de engen kelk te stikken:
Dees - steekt een purpren spits d'omplooiden sluier uit.
Die - tracht door d'eersten reet van 't windsel heen te boren,
En loert de voegsels door van 't haar omkleedend groen;
Dees - strikt heur zwachtels los met ijverzuchtig gloren,
Gereed om heel den schat haars boezems op te doen:
Daar opent ze, en verraadt met zelfbehagend pralen

* Nieuwe Dichtschakeering I, 163.

Het goudglansflonkrend zaad, besloten in heur schoot;
En naauwlijks spreidt zy 't uit voor wind en zonnestralen,
Of zinkt verstervend weg, van kleur en blad ontbloot.
'k Ontzette' op 't snel verloop, van bloeien tot verbleeken,
Geboorte en ouderdom, zoo dicht aan één gepaard!
En ach! terwijl ik 't woord mistroostig uit wil spreken,
Stort weêr eene andre bloem in bladers over de aard.
Geboorte, schoonheid, glans, op eens in 't slijk begraven!
Ontloken en verwelkt in minder dan een uur!
Dit treft ons! Maar helaas! Zoo vluchtig zijn uw gaven,
Gy toont slechts wat ge ons schenkt, en geeft het niet, Natuur.
Één dag is 't levensperk der snelverbloeide rozen,
Die de ouderdom verrast in 't prilste van heur tijd:
Één daglicht zag ze in knop by 't vroege morgenblozen,
En vond ze 's avonds weêr, den bloei en 't leven kwijt.
Maar schoon is 't, wie zoo dra zijn perk ten eind moet spoeien,
Dat die zijn leven zelf, schoon sterflijk, overplant.
Pluk roosjens, lieve Maagd, als jeugd en bloemtjen bloeien,
En acht uw eigen jeugd aan 's bloemtjens bloei verwant!

N a AUSONIUS.

1818.

Gaspara Stampa aan Collaltino.
(Naar haar Italiaansch.)*

Laat af, mijn eenigst goed, en wellust van mijn leven,
Door arbeid, zorg en pijn, en snerpend ongeduld,
Naar eerplaats, roem, gezag, of overvloed te streven;
Vermomde slaverny in 't blinkend goud gehuld!

Hier, in dit zalig dal, van groene mirth omgeven,
Dit eeuwigbloeiend veld, waar liefde 't hart vervult,
Hier schenke ons 't gunstig lot een aanzijn, vrij van schuld,
Tot de avondschaaûw des doods onze oogen mag omzweven!

Haast walgt begeerlijkheid van 't voorwerp dat zy zocht;
Kortstondig is 't bezit, en steeds te duur gekocht;
En 't onverbidlijk graf stelt alle ontwerpen palen.

Neen, plukken we in dees beemd de bloem die voor ons wast,
En d'appel, die ons 't oog, de reuk, en smaak vergast,
En zingen we onze min met 's hemels pluimchoralen!

* * *

‘Dus zong de teedre. - Eilaas! Haar minnaar werd geroerd,
Maar Staatszucht treft zijn borst, de band is losgesnoerd.
De ontrouwe! een andre gloed heeft d'eersten uitgedreven,
En, offer van haar vlam, betaalt zy 't met haar leven.’
1818.

* Nieuwe Dichtschakeering I, 181.

De volksstem.*

Eens, onder duizend andre snorren
Waar 't oude Rome smaak in had,
Begreep men dat het varkensknorren
Een groote lieflijkheid bezat.

Het krielde daar van vreemde snaken,
Wel geest- en vondrijk boven maat;
Maar toch, een varken na te maken
Was kunstig in den hoogsten graad.

Dit trok de fiere warelddwingers,
(In tabbaarts zelfs, met rood omstreept,)
Als werden zy met stalen vingers
By de ooren voor het Recht gesleept.

Daar stond dan 't volkspuik der Romeinen,
Net of geheel het wareldlot
(Ik wil vergrooten noch verkleinen,)
Moest hangen aan een marktboefs strot.

Doch was ooit de aandacht ingespannen
't Was eenmaal als een knorkunst-twist,
Door Ridderschap noch Honderdmannen,
Maar vrije Volksstem, moest beslist.

Slechts twee dier Zwijnzangkunstenaren
Verschenen daar om proef te doen;
Doch de een, in 't guichelspel ervaren,
En de ander, als een Mof zoo groen.

* Nieuwe Dichtschakeering I, 197.

Reeds lang won de eerste door zijn grappen
De gunst der vorstenburgery,
En scheen, gelijk een God te stappen
In de uitgezochtste praalkleedy.

De tweede, van de ploeg gesprongen,
Trok 't oog door houding noch gewaad,
Maar stond gelijk een boeren jongen,
Die d'eersten maal zijn dorp verlaat.

Hy gluipt met de oogen, als verstolen;
Met scheefgebogen hals en stijf;
Den mond, wel half in 't kleed verscholen;
En de armen kruislings voor zijn lijf.

De kunstnaar knort. Met duizend handen
Klapt alles alles doof en stom,
En 't scheen, men smeet by turftonmanden
Bravissimoos en bravoos om.

Zijn makker stond een poos verlegen.
Haast echter knort het uit zijn borst,
Den guichelmeester wakker tegen,
En beter dan men hopen dorst.

Men hoort het. Alles slaat aan 't morren;
‘Weg (roept men), voort maar! weg met hem!
Die eerste, ja! dat heet ik knorren;
Maar dit gelijkt geen varkensstem!’ -

De poovre bloed haalt op die woorden,
Een levend varkentj' uit zijn kleed,
En toont hun, wiens geknor zy hoorden,
Terwijl hy 't in den oorlap beet.

‘Ziet daar (dus zegt hy), Kunstbeslechters,
Hoe juist, hoe wijs gy vonnis velt!’ -
Erken nu 't domme volk voor rechters,
Gy die belang in waarheid stelt.

1818.

Niobe.*

Zeven Dochters, zeven Zonen, door wier borst uw adem zweeft,
Waar ge, dubbel zevenvoudig, met vernieuwd gevoel in leeft!
Zeven Dochters, zeven Zonen! hoe gelukkig is uw lot,
Tantalus verheven dochter! Geef den dank daarvan aan God.
Smelt, ô smelt by deze wellust in verteedring van het hart,
En trotseer dan 's warelds nukken; Gy zijt boven de aardsche smart.
Hemel ach! wat zalig denkbeeld: Veertien telgen uit uw schoot!
Welk een heerlijke oogst van ranken wacht ge niet uit loot aan loot!
In wat overvloed van spranken, adertakken van uw bloed,
Streeft ge een toekomst, zoo verlokkend, zwijmelduizlend in 't gemoet!
Doch de trotsheid in uw boezem -! Ach, de Hemelwraak daalt neêr:
De oudste van uw huwlijk spanden, wakkre Ismenus, is niet meer.
Sipylus stort aan zijn zijde: vruchtloos vliedt hy voor de schicht,
Die hem door de hals blijft steken, daar hy neêrgeslagen ligt.
Fedimus, terwijl hy de armen naar een tegenworstlaar strekt,
Tuimelt, met de kniën knikkend, van den stuip des doods verrekt.
Tantalus, zijns Grootvaârs naambeeld, en Alfenor, beî te gaâr,
Klemmen Damasichtons zijden, en verbleeken met elkaâr;
En Ilioneus heft handen, door geen misdrijf ooit besmet,
Naar den onvermurwbren hemel, in een machteloos gebed.
Machtloos -! ach, de doodpijl beefde, daar zy hem de borst doorstiet:
Maar het lot was onverbidlijk, en zijn onschuld baatte niet.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 93.

Ach! de droeve zusters dolen, met de moeder nat beschreid,
Langs het moordveld, met de lijken van heur broeders overspreid.
Ach! de droeve zusters zijgen met de in 't oog verstijfde traan
Aan de voeten van de Moeder, en haar oogen zien het aan.
Welk een lot, gerechte Hemel! - En die moeder kermt en weent? -
En die moeder wringt de handen? - is niet levenloos versteend? -
Dichters, gy-alleen gevoeldet, gy hebt menschlijkheid in 't hart.
Gy, gy dreeft geen spot met Oudren in de onlijdlijkste aller smart.
Gy gevoelt, dat, moeder wezen, en, dit jammer te ondergaan,
Rots vereischt vooringewanden, met geen menschheid kan bestaan.
Waarheid, waarheid is uw zingen: wee, die twijfelt aan uw lied!
Waarheid, maar voor hooger wareld, voor dit stoflijk onzijn niet.
Waarheid, waarheid is uw zingen: Niobe, gy werdt tot steen,
Steen is hy die 't durft ontkennen, of - zijn ziel heeft nooit geleên.

1818.

Admetus by Euripides*

Gelukkig die geen kroost, geen dierbare Echtgenoot
Bezit, om wie zijn hart moet siddren voor de dood!
Niets heeft hy dan een enkel leven,
Één enklen ademtocht, aan 't noodlot op te geven,
En 't lang vermoeid gezicht te sluiten voor den dag
Dien hy van kindsbeen af, en nooit bevredigd, zag.
Ach, anders treft een hart, onschatbre huwlijksloten,
Als bloemen, in den knop nog naauwlijks uitgeschoten,
Met al de hoop zijns stams, in de ongenâ van 't Lot
Door de ijzren zicht des doods geknot,
Of de onverdeelde koets, van hemel overvloten,
Gescheurd, verwoest te zien, met al zijn zaligheên,
En, Gâ noch Vader meer, te smooren in 't geween.

1818.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 96.

Op Myrons koperen koe.*

Wat loopt ge, ô kinkel, met uw staf
Zoo plomp en driftig op my af,
En meent my meê te drijven?
Of waant ge, dat my, zwervens moê,
De beenen hier verstijven?
Neen, 'k ben des kunstnaar Myrons koe,
Die op haar plaats moet blijven.

V r i j g e v o l g d .

1818.

Op de zelfde.*

'k Ben Myrons werk, niets meer. Ontzet ge u, die my ziet;
Hem koomt verwondring toe, maar my, zijn schepsel, niet.
Nog ben ik 't geen ik was eer my zijn hand herteelde.
'k Was erts, versmolt in 't vuur, en vloot in de aard tot een:
Ik bleef 't, en hou mijn vorm van vreemde macht te leen;
Mijn leven - is de geest des kunstnaars die my beelde.

1818.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 159.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 159.

Op Myrons koperen koe.*

Wat trekt ge, onnoozel kalf, aan dees mijn koude spenen!
Vergeefs by 't koopren rund een frissche melk gezocht!
Ik zou ze u, dorstend wicht, met moedervreugd verleenen,
Zoo Myron me in dit lijf slechts ingewanden wrocht.

1818.

Op de zelfde.*

Wat bulkt ge, ô Hoofd van 't rundervee,
Zoo vurig? Houd u stil.
Lok andere koeien met u meê;
Ik ben u nooit te wil.
Gy zijt uit andre stof gebootst,
En ik ontstond in 't vuur:
Wat eenmaal u op 't outer roost,
Behoort tot mijn natuur.
Ik ben van de eigen Godenteelt
Waar Griekenland voor knielt,
En, van hun dwaasheên onbedeeld,
Door Myrons kunst bezield.

1818.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 160.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 160.

Geval en verstand.*

Non multum oportet consilio credere, quia suam habet Fortuna rationem.

PETRONIUS.

Veel waagt men aan 't Geval, maar meer nog aan 't Verstand;
En wat zou dwazer zijn, op dit of 't lot te bouwen? -
My dunkt, indien wy 't recht beschouwen:
MEER VEILIGHEID IN 'S HEMELS HAND,
DAN EIGENWIJSHEIDS ZELFBETROUWEN.

1818.

Aan de lettervlijtige jonglingschap.*

Zuig, lettergraâge Jeugd, de borst der Zanggodinnen:
Zy tempren 't woeste bloed dat in zijne aadren spant.
Maar, poogt gy de echte kroon voor 't grijze hoofd te winnen,
Kweek kracht en moed in 't hart, by wijsheid in 't verstand.

1818.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 161.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 165.

Natuur en leer.*

Ieder vogeltj' in het bosch
Orgelt in zijn eigen tonen
Onbelemmerd, vrij, en los,
En op eigen zangwijs trotsch.
Wie zijn wildzang wil verschoonen,
Wringe 't andere uit den hals;
Kreupel zingt het, stijf, en valsch.

Na LOPE DE VEGA CARPIO.

1818.

Eens konings klacht.*

't Is die band met gouden punten,
Om mijn voorhoofd vastgehaakt,
't Is die staf dan in mijn handen,
Die my tot een Koning maakt!

't Is 't genot niet van mijn aanzijn,
't Innige gevoel van 't hart,
Dat zich toelacht als gelukkig,
En verheven boven smart.

'k Moet voor andren zwoegen, lijden;
Zuchten smooren in de borst;
En, dat dwazen my benijden,
Maakt al 't voorrecht van den Vorst.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 167.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 169.

'k Mag geen volk gelukkig maken
Dat zich in mijn hoede stelt:
Want men heeft in koopren ketens
Dees mijn handen vastgekneld.

'k Moet het immer uit zien putten,
In verdrukking kwijnen zien:
't Hangt aan my niet, maar hun beulen,
Of ik hulp in 't leed zal biên.

't Hangt aan nijdige Geburen,
Dat ik vaderlijk regeer;
'k Moet van hun den vloek verdienen,
Voor wier heil ik my verteer!

'k Moet my voor hun klacht versteenen,
Hoe my hart en roeping drijft;
De onderdrukking klem te leenen,
Is, het geen my overblijft.

Dit heet koning zijn, ô Hemel!
ô Verlos my van die pijn;
Maak my niets, of waarlijk Koning,
En ik zal gelukkig zijn.

* * *

Ja, Gustaaf, dus mocht gy klagen;
Maar de Hemel schonk u moed.
Vrij mocht gy den scepter dragen,
Doch - betaalde 't met uw bloed.

1818.

Eierkoken.*

De luchtstroom ruisch' door 't vier, dat uit zijne asch geschoten,
In vlammen om zich grijp' en Meroos God doorgloei';[1]
Zijn hitte dring' door 't vocht, in 't hol metaal besloten,
En bruische in golven op met bonzend stormgeloei.
Daar wiegele in den plasch het scheppings-al van 't kuiken,
Dat in zijn zilvren lucht een gouden aardbol sluit;
En 't beuk' de krijtaardschors dier breekbre wareldkruiken,
En dove 's levens aâm in 't bobblend windvlies uit.
Zoo word'de ommuurde zee ten bergklomp door 't verschroeien,
Waar 't half gesmolten goud verbalsemd door blijft vloeien!

1818.

Eindnoten:

1 Men herinnere zich aan den berg Mero in 't oude Noorden, waar de God Koper in huist.

Dichterroem.*

Men haalt uit woorden of gedachten
Van tijdgenoot of voorgeslachten
Gemakkelijk een vers by een;
Men kan hoogdravend leeren galmen,
En overschreeuwen zwakker halmen,
Al fluit men op een ezelsbeen:

* Nieuwe Dichtschakeering II, 178.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 179.

Men kan met woest en daavrend brullen
Tienduizend Midas-ooren vullen,
  En prijzen winnen by de vleet:
Hem, die der dwaasheid rook wil zwaaien,
Laat ieder leeftijd koning kraaien,
  En maakt hem tot een Hoofdpoëet:

Hing Dichtkunst slechts aan zucht en ijver,
Waar Dichter één met verzenschrijver,
  De Hengstenbron waar lang reeds droog;
Maar, wie er aan den boord koom leppen,
Of met de vlakke hand will' scheppen,
  Men schuwt den gullen watertoog.

En waarom? - Wijl het kunstverbasteren
Van honderden van kritikasteren
  Waarachtig Dichtervuur verbiedt:
Men wil den roem van tijdgenooten,
In vreemde kluisters opgesloten,
  En hoort naar eigen inspraak niet.

Doch zinloos, die op lof van dwazen,
Op ijdle wierookwalmen azen,
  Zoo haast verwaaid als toegebracht!
Laat ze andren vrij het hoofd omwelven,
De ware Dichter zingt zich-zelven,
  En 't eenmaal wijzer Nageslacht.

1818.

Rust.*

't Rusten is geen mensch gegeven;
't Hoort aan Epikurus God.
Naar een hooger goed te streven,
Maakt het wezen van ons leven;
En ontwikkling, ons genot.

1818.

Navolgers.*

Imitatorum servum pecus.

HORAT.

Ja de Oudheid is mijn lust en leven,
En alles ben ik haar verplicht.
Mijn glorie was, haar na te streven,
En steeds bezielde zy mijn Dicht.
Maar spreek my niet van Poëtasteren
Die kruipen by haar hemelvaart:
Hun nagebaauw is Goden lasteren,
En aller vloek en afkeer waard.
Hun offerwaassems doen verstikken,
Hun wierook stinkt, hun zang is hikken,

* Sprokkelingen, 100.
* Sprokkelingen, 153.

Hun maat is nachtwachts klepgeklap,
Hun taal, vervelend rijmgesnap.
Zy lezen zeker, en verzwelgen;
Maar wordt hun ziel er van gevoed?
Doordrenkt met levendmakend bloed?
Met geestig vocht voor frissche telgen?
Helaas! zy zwelgen slechts, niets meer;
Verteeren niet in de ingewanden;
Maar, is 't verbrokkeld met de tanden,
Zoo geven zy 't bedorven weêr.
Neen, wien ze op zulk een kost vergasten,
Of wie aan 't dus verbruikt gerecht
Of lekkerny of voedsel hecht',
Voor my, ik wil nog liever vasten,
En teeren op mijn eigen vet:
My dient iets beters voorgezet.
Ja, vrienden, rijmt met Jan van Gijzen;
Maar tokkelt aan geen hooger snaar.
Waar eigen vlam de borst doet rijzen
Daar voelt men (daar-alleen!) Homerus en Pindaar.

1818.

Aan een yvooren kam.*

Beploeg de zee van glinsterende golven,
  Getande kiel van hagelwit yvoor!
  Streef fier en blij haar zachte hobbling door,
Nu rijzend, dan in 't deinend goud bedolven,
  Waaruit de min met dartelende hand
  De peesjens vlecht, waar hy zijn boog meê spant.

Ontzie nogthands in ongeregeld dolen
  Terwijl gy stout dat zwalpend veld doordraaft,
Den argen knaap, daar hy voor 't oog verscholen
  Zich met den geur der zoete vlechten laaft;
En wek hem niet met roekeloos bestoken
Den sluimer uit, waarin hy ligt gedoken.

  Ga, strijk en strook de blonde golven glad,
  De stralen vlak van 't schitt'rend wandelpad;
Ontwind de bocht der slingerende lokken
  Tot ééne glans van effen zonneschijn,
  Eer 's levens licht den middag heeft betrokken,
En 't zonnegoud allengs in zilverbleek verdwijn.

1818.

* Krekelzangen II, 185.

Dichtrenlot.*

‘De Dichter spreekt de taal der goden,
De goden leven zonder brooden,
De Dichter heeft geen brood van nooden.’

LOOTS, G e d i c h t e n , IVe Deel., Bladz. 238.

Hy die de taal der goden spreekt
Kan als een god gevoelen,
En zoo het hem aan brood ontbreekt
Op godenvoedsel doelen;
Bezwijken (moet hy 't) voor den nood;
Maar nooit om 't aardsche brokjen brood
Met wormen rondkrioelen.

Als stervling, maakt hy eisch op 't brood
Als andre stervelingen:
Als Dichter, is hy de aard te groot,
Om voor den buik te zingen;
Maar verg' hy niet, dat in 't heelal
Een God, zijn nooddruft ten gevall',
De richting stoor' der dingen.

Wie brood verlangt, die geef den prijs
Waar voor men 't kan verkrijgen;
Geef geld, of nuttig dienstbewijs;
Hy zal niet vruchtloos hijgen.
Maar hy die Dichter is, ontbeer',
Zie, zonder nijd, op andren neêr,
En leer' tot de Almacht stijgen!

* Nalezingen II, 99.

Zy, spreekt Haar stem hem in 't gemoed,
Zal zeker voor hem waken;
De hand, die alles laaft en voedt,
Zal nooit haar werk verzaken.
Maar wat uit Hemelsche ader vliet,
Gaf de Algemeene Vader niet
Om broodprijs van te maken.

Neen, zoo de Dichter kommer draagt,
't Behoort aan 't aardsche leven!
Als mensch is 't dat hy nooddruft vraagt:
Hy leer' daar 't loon voor geven!
Als Dichter zij hy boven 't lot:
Den stervling heeft de wil van God
Geen menschlijk leed ontheven!

Klaagt, Dichters, ja gy klaagt met recht,
Om dees verbasterde aarde,
Die alles aan de goudmijn hecht,
Verblind voor hooger waarde.
Maar vordert om uw heerlijkst lied
't Afzonderlijke voorrecht niet,
Dat met deze eeuw niet paarde.

Uw gaaf verwonder', treff', ontzett'!
En, heeft ze een' hart doordrongen,
Één boosheid in het zaad verplet,
Gy hebt uw taak volzongen;
Maar (heiligschennend is de waan,
Dat God ze u daarvoor toe zou staan)
Naar 't aardsche nooit gedongen!

1818.

Een zoogenaamd poëet.*

Ik woon op Parnas,
Maar wat in de laagte,
En slobber met graagte
Den paardenvoetplasch,
Al is hy beneden
Wat troebel getreden.
Ik mijmer en schrijf,
Zie daar mijn bedrijf
By dagen en nachten.
Ik futsel en lijm,
En slaag ik in 't rijm,
Zoo worden 't gedachten.
Een streepjen of twee
Vereenigd daar meê,
Zoo heet het gevoelen:
En is het gemeen
In 't lapwerk te vreên,
Ik heb mijn bedoelen.

1818.

* Nalezingen II, 102.

Op zekeren dichtbondel.*
Aan de berispers.

't Is windrig, brommend, wild: 't mag dikwijls onzin heeten:
Maar toch! 't is Poëzy.
'k Vind al wat hier ontbreekt - by duizend Naampoëten;
Dit eenig meestendeel vergeten of versmeten;
En juist dit éénig wensch ik my.

1818.

Tyrtéus aan de Spartanen.
(Naar de verschikking van den geleerden Wassenberg vrij gevolgd.)[1*]

Koomt! strijden wy met moed voor land- en huwlijksloten,
En sneuvlen we, is 't ons lot, maar zonder dood te ontzien!
't Is schoon, voor 't Vaderland het leven ingeschoten;
Schoon, aan de spits van 't heir het sterflot trots te biên.
Maar, wreeder (duizendmaal!) dan duizendmaal te sterven,
Is, naast zijn teedre Gâ en schreiend huwlijkspand,
Van haard en erf ontzet, behoeftig om te zwerven,
Met 's vaders bange last en moeder aan de hand:
Verstoting, waar men smeekt, en vijandschap te gaderen,
Bezwijken voor den smaad, den honger, en 't verdriet!
Misvormd van lijf en geest, de schandvlek van zijn vaderen!
Tot schaamte van het kroost waarin zijn adem vliet!
Of wacht een vuige slaaf in banden, mededogen?
Wischt ooit de schand zich uit in 't eens bezoedeld bloed?

* Nalezingen II, 103.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 131.

Neen, jonglingschap, sta pal, en zie de dood in de oogen,
  Veracht den levenstrek van zielen zonder moed!
Ja, zwelle u 't edel hart, te groot om ooit te ontvliën,
  In 't blakend ingewand door geen gevaar bekneld!
Begeef geen Ouderdom, die met verstramde kniën,
  Zijn leven aan uw arm, aan uw bescherming stelt.
ô Jammer! zoo een Grijze, aan 's legers spits getroffen,
  Voor jongren, d'adem uit-, en 't lichaam nederstort,
En 't witbesneeuwde hoofd in 't bloedig zand moet ploffen,
  Waar de overachtbre baard in 't stof vertreden wordt;
Daar, stervende, de hand voor 't bloote lijf geslagen
  (Wie kan, wie durft dien hoon verduren voor 't gezicht!)
Verstijft! - Dit voegt der Jeugd in d'eersten vaag der dagen,
  Wien de oorlog 's levens bloem ten offer eischt als plicht.
Neen, staat onbuigbaar pal op onverwrikbre voeten!
  Knelt lip en tanden saam, en gadert al uw kracht!
Die moed zal mannenlof, zal vrouwenmin ontmoeten,
  Of, valt gy, de eeuwige eer by Kroost en Nageslacht.

  1818.

Eindnoten:

1 Men zie den text in des Heeren Wassenbergs Dissertatio de trajectionibus etc. voor het II Deel der Selecta e Scholis L.C. Valckenarii.

De moeder.*

Edel is uw naam, ô moeders; ja, de grootste naam op aard:
By dien naam zwijmt alle luister waar zich 't menschdom blind op staart.
Alle heil der nageslachten, Godsdienst, Menschheid, Vaderland,
Rust op u-alleen, ô moeders, ligt besloten in uw hand.
Zijt, ô zijt die roeping waardig, en onscheidbaar van uw plicht!
Niets kan u zijn zoet vergoeden, niets de moeder aan het wicht.

* Nieuwe Dichtschakeering I, 78.

Het letterschrift.*

Hoe! met een ganzenschacht, gegrepen in de vingeren,
  Beveelt ge aan 't vluchtig woord: R u s t o p d e e s b r o z e s t o f !
Ge aanschouwt het in den zwaai der doode letterslingeren,
  En de eigen klank keert weêr, die oor en boezem trof.
De spreker ging voorby; zijn adem is gebleven:
  Hy stierf; zijn adem leeft, zijn ziel kleeft vast op 't blad;
Ja, teelt zich-zelve voort, om 't aardrijk door te zweven;
  Vermaant, getuigt, beveelt, in d'enklen vederspat.
ô Hemelgift der Taal, gy band der stervelingen!
  Verlichaamd slaapt ge in 't schrift; men roept u, en ge ontwaakt,
Om aarde en oceaan en eeuwen door te dringen:
  Ja, stift en beitelslag maakt steen en graf bespraakt.
Neen, Puniër noch Schyt kon zulk een wonder scheppen
  Dat in d'aanschouwbren trek de onzichtbre stem besluit.
Die d'adem ruischen deed, en tong en lippen reppen,
  Verbond de zichtbre vorm aan 't hoorbre spraakgeluid.
Wat raast de dwaasheid dan van vroeger beeldenteekens,
  Ten dekkleed uitgedacht voor Leerverborgenheên!
Geen andre schrijvenskunst dan de echte kunst des sprekens!
  Uit God zijn ze afgedaald, en beide zijn slechts één.

1819.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 129.

Waarheid.*

Geen suffende oudheid, neen! Geen dwaze nieuwigheden!
De waarheid is 't alleen, waarin ik waarde stel.
't Zij nieuwgebaande weg, of oud en platgetreden,
Niets vraag ik, dan waarheen? ten Hemel of ter Hell'?

Aan Herakliet en Demokriet.*

Schrei dubbel, Herakliet! de steeds rampzalige aard'
Werd eindlijk meer dan ooit, werd recht beschreienswaard:
En gy, Demokritus, zoo ge ooit om dwaasheên lachte,
Thands is uw lach besteed by 't aavrechts wangeslachte.
ô Waanzucht dezes tijds, die alle maat ontzwol,
Belachlijk voor 't verstand, voor 't hart bejamm'ringvol!

Zie de Grieksche Anthologie I, 13.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 165.
* Nieuwe Dichtschakeering II, 177.

Simsons leeuw.*

De muil van Simsons Leeuw geeft lieflijk honigzoet;
Zijn knoestige Ezelskaak een enklen stroom van water.
By moed en heldenkracht huist zachtheid van gemoed;
By dwaasheid, woordenvloed en ijdel klankgeklater.

Na PRUDENTIUS.

Grafschrift.*

In Julfus overleed de oprechtheid, deugd, en eer,
Geleerdheid, kunde, smaak, en duizenden van gaven.
Maar, wandlaar, geen van die zijn met den man begraven:
Daar bleef by 't grove lijf geen duimbreed ruimte meer.

1819.

* Nieuwe Dichtschakeering II, 177.
* Nalezingen II, 105.

Grijsheid.*

De grijsheid vergt ontzag als 't kenmerk van verstand:
Ontbreekt dit, ze is geen kroon op holle bekkeneelen;
Geen zilvren bloessemglans der trage wijsheidsplant,
Maar nietig distlenvlasch, waarmeê de winden spelen.

De ondeugd.*

Waar 't wanbedrijf wordt voortgebracht,
Het wordt ter sluik geboren;
Men trekt het de overrok der nacht
Tot over hals en ooren;
Ja, zou het, had men 't in zijn macht,
In 't wiegelaken smooren.
nbsp;
Doch zoo het eens tot wasdom raakt,
Dan schuilt het in geen hoeken;
Het toont den boezem bloot en naakt;
Smijt hulsels af en doeken;
En 't zal, hoe schendiger mismaakt,
Hoe meer het daglicht zoeken.

* Ned: Muzen-Almanak 1820.
* Ned: Muzen-Almanak 1820.

Op Fyllis,
aan een Amandelboom hangende.*

Hoe! moet de Amandelboom de teedre Fyllis dragen! -
  Aan 't week en argloos hart, vol maagdelijke zucht
En offer van de worm die 't redloos moest verknagen,
  Voegt zachte en teedre vijg, geen hard-omschaalde vrucht: -
Neen; hem wiens stalen ziel haar dus ter dood deed vlieden
  Als 't minzaam uiterlijk haar boezem had verrast,
Hem tracht ze in 't zinrijk beeld zich stervend aan te bieden,
  Dat op zoo hard een schaal in zachte bolster past.
nbsp;
    1820.

* Sprokkelingen, 50.

Wellust.*

Daar is een Venus, ja! Niet de oude Schuimgodin,
Die Cyprus heeft gevierd als moeder van de Min;
Die 't oud Idalie, verrukt en opgetogen,
En Liefde en Dwaasheid aan heur boezem heeft zien zogen;
Door rook en offervlam, en wulpsche plechtigheên
By de Oudheid wijd en zijd vereerd en aangebeên;
In lust- by lustprieel door dartle Sybarieten
Gediend; en die den prijs der schoonheid mocht genieten;
Maar zy, die de aard vervult, en lucht, en watervliet,
En, schaduw van 't Geluk, op 't Wareldrond gebiedt.
Haar Wetten, Waapnen, en aanlokkelijke Gaven,
Zijn Neiging, Zelfbedrog, waaraan we ons-zelv' verslaven;
Haar keten die ons bindt, 't betooverend vermaak.
Zy wisselt met ons hart en wisselenden smaak;
En, zonder dat ze op dien haar invloed schijnt te ontdekken,
Slaapt met de driften in, alleen om ze op te wekken.
Haar hand die overal en valsch blanketsel spreidt,
Ontluistert alle goed, versiert de afzichtlijkheid;
En kunstig weet ze een deugd die harten moest verrukken,
Een walglijk merk van smaad op 't voorhoofd in te drukken,
Terwijl ze ons in den lonk van 't ongebonden kwaad
Een heilige onschuld toont, waar 't hart zich aan verraadt.
Bedwelmingvol vergrijp, dat, in zijn spoorloosheden,
Een ziel aan 't zintuig geeft, en zintuig aan de reden!
Bekoorlijk, ja, maar valsch, aanvallig, wuft van zin,
Zie daar de Wellust die elk aanbidt als Godin!
Onzichtbaar overal, maar overal in wezen,
Is ze alles wat ons hart, onze oogen, kan belezen.
Beschermster der Begeerte, en haar slavin met een,

* Sprokkelingen, 87.

Schikt ze alles hier op aard naar eigen zinlijkheên,
En vormt ons zede en plicht, waaraan wy ons verknochten
Ja, onderwerpt zich 't hart, en zelfs zijn felste tochten,
En, daar zy dit bekruipt of stormende overmant,
Weet zich den toegang zelfs te banen naar 't verstand.
‘Waar, waarom zoekt ge u troost uit tranen op te gaâren,
ô Mensch! ontsluit het oog, en leer uw ziel bedaren.
De toekomst is een droom, een schrikbeeld in de lucht,
(Dus spreekt ze,) en maakt een NIET u 't zorglijk hart beducht!
En gy, van 't menschlijk hart aanvall'ge Koninginne,
Onwederstaanlijk schoon, gy Tooverzangmeerminne,
Die in uw poezlen arm de reden smooren doet,
Neem de oogenblikken waar, van 't vluchtig levenszoet.
Bemin, daar alles mint en aanlokt tot genieten;
Wees Godheid van ons hart, en laat geen uur ontschieten.
Aan Voorbeeld, Mode, en Tijd, en niet aan deugd gehecht,
Doet ge alles wat u lust, en hebt op alles recht.’
nbsp;
Na den Kardinaal DE BERNIS.
nbsp;
1820.

Liefde.
(Uit het Perzisch van Hafez.)*

Kom, Hemelschenker, reik den vollen beker rond!
De LIEFDE klopt aan 't hart, maar roert niet tot den grond.
De muskus mag zijn geur door vacht en leder spreiden,
De lucht verzwakt zijn kracht, alleen door ze uit te breiden.
Pleng wijn op 't dischtapeet, Haar heilig vuur ter eer?
Voor die geen Liefde kent, is God noch Hemel meer!
Wat rust, wat leven toch, daar uur aan uur ons wekken,
En 't klokjen telkens klept: O m g o r d u t o t v e r t r e k k e n!
Waar, altijd beidende op één onverbidbren slag,
Geen boezem aan 't genot zich overgeven mag!
Hier, afgrond aan mijn zij', daar, 't zwalpen van de baren, -
Wie leert me, in duistre nacht, het middelpad bewaren?
Mijn eigenzin, gevolgd, bedekt mijn naam met smaad
En brandmerkt me in 't Heelal, als wars van wijzer raad.
ô HAFEZ, zoekt ge een God, en houdt ge uw heil in waarde,
Vlieg met uw hart tot Hem, en zeg vaarwel aan de aarde!
nbsp;
1820.

* Sprokkelingen, 90.

Glorie.*

De schaduw, GLORIE, volgt my na
Wanneer ik naar de fakkel ga;
Maar krijg ik ze eenmaal in 't gezicht,
Zoo keer en wijk ik af van 't licht.
Rechtschapen braven, zoekt haar niet:
Steeds treedt ze in 't spoor van die haar vliedt,
En, zoo men ze ooit tot oogwit maakt,
Het is, de bron des lichts verzaakt!
De Held van deugd en Christendom
Stapt rustig door, en ziet niet om.

1820.

Progne en Filomele.*

PROGNE.

Wat plengt ge uw melody in de onbevolkte lucht? -
Verplasch heur golving niet aan 't ongevoelig lover!
Zoek harten voor het hart dat in die galmen zucht,
En stort het in de ziel van 't deelend menschdom over.

FILOMELE.

Mijn Zuster, roep my niet van uit deze eenzaamheid;
Neen, laat me in 't stille woud mijn onbeluisterd klagen.
Die boezem schreit niet meer, die niet zich-zelven schreit:
De wond die 't hart verteert kan zelfs geen oog verdragen.

1820.

* Sprokkelingen, 108.
* Sprokkelingen, 140.

Op 't afbeeldsel van een kind, als Kupido geschilderd. Aan den Schilder.*

Wat maalt gy me op dit doek met vleugels als de Min,
En boog en koker om de schouderen?
Ik heb een Christenvrouw tot moeder, geen Godin,
En zoog van uit haar borst geen wulpschen moedwil in,
Maar zedige onschuld, waarheidszin,
Met zuivre teêrheid voor mijne Ouderen,
En 'k sta haar die my 't leven gaf,
Voor geene onkuische Venus af.

1820.

* Sprokkelingen, 141.

Priamus lijkstede.*

Confugi ad cineres Hectoreos genitor. -

AUSONIUS.

Wie Priäms lijksteê zoekt, zie Trojes rookende asch;
Of 't graf dat Hektor borg, die meer dan Troje was;
Waar zucht voor 't vaderland met edelmoed en krachten
By 't forsche lichaam slaapt, gehard in 't menschenslachten,
Maar vrede- en trouwgezind, en vast aan 't recht verknocht,
Doch offer van 't vergrijp door andren uitgewrocht.
Daar, daar ligt Priäms eer, als Vader, niet als Koning.
Geen zuilspits trekt er 't oog, geen ijdle praalvertooning;
Maar die de ontzachbre terp voorbygaat, stort een traan,
En schouwt met diepen zucht den kalmen hemel aan.

1820.

Op een prent, vertoonende liefde, door dwaasheid geleid.*

Die de blinde Min geleidt,
Is de dolle Grilligheid.
Altijd zult gy 't zoo bevinden,
Waar gy 's warelds loop beschouwt:
Blind is, die zich-zelv' mistrouwt,
Dol, die zich verstandig houdt;
Dollen heerschen over blinden.

1820.

* Sprokkelingen, 145.
* Sprokkelingen, 146.

aant.

Medea.*

Met huis- en staatsverraad, en broedermoord beladen,
Verstoten van den Gâ, tot zulk een prijs gekocht,
Hervat ge uw gruweläart, afgrijslijk wangedrocht,
En durft de hand in 't bloed van beide uw kinders baden.
Helaas! hoe drijft de spijt, de liefde en wraak u aan!
Wat prikklen voor een vrouw die zoo veel heeft bestaan!
Wat wilt ge? In 't schuldloos kroost d'ondankbren Jazon straffen?
Of, aan uws vaders huis op 't zijne wraak verschaffen,
En, 's broeders gruwbren moord verzoenende in uw bloed,
De vuist ontwapenen die rustloos op u woedt?
Ja, 't onverbidbre lot vervolgt u. Beef Medéa!
Absyrtus schrikdood roept om 't offer van Althéa![1]
Wend de oogen - sluit u 't hart - en druk 't onnoozel kroost
Het slachtmes in de borst! Zie daar uw laatste troost!
Ja, trap ze op 't lillend hart, verpletterd met de voeten,
Rampzaalge! gruwlen zijn met gruwlen slechts te boeten.
En Jazon, Gy, verstom, versteen van hartenrouw:
Zoo vreeslijk staaft het bloed de in 't bloed geveste Trouw!

1820.

* Sprokkelingen, 147.

Agathokles.*

Steeds wilde Agathokles uit aarden schotels eten,
  En pronkte op 't schenktrezoor met pottebakkers leem.
'k Ben, sprak hy, op den throon mijn oorsprong niet vergeten,
  En wil niet, dat my 't hart van dit gevoel vervreem. -
Ontzie hy 't lotgeval, die uit het slijk getogen,
Zich thands verheven ziet tot nooit gehoopt vermogen!

Maar wie van uit Geboorte of Oudrenrang verviel,
  Bewaar hy 't merk daarvan, Verhevenheid van ziel!
't Geval mag koningen, het mag tot slaven maken,
  Het bootste ons niet uit klei als kelk of dischplateel:
De Vaderlijke vlam moet steeds in de afkomst blaken;
  Wy bleven 't zelfde bloed, in spijt van 't Lotbedeel.

1820.

Zie AUSONIUS Epigr. VIII.

* Sprokkelingen, 151.

Aan iemand, niet te noemen.*

Vida, Carminum Libro, pag. fin.

Carmine quid carpis, qui nunquam carmine laesit,
Cui numeri insontes, et sine felle placent?
Unum te cruciat, quod vulgi a moribus absim;
Hincque meis tendis moribus insidias,
Meque remordentem ouperes tua cernere contra?
Nunquam hoc efficies, candida Musa mea est.

Met eenige verandering:

Wat hoont gy me in een vers, wiens verzen nimmer kwetsen;
Wiens pen onnoozel is, en nooit met gal gedrenkt?
Of haat ge me in uw hart als een' dier Ouderwetschen
Die ge uit Verdraagzaamheid in eer en aanzien krenkt? -
Ja, 'k ben gevoelens vreemd als thans de tijden kweken;
'k Bestrij ze, en laat niet af, waar 't God en Waarheid geldt;
Doch waan niet, dat me uw schimp mijn vast besluit doe breken:
''k Vereeuwig door mijn vers geen hondsvod die my scheldt.'

1820.

* Sprokkelingen, 152.

De scheidsman.*

‘Ja, of ge tegenspreekt of lacht,
Zijn Poëzy is zeer geacht.
Met vitten is niet uit te richten,
En, wilt ge 't zekerste bewijs:
Het boek houdt overal zijn prijs.’ -

Indien gy spreekt van Klomps Gedichten,
Mijn Heeren; ik, ik ben de man
Die 't scheel gemaklijk slechten kan,
En 'k wil u in de zaak verlichten.
Mijn winkel heeft een goed vertier,
En 'k raak er in een week wel dertig Exemplaren
Van kwijt, dat kan ik u verklaren. -

‘Als Boekverk.....?’

Neen, als Kruidenier.

1820.

* Sprokkelingen, 155.

De onnoozele boer.*

Ei lieve! zeg eens, Bestevaâr,
Wat heeft dat mooie Steêwijf daar?
Een schilderijtjen aan een lintjen,
Dat op heur prammen hangt, dat 's raar!
't Is vast een uithangbord, niet waar? -
‘Al zachtjens wat, voorzichtig, vrindtjen;
Het is 't portretjen van haar man.’ -
Dan wed ik, dat ik 't raden kan,
Maar 't maakt een koddige vertooning.
't Is als in 't dorp by zwarten Gijs,
Daar 't bakkes uithangt van den koning,
Want kijk! die koomt nooit in die woning,
Maar elk die wil, vindt daar logijs.
Is 't hier niet op de zelfde wijs?

1820.

* Sprokkelingen, 156.

Kerktomben.*

Waar praalzucht, logentaal, en valsche vleiery
In marmer en porfier den God der waarheid honen,
En de Afgod van 't gemoed, de ontzinde Hovaardy,
By 't heilig Leergestoelt' het schaamtloos hoofd durft toonen,
Daar knielt de Christen neêr, en wendt zijne oogen af,
En slaat ze op 't stille stof, waarop zijn voeten treden;
En die Verwinnaar bleef van afgrond, dood, en graf,
Slaat op 't boetvaardig hart de zijnen naar beneden.
'k Erken het; maar gy Volk dat God en Heiland kent,
Indien ge uw' eigen' trots het wierook toe wilt brengen,
Waartoe door 't zondig tuig het Tempelchoor geschend?
Wat hebt ge uw Baälsdienst met Jezus dienst te mengen? -
Doch 't zij zoo! Houde ons God dan slechts den Leerstoel vrij
Van Hoogmoeds eigenwil en zelfafgodery!

1820.

* Sprokkelingen, 160.

aant. Ruimte en tijd.*

Ye Gods! annihilate but Space and Time,
And make two Lovers happy. -

Ja, 'k heb genoeg gezien hoe 't in de wareld staat,
Geproefd, en aangehoord, en somtijds meêgepraat;
En, wat ooit Dichter zegg' met oogmerk om te spotten,
Het slot van alles is: Wy menschen zijn geen zotten,
(Onze ouders mochten 't zijn, dat trekken we ons niet aan)
Maar overmatig wijs - voor 't minst, in onzen waan.
Die waarheid dringt zich op, waar heen wy de oogen wenden.
Hier helpt geen tegenspraak van Obscurantenbenden,
Met heel de Ridderschap d e s d o m p e r s in verbond.
Bewijs behoeft het niet. Een ieder zie slechts rond,
En neem zijn aandeel in dat voorrecht! Doch, 't verlichten
Ging verr'! maar heeft het ook zijn invloed op ons dichten?
'k Weet, alles davert luid, wanneer men verzen leest,
V a n W a a r d e v a n d e n m e n s c h, V e r h e f f i n g v a n z i j n G e e s t,
V a n Z e l f k r a c h t v a n d e n w i l, van vordring in V o l m a k i n g;
Doch meest is 't nagepraat, en loutere eendenkwaking.
Men pronkt er meê, als met Neagraas waterval
En Kordilléras rug; uit Mode, dat is 't al.
Die recht d o e l m a t i g deed, zou zeker in zijn schriften
't V o o r w e r p l i j k, vers voor vers, van 't o n d e r w e r p l i j k schiften,
En, hartelijk verknocht aan 't heerlijk p o s t u l a a t,
Geen vrijheid aan 't accent betwisten of de maat.
Het gaat dien weg wel heen, maar niet dan onvolkomen;
En p l a a t s en tijd....! helaas, men hangt nog aan die droomen.

* Zedelijke Gispingen, 49.

aant. Een oude Dichter riep: ‘Doe Ruimte en Tijd te niet,
Gy, Hemel, en ge ontslaat Gelieven van 't verdriet.’
Zie daar een Kantiaan in voorgevoel des harten!
Nu is die wensch vervuld; vaartwel nu, afzijnssmarten!
Geen minnaar treurt er meer. Hy spot met d'ouden Grijn
Die 't meisjen opsluit. Fut! dat scheiden is maar schijn.
Hy voer' haar waar hy wil om 't minnend paar te scheiden,
En stell' heel d'oceaan, verkiest hy 't, tusschen beiden,
Hy slooft zich vruchtloos uit: daar is geen afstand meer,
Zoo troostrijk is voor 't hart die Kantiaansche leer! -
Weg met die dwaasheid dan van kwijnende afscheidszangen? -
Wat, afscheid! afzijn, wat! - dat 's alles wind gevangen.
't Waar duisterlingen werk, zoo by 't verkregen licht
Die s u b j e c t i v i t e i t steeds voortduurde in gedicht.
Daar moet een eind aan zijn. Wat helpt het, iets te weten,
Zoo we in den Dichtrenroes het telkens weêr vergeten?
En 't was, zelfs lang voor Kant, een Dichter die 't verzon,
Hoe wel men tijd en plaats by alles missen kon.
Hy sprak, en 't had gevolg: zy zijn allengs verdwenen,
En 't dwaallicht van zoo lang heeft met haar uitgeschenen.
Ja, ruimte en tijd zijn als twee schimmen weggevaagd,
Waarmeê de onnoozelheid zich-zelv in 't duister plaagt.
Zijn vloek vervolgde haar. - Gy ziet het, Volksverlichters,
Van zulk een groote kracht is 't toovrend woord eens Dichters!
En dus, van welk belang voor elks volmaakbaarheid,
Dat Dicht, vermogend Dicht, geen valsche glans meer spreid',
Noch door bedrieglijkheên in leiding van gedachten
Uw werking op 't gemeen in d'indruk moog verkrachten!
De Wijsheid onzer eeuw, sints ze eens de waarheid vond,
Legge eindlijk den Poëet zijn woorden in den mond!

Maar welk een man, die Bard! in denkkracht zoo verheven,
Om met één enklen sprong de zinlijkheid te ontzweven,
Eer Kant hem 't pad bereidde en nieuwe termen schiep,
Waarmeê hy 't licht bezwoer en uit zijn schuilhoek riep!
My dunkt, men diende aan Hem een Eerezuil te stichten,
Die de eerste 't uitzicht vormde op 't ware geestverlichten;
Bacon, na Verulam, die met zijn vingerspits
Het pad den laatren wees, en gids was van den gids.

aant. ‘Doe ruimte en tijd te niet!’ Wie kan dit woord vergelden! -
En zou men 't Nageslacht zijn glorie niet vermelden? -
Zijn naam - wat raakt ons die, de daad maakt iemand groot.
't Is Locke, en Paine, en Price, en Newtons landgenoot,
En in de wieg gezoogd dier hoog geprezen Britten,
Die reeds zoo lang aan 't hoofd der lichtverspreiding zitten,
Waar Vrijheid, Kerkleer, Zede, en Wiskunst, en Verstand
Uit opwelde, en nog steeds zoo drok wordt voortgeplant; -
Wien Frankrijk zijn genot van rust en bloei mag danken; -
Die Duitschland onvermoeid, en dweepziek na blijft janken; -
De redders, vrienden, steun, ja 't anker, van 't Heelal;
Belangloos, vrij van nijd, en - botjens zonder gal!
Een Brit, dat 's naams genoeg; vooral in deze dagen:
Een Duitsche schildwacht-zelf zal naar geen andren vragen;
Hy kan voor staat, en rang, en waardigheid, volstaan.
Kom; spoedig een ontwerp! die koste moet gedaan!
Wie weigren op een stuk, zoo billijk, in te schrijven,
Zal 't smaadwoord O b s c u r a n t wel weten aan te drijven.
Dit wapen is van kracht by 't heilzaam schrikbewind
Dat thands de teugels voert; maakt Kants- en Fichtsgezind;
En 't sluit, by 't leerzaam hart, ook licht een geldkist open,
Al zou er hier of daar een oog by overloopen.
Ja, 't heil der menschlijkheid is aan die zaak verknocht,
En heilig, elke daad die dit bevordren mocht! -
Aan 't werk dan! de eerzuil rijz'! Het is een zegeteeken,
Dat eeuwen na dees dag zal worden..... aangekeken!
Bewierookt mooglijk, en met bloemen opgesierd,
Wanneer men 't Eeuwgetij' der Volksverlichting viert!
Voor 't minst, het zal hierna by elk verwondring vinden,
De broederschap van 't licht nog vaster saamverbinden,
Den duisterlingen tot verschrikking zijn en spijt,
En, als een Vaankaros in d'algemeenen strijd
Met d'ongewasschen stoet van middelëeuwbarbaren,
't Vereeningsteeken zijn waar wy ons rond om scharen.
En, stichtte Atheen 't altaar aan onbekende Goôn,
TOTHEUNKNOWN ENGLISH BARD, klinkt waarlijkruim zoo schoon.

1820.

Vlijt.*

Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec somnos genitor permissit inertes.

CLAUDIANUS.

‘Wat schreeuwt ge, onzalige, wat maakt gy voor gerucht?
(Dus sprak de sperwer, met den leewrik in de lucht,
Die, siddrende in den klem der scherpe klaauw gegrepen,
Zich, kermend, tot een prooi naar 't scheurziek nest zag sleepen.)
Wat tiert ge? een sterker is u machtig. Zing of krijt,
Gy moet waarheen ik wil, uw zoete keel ten spijt:
'k Verslinde, of laat u vrij, 'k ben meester van uw leven.
't Is dwaas, by de overmacht daartegens aan te streven:
Niets wint m' er by dan rouw, beschaming, spijt, en smaad;
En 't best is, dat men zich gewillig vreten laat.’ -

Zoo sprak hy. Dit 's het Recht van sperwers, haviks, gieren.
Verslinden is de wet, gegeven aan de dieren;
De Hemel wilde 't zoo in bosch, en zwerk, en stroom.
Maar menschen gaf Zijn wil rechtvaardigheid ten toom.
Daar hecht Zijn zegen aan. - ô! Wel d'oprechten braven
Die 's naasten welzijn zoekt! Hem vloeien 's Hemels gaven
By gulle stroomen toe. Den snoodaart treft het kwaad
Onredbaar, en de vloek vereeuwigt in zijn zaad; -
Maar heerlijk bloeit het kroost van wie in 't deugdbetrachten
Het Godlijk oog niet schroomt, doordringer der gedachten,
En door de omsluiering der loosheid niet verblind.
Gelukkig hy, wiens hand het brood des arbeids wint! -
't Valt licht, door roof of list zijn koffers vol te laden:
Die heirbaan is betreên, geëffend zijn haar paden!
Maar 't pad der deugd loopt steil en wordt met zweet besproeid.
Doch, de aanvang kwets' den voet, men klautere onvermoeid!

* Zedelijke Gispingen, 76.

De top is heerlijk, en vergoedt, wie ze ooit bestijgen,
Het schrijnend blutswond-zeer, 't aâmechtig boezemhijgen.
Neen stervling, zoek geen heil in roofschat! - Vlijt-alleen
Schenkt nooddruft, schenkt genot, en sterkt de ziel met één.
Haar mint de Graangodin, gehuld met gouden airen;
Haar kroont zy met de krans van purpren maankopblaâren,
En zet de schuren uit, tot berstens vol getast;
Daar luiheid, hol van buik, om leêge spinden bast.
Zy! aller Goden haat; die werkeloozen hommelen,
Terwijl ze in hol gesnor door korf en bloemgaard mommelen.
En d'arbeid plondren waar de werkbij steeds in zwoegt,
Den stakkel namen die geen vuidige onäart voegt,
En weêrloos aan de dood der lafaarts overlieten. -
De roem des stervlings is, zijn eigen zweet genieten.
Maar schaamte en oneer is den ledige opgelegd,
En handhaaft 's warelds orde, en wreekt het Godlijk recht.

Ja 't wanbedrijf eischt straf; het zij verwoede handen
d'Onnoozle streelen om hem zekerst aan te randen;
Den vreemde, in volle trouw op 't gastrecht, op zijn koets
Verworgen; 't zij men, doof voor de achtbre stem des bloeds,
De broederlijke sponde in dartlen moedwil schende
Of schaamle weezen drukke en neêrploff' in ellende,
Of, in de grijsheid van zijn Vader, zelfs den God
Wiens plaats hy 't kind bekleedt, uit weeldrigheid bespott';
Of, 't teedre hart doorvlijm' der Moeder. - Elk verbreken
Der ordning van 't Heelal zal zich onfeilbaar wreken. -
Bedenken wy 't, ô mensch! en offren we op 't altaar
Geen rundren; branden wy Sabéaas kostbre waar
In 't gouden reukvat niet, om Wezens toe te zwaaien,
Met ijdle tempelpracht en luttel rooks te paaien;
Maar stijge een zuivre zucht ten hemel, door 't gemoed
Ontboezemd! Zucht tot God, tot recht, tot zeedlijk goed.
Dit zij onze offerhand, met vroege en avondbeden,
Niet in den mond gevormd, maar 't blakend hart ontgleden!
Het hart, dat opgewekt door yver, vlijt en lust,
In Gods bestemming juicht, en, dankende, berust.

1820.

(HESIODUS n a g e v o l g d , Ἔργ. κ. Ἡμέρ. vs. 207-340.

Letterklubs onzes tijds.*

Nul n'aura de l'esprit que nous et nos amis.

Geen' sterveling dan ons en onzen Vrinden
Is 't Recht vergund op wijsheid en verstand.
In onzen kring is 't spoor der eer te vinden;
Aan onze Klub is alle roem verpand.
Verdienste praal'; is 't buiten onze deuren,
Zy leve of sterv', wat gaat haar bloei ons aan?
De menschlijkheid moog heur verlies betreuren;
Wy zien haar koel en zonder leed vergaan.
Maar onder ons mag niemand borger wezen,
Die, dom of wijs, zijn schaamtlooze oogen sloot,
Of daadlijk moet de zielmis hem gelezen,
En hy, ten spijt van God en deugd, vergood. -

* * *

Ga, laf gebroed van eeuwige Uitvaartzingers,
Dat by dien lof, van eigen hoogmoed zwelt;
Maar 's hemels vloek verstijve u tong en vingers,
Zoo ge ooit één woord van mijn verscheiden meldt!

1820.

Mijne eer vereenige zich niet met hunne vergadering.

JACOB.

* Krekelzangen I, 183.

Prijsbehaling.*

Nulla est gloria, praeterire asellos.

MARTIAL.

‘Hy droeg de zangkroon weg!’ - ô Nietig kunstbewijs!
Waar 't winnen hangt aan ons, behaalt men vast den prijs;
En wie met raaf of kraai of roerdomp meê wil dingen
Zal, wil hy 't, licht wat beter zingen,
Al waar hy-zelf niet meer dan Distelvink of Sijs.
Neen, zing in wedstrijd, maar met Maroos en Homeeren,
Zoo zal de zangprijs u vereeren.

1820.

Op 't graf van een gelukkige.
Na Ausonius.*

‘Besproei deze asch met Wijn en kostbre Nardusgeuren,
En strooi er rozen by, met balsem en amoom:
Mijn leven zag geen rouw, mijn graf vereischt geen treuren;
Ik stierf niet, maar ontwaakte uit d'allerzoetsten droom.
't Herdenken (blijft my dit?) zal me enkle vreugd hertelen;
Verdwijnt het? 'k Heb dat weg, wat me eenmaal 't hart mocht streelen.’

* Krekelzangen I, 192.
* Krekelzangen III, 201.

Dus spreek' de Twijflaar zonder God!
Maar neen, 't herdenken blijft, zegt Heiden beide en Christen,
En wie 't gevoel niet dooft door 't dwarlend redetwisten.
Doch, leert de Wijsgeer: geen herdenken aan 't genot
Van bloote zinlijkheid of ijdle gaaf van 't lot;
In zelfbewuste deugd berust de zielsvoldoening! -
Ach! zielsvoldoening in de deugd? -
Neen, Christnen, noch deze aard noch de eeuwigheid heeft vreugd
Dan eenig in 't gevoel van 's Heilands schuldverzoening.

1820.

Aan 't papier.*

Toch moet ge er aan, papier, beklad of onbeschreven:
De mot en schietworm wacht, en rekent op zijn buit.
Wat wilt ge? of door een vers een blaauwen maandag leven,
Of wandlen onbemerkt de wareld zoo maar uit? -
'Den schietworm, of een vers? Een wondre doodkeus zeker!
Wel nu! den schietworm dan.' - Misschien wel hebt gy recht.
Doch kiez' men zwaard of strop, of Sofonisbaas beker,
Of 't vat met malvezij, de keus blijft altijd slecht.
Dan, ik, verbeelde ik my, heb ook een woord te zeggen.
Ik heb uw dienst van doen wanneer ik verzen maak;
Want, werkloos, zoo gy 't wilt, het leven af te leggen,
Waar voor mijn woelig hoofd een al te harde zaak.
Welaan dus: wees getroost! Een ieder moet gedogen
Dat sterker met hem doet het geen hem slecht behaagt;
Maar 't vrijheidsrecht brengt meê (dat kleinood in elks oogen!)
Dat eerst aan hem die 't lijdt, zijn stem werd afgevraagd.
En wordt men dan vertrapt, geplonderd, uitgezogen,
Is 't louter onverstand zoo iemand zich beklaagt.

Zie AUSONIUS.

1820.

* Nalezingen II, 112.

Op een' arts.*

Galenus had een kranke, als redloos, doorgeschreven.
De lijder koomt er door en raakt weêr op de been.
Hoe, riep nu de Arts verbaasd, ik vinde u NOG in 't leven!
Maar 't uitgebleekt gezicht riep, half verstaanbaar: Neen!
Ik stierf, naar uw d e e r e e t . Maar 'k ben te rug gezonden
Om d'een' of andren Arts voor Plutoos Rijk te ontbiên;
(Galeen verschrikte op 't woord); maar 'k heb er geen gevonden,
Want niemand, die u meer voor Doctor aan wil zien!

N a AUSONIUS. (Ep. 75.)

1820.

Op de Andwerpsche dichtrenlijst in den Almanak van 1821.*

Waarom, vroeg een vreemdeling,
Staat by heel den Dichtrenkring
BILDERDIJK met ZULKE letters? -
Om de Siegenbeeksche spraak
Die ik als Onhollandsch wraak
(Dit was 't andwoord van den snaak)
Zet men me als het Hoofd der ketters
Met dit opschrift aan de kaak.

1820.

* Nalezingen II, 113.
* Nalezingen II, 114.

Feestzang der vrijheid en verdraagzaamheid.*

Gevoelens, ja, die God onteeren
Mag ieder in de Kerk wel leeren,
En dit met mond of pen te keeren
  Is dwinglandy: -

Maar, niet met Siegenbeek te spellen,
En voor den kap met nieuwe bellen
Den vaderlijken hoed te stellen,
  Staat niemand vrij. -

De Dordtsche vaders zijn tyrannen
Met nieuwigheden uit te bannen;
Maar wy die thands de vierschaar spannen,
  Wy feilen niet;

En, niet met ons te willen denken,
Weêrspannig zijn aan onze wenken,
Is 't hoog gezag der wijsheid krenken
  Die t h a n d s gebiedt.

Gelijfstaffierd met maandbladschrijvers,
Doorblaakt van 't vuur des heldenijvers,
Vervolgen wy die stijve drijvers
  Van 't oude licht!

* Nalezingen II, 115.

Thands geen genade voor een letter!
Geen, voor een Siegenbeekschen ketter!
Sla Haman Bilderdijk te pletter,
  En alles zwicht!

Dus klink' de toon der vrijheidstanders,
Dier warelddwingende Alexanders,
Dier nieuwgebakken Vaderlanders
  Van d'echten aart!

Aan Fransche moord en godsdienstlasteren,
Aan Duitsch verstand- en taalverbasteren,
Erkent men 't bloed der simiasteren
  Hun oorsprong waard.

Triomf dan, edel kroost der apen,
Tot 's warelds onderricht geschapen,
Dat niemand langer voort laat slapen
  In d'ouden soes!

Triomf, o Helden der verlichting,
In 't heil der nieuwe Statenstichting!
't Heelal erkent u zijn verplichting,
  A vous! à vous!

1820.

Lof.*

'k Versmâ de Lof, de hulde niet,
Die 't Algemeen een' Dichter biedt:
Zy toont dat hy in 't hart kon dringen.
Ja, wien zijn tijdgenoot waardeert,
Verdient, dat hem de nazaat eert
By Febus noeste volgelingen.

Maar voelt, die om dien lauwer zwoegt
En 't hart met deze lof vernoegt,
Zich boven dees zijn eeuw verheven?
En waant hy dat het Nageslacht,
Alschoon het zijn verdiensten acht
Hem de eigen Dichterlof zal geven?

Bedenkt dit, die u-zelven vleit
Met droomen van onsterflijkheid
En eeuwigdurend gloriebrommen!
De grilligheid, de smaak der eeuw,
Verwekt het luidste lofgeschreeuw,
Maar 't moet ook met die eeuw verstommen.

Mijn leeftijd, die zoo menig hoofd
Die onverdorbre krans belooft!
Zie eerst, waartoe uw arm kan reiken.
Al wat ge ooit toezegt boven dit,
Zijn ijdle noten zonder pit,
Zijn vijgen van de onvruchtbare eiken.

* Nalezingen II, 122.

Of is 't by wijs van laatsten wil
('t Zij Testament of Codicil),
Dat we iemand zulk een lof vereeren,
En 't ons vervangend Nageslacht,
Uit Erfbeschikkers vrije macht
Belastigen met ze uit te keeren?

Ach, Vrienden! waant ge u zulk een recht;
Zoo leer' hetgeen het wetboek zegt:
Die ge ooit met Making wilt bezwaren,
Op die moet ge, of het gaat niet aan,
Geen minder som doen overgaan
Dan 't geen gy wilt dat ze uitbetalen.

Hy dan verzeekre ons de eeuwigheid,
Die niemand noch zich-zelv' misleidt,
Maar iets by 't Nakroost in kan brengen!
Doch, wien geen Naneef noemen zal,
Diens lof is ijdel luchtgeschal,
En ras vervliegend reukvochtplengen.

1820.

De echo.*

Wat, Schilder, spant ge u in om mijn gelaat te treffen?
Ik bied my 't oog niet aan, en toon geen zichtbaar beeld.
'k Ben Dochter van de Lucht, en door de Tong geteeld;
Van stemgeluid voorzien, doch zonder zielsbeseffen.
'k Breng elk zijn woord te rug, maar baauw den klank slechtsna;
'k Herhaal, maar sla noch zin noch zielsbedoeling gâ;
'k Ben lichaamlooze galm en zetele in uw ooren.
Maal klanken op 't paneel; of, wat uw kunst besta,
't Is arbeid, verf, en tijd verloren.

Uit AUSONIUS genomen.

IJdelheid der veinzerij.*

Doorzichtig als 't kristal is 't menschelijk gemoed:
't Verberg' het geen 't besluit voor 't grijpen van de handen;
De zonstraal dringt door 't glas dier ondoortastbre wanden
Voor hem die de oogleên slechts aan 't daglicht open doet;
Ga, stervling, waan in 't hart uw diepst geheim te smooren
Gy sluit dien boezem nooit voor 't alvervullend licht:
Ja, met één stouten blik dat moordhol in te booren,
Eischt de enkle vatbaarheid voor 't heldre zielsgezicht.

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1821.
* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1822.

Orfeus.*

Orfeus ging zijn wijfjen zoeken
In den hollen Acheron;
Nergens (zeker!) slimmer hoeken
Waar m'een weêrhelft zoeken kon!

't Ventjen zong, en elk verstomde,
Meer om 't vreemde van de zaak,
Dan om 't liedjen dat hy bromde,
En men gekte met den snaak.

Pluto wou zijn stoutheid straffen,
En het middel was gereed.
Hem het vrouwtjen weêr te schaffen,
Was hetgeen de Koning deed.

Maar tot zangprijs daar beneven
Wist hem goede Prozerpyn
't Middel aan de hand te geven,
Om ze straks weêr kwijt te zijn.

Na het Spaansch van MEDIANA.

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1822.

[De schim van Scaliger]

Qui rigidae flammas evaserat ante Tolosae,
MURETUS fumum vendidit ille mihi.

SCALIGER.*

de schim van scaliger.
Der strenge vlam ontsnapt van 't Tolozaansche vier,
Verkocht Mureet my rook in 't duurbetaald papier.
Och, had die vlam hem recht gevat,
Hy had geen rook te koop gehad!

Maar geeft ge ons op Homerus naam
Een half nieuwbakken poppenkraam,
Gy Muis- en kikvorschkrijg-poëet,
Wat doet gy beter dan Mureet?

de dichter.
Maar 't eeuwig rookverzwelgend Volk
Wat eischt dat anders van een tolk?
Of wat is 't daar men prijs op stelt,
Dan rookgedwalm en klinkend geld?

* De Muis- en Kikvorschkrijg, 76.

Woorden.*

Gewoonlijk meent een mensch wanneer hy woorden vindt,
'Daar schuilen vast gedachten onder;'
Doch dikwijls is het enkel wind;
Of, zoo 't iets meer mag zijn, 't is oude beedlaars plonder,
Omhangen met het ordenslint
Dat m'Ezels om de schouders bindt,
En 't geen ze van 't onnoozel kind
By 't ramm'len aan den hals, doet aanzien als een wonder.
Gy daarom, wat gy leest of hoort,
Hou ieder woord slechts voor een woord.
Verlichting - vrijheid - menschenwaarde -!
Ja, heerlijk klinkt het in 't geluid;
Maar 't is slechts jammer voor onze aarde,
Dat al die poespas niets beduidt.

1821.

* Krekelzangen I, 66.

Voorbeschikking.*

Ga, wijs den stormwind na in 't doorgesnelde zwerk,
Zoek van des arends wiek het nagelaten merk;
Of 't zeespoor dat de kiel, op gistren 't oog ontvaren,
Geploegd heeft in den rug der vlotte waterbaren.
Vergeefsch is 't; maar nochthands! het Godlijk raadsbesluit
Trok vogel, hulk, en wind d'onfeilbren streek vooruit.

1821.

Voorzienigheid.*

Wat poogt ge, ô trotsche Menschenwaan,
De pijlen van het lot te ontgaan?
Gods hand heeft zelv den boog gericht;
Geen schild van voorzorg weert den schicht.

Uit het Turksch.
1821.

* Krekelzangen I, 84.
* Krekelzangen I, 95.

Het ik.*

بن ديمك شيطان ايشي در

IK zal, IK wil, IK moet! - Dat IK
Verneemt men ieder oogenblik.
De Duivel haal dat trotsche woord!
By hem is 't dat het t' huis behoort.

1821.

Vrouwendeugd.*
(Naar Don Estevan Manoel de Villegas.)

Wandel, dit is Vrouwenwerk,
Van uw woning naar de kerk,
Van de kerkbank weêr naar huis;
Maar schuw daden van gedruisch!
Ja, het is voorzeker goed,
Als men andren bystand doet,
Kranken oppast aan hun bed,
Armen uit hun kommer redt.
Doch ontzie de sterke geur,
Als zy uitslaat buiten deur;
Ze is gevaarlijk voor een Vrouw,
Hart en huwlijksplicht getrouw.

* Krekelzangen I, 96.
* Krekelzangen I, 173.

Die veel uitgaat, hoort, en ziet,
Blijft gewis zich-zelve niet;
Maar eer 't iemand denkt of gist,
Raakt de rust der ziel vermist:
Langzaam neemt ze een plooitjen aan,
Dat er nooit weêr uit zal gaan.

1821.

Eens gestorvenen vrijspraak.*

Verscheurt hem vrij, gy Lasteraren,
En zet u op Gods rechterstoel!
Betrouwt op 't uiterlijk gebaren,
En niet op 't innig hartgevoel!
Die eens om Jezus heeft gegeven,
Die stervend omgrijpt naar zijn hand,
Dien zal zijn Heiland niet ontzweven,
Maar doen hem 't Godlijk woord gestand.
't Geloof behoort niet aan de Reden;
Het werkt en wortelt in 't gemoed;
En Hy, de Hoorder der gebeden,
Zal 't kiemend zaadtjen niet vertreden,
Al trapt gy 't, Monsters, met den voet.

* * *

Ik die hem heb in 't hart gelezen,
Ik dankte God voor 't geen die wrocht,

* Krekelzangen I, 181.

En juichte, hem een vriend te wezen
Die op zijn boezem werken mocht.
Hy zag door 't web der Ongodisten;
Hy, 't dwaze van hun trotschheid in;
En, in den wensch zijns harten, Christen,
Doorgloeide steeds van menschenmin.
Neen, God laat zich niet vruchtloos zoeken,
Neen, Jezus wijst geen smeekende af,
Laat zwakken siddren, veinzaarts vloeken,
En zich in eigenwaan verkloeken;
Wy zeegnen Jezus by dit graf!

1821.

Op een party huilende lijkzangers onzes tijds.*

Rekels, laat den doode slapen!
Waarom toch zijn vredige asch
Met uw nagels los te schrapen
In dat valsche Luitgekras?
Of, wat meent gy, zoo zijne ooren
In den donkren kelderkuil
Dat vervloekt geraaskal hooren
Van uw jankend hondsgehuil,
Dat hy niet, van spijt aan 't branden,
Om zal keeren in de kist?

* Krekelzangen I, 185.

Ja, niet knarsen met de tanden
   Of zijn grafsteen wierd bepist?
Wat vermoeide kan dat velen
   Als hy 't hoofd te rusten leit,
Dat een Hel van schorre kelen
   Hem den kop aan flarden schreit?
'k Las wel eens van 't klokkenluiden,
   Dat het dooden nog verkwikt;
Maar wie zal my dit beduiden
   Als een slootvorsch rikkikkikt?
En nog had ik aan mijn ooren
   Heel een Kikkerregiment
Liever dan dien deun te hooren
   Dien gy ons voor Dichtkunst vent.
Mag men dan den geest niet geven
   Zonder dat gy vaerzen lijmt?
Dan is 't raadzaamst, maar te leven
   Tot gy eerst hebt uitgerijmd.
'k Moet bekennen, lieve Vrinden,
   't Zijn thands dagen van geweld:
Om een oogwenk rust te vinden
   Is het jammerlijk gesteld.
Hier, hier roept men u te wapen;
   Daar, om Kiezers voor het land:
Ongestoord mag niemand slapen,
   Zelfs niet eens by r e m p l a c a n t .
Ja, wie stilte mag verlangen,
   Vindt haar ook niet meer in 't graf,
Zoo als 't dreunt van Lijkgezangen;
   Zien wy des dien stormbui af!
Ja, om veilig heen te trekken
   (Nemen wy dit vast besluit!)
Moeten al die Rijmlaargekken
   Ons naar 't knekelhuis voor uit.

* * *

Maar een stroom van Lofreênsprekers,
   Prozaïsten, zonder tal,

Zijn dat minder hersenbrekers
  Als men eenmaal rusten zal?
Ook die snaken doen zich hooren!
  Telkens weêr een nieuw begin!
Zeker, 't best waar, nooit geboren;
  Doch - hier slaapt men wel by in.

1821.

Logica.*

  Wat 's Logica? - Een stijve leest,
  Eerst afgevormd op 's menschen geest;
Die rechtheid, juistheid, geeft aan 't denken.
  Voortreflijk! wordt zy wel beproefd,
  En 't menschlijk brein niet aangeschroefd
Om 't in dien echten groei te krenken
  Dien 't redelijk verstand behoeft. -
De laars moet aan de schenkels passen;
Het been niet naar de laarzen wassen.

1821.

* Krekelzangen I, 189.

Eigenliefde.*

Frix is op zich-zelv'verliefd.
Haatlijk wordt dit uitgebriefd;
Doch wat praat gy, domme Leeken?
De arme man heeft by geval
In Narcissus beek gekeken,
Dit is 't al.
En was de Echo niet bezweken
Of door vroeger liefde stom,
Zeker zou zy niet ontbreken
Zijn verdiensten uit te spreken,
En dan wisten we ook waarom?

1821.

* Krekelzangen I, 196.

Onmacht der grijsheid.*

Sprei' schranderheid door de onbezochte lucht
De vleugels uit; of streef zy de arendsvlucht
Op d' oceaan met uitgebreide doeken
Voorby, en boor door eeuwig ijs en nacht,
't Gegrim ten trots van 's hemels burch-tin-wacht
Om 't daglicht in zijn eerste wieg te zoeken!
Wring' ze in den muil van d' onbetembren dood
Den toom der Kunst, en legg' Natuur in banden;
Geen schoonheid ooit, geen minlijk maagdenrood,
Herbloeit op nieuw, waar eens heur blos verschoot,
Geen grijsheid zal van jeugdig Dichtvuur branden.

1821.

* Krekelzangen II, 46.

Geleerdheid.*

Geleerdheid staat gelijk met goud,
En wordt als heel iets groots beschouwd;
Maar al de waarde die zy heeft,
Is 't geen er 't recht gebruik aan geeft.
Wat baat het goud my, zonder brood?
Geleerdheid, in den stervensnood?

1821.

Rechtmatige vloek.*

Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος ὅτις τοιαῦτα γε ῥέζοι.

O d y s s . I.

Het Helsch gespuis, dat God miskent in de oppermacht,
't Verachtlijk graauw de teugels geeft in handen,
De Deugd vertrapt, met Zede en Godsdienst lacht,
De moorddolk drukt in zuivere ingewanden,
Verwoesting blaast, verwarring, roof, geweld,
Het hoogste heil in heiligschending stelt,
En rechten kraait om van geen plicht te hooren;
Wier domheid, slaaf van 't stikziendst onverstand,
Op vrijheid roemt in 't rammlen met zijn band;
De Waarheid schuwt, de Deugd heeft afgezworen;
Dit treff' de vloek op d' onverzetbren kop,
En wring' ze saam in Judas duivlenstrop!

1821.

* Krekelzangen II, 156.
* Krekelzangen II, 166.

Aan sommige puntdichters.*

Inultus ut tu riseris?

HORATIUS.

Uw puntjens zijn wat stomp en lang reeds afgesleten,
Poëetjens, die u-zelv' durft houden voor Poëeten!
Indien 't zich iemand onderstond,
Hy gaf u mooglijk dieper wond.
Doch, Vriendtjens, gaat uw gang, gy hebt niet veel te vreezen:
De vogel dient het schot des jagers waard te wezen.
Een enkle losse pijl in 't wild
Is echter by een hoop, zoo talrijk, niet verspild;
En, zoo één uwer die gevoelt,
De man niet, maar het soort van vooglen werd bedoeld.

1821.

Aan Klorinde.*

Spreidt ge anders niet dan dit verganklijk schoon
Op 't lief gelaat, in 't vurig oog ten toon,
Waan niet, dat dit een edel hart doe blaken:
De onzuivre ziel bidt de aardsche vormleest aan,
En dartle drift verstrikt in valschen waan
Dien schrandre kunst zich eigen weet te maken.
Maar ware glans draagt echten Hemelgloed:
Geen schemerschijn vermag door 't hart te dringen;
Die schoonheid slechts, die zetelt in 't gemoed,
Straalt door in 't oog dat ziel en zin kan dwingen.

1821.

* Krekelzangen II, 168.
* Krekelzangen II, 188.

Noodzakelijkheid.*

Gewillig, leidt ons 't Lot onmerkbaar by de hand;
Weêrstrevig, sleept het ons met knellende ijzren boeien.
ô Gaan we, waar 't moet zijn, gewillig, zonder band;
Men komt er even zeer, al biedt men tegenstand,
't Verschil is: kalmte en lust, of krijtend tranenvloeien.

1821.

Dichteren waarschouwing.*

Gy, Dichter, wien in 't Letterveld
De Roem op elken stap verzelt,
Denk dat uw Zon ten einde spoeit
Naar mate dat die schaduw groeit.

1821.

* Krekelzangen II, 190.
* Krekelzangen II, 201.

Op twee eenoogige kinderen.*

Frix is aan 't rechter oog, Lykoor aan 't linker blind,
En beiden evenzeer in schoonheid uitgelezen.
Geef 't oogjen, dat gy hebt, uw zuster, aardig kind!
Zoo zal zy Venus zijn en gy Kupido wezen.

1821.

't Beklag van Motanabbi.*

Mijn oogenblikken gaan verloren in 't versmachten
Naar Wijsheid, onder volk vol logenleer en waan.
En 't leven dat me, ô God, uw gunst had toegestaan,
Waarom genoot ik 't niet by wijzer Voorgeslachten?
Of, waarom zijn voor 't licht mijne oogen opgedaan!

* * *

Dus zongt ge, ô Oosterling. Maar ik, hoe moet ik klagen
Voor de ijslijkheên gespaard van deze jammerdagen
Van onzin, wrevelmoed, en dolheid, en geweld!
Die Godsdienst, Vaderland, die alles neêr zag vallen,
My-zelf...! Maar wat ben ik by zoo veel duizendtallen,
Verongelijkt, verjaagd, mishandeld, en geveld?
De Wijze ontzet zich niet schoon duizend donders knallen,
Den Christen - is 't gespeld.

1821.

* Gentsche Kunst- en Letterblad.
* Rotsgalmen II, 154.

Beroepen.*

't Is schoon, in Themis zaal voor 't heilig Recht te spreken,
  't Is schoon, den kranke op 't bed te heelen van zijn pijn,
't Is schoon, den zondaar boete, en hoop, en heil te preêken;
Maar wierd eens 't menschdom vrij van dwaasheên en gebreken,
  Waar zou de Pleiter, de Arts, de Preêker, noodig zijn?
    Ach! 't geen, waarvóór, waardóór wy leven,
    En dat ons roem en brood moet geven,
  Is ondeugd, onverstand, en lijf- en zielgekwijn.

Op den dood der schandelijke koningin van Groot-Brittanie.

  De schaamtlooze, evenzeer in lijf en ziel besmet,
  Die 't zwangre lichaam bracht op 't Vorstlijk bruigomsbed,
Een argloos Koninkrijk een bastaart op dorst dringen,
Zich, ritsig merriepaard, van ezels liet bespringen,
  Haar afkomst, naam, en rang, ten onvergeefbren hoon,
  En 't koopren voorhoofd nog dorst wringen in de kroon,
Terwijl zy 't graauw beroerde om throon en rijk te slopen,
Ligt eindlijk in den draf van 't gistend bloed verzopen!
  Komt, Hoeksch en Helsch gebroed, strooit bloemen op haar steen:
  Ziet uw Jacoba hier met Margareet in een!

    1821.

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1821.

Het vrijheidsspook dezes tijds.*

Friheds Gjenfaerd, avlet af dens Død!
Skjaendigt falbudt Frille, som ledsager
Gallia, din Moder, mens hun drager
Frem fra Land til Land med Haan og Nød! etc.

SCHACK STAFFELDT.

Bedrieglijk Vrijheidsspook, uit Vrijheids moord geteeld,
Blanketselschoon gedrocht, maar naakt, afschuwlijk beeld,
In Frankrijks gruwelpoel by 't moordrot opgetogen;
Getroeteld door 't Verraad, gevoedsterd door de Logen;
Die, onbeschaamde boel, u opdringt, strookt en vleit,
En 't hoerenlokaas met verleidende armen spreidt,
Die d' arglooze, onbedacht gevangen in uw strikken,
By de eerste omhelzing-zelv in uwen schoot verstikken!
Vaar voort, verraderes, begoochel en vervoer;
Omslinger volk by volk in uw verwarrend snoer;
En kleve aan 't doodlijk lijm van uw vergifte kussen
Wie aan uw vloekbre borst zijn dartlen brand wil blusschen!
Volhard! keer Kerk en Throon met woeste dolheid om,
En eigen u deze aard als wettig eigendom.
De vloek, die op haar rust, heeft ze u ten prooi gelaten,
En de Afgrond juicht u toe op 't puin der Burgerstaten,
Van gruwlen zonder eind verzaad noch afgemat,
En plassende in het bloed dat God in 't aanzicht spat.
Schuimbekkend snort ge heen in blindgeholde woede,
Geteisterd en genoopt door de u onzichtbre roede

* Krekelzangen I, 57.

Die de Engel van 't verderf doet wanken in zijn vuist,
Terwijl hy 't leem der aard in 's Hemels wraak vergruist.
Ga, trap de deugd op 't hart, schroei Godsdienst en geweten
In d'ijzren boezem toe, en sleep de Helsche keten
In naam van Vrijheid, met de aan één gespannen Moord
En Eedbreuk en Geweld en al 't afgrijss'lijkst, voort.
Doem de onschuld van het hart; ontwortel plicht en zeden;
Verzaak des Heilands bloed voor Heidnen spoorloosheden;
En recht uw outers op aan d' afgod in uw borst,
Waar heete Heerschenszucht naar zelfverdelging dorst,
Met opstand, krijg, en haat, en onverzoenbaar wrokken,
Om de Almacht, die zy vreest, ten zetel af te schokken!
Zwaai Redens fakkel, zwart van pikdamp, stout in 't rond,
En sluit uw oog voor 't licht der heldre middagstond
Dat van Gods aanschijn gloort en uitstraalt; om in 't donker
Te tuimlen naar een vonk van scheemrend schijngeflonker!
Breek 't juk der Godheid, en verbrijzel wie 't erkent!
't Verloren Menschdom raast, en wil niet dan ellend'.
Maar 't wil ze blinkende, en in 't dartelende spelen
Verkiest het dolheids zweep voor zachte wetgareelen.
't Moet schittren, ruischen; en, met namen opgetooid,
Wordt 's afgronds slangenhuid met purper overplooid,
En 't doodlijk addrenspog met leeggevaste magen
Voor voedende akkervrucht en bronmelk ingeslagen,
En 't hart verkankerd door een reddingloos verderf!

Mijn God, waar berg ik my! Is dit der Vaadren erf?
Dit, Neêrland, door uw hand ten toonbeeld aller volken
Uit d' afgrond van de zee onttogen aan zijn kolken,
En opgehoopt met heil? Is dit mijn Vaderland,
Dat Vrijheid kende en zocht in orde en Staatsverband,
En vestigde aan den voet van Nassaus Koningszetel?
Dit (Hémel!) juicht een Volk, zoo schenziek, zoo vermetel,
Uit dartle weelde toe ten smaad van Christus naam,
En spant in 't wreevlig hart met d'Alverdelger saam!
't Ontfangt dat heilloos zaad der Tweedracht in zijn boezem,
En laaft zich zwelgziek dol aan 's afgronds zwijmeldroezem;
Ja 't plant het onbezuisd in 't kiemend Nakroost voort.
Rampzaalgen, die u-zelv' in eigen Zaad vermoordt

En 't Molochs gloênden arm ten offer werpt! Barbaren,
Die heel een toekomst met de pestvonk uit uw aâren
Vergiftigt, en, (als hy, met hoogmoedswaan vervuld,)
d'Aartsvijand natreedt in zijn moord- en oproerschuld,
Om later wareld nog uw vloekfeit op te laden,
Die op uw voetspoor steeds in eigen bloed zal baden,
Ja, d' onderlingen krijg en weêrstand tegens een
Vereeuwigd voeren zal door 's aardrijks tijdperk heên! -

Verhoe dit! wend het af! ja keer het, God van orde!
Verlos ons van 't geweld dier Godvergeten horde!
Van d'ijsbren tooverzang en 't krijschende gehuil
Dat tot uw hemel stijgt uit d' onderaardschen kuil,
En met den stikdamp klimt in zwarte nevelkringen
Om in 't verbijsterd hart Uw Heilgeest weg te dringen!
Breek, breek de kluisters van elk wetteloos gezag
Dat niet op 't uwe rust, maar ingebeeld verdrag!
Gy, aller volken Vorst, en algemeene Vader,
De Welbron aller macht in elke sprank of ader;
Die Vaders, over 't kroost, de macht van Vader gaf,
En volken onderwierp aan d'achtbren Koningsstaf!
Die huisgezin en Staat, die huis en huwlijkssponde,
Op orde en volgzaamheid, ontzag en liefde, grondde,
En daar Uw invloed, daar Uw geest en zegen stort,
Waar, in 't berustend hart, Uw naam geheiligd wordt.
Gy, wreek Uwe almacht, hier door d'afgrond stout besprongen,
Van 't dwangjuk, door de Hel den halzen opgedrongen.
Toon, toon U! Ja, verschijn, en zet den moedwil perk;
Hereenig in Uw hand, ô Jezus, throon en kerk!
Uw bliksems schittren reeds en raatlen door de wolken.
Gy nadert! Red, hereen, vergader Gy de volken!
Aan U behoort de Macht in Hemel en op Aard;
Verdelg wie weêrstand biedt, door 't vlammend hemelzwaard!
Splijt de Aarde, en geef der Hel haar prooi van muitelingen!
Uw Rijk is 't rijk der Vreê, dat de Englen zalig zingen!
Wy wachten 't, Heiland; sterk wie op dat heiluur wacht,
En in Uw Mogendheid al 't aardsch geweld belacht!

1822.

Afhanklijkheid.*

Het oog wordt niet verzadigd van te zien, noch het oor van te hooren.

SALOMO.

Geen oor, dat ooit verzadigd wordt van 't hooren,
Geen licht vervult het oog, geen spijs het ingewand;
Tot nooddruft slechts is heel de mensch geboren,
Afhanklijkheid-alleen maakt heel zijn wezensstand.
Heet DIT, b e s t a a n : 't bestaan van elders nemen?
DIT, w e z e n : 't geen volstrekt aan andre wezens hangt,
Uit dier en plant zich-zelven saam moet lemen
En in 't vergaan zijn steun van vreemd bestaan ontfangt?
Ja, zelf niet eens dien steun weet aan te wenden,
Voor 't noodige onderhoud van 't wagg'lend schijnbestaan
Dat door zich-zelf in zwakheid moet volenden;
En even lijdlijk is in wording en vergaan!
Zoo moge een rook door vuurkracht opgedreven,
Of naauw bemerkbaar stof door 't windgeblaas verstrooid,
Zich meê den naam van zelfbestandig geven,
Als 't hangende in de lucht tot graauwe wolkjens plooit. -
Doch neen, uw geest is door zich-zelf bestaande,
ô Stervling! Ja gewis! gy werdt uit eigen kracht;
Maar (niemand toch die ooit zich eeuwig waande)
Hoe hebt gy, eer gy waart, u-zelven voortgebracht?

1822.

* Krekelzangen I, 64.

Kloekaart.
[Uit de oude IJslandsche Edda.][*1]

Odin daalde neder
Uit zijn wolkpaleis
Om den man te zoeken,
Over 't ruim der aard,
Als het Hoofd der kloeken,
Door zijn geest vermaard.

ODIN.
Wees gegroet, ô Kloekaart!
'k Kom om u te zien;
Om een proef te vragen
Van uw groot verstand,
En den strijd te wagen,
Of gy me overmant.

KLOEK.
Wie is die vermeetle,
Die mijn peinzen stoort?
Wie de man zoo moedig,
Die dees grond besmet?
Dwaas, ontruim hem spoedig,
Eer u 't dak verplet!

ODIN.
'k Laat my Wandlaar noemen;
'k Kom ook verr' van hier,
Brandend van verlangen,
Om van 't geen Hy weet
Een bewijs te ontfangen,
Die de W i j z e heet.

* Krekelzangen I, 72.

KLOEK.
Blijf niet staan, gy Wandlaar,
Zet u ginder neêr;
'k Wil my niet onttrekken.
Wie de wijsste zij,
Zal zich haast ontdekken,
De oude paai of gy!

ODIN.
Armoê voegt het zwijgen
By een machtig man,
Of, gepaste rede:
Want een hooge moed
Toont zich licht te onvrede,
Waar men 't minst misdoet.

KLOEK.
Zeg my thands, ô Wandlaar,
Die zoo stout een kamp
Tegen my durft wagen:
Wat is 't Zonnepaard
Dat ons alle dagen
Over 't hoofd heen vaart?

ODIN.
L i c h t m e e r heet die draver
Dien we ons ieder dag
Over 't hoofd zien varen; -
En geen ros of man
Die hem evenaren,
Of betoomen kan!

KLOEK.
Zeg my dan, ô Wandlaar,
Daar gy toch den kamp
Tegen my wilt wagen:
Van wat avondpaard
Wordt de Nacht gedragen
In haar hemelvaart?

ODIN.
R i j p r o s heet die klepper
Die haar opwaart voert:
Hy, met daauw beladen
Die by d'ochtendgloed
's Aardrijks bodem baden
En doorweken moet.

KLOEK.
Zeg my nog, ô Wandlaar,
Daar gy toch den kamp
Tegen my wilt wagen:
Wat is de overvaart,
Die, geschokt door vlagen,
Hemel bindt aan aard?

ODIN.
Altijd even vloeibaar,
Nooit met ijs bedekt,
Draagt zy naam van W e m e l ,
Die het aardsch geslacht
Afscheidt van den hemel,
Waar zijn hart naar tracht. -

KLOEK.
Gast, gy schijnt verstandig;
Zit op dezen stoel.
Aan elkanders zijden
Mogen wy te saam
Om het voorrecht strijden
Van des Wijssten naam.

ODIN.
Zeg my dan, gy Kloekaart,
Want gy hebt verstand:
Waaruit wierd dees wareld,
En dit hemelvak,
Dat in 't ronde dwarelt
Met zijn starrendak

KLOEK.
Aard en hemel sproten
Uit de g r o n d s t o f voort,
Die Reus B a a i e r t baarde.
Uit zijn brein werd locht,
Vleesch en been werd aarde,
't Bloed, tot watervocht.

ODIN.
Zeg my ook, gy Kloekaart,
Want gy hebt verstand:
Waartoe zijn die lichten,
Beide Zon en Maan,
Die heur loop verrichten
Langs de Hemelbaan?

KLOEK.
't Maan- en zonbewegen
In 't volstandig spoor,
Dient tot vaste teekenen,
Om naar beider zwaai
Maand en dag te rekenen,
Dat men ploeg' of zaai'.

ODIN.
Zeg my nog, gy Kloekaart,
(Want dat gy het weet
Doet heel 't aardrijk hooren):
Uit wat wonderkracht
Wordt de Dag geboren,
En de donkre Nacht?

KLOEK.
De eeuwige Albeweger
Is de bron van 't L i c h t .
Door dit Licht vol luister
Is de Dag geteeld;
Nacht is kind van 't D u i s t e r ,
't Geen den tijd verdeelt.

ODIN.
Zeg my nog, gy Kloekaart,
Want dit weet gy ook:
Waarom Zomergloeien,
Waarom Wintervorst,
't Aardrijk doet verschroeien,
Of met ijs omkorst?

KLOEK.
Kou en hitte voeren
Nooitvoleinden strijd.
't Worstlen dezer machten
Is het aardrijk nut;
Dat het in zijn krachten
Nooit worde uitgeput.

ODIN.
Zeg my dan, gy Kloekaart,
Want ook dit weet gy:
Wat den wind doet bruischen
Door het luchtgebied,
Dien het oor hoort ruischen,
Maar het oog niet ziet?

KLOEK.
't Aspunt van het Noorden
Is des Windgeests throon:
Met zijn arendspluimen
Klapt hy door de lucht,
Dat de waatren schuimen,
En de hemel zucht.

ODIN.
Verr' heb ik gewandeld,
Menig land bezocht,
Menig ding doordrongen:
Maar, na 's Winters keer,
Wat doet de aard verjongen,
Schept de Lente weêr?

KLOEK.
't Werk der Levenskrachten,
Dat Natuur bevrucht,
Opent zich heur aderen
Waar het vocht in welt,
En schiet uit tot bladeren
Als het knopjen zwelt.

ODIN.
Verr' heb ik gewandeld,
Menig land bezocht,
Menig ding doordrongen:
Doch hoe komt de Zon
Weêr aan 't diep ontsprongen
Dat haar eens verslon?

KLOEK.
ô Die heeft een dochter
Die dan de aard bestraalt.
Na haar moeders sneven
Koomt de jonge maagd
In heur renspoor streven,
En het licht herdaagt.

ODIN.
Verr' heb ik gewandeld,
Menig land bezocht,
Menig ding doordrongen;
Maar hoe wordt de mensch
Tot zijn Lot gedwongen
Met of tegen wensch?

KLOEK.
't Is één Voorbestemming
Die het al bestiert.
Die bepaalt ons leven,
Die beslist ons lot,
En werd voorgeschreven
Door den vrijen God.

ODIN.

Verr' heb ik gewandeld,
Menig land bezocht,
Menig ding doordrongen;
Maar wat God bewoog,
(Dan hebt gy voldongen)
Stel my dat voor 't oog.

KLOEK.

Niemand kan dit melden;
God bestemt zich zelf.
Vraag my aardsche dingen;
By Zijn raadsbesluit,
Is voor stervelingen
Alle wijsheid uit.

1822.

Eindnoten:

1 oorspronklijke namen, hier vertolkt of verwisseld.

Vafthrudnir,	Kloekaart.
Gangradi,	Wandelaar.
Scinfaxi,	Lichtmeer.
Hrimfaxi,	Rijpros.
Ifing,	Wemel.
Ymir,	Baaiert.
Mundilföri,	Albeweger.

Adel.*

Nascimur, et pariter quâ simus origine nat
Prodimus. -

WALLIUS.

Geboren, toonen wy uit wie wy zijn gesproten,
En de Ouderlijke stam is kenbaar aan de loten!
Zoo brandt in 't brieschend ros, dat eens in 't oorlogsveld
De kniën voelen zal van d' opgezeten Held,
De moed van 't edel ras door oog en borst en spieren.
Geen aart van d' echten tuk verzaakt zich in de dieren!
En, wien 't aâloude bloed door hart en aadren zweeft,

* Krekelzangen I, 83.

Gy, Mensch, verloochent gy wier adem in u leeft?
Verfoeisels van deze aard, aan 't zelfgevoel ontzonken,
Gaat, wordt tot slaaf van 't geld, of gaat met tytels pronken!
Wie ware grootheid aâmt en echten heldenmoed,
Diens tytel is zijn NAAM, diens rijkdom is zijn BLOED.

1822.

De taal.*

Wiens dorstend hart naar ware kennis smacht;
Naar waarheid zoekt, geen bloote schaduwschimmen;
Het tuimlen schuwt in donkre nevelnacht,
En hooger poogt dan 't aardsche slijk te klimmen;
Beschouw' zich-zelf in 't innig zelfgenot
Door 't stemgeluid herkenbaar uitgegoten;
't Onschatbaarst erf van 's warelds Ondergod,
In 't Godgeschenk der eedle Taal besloten.
Die uitdruk van 't onstoflijk zielsgevoel
Door 't stoflijk beeld in 't zintuig aangetogen,
Met barenskracht van 't bruischend driftgewoel
In luchtgezweep aan 't vol gemoed ontvlogen
Die Taal sluit meer, meer ziel, meer wijsheid in,
Dan Platoos school, dan heel Atheen bevatten;
Houdt Waarheid, ja, en echten hemelzin,
En 't inbegrip der ons verleende schatten.
Ken, stervling, ken geheel uw ziel in haar!
Zy maakt u mensch; in haar berust uw Wezen.
Neem in uw spraak uw eigen zelfheid waar;
Leer daar u-zelf, leer daar uw God in lezen.
Leer daar 't Heelal en zijn verscheidenheên,

* Krekelzangen I, 97.

't Heelal in u, u-zelf in God erkennen,
De Oneindigheid en 't algenoegzaam Één,
En 't vaste spoor waarin de tijden rennen.
Zie alles beeld, en spiegling, en verband;
In 't leefloos stof, den indruk van het leven;
En voel den Geest die in uw boezem spant,
Om uit uw' val weêr hemelwaart te streven.
Gelukkig, gy die dus uw God hervindt,
Ja, Hem met u verzelvigd, die u bootste,
Wiens kracht in u dat eigen-zelf verslindt
Dat snoodheid is, ja, aller snoodheên snoodste!

1822.

Het Italiaansch.*

‘I love the language, that soft bastard Latin,
Which milts like kisses from a female mouth,
And sounds as if it should be writ on satin,
With syllables which breathe of the sweet South,
And gentle liquids gliding all so pat in,
That not a single accent seems uncouth,
Like our harsh Northern whistling, grunting guttural,
Which we're oblig'd to hiss, and spit, and sputter all.’

U minne ik teêr, ô taal van lust en weelde,
Die 't stug Latijn in dartele ontucht teelde;
Die als de kus op malsche lippen smelt,
En 't hart doorstroomt met Liefdes algeweld.
Uw woorden zijn uit zacht satijn geweven,
In toontjens die op donzen vlerkjens zweven;
Uw letters, zoet als Zefirs ademzucht;
En heel uw spraak, één lieve Lentelucht.
Maar meer nog u, ô Vaderlandsche tonen,
Waar kracht en ziel en Hemelgeest in wonen;

* Krekelzangen I, 99.

Die met den zang van Po en Tyber vliet,
En Godenlust door hart en aders giet,
Maar rijzen kunt, en onder 't boezemstreelen,
Met Godenwil op 't menschlijk hart bevelen,
Zijn stormen stilt, zijn ijs in vlammen zet,
En donders voert, en bliksemend verplet.

1822.

Het Spaansch en 't Fransch.*

En gy, ô spruit van 't zelfde grootsch Latijn,
Waar 't Oost in gloort met avondwederschijn,
En 't fier Romeinsch met stug Wandaalsch vereenigt;
Van 't Noord gehard. door Zuiderlucht gelenigd;
U minne ik meê in d' echten adeltrots
En stouten moed des oorlogshaften Goths. -
Maar weg met u, ô spraak van bastertklanken,
Waarin hyeen en valsche schakals janken;
Verloochnares van afkomst en geslacht,
Gevormd voor spot die met de waarheid lacht;
Wier staamlary, by eeuwig woordverbreken,
In 't neusgehuil, zich-zelv niet uit durft spreken;
Verfoeilijk Fransch, alleen den Duivel waard,
Die met uw aapgegrijns zich meester maakt van de aard!

1822.

* Krekelzangen I, 101.

De Noordsche taal.*

Maar zoude ik u in achtloosheid vergeten,
  En bieden u mijn boezemhulde niet,
Die, op de spits van Heklaas rots gezeten,
  Met drielingstaf aan 't stugge Noord gebiedt?
Gy Godenspraak, gestamd uit de Oosterlanden,
  Der Azen taal, der wijsheid van een stam
Die aan den boord der verste wareldstranden
  By 't morgenlicht der kennis oorsprong nam!
U, Zustertaal der echt Germaansche spranken,
  Uit eenen wel met de onze voortgevloeid,
U vlieten ook mijn Nederlandsche klanken;
  Herbloei ook gy, als onze rank herbloeit!

1822.

* Krekelzangen I, 102.

Het Slavoonsch.*

Veracht, miskend, door domheid diep verstoten,
Vermengd, vervalscht met Wangrieksch en Latijn,
Kan 't zoet Slavoonsch, uit Oosterlucht gesproten,
Wien kennis lust, niet onverschilig zijn.
En, zoo haar roest der Duitschren taal mocht smetten,
Toch heeft heur vijl hun ruwe keel verzacht,
En, Pers en Griek verneedrend voor heur wetten,
Aan Turk en Rus zijn tongval voortgebracht.

1822.

De Oostersche grondtaal.*

Gelukkig Oost, des menschdoms bakermat,
Dat, in den schaâuw van 't ruischend palmenblad,
Auroraas kus ontfangt op rozenkaken,
En hemelkracht in elken beet moogt smaken
Dien 't geurig ooft, dat uit uw hoven schiet,
U onverplant by 't lachend blosjen biedt!
Van wien vervreemd, en aan de lucht onttogen
In 't moederland met d'adem ingezogen,
De plant gestaâg verbastert van zijn aart,

* Krekelzangen I, 103.
* Krekelzangen I, 104.

Voor fijner geest, met grover stof bezwaard!
Gy, wieg van ons, wien, van Araxes boorden
Door 't koperrijk en lichaamstijvend Noorden,
Door Hertsgebergt of steilen Donaurand,
Of amberrijk en stormig Baltisch strand,
Of woesteny van ondoordringbre bosschen,
(Het vaderland van hengst en auerössen,)
Naar 't Westerdeel des aardrijks uitgestroomd,
Nog steeds van u in zoet gemijmer droomt;
Die uit uw borst en spraak en adem zogen,
In onze taal uw wijsheid eeren mogen,
En in wier hart de vonk zich niet verzaakt
Die vlammende in uw Dichterboezems blaakt.
ô Dierbaar Oost, wat mogen we ons miskennen,
't Vereelend oor aan wangekrijsch verwennen,
En, niet verwarmd door d'ingeschapen gloed,
(Afvallig kroost,) verzaken aan ons bloed?
Neen, eeren we u, en 't Godlijk taalvermogen,
Een borst ontweld, door hooger geest bewogen,
Wien z i e l en s t o f, in staâgen wederschijn,
Één spiegeling van heel de schepping zijn!
Gelukkig hy, die uwe schattrezoren
Doordringen mocht, en in uw binnenst boren!
Hy zag den God die 't licht te voorschijn riep,
In werking, en - versmolt met die ons schiep!

1822.

Hedendaagsche talen.*

Suum cuique.

Weg 't sijflend mondgebies en rochlend keelgegrom,
Weg 't klepprig kaakgekwak of snorkend neusgebrom,
Dat ge uitsist, spuwt, en spritst met hakklend woordverslikken,
Belachlijk slangenbroed of varkensras! Verstom!
Ons Neêrlandsch slechts bracht de aard heur morgenstond weêrom,
Deed hier 't onduitsch gekrijsch van 't waanziek meesterdom
De Goddelijke taal in d' adem niet verstikken.

1822.

Geleerdheidsziekte.*

Kwakzalvery van Roomsche en Grieksche schrijvers,
Grootsprekend trotsch by waanziek onverstand,
Geweld- en dwang- en tevens oproerstijvers,
En wroetende in hun eigen ingewand:
Mishandeld volk, dat, steeds met slavenzielen
In 't jok gebukt, naar overheerschen tracht,
Zich wijs gelooft met voor een beeld te knielen,
En, wie den God des levens dient, veracht: -
Verfoeisel van het menschdom, helgebroedsel,
Tot 's aardrijks roê in 't roovrenhol ontstaan,
Wiens lust bestaat, by 't afgebedeld voedsel,
In moord en bloed, verdelgen en verslaan: -

* Krekelzangen I, 106.
* Krekelzangen I, 107.

Lichtzinnig ras van kinderlijke snapperen,
Dat niets verstaat, maar alles beter weet,
Wier dommigheên het eeuwig exterklapperen
Der nieuwer eeuw de hoogste wijsheid heet: -
Dit 's voorwerp dan der diepe Schoolgeleerdheid
Die 't dierbaar kroost de hersenen verwart!
Wat wonder dan, werd alles tot verkeerdheid,
In zeden, en verstandlijkheid, en hart!
Bewaar ons, God! verdrijf die Helsche misten
Van letterroem, die heel den mensch verpest;
Hergeef ons hart de wijsheid van een Christen,
En red onze aard van 't groeiend Duivlennest!

1822.

Landheil.*

Beatus ille -!

Gelukkig in zijn staat, wien 't vrij doch werkzaam leven
Op ouderlijken grond een stillen wijk mocht geven;
Wien slapelooze zorg met kommerbleek gelaat
Niet wegsleept in heur stroom en op een rotsbank slaat,
Maar kalme rust vervult in 't Lotbeschik te vreden;
Die 't zalig w e l geniet in 't nooit benaauwend h e d e n ;
Het m o r g e n met geen drift vooruit loopt, hoopt of ducht;
Het onweêr niet vervroegt eer 't neêrvalt uit de lucht;
Geen oogst voor 't zaaien wenscht, geen vrucht begeert voor 't bloeien,
Maar met gelatenheid de tijden af ziet vloeien!

* Krekelzangen I, 124.

Hy die den akker bouwt, zijn' vaadren ruim genoeg
Eer pestzieke overdaad om 't altijd meerder vroeg;
Toen 't forschgespierde lijf in d'arbeid onbezweken,
Zich krommende op de ploeg, de hardste kluit kon breken,
En de oefning van de hand in de omgedolven voor
Het graan niet nutloos kwistte, of in den wind verloor,
Maar, zeker van zijn greep, uit welbedreven vingeren
Het wortlend levensbrood op 't veld wist uit te slingeren;
De schoffel[1] nog in 't veld den sikkel niet verdrong;
Maar 't krekeltj' in het graan den zomerzegen zong!
Hy ziet op 't vast getij' na 't noeste landbestellen,
Zijne airen in een zee van gouden baren zwellen,
Zijn dorschvloer met den schat des aardrijks vol-getast,
En zolders onder 't wicht gebogen van hun last.
Hy ziet zijn lammrenteelt, zijn runders, welig tieren,
En kiest by 't jeugdig ras der breedgeschofte stieren,
Wier nek hy 't jok gewent en oefent in 't gareel;
Of temt den fieren hengst door 't minlijk halsgestreel,
Om eens de harde spoor in 't week der buik te ontfangen,
En 't lichaam naar 't geklap der felle zweep te prangen.
Hy koopt zijne inkomst niet voor uitgeschoten goud,
Aan de ongewisse kans van 't beursgetij' vertrouwd,
Noch vest zijn uitzicht op onzeekre handelaren.
Zijn rente is in zijn hand en ducht geen zee-gevaren;
Ze is schatting, die hem de aard, bezwangerd door zijn vlijt,
Met trouw en eerlijkheid in vruchtbare oogsten kwijt;
Waar boomgaard, weide, en stal, zijn zorgen meê belonen,
Nog dankbaar als weleer, toen herdersstaf en kroonen
Zich paarden, en het Rijk der blanke onnoozelheid
Geen list kende of bedrog die de onschuld lagen leit,
Het eertijds open hart in dubble sluiers plooide,
En gruwlen zonder tal met schoone namen tooide.
Hem treft het dondren niet der schorre krijgstrompet,
Noch 't buldren dat de zee in storm en oproer zet.
Ontwaakt, als 't morgenlicht hem opdaagt van de sponde,
Geleidt hy, keer aan keer, den dagvorst in zijn ronde,
En sluit zich, wel vernoegd in d' afgeloopen plicht,
De zorgen uit het hart, de vaakrige oogleên dicht.
Geen lastig hofgeding roept met de morgenstralen

Den weêrgalm van zijn naam door Rol of Rechterzalen
Waar 't davert van den klank, den hollen klank, van recht,
Maar dwangwet, lot, of gunst, van 't duistre pleit beslecht.
Geen amptzucht, geen belang, verlokt hem naar de drempels
Dier Grooten, wien, verhuld in prachtige afgodstempels,
Het wierook toevloeit van aanbiddren zonder tal,
In oorlog, wien een wenk gelukkig maken zal.
Geen waanzucht leidt hem ooit naar Volksvergaderingen,
Om, wien 't gezag behoort, den scepter af te dringen,
En hol gewelf of wand te geeslen met een stem
Die Waarheid blijk beneemt en 't recht der Wetten klem.
Die klippen schuwt hy, en verbergt zich, waar de abeelen
Heur kruinen schudden by het lisplend Zefirspelen,
Of 't graanveld schommelt van zijn rijpend tarwengoud,
Of 't nederhukkend vee zijn tweede maaltijd houdt.
Hier is zijn rijksgebied, zijn zetel; hier, zijn staten;
Hier heerscht hy in den kring van willige onderzaten
En draagt in dit gezag geen' koning afgunst toe.
Het zij hy 't teêr plantsoen voor 't najaarsvorstjen hoê,
Den wijnstok huwe aan d'olm, of jong ontsproten twijgen
Met stut en rijzen schrage en hemelwaart leer' stijgen,
Of omlei' waar de gloed van 't koestrend zonnevuur
Met dubble stovenskracht verdubbelt op den muur;
Of 't schrale windgeblaas verwijder' van de loten
Of tengre bloesembot, vroegtijdig uitgeschoten;
Of boomgaard zuivre, of weide of teelland brake of mest';
Of 't beekjen 't spoor ontsluit', waar 't dorstende akkers lescht;
Den ouden stam door 't ent verjeugdige in zijn takken,
De waterloot besnoei', de byscheut af doe hakken;
De nijvre honigbie paleis en werkplaats vlecht',
Waarin zy 't vloeiend goud in zilvren raten legt;
De blanke lammrenkooi by 't licht der Westerstralen
Met purpren hemelwaas op versche sneeuw zie pralen,
En nijverheid en vlijt, gestrengeld hand in hand,
Met overvloed en rust ten rei gaan over 't land;
Terwijl hy in den schaaûw van myrth en olmenbladeren,
Die frissche luwte schept, die lust verspreidt in de aderen;
Of achtloos, op 't geruisch van 't murmlend stroomgeschal,
In zoete mijmring zinkt by beek of waterval;

Of naar den wildzang hoort der veld en boschkoralen,
Die 't gastvrij nestverdek met vloeibren dank betalen.
Of, als de gure Herfst de dagen samentrekt,
De lucht met wolken, de aard met zwangre buien dekt,
Vervolgt hy 't schuwe wild met losgelaten winden;
Of zendt der roovren vlucht die ooft en oogst verslinden
De vlugge kogels na; of breidt zijn garen uit,
Of spant den lijsterboog, en gadert najaarsbuit
Op de uit een vreemde lucht ons toegedreven zwermen.
Dan, zangers, mocht voor 't minst uw zangtoon u beschermen!
Maar wreeder is de mensch dan de afgrond, wien de Lier
Vermurwen mocht! - Doch gy, den moeshof schaadlijk dier
In teeldrift perkloos als in vraatzucht; die heel de aarde
U eigende als een roof, indien u 't menschdom spaarde,
Gy grondbewoners van ons strandduin, hei, en zand,
U volg' verderf en moord door 's aardrijks ingewand!

Ja, zalig rustgenot, en even zalig zwoegen,
Als 't hart een deelster vindt in d' arbeid en 't genoegen,
Die de aard verhemelt door haar teêrheid, en 't verdriet
Den angel afneemt, of zijn' wonden balsems giet;
Wier schoot de huwlijkskoets in rank by rank doet bloeien,
En huis en vollen disch van zegen overvloeien,
Meer dierbaar dan de most, die in de druiftros zwelt,
Of waar de vette olijf zijn planter meê vergeldt!
Waar in we, als vuur en kracht zich door zich-zelf verslinden,
Ons-zelv' in nieuwe vaag, in nieuwe jeugd hervinden,
En dubbeld leven in een saamgemengeld bloed,
Uit zuivre moederborst, uit vaderhart gevoed,
Om Vaderland en God en Heiland op te dragen!
ô Zalig de in dien plicht getrouw doorleefde dagen!
ô Zalig 't met dit heil van God gezaligd land!
Maar zaligst boven al, die Echt- en Vaderband!

1822.

Eindnoten:

1 Waar men de aardappelen meê rooit.

Kunstrechterschap.*

Midas, jugeant le frère des neuf soeurs,
Transmit son droit à tous ses successeurs.

J.B. ROUSSEAU.

Den schrandren Midas gaf Apol,
By 't Ezelsiersel aan den bol,
De zelfde rechterlijke macht
Voor heel zijn talrijk nageslacht;
En 't brengt zijn erfblijk van gezag
By ieder uitspraak aan den dag.
Vrijmoedig des, gy Midasloten!
Betoont uit wien gy zijt gesproten.

1822.

* Krekelzangen I, 136.

Gelukkige.*

By vlekloos bloed een stil en needrig lot; -
Een peinzend oog, doorstraald van zacht genoegen; -
Een juist verstand, - een hart, vervuld met God; -
En kalmen moed by zielevreê te voegen:

Zie daar wat meer dan 't weeldrig vreugdgenot,
Dan al de roem van 't noeste letterploegen,
Dan mijnroof is, waarom de harten zwoegen,
Maar dien de dood, de zorg, de vrees, bespot!

ô Dierbre gift van vlijt noch lotgeval,
Maar van den Bouw- en Vrijheer van 't Heelal,
Wie dankt voor u, wie voelde u ooit naar waarde!

Dien schokk' de storm of blaak de Zuiderzon;
Hy derft geen steun, geen zuivre lavingbron,
Maar overleeft den val der zinkende Aarde.

1822.

* Krekelzangen I, 137.

Pallas, de vrijgemaakte.[*1]

Een laffe en lage slaaf, die, om zijn Heer ontzien.
't Nog laffer Roomsche volk als meester mocht gebiên,
Met Ridderteekenen en waardigheên beladen,
Dorst aangeboden geld, als hem te laag, versmaden.
Gy, die u-zelf gevoelt, wat is dan schittrende eer,
Of wat grootmoedigheid? - Een guichelspel, niets meer.
En zou 't rechtschapen hart op zulke laagheên azen,
Gemeen aan 't slechtst geboeft' en de uitgezochtste dwazen?
Neen, zijn wy 't geen wy zijn, en fier op 't eerlijk bloed!
Geen kruis dan Christus kruis, gedreven in 't gemoed!

1822.

Eindnoten:

1 Men zie Plinius brieven, Lib. VII, Ep. 29. en Lib. VII, Ep. 6.

* Krekelzangen I, 138.

Waarschouwing,*

Als het rijmen van een kind
Lof by zwakke hersens vindt,
Spoedig neemt zijn eerzucht aan,
En belooft zich lauwerblaân:
Want de tytel van POëET
Staat voor al wie wil gereed.
Maar rampzalig is het Land
Waar vermetel onverstand
Dezen eernaam zoo verkwist
Dat er ieders brein door gist;
En rampzalig dat vernuft,
Dat, door vriendengunst versuft,
Naar een glorielover tast
Dat in zijn bereik niet wast,
Maar, hoe blinkend in het oog,
Voor zijn korten arm te hoog!
Arme menschen, wordt eens wijs!
Schat de zaken op heur prijs.
ô Verhit geen jeugdig bloed
Voor een niet bereikbaar goed:
Zet de hersens niet in vuur,
Dat men 't levenslang bezuur!
Ware Dichtgeest eischt geen spoor,
Breekt, in spijt van weêrstand, door.
Voer hem niet ten schouwspel rond;
Leg hem teugels in den mond;
Geef hem rust in 't stil gemoed
Waar hy eerst tot rijpheid broed'.
Reken 't kooltjen dicht in de asch,

* Krekelzangen I, 175.

Eer de vlam het hoofd verrass',
En een dwaze zucht tot eer
Brein en ingewand verteer',
Of het leven word' verspild
In het laffe rijmersgild.

Ouders, brengt uw Kind niet op
Tot een Kunstgenootschaps pop;
Maar, in welken stand het zij,
Tot het nut der maatschappy,
Voor het huisselijk genot,
Voor de plichten jegens God!
Roeit dat zielverwoestend kruid,
Van de valsche roemzucht uit!
Godsdienstliefde, zy-alleen,
Heft het hart ten hemel heen.
Waagt het welzijn van uw Kind
Aan geen dollen wervelwind!
En gy, Vrinden, wijd en zijd,
Die zoo uitgelaten blijd
Met elk nieuwen schijnpoëet
In het licht te voorschijn treedt,
Ach! verhaast u niet te veel;
Houdt hem af van 't praaltooneel.
Laat den goeden Jongeling
Blinken in zijn kleinen kring,
Maar ontbloot zijn naaktheid niet
Voor het oog dat naauwer ziet.
Voert hem ook in lapgewaad
Niet te kijken langs de straat,
Hier een woordtjen uitgeschrapt,
Daar wat anders bygeflapt,
Hier verhanseld, daar verschikt,
En de geest er uitgelikt.
Waant niet, dat men feilen heelt,
In de wording meêgeteeld,
Of een slordig wan-gewaad
Door 't verstellen beter staat.
Knoei' de rijmer en herknoei',

Zoo zijn vaers niet willig vloei,
Dwing' hy daar den rechten zin
Met geweld van poging in;
Ga hy eerst de leerschool door,
Eer de wareld van hem hoor';
Maar nooit breng' hy aan den dag
Wat een ander overzag,
Of verlang' een vreemde schaaf,
Aan de keten als een slaaf! -
Is die leeftijd dan voorby,
Aâmt hy echte Poëzy,
Heeft hy duizenden van blaân
Opgeofferd aan Vulkaan,
Duizend fraaiïgheên verscheurd,
Eerst voor meesterlijk gekeurd,
Voegt hy vuur en smaak by een
En verkreeg hy kundigheên;
Dan verschijn' hy stout en fier,
En bespeel de vrije lier,
Onbekommerd, onbedeesd,
Als een hooger Hemelgeest,
Die met onafhanklijk hart
't Oordeel van de wareld tart!
't Is geen Dichter, die nog vraagt
Wat aan die hem hoort, behaagt,
Die om lof of byval pracht,
Of op domheids geessel acht!
Maar die uit een hooger vliet
Volle waarheidstroomen giet;
En die vordert noch gelei',
Noch belachlijk bentlivrei.

1822.

Op een zeer schrale vrouw.
Aan haar jongen man.*

Ze is lang, en dun, en schraal; een mug is ruim zoo vet;
Hoe koomt gy zulk een Vrouw te kiezen voor uw bed?
't Is de Echo op een hair. In de uitgemergelde armen
Is 't moeilijk, dat ge elkaâr des winters zult verwarmen. -
‘Ja (zegt ge), ze is wat teêr; maar, zoo zy de Echo is,
Zy mint me, en by gevolg, zoo ben ik haar Narcis?’ -
Zoo naamt gy ze om ze op 't dons alleen te doen verkwijnen? -
‘Vooral niet, beste maat, vraag dat de bedgordijnen.’ -
Wel nu dan, veel geluk, zoo de Echo u bekoort!
Doch koomt er by geval een klein verschil gerezen,
Gelijk het somtijds wel in 't huwlijk plach te wezen,
Denk: De Echo (dit 's haar recht) heeft steeds het laatste woord.

1822.

* Krekelzangen I, 190.

Geleerdheidskraam.*

Krelis zag een Meubelwinkel.
Wel te duiker, riep de Kinkel,
Dat 's een boêltjen van verdriet!
En wat heeft het te beduiden?
't Is alleen voor vreemde luiden;
De eigenaar gebruikt het niet.
Evenwel, ik zou het prijzen,
Wist hy 't zelf maar aan te wijzen
Als men iets daarvan begeert;
Maar dan is er lang te zoeken,
En nooit komt het uit de hoeken,
Of (ge zoudt het wel vervloeken!)
Stoffig, splintrig, en verweêrd.

1822.

* Krekelzangen I, 191.

Negerinnenzang in Afrika.
By de vergasting van Mungo Park.*

De stormwind buldert langs de vlakte, gromt, en loeit,
De regen plascht zich uit in dichte waterbaren;
De Vreemdling, gants doornat en ademloos vermoeid,
Ziet naar een schuilplaats om by onze palmenblaâren.
Kom, Vreemdling, afgemat en zwak!
En zet u onder 't gastvrij dak! -
Hy heeft geen Moeder, ach! om hem met melk te laven,
Geene Egâ die hem brood berei'!
Rampzalige, ach! neem onze gaven,
En zie de tranen die ik schrei!

Hoe trillen zijn verkleumde leden!
Hoe hangt hem 't machtloos hoofd op de eng geprangde borst!
Mijn zuster, lesschen wy zijn dorst,
De Hemel voerde hier zijn schreden! -
Schrei met my, lieve zuster, schrei:
Hy heeft geen Moeder, ach! om hem met melk te laven,
Rampzalige, ach! neem deze gaven,
Terwijl ik u het maal berei!

Kom, spreiden wy de ontrolde biezen[1]
Ten leger aan den zoon der smart,
En sterken met een beet zijn halfbezwemen hart;
En dekken wy zijn kniên met zachte lamm'renvliezen.
Schrei met my, lieve zuster, schrei:

* Krekelzangen I, 193.

Hy heeft geen Moeder, ach! hy heeft geen teedre Gade,
Die d' arme 't hongrig hart verzade;
Geen zuster, die hem 't leger sprei'!

Kom, zwerver, kom en leg u neder,
Geniet den balsem van de rust!
De slaap hergeve u kracht en nieuwe levenslust;
Op morgen stilt dit bruischend weder. -
Maar 't stille of hou' met buldren aan,
Ons hart zal kalm voor u als voor een broeder slaan.
Rampzalige uit de verre landen,
Neem hier, ja neem uit deze handen
De weldaân van een zuster aan!

1822.

Eindnoten:

1 De biezenmat.

Genoeg.*

In this the art of living lies,
To want no more than may suffice,
And make that little do.

COTTON.

Vergaap u niet aan 's warelds schijn.
Te vreên zoo God het voeg'!
Het noodigst slechts benoodigd zijn,
Maakt WEINIG tot GENOEG.

't GENOEG hangt aan 't verkrijgen niet,
Noch 't rijk zijn aan het VEEL;
En 't geen door 't wangebruik vervliet,
Behoort niet tot ons deel.

* Krekelzangen I, 197.

Maar 't dankbaar smaken van Gods gunst,
Nooit hunkrend naar het MEER;
Zie daar de ware levenskunst,
Vereend met Christenleer!

Met God in 't hart, bezit men 't al;
By Hem is onze schat,
Wiens hand ons niet verlaten zal,
En elk zijn p o r t i e mat.

Zijn wijsheid woog dat aandeel af
Naar ieders hoogste baat;
Het was Zijn liefde die 't ons gaf;
En, MEERDER ware ons KWAAD.

1822.

De hand des ouderdoms.*

- Jam respice canos,
Invalidasque manus, et inanes cerne lacertos;
Usus abit vitae.

LUCANUS.

ô Koude hand van d' Ouderdom,
Gy die ons 't hoofd bestelpt met wintersneeuw der jaren,
En de omgebogen hals, van 't wicht des levens krom,
Naar 't gapend aardrijk strekt om knikkende in te varen!
Gy, wien geen gloed van 't hart verwarmt of stooft,
Hoe zeer hy nog in 't oog, als 't maanlicht aan de kimmen
Waar in, voor 't menschlijk oog, de zon heur fakkel dooft,
Door de avondnevels heen blijft glimmen!

ô Koude en siddringvolle hand
Met die des killen Doods in broederlijk verband,
En voorbô van zijn greep, zijn aangreep, aan den grijzen:
U voel ik tot in 't traag en werkloos ingewand,
Waarin 't verheffend bloed geen vezel meer doorspant,
Maar neêrzijgt als de koelte eer de onweêrstormen rijzen,
En door geen scheutj' of halm met speelsche dartelheid
De levensprikkling meer verspreidt!

Hoe, waak ik, of zijn 't schemeringen?
Zijn 't schijnsels zonder zijn, die me aandoen, of is 't meer?
Wat weigert, wat me omgeeft, mijn boezem door te dringen,
En 't hart te ontzetten als weleer?
Wat mistdamp heeft voor de innige oogen
Den spiegel van de ziel betogen

* Krekelzangen II, 41.

Waar zich Gods schepping in verkondigde aan 't gevoel?
En wat kon 't goochelspel des zintuigs dus verstoren,
Waar in zich 't dom verstand bezwijmelde en vergat,
Als of Gods pronkstuk tot niets hooger waar geboren,
Dan 't geen het met het vee in lotgemeenschap had?
Ja, 'k waak; 't is thands geen droomgewemel,
Geen zinnendronkenschap die 't hart in oproer stelt;
Neen, 'k voel den daauwdrop van Gods hemel,
Waarvan 't verborgen zaad der hooger menschheid zwelt.
De rups verschrompelt, moê gekropen,
Genoeg heeft ze op de struik, op 't blaadtjen dat haar draagt,
Met nooitverzade drift geknaagd,
Zy voelt zich 't grof bekleedsel slopen;
De vlinder vormt zich reeds half sluimrend tot de vlucht;
Het uur genaak, de schel breek open,
En, burger eerst van 't stof, doorwemelt hy de lucht.

Wat wroet ge in 't stof, ô stofgenooten,
Gevoelt het wat die borst, waar meê gy zwoegt, omvangt!
In 't slijk verzonken Adamsloten,
Uit geestelijker kring verstoten,
En wien 't bezwarend lichaam prangt!
Verwelkend zeegnen wy den zegen van 't verslensen,
Dit slijten van 't de ziel belemm'rend feestgewaad.
Vervallen van ons-zelf herworden we eerst tot menschen,
Tot d' ons van God bestemden staat.
Verstompt, verstramt dan, zintuig, leden,
Wordt vreemd aan 't leven van deze aard!
Heur jammerbaan is afgetreden,
Gods Engel wenkt ons hemelwaart!

1822.

De jeugd.
(Uit het Perzisch).*

گلستانی چر گلزار جرانی

Een rozengaard van Schiras is de Jeugd,
Een rozengaard, met heldre bron dooraderd;
Een orgelkeel die bosch en dal verheugt;
Een wierookwolk uit specerygebladert'
Die op den aâm der Westewinden zweeft,
En 't kalm genot der zielsrust in zich heeft.

* * *

Doch als 't gebruisch der woeste Najaarsvlagen
De rozen knakt op de ijlgedorde hagen,
Met vuile mist de heldre lucht bedompt,
En 't vooglenlied op d' olmentak verstomt;
Wat blijft er, dan een treuringvol herdenken,
En diepe les voor 't omgekeerd gemoed,
Van nooit het hart aan aardsche lust te schenken,
Maar op te zien naar 't onverderflijk goed!

1822.

* Krekelzangen II, 45.

Genoeglijke ouderdom.*

Oud zijt gy, Paai Witbol, sprak laatstmaal een Knaap,
Grijs zijt gy, en kaal op de pan.
Nog zijt gy gezond en nog rustig ter been;
Ai, zeg my de reden daar van.

Toen 'k jong was, sprak Witbol, en moedig en frisch,
Begreep ik, de jeugd is als gras;
En 'k heb mijn gezondheid en kracht niet misbruikt,
En dit komt my oud nog te pas.

Oud zijt gy, Paai Witbol, hervatte de Knaap,
En toch nog het leven niet moê;
Maar echter betreurt gy 't verlorene niet.
Ai, zeg my, waar komt dat by toe?

Toen 'k jong was, sprak Witbol, en moedig, en frisch,
Begreep ik, de Jonkheid veroudt.
Ik dacht op de toekomst in wat ik bestond,
En schuwde wat eenmaal berouwt.

Oud zijt gy, Paai Witbol, hervatte de Knaap,
En 't eind van uw leven spoedt aan;
Toch zijt gy nog vrolijk en spreekt graâg van 't graf,
Ai, zeg my, waar komt dat van daan?

* Krekelzangen II, 50.

'k Ben vrolijk, en peins graâg en spreek van het graf,
Sprak Witbol, gedenk er my by!
In 't bloeien mijns levens dacht ik aan mijn God,
En God, in mijn grijsheid, aan my.

N a SOUTHEY.
1822.

De wijsgeerigheid dezer eeuw.*

Hoor uw Kindtjen, hoe het schreit!
Zie het de armtjens tot u strekken!
En gy geeft het aan de meid?
En gy kunt naar 't Bal vertrekken? -
En gy kunt dit zonder pijn? -
Moeder! heet dit Moeder zijn? -

Man, gy gaat naar Klub of Spel,
Laat u pijp en glaasjen smaken.
En maakt huis en disch tot Hel
Met uw buiten 's huis vermaken,
Hoe uw Weêrhelft suffe of kwijn'? -
Heet dit Man en Egâ zijn? -

Zijn er dan geen plichten meer
Die een kind en moeder binden?
Is in huis en echtverkeer
's Levens vreugd niet meer te vinden?
Is Natuur of Echt maar schijn,
En is m e n s c h , een d u i v e l zijn?

* Krekelzangen II, 77.

Kon het woeste feestgedruis
De inspraak van het hart versmooren?
Ging de vreê van 't zalig huis
In den wareldkring verloren?
Keerde 't zielzoet in fenijn? -
Zeker, ja, het moet zoo zijn. -

Neen! Maar 't hart, vervreemd van God,
Weet geen zielsheil meer te smaken:
't Zoekt by Wareld, spel, en spot,
Enkel zuizling voor vermaken.
Modder deelt hy met het zwijn,
Die het tracht gelijk te zijn.

Plichtvervullen valt hem hard,
Die den plicht niet kan g e n i e t e n . -
Voze leden doet het smart,
Als de bloedstroom door wil schieten. -
Dronken van den zwijmelwijn,
Moet men wel verbijsterd zijn. -

Die zijn hemel zoeken moet
In 't gewoel der schijntooneelen,
Zou des Echtstands zerpe zoet
Dien 't verfranscht gehemelt' streelen? -
't Moet een varkensbrood-festijn
Voor 't bedorven smaaktuig zijn. -

Ja, verlichte Filozoof,
Durf uw fraaien leer beleven!
Ook de kunne bleef niet doof,
Om den man op zij' te streven.
Ja, van Newastroom tot Rhijn,
Alles moet ontchristend zijn.

Roei de grondbeginsels uit,
Waar de rust en vreê aan hangen:
Maak Gods aardrijk tot uw buit;
't Is gereed uw juk te ontfangen:
Schud, en schok, en ondermijn!
Haast zult ge alles meester zijn.

Weg met de onderwetsche deugd! -
Vrijheid! Eigenwet! en Reden!
Ja, de hoogste wet is Vreugd
En de vrijheid rechtvertreden!
Loopt in 't jaagpad aan de lijn,
Menschen! dat heet vrij te zijn.

Maar de Duivel die u rijdt,
Hijgend lastbeest! - Welk gekozel!
Die is lang zijn aanzijn kwijt:
Niemand meer is thands onnoozel;
En zoo God nu slechts verdwijn',
Zal ons Rijk volkomen zijn.

En Hy zal het. Waarom niet?
Immers God is louter goedheid,
En wil niemand ooit verdriet;
Loutere kokinjezoetheid.
Ook zijn wy Hem veel te fijn!
Ja, het moet, het zal zoo zijn! -

Maar het kloppertj' in 't gemoed
Dat zich nu en dan-laat hooren! -
Wel, dat waar een slechte bloed,
Die zich van dat ding liet storen:
't Mocht een Klopjen of Bagijn,
Maar het kan geen Wijsgeer zijn.

Laat het dwaze suffersgild
Afgezaagde spreukjens kwaken!
't Vluchtig aanzijn, dus verspild,
Zullen we ons ten nutte maken.
Wie er in den dut verkwijn',
Wy, wy zullen wijzer zijn.

Wellust is de ware God,
Die een recht heeft op ons leven;
De eerste plicht is lustgenot,
En in d' arm der vreugd te zweven.
ô Hy rust op zacht satijn,
Die een Filozoof wil zijn.

Zwier' de dartle dans in 't rond!
Laat het bloed door de aders ruischen!
Schudde en daavre dak en grond!
Laat de feestwijn schuimen, bruischen,
Schittervonklen als robijn!
ô Dat heet gelukkig zijn! -

Maar, als alles ons verlaat:
Vreugd en leed ons heeft begeven?
Zonder toevlucht, troost, of raad....? -
Zoo verlaten wy het leven.
Zelfmoord is een medicijn;
ô Daar kan geen beter zijn!

Daar is wisse rust in 't graf;
Deze weg staat altijd open,
En hy schrikt geen Wijsgeer af
Die niet vreezen kan of hopen!
Hier meê sluiten wy 't gordijn;
Moge er slechts geen namaals zijn!

1822.

De anachoreet.
(Grafschrift.)*

Hier leefde en stierf de man in armoê, pijn, en leed,
Zich-zelv' door boete en rouw steeds onvermurwbaar wreed.
Zijn dood stelde eindlijk perk aan 't onverduurbaar lijden,
Van 't hongren, 't beêgeschrei, en 't nooit verpoosd kastijden.
Wat lacht ge, ô spotters, met 's mans ijver, zoo verkeerd,
Waarin 't welmeenend hart zijn Heiland heeft vereerd?
Dus pijnlijk zag hem de aard die groote plicht volenden,
In dwaling, maar oprecht, en zonder ze ooit te schenden.
Gy, wien verlichter geest langs zachter pad geleidt,
Betracht uw lichter plicht met de eige omzichtigheid.

1822.

* Krekelzangen II, 84.

Vraag.
(Uit Johannes Openbaring.)*

Ga, Christen, in uw hart. Zoo eens een Vorstenbond
(Of wie hun staf bestiert,) geheel dit wareldrond
Vereenigde in één zelfde en opperst Staatsvermogen,
Uw Kerken samensmolt met Manes en Socijn,
't Rechtzinnige Geloof deed zwijgen voor de logen,
En 't Manna Gods vermengde aan Heidensch moordfenijn:
Een God op 't aardrijk stelde, aan wien gy trouw moest zweeren,
Wiens throon- en outerdienst zy sterkten door hun staal;
En wien ge, als Staatshoofd niet, maar Kerktyran, vereeren,
En Christus wisslen moest voor ceremoniepraal:
Hem loochnen; aan Zijn bloed en zondenzoen verzaken;
En 't Euangelieblad verwerpen als verdicht,
Om 't school van Sokrates den wierook toe te blaken,
En, met gesloten oog, te hupplen by dat licht: -
Beraad u: durft ge dan den fellen moordbijl tarten?
Den schandelijken strop, het vilmes en de vlam?
En zult ge u allen nood getroosten, alle smarten,
Voor 't zaligend geloof in 't Godlijk Offerlam?
Zult ge allen hoon en smaad gewillig op u laden?
Geschuwd, vertreden zijn, beneden 't slijk veracht?
Zijn haters in het bloed van wie Hem eert, zien waden,
En worden voor Zijn naam als weerloos vee geslacht? -
Gy zwijgt; gy wenscht het slechts, doch hoopt het! De ijdle glorie
Van 't hart bedriege ons niet; maar onze Heiland leeft.
Hy haalde uit Dood en Hel de bloedige Viktorie;
Hy is 't, die, wie Hem smeekt, de kracht tot strijden geeft. -
Maar vraag u-zelv' nog meer. - Zoo in die duisternisse

* Krekelzangen II, 85.

Een Helgeest lamm'rentaal door 't slanggesijfel mengt,
En vrij gevoelen biedt aan 't overtuigd gewisse;
Mits dat ge op 't valsch altaar uw wierookgreintjen brengt?
Dat ge instemt, bloot voor 't oog, om andren meê te sleuren,
En 't merk der Redendienst op hand of voorhoofd draagt?
Zult ge, onverwrikt in trouw, uw boezem op zien scheuren,
By 't naadren van het leed en lijdende, onversaagd? -
Ach ijdle vraag, roept ge uit, in dees verlichte tijden
Waar elk verdraagzaamheid en vrijheid galmt en krijscht! -
Het zij zoo! sterken we ons in 't bidden en belijden!
Gy kent den dag die daalde en niet die morgen rijst.
Waar Vrijheid heerlijkst klinkt, daar smeedt men de engste boeien;
't Zijn rozen, waar de braam zijn dorens meê verhult:
En waar Verdraagzaamheid de lippen steeds doet vloeien,
Daar is 't verdorven hart van diepen wrok vervult.
Dat heet Verdraagzaamheid, aan God zijn plichten schenden,
Beslissen, en met hoon verdrukken die 't weêrleit;
In gruwelmoord en bloed den zegepraal volënden,
Wien spot en lasterzucht den weg heeft voorbereid.
Of kent gy 't voorspook niet? de teekens niet der tijden?
Doorleest gy oog noch hart by 't buldrend hoopgekrijsch?
Of - kunt ge een Christen zijn, en Christus 't hart niet wijden,
Maar geven 't aan de Hel, wanneer zy 't vergt, ten prijz'?

1822.

Roem.*

Nought is your famous laude and hie honour,
But winde inflate in other men's eares.

CHAUCER.

Wat is die Roem, waar rijp en groen op azen,
Dan wind, het oor van andren ingeblazen?
Och! waar men wijs en hield zijne ooren dicht,
En opende zijne oogen slechts aan 't licht!
Vernoegde 't elk, zich-zelven op te hullen,
En andren 't hoofd niet met hun wind te vullen;
Of brak die wind niet zoo luidruchtig uit,
En maakte 't oor niet jeukrig naar 't geluid.
Een ieder zou naar 't vrij Geweten leven,
En 't wufte hart geen' volkswaan overgeven;
Veel min, zijn rust (en dikwijls tegens dank),
Ja, ziel en wil, verkoopen voor een klank.

1822.

* Krekelzangen II, 88.

Zelfbedrog.*

't Gevoel schijnt ons werking van eigene kracht;
En 't is slechts erkenning van hoogere macht.
De Wil acht zich vrij, als verkiezing uit meer;
Maar is het gevoel slechts van 't vreemde beheer.
't Behaaglijke danken we ons-zelven alleen,
't Onaangenaam schuift men naar buitenwaarts heen;
Het een noemt men vrijheid, het ander heet dwang,
En VRIJHEID en WILLEN is 't koekoeks-gezang.
't Is zelfmin en hoogmoed die reden bedriegt
En vast in den sluimer der onkunde wiegt.
Ontwaak dus, ô stervling, en leer wat gy zijt,
En maak u de banden des onverstands kwijt.
't Moet Hemel of Hel zijn wier invloed u drijft,
Uw wil is de pen slechts waar meê ge onderschrijft.
ô Neem geen Griffier voor het hoofd van 't Gerecht!
De Heer neemt besluiten, al teekent de Knecht.
Maar wenscht gy naar Vrijheid en vraagt wat dit zij?
't Is God laten willen, en willen als Hy.

1822.

* Krekelzangen II, 103.

Aan de filozofen onzes tijds.*

Als Sokrates een God, Verlosser, Leeraar, wacht,
Die Waarheid leeren zal aan 't menschelijk geslacht,
En d'invloed van een Geest, beschermend en weldadig,
Tot richtsnoer van gedrag met dankbre ziel belijdt!
Wat maakt u, Heidensch rot, dien Leer zoo ongenadig,
Indien ge Filozoof, en zijn vereerers zijt?
Gaat, leert, erkent met hem vrijmoedig, niets te weten,
En onderwerpt uw waan aan bovenmenschlijk licht;
En wilt ge u naar den naam eens Wijsheidminnaars heeten,
Erkent den Christenleer, betracht den Christenplicht.

1822.

* Krekelzangen II, 104.

Zintuig en verstand.*

Men oordeelt goed of kwaad naar 't voor zijn zinlijkheden
Of lust of onlust geeft. - Zoo doet het grof gevoel.
Doch gy, Verstandtjen, gy de schijntolk van de Reden,
Velt oordeel naar 't U vlijt, van waarheid, recht, en zeden,
En hebt ge er, min dan 't vleesch, uw zelfmin by ten doel?
Voor my, 'k geloof het niet. Gy hangt aan grondbeginsels,
Uit enkel zelfgevoel u-zelv' tot wet gesteld.
't Besluit bestaat by u in enkle beeld-ontwindsels,
En koestert wat u strookt, verwerpt hetgeen u knelt!
Zie daar uw rechterschap! - De Zelfmin wil zich streelen,
Gaat lijfs- en geestgevoel gelijklijk aan de hand,
En wie, als boven 't stof, zich-zelven wil bevelen,
Of wie door 't redenmes de driften meent te kelen,
Koomt even kwalijk uit met steunen op 't verstand.
Neem, stervling, neem van God de waarheid, u geschonken,
Met dankbren oodmoed aan, mistrouw den valschen schijn:
Hem wien ze in 't biddend hart slechts eens heeft toegeblonken,
Kan nimmer Filozoof; maar moet een Christen zijn.

1822.

Die Vernunft legt ihren Intresse gemäss, jedem Dinge einem Werth bei, (und) begehrt dann, dass die Dinge dem gemäss seyen, wie sie ihren Werth beurtheilt.

FRIES, Wissen, Glauben, Ahndung.

* Krekelzangen II, 105.

Kennis.*

Behoed ons, God, voor 't slechts t e n h a l v e kennen,
  't T e n n a a s t e n b y , dat door den schijn misleidt!
Geef mijn verstand de vlucht der aadlaarspennen,
  Of 't opzien slechts van menschen-needrigheid!
De pleisterplaats van die naar wijsheid trachten,
  Het nederzien van d'eens bestegen trap,
En zich ten top van 't onbereikbare achten,
  Bedwelmt het hoofd met ijdle dronkenschap.
Neen, hef my 't oog, en trek my steeds naar boven;
  Of laat my hier bedachtzaam aan den voet,
Met argloos hart het hooger licht gelooven,
  Dat in my gloort en eens ontwikklen moet!
'k Zag honderden naar 't trotsche bergslot stijgen,
  En met een walm van glorie overguld;
Maar redloos in de kloven nederzijgen,
  Waarmeê de weg der kennis is vervuld.
'k Zag tuimelen in d' afgrond van 't vertwijfelen,
  Die 't hoofd te trots dorst steken in de lucht;
Daar, by zijn val, het juichend addersijfelen
  Zich mengelde aan zijn hollen wanhoopszucht.
Leer Gy me, ô God, u nader by te zoeken,
  In geest, en stof, en in en om my heen:
Niet langs een berg van waangeleerde boeken,
  Maar in Uw woord en mijn gevoel alleen.

1822.

* Krekelzangen II, 107.

De duivel en zijn vrienden.
(Tegen een ezelachtig puntdicht, gelijk er meer zijn).*

‘Pas op uw beurs, mijn Heer, hier loopt een Zakkenrolder,’
Zoo sprak me in marktgedrang een brave grijzaart aan.
‘Vooral niet, stoor u niet aan 't ouden mans gekolder,
Denk enkel op al 't mooi; gy kunt hier veilig gaan;
Zulk volk bestaat niet eens, (dus galmde 't om my henen,)
Een zot, die daarvoor vreest!’ - Wien geef ik nu geloof?
Wien moet ik beter vriend des Zakkenrolders meenen,
Die waarschouwt, of wiens raad my bloot stelt aan zijn roof?

1822.

* Krekelzangen II, 116.

Morgenstond.*

Cum dederit Phoebo stella fugata locum.

De Herder drijft zijn lamm'renkudde
Ter weide met zijn staf;
Maar de Ochtendstond het starrenleger
Van 's hemels blaauwend heiveld af.

De Hemelkoning gaat verschijnen,
Geringen, maakt ruimbaan!
Het Oost ontsluit zijn tentgordijnen,
Hy treedt in volle schittring aan.

Hoe statig zijn zijn vaste schreden
Door 't eenzaam hemelvlak!
De schaduw tuimelt naar beneden,
En stelt zich 't aardrijk tot een dak.

Vergeefs! Zijn glans zal ze achterhalen,
Hy volgt ze op 't zwevend spoor.
Daar is geen wijkplaats voor zijn stralen;
Zy dringen de avondpoorten door.

Verheug u, Aardrijk, in zijn luister;
Ontsluit u voor zijn gloed!
Breekt, teedre bloessems, door uw kluister,
En brengt hem 's levens morgengroet!

* Krekelzangen II, 117.

Ruischt, Zefirs, door de loovrenzalen,
En meldt het, waar Hy naakt!
En hupt en jubelt, Boschchoralen
Die op zijn Heldenstap ontwaakt!

Slaat, slaat u neêr, vermetele oogen,
Waar Hy 't gelaat onthult!
Natuur erkent zijn Alvermogen,
Natuur is met zijn gloed vervuld.

Juicht, dier en plantrijk, by zijn naderen:
Zijn kracht is aller kracht;
Zijn licht doorstroomt ons-aller aderen,
Zijn luister is ons-aller pracht!

1822.

Afgetrokkenheid.*

No borrow'd joys! They're all our own.

COTTON.

't Genoegen, neen, wordt nooit gekocht,
Geen vreugd is veil voor geld.
By Gade en Kroost een heil gezocht,
Uit eigen bron geweld!

Zoek staat, of eer, of lustgenot,
Aan Hof, Tooneel, of spel;
In eigen huis is 't zaligst lot,
Bevindt ons hart zich wel.

* Krekelzangen II, 120.

Zij de enge woning ons paleis!
Geen wijze wenscht zich meer.
Vergeten van des warelds kreits,
Vergeten wy haar weêr!

Naar ach! Vergeet haar zoo gy kunt
In dees onstuimige eeuw,
Die niemand lust noch rust vergunt,
By 't knapprend uilgeschreeuw!

Noch God, noch Koning meer in 't land,
Die vrij regeeren mag,
Of boevenschuim en onverstand
Ontweldigt hun 't gezag.

En wie die dolheid niet bestemt, -
Niet toejuicht aan 't geboeft',
Dien wordt ook zelfs die rust ontvremd
Die 't vreedzaam hart behoeft. -

Doch, dwazen, woelt en tiert en raast,
En vloekt zoo veel gy wilt;
De pijlen die uw windroer blaast,
Zijn op mijn borst verspild:

Mijn pantser is van dubbel staal,
En op de proef gehard;
En, stoort gy me ook een enkle maal,
Zy doen my wond noch smart.

En, maakt gy 't eindlijk al te bont
Met d' ouden Liereman,
Toch vindt hy licht een plekjen grond
Waarop hy sterven kan.

1822.

Peper en zout.
Aan een jong schrijver.*

Uw stijl is g e p e p e r d , als p e p e r zoo heet,
Dus zegt men, en zeker, ik durf het beämen,
Maar Holland, dit wensch ik dat niemand vergeet,
Voegt PEPER EN ZOUT altijd samen.
De Vriend, ongebeden, of deftig genood,
Vond p e p e r e n z o u t by 't gerasperde brood
En plach hem voortreflijk met Rhijnwijn te smaken.
Ook p e p e r e n z o u t was een deftige dracht,
Van rijker en armer bestendig geacht,
By nog van geen scheermes mishandelde kaken.
Was 't zwart al te statig voor jaren of stand,
Het p e p e r e n z o u t was de deftigste trant.

Maar 't p e p e r en 't z o u t schoof allengs van den disch:
Men vond het nadeelig voor Uitlandsche kwalen,[1]
Men duldde 't in sausen by vleesch noch by visch,
Ook moest toen de Roemer verschalen;
Het tongscherp[2] verdween toen voor laffe ragoûts,
't Champagne-glas bande den Hollandschen kroes;
De eerst hartige magen verleerden het koken.
Gezondheid verdween van het frissche gelaat,
Men wist met geen hoofd meer noch ingewand, raad;
En 't werd van den Arts op de zenuw gewroken
Met geesten, door 't vuur uit salpeter gestookt,
Voor wind, die en hoofd en gedarmte doorspookt.

Voor 't zedige z w a r t en het p e p e r e n z o u t ,

* Krekelzangen II, 131.

Blonk alles welhaast in een bonte schakeering;
De Vloo[3] werd als 't pronkstuk der wareld beschouwd,
En ganzendrek[4] ieders vereering!
Nu moest het weêr de afgang van Frankrijks Daufyn[5]
En dan de Parijsche straatmodder-kleur[6] zijn;
En tevens verdwenen de manlijke schouders,
De rijzige en edel geboogwelfde borst
Waar adem en ziel zich in uitzetten dorst;
En 't bastaartgeslacht had niets meer van zijne ouders,
Maar toonde den Franschman, of immers, den aap;
't Verstand viel aan 't loddren, 't Geweten in slaap.

Ach peper en zout, ach Oud-Hollands banket,
ô Mocht ik u weder met Rhijnwijn genieten!
Och, dat die taljoor my weêr voor wierd gezet,
Een traan zou mijne oogen ontschieten.
Och zag ik ze in peper-en zoutkleur gedoscht,
Wien 't kleed nu en welvaart en eerlijkheid kost!
En 't zwart weêr als 't prachtigst en edelst verheven!
Mijn hart ging aan 't hupplen, ik waar niet meer oud!
En zag ik weêr peper vereenigd met zout
In 't geen er zoo drok wordt gedrukt of geschreven,
'k Herleefde voorzeker, mijn geest wierd weêr vlug,
En 'k zag met geen weêrzin vooruit of te rug.

1822.

Eindnoten:

1 Inzonderheid de Fransche Syphilis.
2 Geeft kinders zoeten koek, geeft vrouwen nieuwen most;
Wat op de tonghe byt, is rechte mannenkost.

CATS.

3 Couleur de puce.
4 Merde d'oie.
5 Caca du Dauphin.
6 Boue de Paris.

Onnoozele vrouw.*

Een Vrouw die 't hemd haars mans van 't wambuis onderscheidt,
Is wijs genoeg, sprak Frankrijks Koning.
ô Ouden tijds eenvoudigheid,
Toen de onschuld deernis vond, de onnoozelheid verschooning!
Nu vergt men Vrouwen eindloos meer.
Voor my, ik wil dien tijd, die gouden eeuw, niet wraken;
Maar echter, 'k wenschte my geen Vrouw slechts onder 't laken;
't Is hulp en troost van 't hart by 's levens buiig weêr;
't Is liefde en Christenmoed, die ik in de Echt begeer,
En dat zy door haar deugd haars Egaas naam vereer,
Ja, tevens ook zijn Kroost door les en voorbeeld leer',
En hem gelukkig weet te maken! -
Gy, God van zegen, zie Gy neêr,
En voel hem, wien Gy 't schonkt, in dankbre ontroering blaken!

1822.

* Krekelzangen II, 134.

Lief meisjen.*

‘Ja 't Meisj' is schoon en lief; wel needrig opgevoed,
Maar des te beter, Vriend, om 't onbedorven harte.’ -
'k Geloof het; maar zie toe, eer ge onberaden doet
't Geen mooglijk naderhand een bronwel wierd van smarte.
Onnoozelheid is zoet, bekrompen stand geen kwaad;
Maar, wierd dat Meisjen ook een parel van de Vrouwen;
Bedenk u, eer gy 't meent te trouwen!
Is ze, als uwe Egâ, ook in staat
Om de eer van uw geslacht behoorlijk op te houwen?

Of, zoo gy 't eenmaal anders vindt,
Zijt ge onveranderlijk gezind
Om door verachting noch verwijten,
Wanneer 't uw eerzucht kwetst, haar 't teder hart te splijten? -
Weet, dat ge u-zelf hiertoe verbindt,
En heilig van dien plicht, hoe 't gaan moog, hebt te kwijten.

1822.

* Krekelzangen II, 135.

De Fransche geest.*

De rechte Fransche geest, wat is die? - Zielverblinden,
Een Duivlen-goochelspel, dat oog en geest verwart;
De kunst van aan elk ding een scheven kant te vinden,
En 't valsche een overtrek van schijn-waar aan te binden,
Verderflijk voor 't verstand niet minder dan voor 't hart.
De glimp van 't valsch vernuft geeft altijd valsche verven,
Zijn scheefgeslepen glas toont al wat recht is, krom.
ô Wacht u voor dat tuig, het mocht u 't oog bederven,
En hou de waarheid vast, zy is uw eigendom;
Maar, eens vervreemd van 't hart, vindt niemand haar weêrom.

1822.

De volken hebben van haren wijn gedronken; daarom zijn de volken dnl geworden.

JEREM. LI, 7.

* Krekelzangen II, 136.

Licht en vrije tong.*

‘By l i c h t en v r i j e t o n g schroomt Willem geen verraders.
Dat 's mis, weêrgalmt het in de buurt;
De bron van 't L i c h t moet toegemuurd,
De troon bewaakt door s t o m m e .... Hexenbraders.’

Zie R e c e n s . XIV D e e l , No. 8.

Neen, Koning Willem heersch' by 't heldre Hemellicht,
En sluite voor Gods zon paleis noch oogen dicht;
Maar wachte zich voor hun die ons die Zon beletten,
Om door hun walmende Eigenlamp
Het huis te vullen met den damp
Die hoofd en hart bedwelmt, en 't dak in vlam te zetten.
Bewaar hy throon en vaderland
Voor elk die daartoe samenspant;
En, wat betreft de Midasooren, -
Men laat ze in eigen stikgas smooren!
Doch vrije tong of pen -? Ik gunze u die ze vraagt,
Mits ge ieders recht ontziet en Vorsten eerbied draagt.
Leer echter, eer gy raaskalt, denken,
En wacht u, de orde van den Staat
Of 't onbedorven hart te krenken
Door roekeloozen modepraat.
Ook, wilt ge ons uit d e b r o n van uw verlichting drenken,
Zoo leer dat ze allen juist geen s t o m m e .... zijn,
Die 't flesjen kennen van dat Heidensch volksvenijn. -
Voor 't oovrig durf ik u mijn woord er voor verpanden,
U zal geen sterveling voor toovenaar verbranden.

1822.

* Krekelzangen II, 137.

Suzanna.*

- - Repellere, justum.

‘Zoo 't waar is 't geen wy van Suzanna lezen,
Verdient haar kuischheid lof, die zaak is afgedaan.
Het schandlijk aanzoek af te slaan
Van oude boeven, dient geprezen;
Maar zou 't geen grooter wonder wezen,
Had zy een jongen boef weêrstaan?’

Zwijg, smaadlijk spottrenras, of hou
Uw ranken beter in den mou.
Men roemt de kuischheid niet: wat lof zou zy behoeven?
Ze is wonderwerk noch deugd, maar de eigenschap van VROUW,
Wier eernaam niet behoort aan schendsters van de Trouw.
De Fabel toont den aart van oude Venusboeven
Die op 't onschuldig hart geweld en list beproeven.
Dus, spaar uw gispende aartigheên.
Zy mogen u of andren smaken;
Wien zulke geestigheên vermaken
Is (oud of jong,) in 't hart, van zulke boeven een.

1822.

* Krekelzangen II, 139.

Het kerkverloop.*

Le Clergé à la première époque de l'Eglise enseignait ce qu'il fallait faire; à la seconde, ce qu'il fallait croire; à la troisième, ce qu'on devait payer et donner.

SIMONDE DE SISMONDI, Hist. des Franc.

SISMONDI neen, gy zijt bedrogen,
En stelt ons 't Kerkverloop juist omgekeerd voor oogen:
Zie hier wat van de waarheid zij:
Eerst leerde zy het recht Gelooven,
De Geest der waarheid steeg van boven,
En Liefde en Heiligheid was daar onscheidbaar by.
Maar toen 't vervalscht Geloof door Deugdleer werd verdreven
En zeedlijkheid meer gold dan Christus aan te kleven,
Vervloog die Heidendeugd met Heilzucht en Geloof,
En 't menschdom werd aan Eer- en Mammonsdrift ten roof.
Dit trof de Grondkerk eerst, dit treft haar, na 't hervormen.
De vijand weet te wel waarin haar kracht bestaat,
Wat zou hy 't buitenwerk bestormen,
Hy ondermijnt ze in 't hart, en wint ze door 't verraad.

1822.

* Krekelzangen II, 141.

Voltaire.*

Il faut exterminer tous les Prêtres par le fer, et par le feu.

VOLTAIRE.

VOLTAIRE, ja gy hebt gelijk,
Men dient met staal en vuur de Priesters uit te roeien
Die zich met 's menschen heil bemoeien:
Daar wordt men dartel van noch rijk.
Maar Filozofen mogen bloeien
Die de aarde met hun inkt van wijsheid oversproeien;
Die immers geven gouden koeien
Met gouden horenen.... te kijk.
Die breken de ouderwetsche boeien,
En helpen 't water op den dijk;
En, zoo er stroomen bloeds by vloeien,
Daar dient men maar door heen te roeien:
Zy zitten toch op 't nest de goudeeuw uit te broeien,
Voor dees bedorven eeuw van ijzer en van slijk.

1822.

* Krekelzangen II, 143.

Rousseau.*

L'homme qui pense est un animal dépravé.

ROUSS. Disc. sur l'inégalité.

Ja zeker, 'k moet het nu gelooven,
Rousseau werdt t' onrecht niet als opperwijs geëerd:
'Bedorven is de mensch, zoodra hy redeneert.'
Dat fraai geroep van REDEN BOVEN
Heeft my dat duidelijk en by de proef geleerd.

Rousseau! och hadt gy 't eer geweten,
Of, eer ge aan 't schrijven vielt, die gouden spreuk bedacht!
Europa had zoo licht zijn welvaart niet versmeten,
Of Godsdienstwet en plicht verkracht;
En de aarde, reeds genoeg van mollen doorgevreten,
Had, met uw nieuwe mest tot barstens overvracht,
Geen keverzwermen voortgebracht,
Die, snorrende uit hun dop, wat bloeiend was verbeten,
Tot ramp van 't arme Nageslacht.

1822.

* Krekelzangen II, 144.

Cour d'amour.*

Daar was een tijd, dat al wat ademhaalde
(Behalven slechts de lompe boer),
Ook schoon men zelfs met kroon en gouden scepter praalde,
Zich de uitspraak onderwierp der hooge COURS D'AMOUR.
Een party Jonkertjens en Vrouwen en Poëeten,
Op Liefdes rechterstoel gezeten,
Lei wet en vonnis op, en niemand had a p p e l ,
Maar lag gehoorzaam aan de keten,
En heel de wareld vond het wel. -
Die tijden zijn voorby; maar 't zijn thands slimmer dagen:
't Is nu de onfeilbaarheid van 't Courantiers verstand,
Dat, naar vrijmachtig welbehagen,
Thands Wetten, niet van d o e n , maar d e n k e n , geeftin 't Land.
Een opgeblazen domme jongen,
Van aan de Drukkersbak in 't schrijfkantoor gesprongen,
Heet thands met onbeschaamden bek
De Waarheid en de Godheid liegen,
Smijt wat verhevenst is, met drek;
En 't lichtgeloovig Volk dat zich in slaap laat wiegen,
Zegt A m e n met den kermisgek. -
ô Waarlijk welbeschaafde zeden,
Zoo fraai een volksverlichting waard!
Waar Kerk en Adel ligt vertreden,
Maakt boevenschuim de Wet der aard,
En voert den opperstaf, terwijl het reikt naar 't zwaard. -
Doch gy, ô Vorsten, kunt gy slapen? -
‘Wel ja, het zijn onnoozle schapen;

* Krekelzangen II, 145.

Al blaten ze ook wat fel, 't is nog geen wolfsgehuil.' -
't Kan wezen, maar my dunkt, had ik de kooi te weiden,
Uit vrees van schaap en wolf niet langer te onderscheiden,
By voorraad brak ik hun de tanden uit den muil.

1822.

Voor dezen en nu.*

Voor dezen werd aan 't Volk wat waarheid zij, geleerd;
En 't Volk de wet gesteld door die 't als Vorst regeert;
ô Welk een bittre tijd was dat bedroefd voor dezen!
Nu is 't een wijzer eeuw, en 't blad werd omgekeerd,
Het Volk bepaalt thands zelf wat wet en waar zal wezen.
De Leeraar en de Vorst ontfangen les en wet,
Of anders worden ze afgezet. -

Maar konden ze op die wijs niet veilig achterblijven? -
De Leeraar, ja dat zou wel gaan,
Maar met den Koning ging 't niet aan:
Daar dient een paal te zijn, waar ieder aan kan wrijven.

1822.

* Krekelzangen II, 147.

Konstitutien.*

Waar toe een Koning toch, indien Jan Rap regeeren,
Of Kees 't misleide Volk naar lust verdrukken moet? -
Om d' opstand tegen Kees door zijn gezag te weeren,
En dan te boek te staan voor al wat Kees misdoet.

1822.

Ministers.*

Ministers aan het Volk, niet aan hun Vorst, aanspraaklijk!
En dus - de Vorst hun slaaf; zy, dienaars van 't Gemeen!
Voorzeker, Koning zijn is hedendaags vermaaklijk:
De dienaar speelt den Vorst, en, waarlijk is er geen.

1822.

* Krekelzangen II, 148.
* Krekelzangen II, 148.

Tyranny.
Aan de misleide Volken.*

Gelooft gy dat een Vorst zijn Volk ooit haat,
Zijn Vaderhart niet voor zijn kinders slaat,
Zijn boezem voor hun welzijn niet zou hijgen?
Neen, maar een stoet van slaven zonder eer
Bekruipt zijn throon, en, trotscher dan hun Heer,
Beletten zy 's Volks wenschen op te stijgen.

Zy zijn 't, wier voet het Volk op 't harte treedt,
Wier lage ziel de spot drijft met uw leed,
Die met uw roof zich by 't verdrukken mesten;
Wier stoet den Vorst met d'ijzren muur omsluit,
Waarop uw klacht als op een steenrots stuit,
En die de lucht van 't koningshof verpesten.

Doch, waar gy-zelf dien scheidsmuur hebt gesticht,
Om 't droomgerel van macht met evenwicht,
Bedrogen Volk, wat hebt ge daar te klagen?
Wat, zoo uw beê, uw welvaart, wordt veracht,
Beschuldigt gy de ontwrichte Koningsmacht,
Als of Hy u geen liefde toe zou dragen?

Ach, had Hy macht, zy beefden voor zijn stem;
Nu is uw beê, uw volksbeê, zonder klem! -
Niet Hem, maar u aanspraaklijk voor hun daden,
Is 't hun belang, dat op zijn naam gebiedt,
En wat Hy wenscht, wat Hy begeert, om niet;
En Vorst en Volk wordt wederzijds verraden.

* Krekelzangen II. 149.

Ruimt weg dien dam, waar al uw hoop op strandt:
En breekt de boei van 't zuchtend vaderland:
Vertrouw uw heil geen dienaars maar een' Vader!
Hy, wien uw leed, gelijk een' Vader, smart,
Hy zie, beveel, met eigen oog en hart:
Zie daar en Rust en Voorspoeds eenige ader!

1822.

Veelhoofdige regeering.*

De Spanjaart vat het wel. In honderd Staatstyrannen
Is 't zeker altijd één, die inderdaad regeert;
Maar, 't zij ze in tweedracht zijn of 't zij ze samenspannen,
Die heden boven drijft, wordt morgen overheerd.
Die wiss'ling is toch zoet voor die hun juk moet dragen:
Het is des ezels troost, verandring van zijn pak:
Marat en Damiens[1] zijn sneeuw- en hagelvlagen;
En 't mooie weêr -? Blijft weg, maar staat in d'Almanak.
Dit immers is genoeg, dien dragen we in den zak.

1822.

Eindnoten:

1 Robespierre, wiens eigenlijke naam Robert-Pierre Damiens was, zijnde een zoon van den Vorstenmoorder. Het appeltjen valt nooit verr' van den boom.

* Krekelzangen II, 151.

Sofist en filozoof.*

Waar zit toch 't onderscheid? Sofist, of Filozoof:
Want beide schreeuwen 't oor met wijsheidgalmen doof. -
S o f i s t geeft zich den naam der Wijsheid, maar als bastert;
Doch W i j s h e i d m i n n a a r hy, die Waar- en Wijsheid haat,
En valsche mnnt voor echte slaat!
Die naam, indien men 't wel verstaat,
Is, God en Waarheid stout gelasterd.

1822.

Verworpen christendom.*

‘Ja, 'k heb zoo'n ouden huisjapon
Die eens mijn Grootvaâr droeg;
Mijn vader pronkte er zich meê op
Als hy gezelschap vroeg.
Nog jong, was ik er ook meê mooi:
Maar ouder, zag ik rond,
En doschte me in een modekleed
Als ieder voeglijk vond.
Waar toe nu 't ouderwetsche ding?
Ik schik my naar mijn maats;
En zelfs in de oude-kleêrenkas
Beneemt het toch maar plaats.

* Krekelzangen II, 152.
* Krekelzangen II, 153.

Neen, praat my niet, gy grijze Paai!
Dat ik het aan moest doen!
Dan jouwden my de jongens uit.
Een man van mijn fatsoen!
Foei! 't is versleten en verkleurd,
En past geen' deftig' man:
Neen, maak m'er slechts in 't hospitaal
Den zieken pluksel van!
Voor my toch komt dit niet pas:
Mijn lichaam is gezond!' -
Ik gun het u, mijn goede vriend;
Doch zoo 't voor wondenpluksel dient,
Ken zelf uw eigen wond.

1822.

Kundigheid.*

Wat 's menig Wijshoofd toch, na vijftigjarig blokken,
Met heel een Boekery doortrokken?
Helaas! niets anders dan een spons,
In eigen zwaarte naauw een ons,
Schoon ponden wegende door de ingeslorpte vochten:
En, of die veel of weinig dochten,
Zy zwol onschuldig op van 't nat,
En geeft ter goeder trouw wat ze in haar schoot bevat. -
Het moog dan waarheid zijn of logen,
Waarvan 't doordrongen lijf haar spant,
En 't geen ze op 't persen van de hand
Ook wederom heeft uitgespogen,
Men wijte 't nooit aan 't arme ding,
Dat anders niet heeft ingezogen
Dan 't geen wanneer zy 't dronk, voor echte wijsheid ging.

1822.

* Krekelzangen II, 155.

De geroofde hairlok.*

'k Bad dikwerf om een lok van Agnes schitt'rend hair;
Zy weigert. 'k Vraag 't op nieuw als blijk van wederliefde;
Vergeefs. Ik neem in 't eind een gunstig kansjen waar,
En vat met stoute hand een sluw verborgen schaar,
Die, eer zy 't merken kon, een Godlijk vlechtjen kliefde.
Nu juich ik in mijn roof. Maar Hemel, welk een spijt!
Ach! dat ik, vóór dat feit, onschuldig waar gestorven!
Baldadige (roept ze uit met angelscherp verwijt)
Gy hebt mijn nieuwe pruik (die zóó veel kost) bedorven.

1822.

* Krekelzangen II, 186.

Minneklacht.*

ô Kracht der Min, hoe slaat gy my om 't hart!
Mijn voorhoofd rookt van 't hevig boezemblaken;
Dus klonk de zang van Dichter Leonard,
Om 't rotsig hart van Celia te raken.
'k Benij elk oog dat u aanschouwen mag;
Het linnen dat uw leden mag genaken;
'k Benij de lucht en 't schijnsel van den dag,
Dat weemlen mag of blozen op uw kaken.
'k Benij den grond waar gy den voet op zet;
De zool vooral, die van uw tred mag kraken;
Ja zelfs den beer, van wiens gesmolten vet
De P a r f u m e u r s uw hair-p o m a d e maken.

1822.

* Krekelzangen II, 187.

Aan de zendelingen.*

Ik doe uw' ijver recht, Apostlen onzer dagen,
Die Heidnen verr' van hier het Euangelie preekt;
Maar waarom t' huis verzuimd het hellend kruis te schragen,
Waar 't woedendst Heidendom den kop naar boven steekt?
Is, dat m' in Christus naam het Christendom bestrijde,
Zich-zelv' het eeuwig heil aanmatige als een recht,
Rousseau en Epikuur of Kerk of Leerstoel wijde,
Een onbeduidend ding waarop men A m e n zegt?
Het schijnt, men acht het dus, en zwijgt voor volkverblinders,
En stoort den Afgod niet van Filozoofschen waan,
Ja lacht zelfs om de vlucht dier bontgekleurde vlinders;
Doch - wacht u voor 't gewormt' uit de eiers op te staan!

1822.

* Krekelzangen II, 189.

Zielvergif.*

Wel Dichter, waarom dus verstoord
Om 't Filozoofsch venijn?
Wat is een enkle zielenmoord
Om daar meê GROOT te zijn!
Geen Wetboek zet daar straffen op,
Het staat een ieder vrij;
Ook dient men 't in een fraaien kop,
Gesuikerd met kandy.
Wanneer 't d' onnoozlen menschen smaakt,
't Verhemelt' vleit en streelt,
Wie is er die den schenker wraakt
Die 't mild in 't ronde deelt?
Wel neen, Verlichters van 't verstand,
Uw teugjens vindt men zoet,
Al knagen ze ook het ingewand,
En goren 't gistend bloed.
Die onbekommerd zwelgen kan
(Al drinkt hy Dood en Hel)
Is altijd een verheven man,
En.... Waarheid - is maar spel.
't Is waarheid, recht, en deugd, en roem,
Wat Gy daar voor verklaart,
En of 't geweten 't prijze of doem',
Is geen bedenkenswaard.

1822.

* Krekelzangen II, 191.

Eigen.*

Onze Ouden kenden E i g e n d o m ,
  En E i g e n z i n daar by;
Ook waren zy van de E i g e n m i n
  Juist niet volkomen vrij:
Zelfs deden ze iets in de E i g e n b a a t :
  Maar wy, wy hebben meer
Dat ons door 't woord van e i g e n streelt,
  Naar echten wijsheidsleer.
Wy hebben E i g e n -w e t [1] en wil,
  En, wie er ook om lacht,
Ook E i g e n w a a r d e , en E i g e n d e u g d ;
  In alles, E i g e n k r a c h t .
Ja, eigen DIT, en e i g e n DAT,
  Een heerlijk schoone kraam,
Liep alles niet voor die 't doorkijkt,
  In e i g e n d o m h e i d saam!
Doch neen, ik neem mijn woord te rug,
  Het is geen e i g e n d o m ;
Wy hebben 't Duitschland afgeleend,
  En geven 't eens weêrom.
En dan - zal Holland wijzer zijn? -
  Wy wenschen 't - maar helaas!
Een volk dat van zijn aart verviel
  Blijft onherstelbaar dwaas.

1822.

Eindnoten:

1 Autonomie.

* Krekelzangen II, 193.

De wolf in kwaad gerucht.*

Wee, wee den Wolf, gebracht in kwaad gerucht!
Daar is voor hem niet langer prooi te maken;
't Vereent zich al om voor zijn list te waken,
En 't aasgebrek verbant hem van 't gehucht. -

Ja, 't Wolvenras ligt aan den waan gelegen,
Dien 't Boerenvolk van zijne schijndeugd draagt;
Maar laster, lof? - wat kan die luchtbel wegen
Voor 't Leeuwenwelp dat in zijn boschperk jaagt?
Wat voor het Lam, dat by een schuldloos weiden
Gods zon en daauw en vrije lucht geniet?
Wat vragen zy naar lof- of lasterspreiden,
Wie lieve of hate, of gunst of wangunst bied'.
Wil de overmoed hen op hun erf benaauwen,
Het schaapjen zwijgt, en troost zich in 't geweld.
De Leeuw, die moed, en tanden heeft, en klaauwen,
Wordt, ja, vermoord, maar in geen toom gekneld.
De muilband is voor slaperige beeren;
Maar voor geen Leeuw, zich-zelv' bewust als Leeuw,
Nooit zal hy naar den pijpzak dansen leeren
Van hem, wien 't hart moet siddren van zijn schreeuw.
Spant strikken, fluit, of doet de trommel roeren,
Hy wordt verlokt, gebonden, noch ontzet.
Die, brult hy eens, zijn gorgel meent te snoeren,
Moet Simson zijn, geen Fransche N i c o l e t .[1]

1822.

Eindnoten:

1 Maitre Nicolet was een Franschman, die in mijnen tijd met een Menagerie op de kermissen reisde, en voor zijn tent het opschrift had

Du roi des animaux l' indomptable vigueur
Connalt dans Nicolet son maitre et son vainqueur;
Les travaux de Samson, la force des Hercules,
Ne sont plus à nos yeux des fables ridicules.

* Krekelzangen II, 195.

Drinkpartyen.

Μισῶ μνήμονα συμπότην.*

Voorzeker, onder 't glas wordt menig woord gesproken,
Dat hem die 't heeft geuit, niet na te spreken is.
Men wijte 't aan den wijn wanneer die 't hoofd doet rooken:
Een goede drinkebroêr heeft geen geheugenis. -
Zoo is 't, maar welk een vreugd, indien dit vreugd moet heeten!
Neen Vrienden, dit 's geen lust, maar ware zielenpijn.
Wie wil, wie kan zich-zelf één oogenblik vergeten,
Wien ieder oogenblik zijns Scheppers gift moet zijn?

1822.

* Krekelzangen II, 197.

Oude vrijsters.*

Wat durft het onbescheid veroude Vrijsters smaden?
Veracht geen aan den steel verdorde trosrozijn
Die zich der hand verborg in 't deksel van de bladen,
Nu in verdroogde schel verloren voor den wijn.
Zoo kuisch- en zedigheid heur overrijpheid tooien,
Wat is er, Spottrenras, belachlijk in de Maagd?
Ze is eerbiedwaard in spijt van wang- en voorhoofdplooien,
Ook, als zy de achtbre kroon der Moedergrijsheid draagt.
Maar gy, verworpen stoet van grijze Jongelingen,
Die de Echt als kluisters schuwde en Gods bevel vertradt.
Bloos gy, der Maatschappy uw lafheid op te dringen,
Die duizend plichten in een eenigen vergat!
Voor menschheid, vaderland, geslacht, u-zelv', verloren,
Is de ouderdom u meer verschriklijk dan de dood;
En vruchtloos vraagt ge u af waarom gy werdt geboren,
Die 't levenslicht misbruikte en 't leven nooit genoot.
U voegt de spot met recht, die 't Oudenvrijer- gilde
In wijzer tijd de kroon van biezen zette op 't hoofd:
Wie 't aanzijn, gift van God, in dartle scherts verspilde,
Heeft alle menschlijkheid balddadig uitgedoofd.
En gy, wien de armoê dwong tot koud en echtloos leven,
Roep over de aarde wraak, die 't geen zy teelt niet voedt.
't Ontbreken aan den plicht moog de Almacht u vergeven,
Maar wee die de oorzaak zijn, dat gy hem schenden moet!

1822.

* Krekelzangen II, 198.

Kleinigheden.*

Μὴ νεμέσα βαιοῖσι, χάρις βαιοῖσιν ὀπηδεῖ.

Veracht geen kleinigheên: de netheid schuilt in 't kleene;
Maar stel in kleinigheid geen onverdiend belang.
Dat netheid van de vlijt met ware kracht vereene,
Eischt grootheid van de ziel, en duldt geen ketenprang.

1822.

Eens vaders les.*

Ja, krachtig is de les eens Vaders,
Beeft, Oudren! Wat ge uw kind in 't weeke harte stort,
Zweeft met het erfbloed door hunne aders,
En wee u, zoo ze in 't eind tot hun verderving wordt!
G e d e n k t, dit klonk (voor avondzegen
Eens vaders aan zijn kroost, nog argloos, zacht, en klein.)
Zijn' zonen elke nacht by hun ter rust gaan, tegen:
G e d e n k t, m i j n z o o n s, a a n L o e v e s t e i n!

* Krekelzangen II, 200.
* Krekelzangen III, 151.

Dit wortelt in de borst dier zonen;
Die zwelt van wraakzucht, spijt, en dollen Vorstenhaat,
En zich huns vaders kroost te toonen,
En 't leed van hun geslacht aan Nassaus huis te lonen,
Kost alles aan d' ontvoogden Staat.
Doch, 't Volk ontwaakt en slaat aan 't woelen,
En 't bloed der broedren moet de dolle weêrwraak koelen
Voor twintig jaren dwangs, met wrevel doorgestaan.
ô Zonen, zulk een Vader waardig,
Hoe duur betaaldet gy dat vaderlijk vermaan!
Doch weinig leedt gy nog; maar de Almacht was rechtvaardig;
De Vader... zag het aan.

1822.

De wijsheidzoeker.*

Wat! zijn die Heeren zoo geleerd,
En daarom overal geëerd,
En zit die wijsheid in de Boeken,
Zoo weet ik, waar ik 't heb te zoeken. -
Dus sprak Kees Klomp, ging uit, en zocht
En vond een boekenkraam, en kocht
Een van de zwaarste folianten
Om op zijn schoorsteenlijst te planten.
Hy deed zoo, - zag hem telkens aan,
Maar nimmer had hy school gegaan,
En lezen....? Neen, maar hooren lezen,
Dat kon hy jaren lang voor dezen;
En, dacht hy, 'k vind wellicht een man

* Krekelzangen III, 191.

Die voor my 't boek doorlezen kan,
En spoedig leer ik 't na te snappen,
Wat hy me in 't lezen voor zal klappen. -
Doch eenmaal kwam hy in de stad
Waar iemand by zijn boeken zat,
En blad voor blad bekeek en keerde,
En deze zei men dat studeerde;
En daar er geen geluid by was,
Begreep de boer niet dat hy las.
Zoo, dacht hy, kan ik 't ook wel maken
Om achter het verstand te raken.
Hy keek zijn boek nu telkens door,
En zag nu achter dan weêr voor;
Nu hield hy 't eens op zij' geschoven,
Dan recht, en dan weêr 't onderst boven;
En merkte 't onderscheid al ras
Van wat er bloot papier in was,
En al die zwarte drukfiguren,
Waarop hy vruchtloos zat te turen.
De band van achteren geribt,
De sneê met rood en blaauw bestipt,
En 't binnenst, de opgedrukte bladen,
Waarin de wijsheid zit geladen.
Dat al bekeek hy met een lust,
Die van vermoeiing wist noch rust,
En prentte 't dagen lang en nachten
Zoo vast en stevig in gedachten,
Dat binnen weinig maanden tijds,
De man heel 't Kerspel was te wijs,
En, met het eindloos door te blaâren,
In 't gantsche boek zoo diep ervaren,
Dat hy 't getal wist niet alleen,
Op elke bladzij' een voor een,
Van ieder zwart bekrabbeld reepjen[1];
Maar ieder lang of korter streepjen,
En ieder heel of halve rond
Die in 't gekrabbeld reepjen stond;
En dat der stipjens daar beneven,
Waar op geen mensch ooit acht zou geven;

Tot elks verbazing wijd en zijd
Van zulk een ongehoorde vlijt,
Wanneer hy in de dorpgehuchten
Zijn kennis somtijds uit deed luchten.
Wat dunkt u, Vrienden, die dit leest:
Is dat geen schrandre Knaap geweest?

Doch zy, die naar geheimenissen
In 't Groot Natuurboek vlijtig visschen,
En zoo veel weten in hun waan;
Vraagt, of zy 't l e z e n reeds verstaan?
Of ze ook iets meerders kunnen melden
Dan dat zy streepjens, rondtjens, telden,
In 't letteronderscheiden kloek,
Maar zorgloos voor den zin van 't boek?
Ik ken er, ja, die zich beroemen,
En tal by tal naauwkeurig noemen,
Maar 't faalt hun toch aan 't A, B, C,
En dit - deelt Hy die 't schreef slechts meê:

Doch neen, zegt Frix, 't is niet geschreven,
Maar 't heeft zich-zelf zoo saamgeweven,
En wat dan praat gy van den zin?
Daar schuilt volstrekt geen meening in.

1822.

Eindnoten:

1 Dus noemde hy de r e g e l s .

Desengaño.
(Ware verlichting.)*

‘Spaansche spraak, gy roem der talen;
‘Niet alleen in deftig pralen,
‘Maar in nadruk, rijk van schat,
‘Laat me u thands een woord ontscheuren,
‘'t Geen ons Neêrlandsch mag betreuren
‘Dat haar weelde niet bevat!

Desengaño, groote Godheid,
Geessel voor geliefde zotheid,
Dommen, ingebeelden waan!
Gy, op Spaanschen grond geboren,
Maar voor Spanje lang verloren,
Zie dat Spanje nog eens aan.

Keer, verjaag die dolle honden
Die zijn welvaart gants verslonden!
Eens de prooi van Bygeloof,
Ligt het nu in slimmer keten,
(Nieuwen dwang van 't vrij Geweten,)
Door vervloekten scepterroof.

Zie een hoop van Onverlaten
Meester van misleide Staten,
Die zijn ingewand doorwroet:
Breek die monsters klaauw en tanden;
Ruk het uit dier Duivlen banden,
En versmoor hen in hun bloed!

* Rotsgalmen I, 169.

't Engelsch ei der Ongodisten
Die aan God Zijn throon betwisten,
  Aan de Seine rijpgebroeid,
Vult Europa met zijne adderen
Die wat heilig is bezwadderen,
  Wien de Hel uit de oogen gloeit.

ô Onttoover gy de zinnen!
Leer gy wie hun volk beminnen
  Muiters knellen in den band,
En den staf, van God geschonken,
(Niet om ledig meê te pronken,)
  Vast beklemmen in de hand.

Leer hen, Vaderlijk bestieren;
Geen geboeft' den teugel vieren
  Dat zich indringt op hun throon!
Met der Volken heil beladen,
Zijn ze aanspraaklijk voor hun daden;
  Voor 't geheiligd recht der Kroon.

Wee die 't roekloos overgaven!
Op den stoel gebonden slaven,
  Uitgeschud van hart en moed!
Laat ze HEM wiens beeld zy dragen,
Geen gespuis, de wetten vragen,
  Dat in 't blinde grijpt en woedt.

Geen verachte schijnvertooning;
Vader, Vader zij een Koning,
  En met Vadermacht omgord!
Wy, betoonen we ons zijn telgen
Die zich zijns niet wreevlig belgen,
  Zoo zijn doel verijdeld wordt!

Vader, zal hy ieder hooren,
En des huurlings list verstooren
  Die zich vet mest met ons zweet.
Maar den huurling 't recht te geven
Om den Vader te weêrstreven,
  Delft een poel van 't gruwzaamst leed.

Schapen, laat uw Herder weiden!
Zoo ge u-zelven wilt geleiden
  Of den loonknecht overgeeft,
Wolven in den muil te loopen,
Anders staat u niets te hopen!
  Arme schapen, hoort, en beeft!

Hy, hy zal voor u zijn leven,
Hy zijn rust, ten beste geven;
  Liefde geeft zijn poging klem.
Hy is Vader en erbarmer,
En de machtige Albeschermer,
  Heer der Heeren, heerscht door Hem.

1822.

Op de herbloeiende beoefening der oostersche talen, aan Leydens hoogeschool.*

Waai, Nabatheesche lucht, van balsemgeuren zwanger,
Doorwaai ons met de lust van 's warelds dageraad;
En gy, doordring ons hart, gewiekte tooverzanger,
Die, duizlend van vermaak, in rozenwaassems baadt![1]
Stort, stort uw schatten uit, granaat- en druifwaranden,
Voor 't smachtend-flaauw gemoed dat naar uw sappen dorst!
Ja, 't zalig Oost ontsluit, en reikt ons blijde handen;
De morgen gaat ons op, en straalt ons in de borst!
Geen vlammend oorlogszwaard van Hagars woeste loten
Betwist den toegang hier tot hun gewijden grond;
Het eischt geen wapentocht, geen toegeruste vloten,
Noch half-ontvolkt Euroop, vereend in krijgsverbond.
Een frissche Jeugd treedt op in 't edel Letterwapen,
En rolt in Leydens school de blanke heirvaan los;
De lauwer van de vlijt versiert haar kruin en slapen
En 't voorhoofd tooit zich reeds met Morgenlandschen blos.
Wie vliegt daar, toegewenkt door Palestijnsche palmen
Zoo fier, zoo staatlijk voor aan 't hoofd van dezen stoet?
Wien zal een dankbaar kroost het Péän tegengalmen,
Door 't vrolijk lofgejuich van gantsch Euroop begroet?
Geleid hen, waardig Hoofd, van d'echten roem doordrongen,
En streven ze aan uw hand die Paradijsbeemd in!
ô Mocht Thessaalsche kracht mijn ouderdom verjongen,
Ik volgde u nevens hen, doordrenkt van lettermin!

* Rotsgalmen I, 179.

Wat heerlijke Oostergloed verrukt en lacht ons tegen!
Wat hemel opent zich! Wat Lente blaast ons aan,
Strooit paarlen, strooit jasmijn, strooit krokus langs de wegen,
En walmt ons d'amber toe van myrth- en cederblaân!
Wat albegoochlend lied doorritselt bosch en dalen;
Wat wellust ademt hier den smachtende in 't gemoet!
Kom, zijgen we aan uw zij', verliefde Nachtegalen,
Op 't riekend rozenbed in zielbedwelmend zoet!
Mijn weeke borst bezwijmt. - Gy frissche Jongelingen,
Treedt gy met stouter stap dees toovergaarden door;
Zoekt voedsel voor 't verstand, en (voor wellustig zingen,)
De wijsheid waar ze ontlook in 's warelds uchtendgloor!
Niets kan ik, dan in 't hart en met mijne oogen volgen;
De Grijsheid roept vergeefs aan d'ingang van dit pad
Verloren dagen weêr die kracht en brein verzwolgen,
Wier overijlde vlucht geen nijvre vlijt verbad.
Doch gaat! mijn zielswensch ijlt in brandend heete zuchten
U na - wat zeg ik? neen, hy ijlt uw loop vooruit,
En de offers die gy brengt in Idumeesche vruchten,
Verwelkoomt dees mijn hand in 't stervend snaargeluid.

1822.

Eindnoten:

1 De N a c h t e g a a l i n h e t O o s t e n , die over de rozenbedden zweeft.

Verholenheid.*

Misleide, die wanneer hy kwaad verricht,
Zijn euveldaad verborgen waant voor 't licht!
Schoon alles zwijgt, zelfs aarde en lucht zal spreken,
En 't dorre lijk van uit zijn grafkuil breken;
Ja, vaak drijft God door nieuwe gruweldaân
Den snoodaart-zelv' tot zijne ontdekking aan.

[De taal.]*

The proper study of mankind is man.
POPE.

Den mensch te kennen, is des menschen wetenschap;
Maar nimmer kent men hem uit klaatrend schoolgeklap,
Door meesters 't extrenbroed in 't kooitjen voorgebrabbeld,
Terwijl 't, ontroofd aan 't nest, op de ijzren tralie knabbelt.
Neen, toon hem in de Taal, die uit zijn boezem breekt,
Door de oudren in hun kroost met d' adem opgekweekt,
't Ontvloeisel van zijn ziel, door 't lichaam uitgedreven.
Daar schuilt zijn menschheid in, zijn zelfgevoel en leven.
Zoek in u-zelv' de Taal, en ken u-zelv' in haar:
Haar spiegel is ons Al, haar uitdruk 't menschlijk waar.

1822.

* Nederlandsche Muzen-Almanak, 1823.
* Geslachtlijst der Nederduitsche Naamwoorden.

Despine aan Richardet.*

Ontfang dit staal dat u Despine biedt.
Het was bestemd om u door 't hart te boren;
Maar, wijl de Min het anders heeft beschoren,
Beklaag haar lot, maar ô! vergeet haar niet!

Uit het Fransch van DUMOURIER in zijn R i c h a r d e t .

Kennis.*

In 't tuighuis van den storm, waar de Almacht donderkloten
En bliksemschichten vormt, verwoestend uitgeschoten,
Draait de aarde rustloos om; en van 't gestarnt' omhoog
Beschouwt haar 't Geestendom met aldoordringend oog,
Waar (badende in den damp, van uit haar schoot geheveld)
Zy 't oog ten hemel slaat, met dikke nacht omneveld,
En 't wolkgespansel, als een sluier die ze omhult,
In duizend plooien drijft, van d' aâm des winds vervuld.

Gaat, boort dat dekkleed door, vermeetle stervelingen!
Verheft u uit dit diep naar hooger wareldkringen
Op vleuglen, uit het licht geweven door 't verstand.
Ontbindt den gordel die Gods heemlen overspant;
En weegt de kracht der stof die ze aanperst uit te spatten,
Met die des weêrstands af, in 't wondre samenvatten
Van - strijdigheden? - Ja, voor menschen, strijdigheên,
Maar in de hand van God één samengrijpend Een!

Doch neen, verliest u niet in 't ruim van deze omwelving,
Of zoekt den grondslag van dit aardrijk in geen delving
Naar ertsen, in wier aart, verband, en samenhang
Wy blind zijn. Acht u-zelf van wichtiger belang;

* Krekelzangen I, 26.
* Krekelzangen III, 113.

Doorzoekt, doorzweeft, doorgroeft uw eigen aart en wezen.
Daar is Gods Wijsheid, daar Zijn Mogendheid te lezen
In letteren van geest, van louter hemelvuur:
In u, die 't pronkstuk zijt der levende Natuur!
Leert, leert uw vatbaarheên, uw neiging, trek, en reden
Ontwikklen, 't zelfgevoel den trotschen nek vertreden,
Den Geest erkennen die uw innig ZIJN doorstraalt,
Van de Almacht, als zijn bron, weldadig neêrgedaald.
Wat zijt ge? Een stofklomp, die vermolmen moet in de aarde?
Een stoffelooze ziel, die aan dien kleihoop paarde? -
Ach! leert wat stof zij, en wat de adem dien ge ontfingt,
Die elken vezel van uw lijfsgestel doordringt,
Beweging geeft, gevoel, bewustheid, zelfgenieting,
En 't bloed door de aders jaagt in spier- en borstdoorvlieting.
Doch waant door 't zintuig niet die diepten door te zien;
Mistrouwt wat zich 't verstand voor waarheid aan laat biên,
Maar bloote scheemring van haar licht is, valsch verbogen,
En, in 't besef misvormd, slechts schijnsel wordt en logen,
Ja, weinig meerder dan begoochling van een droom.
Een flikkerspel van licht, afspieglende in een stroom
Wiens rimpling, door den val of 't windgeblaas gedreven,
Voor 't zuivre beeld der zon slechts vonken weêr kan geven:
Ach, vonken, in den schijn nog schittrend, maar ontbloot
Van eenheid, warmte, en kracht, en - ter ontwikkling dood!

En zy, die noch zich-zelf noch hunne omgeving kennen,
Zy schroomen niet, hun God, hun Schepper, aan te schennen;
Betwisten Zijn gezag, Zijn werking, Zijn bestaan,
En leggen Hem 't gareel van hun begrippen aan!
Onzinnigen, te rug! Gebonden aan de keten
Wilt ge u de heerschappy op die u drijft, vermeten?
Wat zeg ik? - Neen; de steen, geworpen met de hand,
Verheft zich op den reus die nederploft in 't zand,
En roemt zijn dapperheid in Goliaths te vellen!
Het saamgeklutste schuim boogt op zijn waterbellen
Met kleuren van robijn, saffier, en esmerald,
En telt zich by 't gesteent' dat om den tulband bralt!
Ja, door zijn nietigheid in onmacht opgeheven,
Beroemt zich, door de lucht en hemelwaart te streven;

En schrijft zich wil en kracht en eigen werking toe! -
Men wil, begeert, en tracht, maar zelf onwetend, hoe?
Wat dan, wat is die wil, dat trachten, dat begeeren,
Dan 't lijdelijk besef van derven en ontbeeren
Met vatbaarheid gepaard, voor beter, meer genot;
Afhanklijkheids gevoel - van alles? - Neen, van God!
IJlhoofdigen, neen, wilt gy waarheid? leert gelooven:
By menschen woont zy niet, maar smeekt haar af van boven.
Daar waar de zetel is van 't ongeschapen licht,
Woont ze in de Godheid-zelv. Maar buigt het aangezicht:
Haar straal verblindde u, kost gy de oogen tot haar heffen;
Ontfangt ze in 't biddend hart, daar zal, daar moet ze u treffen,
Dit, dit verlichten, en dit zuivren door haar gloed,
Die liefde en kennis werkt en onschuld in 't gemoed.
Dit is het geen gy derft, het eind van uw begeeren,
ô Mocht ge 't geen gy wilt in 't willen, kennen leeren!
Zoo greept ge in 't wilde niet naar schimmen om u heen,
En vingt in de ijdle lucht steeds onrust en geween!

Doch eindloos afgemat door 't heilverlangend hijgen,
Te loor gesteld in 't doel, rampzalig door 't verkrijgen,
Ontzinkt dat alles u waaraan ge uw hoop verkleeft,
En oud, hebt ge eindlijk slechts geleden, niet geleefd.

1823.

Verdraagzaamheid.*

Verdragen, dulden! Ja, 't is thands een tijd van dulden;
De tijgers grijnen thands die eerst afgrijslijk brulden,
En 't lachj' is om den mond, al is de Hel in 't oog.
Een enkle moord zegt niets, men moet zoo naauw niet ziften;
Het dulden maakt de kern der liberale schriften.
Men duldt al 't geen gy wilt, tot zelfs een God om hoog,
Mits duivel en geboeft' hier meester spelen moog.

* Krekelzangen III, 150.

Aan J.J. Rousseau.*

ô Montaigne! toi qui te piques de franchise et de vérité, sois sincère et vrai, si un philosophe peut l'être, et dis-moi s'il est quelque païs sur la terre, où ce soit un crime de garder sa foi, d'être clément, bienfaisant, généreux; où l'homme de bien soit méprisable, et le perfide honoré.
J.J. ROUSSEAU.

‘Gaskonjer Wijshoofd, gy die 't recht en onrecht wart,
Of 't in Verdragen zoekt, en niet in 't menschlijk hart;
Gy die oprechtheid veinst, en waarheid meent te schragen,
Wees eenmaal, wees oprecht, en andwoord op mijn vragen,
Zoo 't echter mooglijk is, dat Filozofenwaan
Met openhartigheid en waarheid saam kan gaan.
Spreek: Weet ge op aarde een land waar 't misdrijf wordt gerekend,
Zijn woord getrouw te zijn in plaats van eedverbrekend?
Waar 't voorstaan van het recht, weldadig-, billijkheid,
Als misdaad wordt gestraft en als een hoon verbreid?
In 't kort, de braafheid smaad, de moedwil lof kan trekken,
En God- en rustgezind eens Christens naam bevlekken.’ -
Dit vroeg de twijflaar van Genève. Geen gewest
(Dus dacht hy) is op de aard tot zulk een graad verpest.

Gy meende 't, ja, Rousseau, en moest u zulks verbeelden,
Eer wijs- by wijsgeer nog hun Sodoms applen teelden,
En alles van 't vergif dier Helvrucht werd vervuld,
Die de Almacht tot verderf van 't schuldig menschdom duldt.
Maar 't is de tijd niet meer, waar in gy leefde en woelde,
Toen de Ondeugd nog den klem van Wet en Godsdienst voelde,
En, tusschen 't Bygeloof en 't Ongeloof geschud,

* Krekelzangen III, 175.

Het Volk nog eenigzins zich aanleende aan dien stut.
Sta op, en zie thands rond by 't nieuwe Volksverlichten,
Dat nieuwe Wijsheid schiep en omgekeerde plichten,
Waar rust en stil genot in eigen hof en huis
Moet wijken voor beroerte en eeuwig Twistgedruisch;
Waar 't Oproer tot een plicht, een duren plicht verheven,
Den Heerscher door 't Gemeen de Wet wordt voorgeschreven;
De Domkop, die zijn kring niet half ten einde ziet,
Den Wijzer' regel stelt, en onbepaald gebiedt;
De Staatsleer, door 't Verstand dier gaauwerts uitgevonden,
Staat, orde, en huisgezin, en maagschap heeft ontbonden,
't Gezag aan d' onderdaan, den Vader aan het kind
Leert vragen, wat hun gril of wel of kwalijk vindt:
Wat zeg ik? vragen leert, wat rol men wil bevelen
Dat hy op 't staatstooneel voor 't domme volk zal spelen,
Dat uitfluit, uitjouwt, vloekt, of in de handen klapt,
Naar mate een Kourantier daar voor of tegen snapt; -
Waar eindlijk, door een hoop verpeste duisterlingen,
Die strafloos uit hun hoek wat waarheid mint bespringen,
Gods zoenleer wordt vervolgd, en wie ze oprecht belij'
Aan 't volk verdacht gemaakt van laffe huichlary!

Dit, zeker, dacht gy nooit, gy, die die zaden strooide,
En dwaasheên voor den dwaze in stijlverloksels tooide!
ô Ongelukkige, die nooit u-zelf verstondt,
Die wetten stichten wilde en de eerste wetten schondt,
En Staten vormen, daar ge u-zelf niet kost bestieren,
Zie daar uw werk in 't eind, zie daar uw graflauwrieren!

Doch 'k wil u recht doen, niet bezwaren. Zaagt ge eens op,
Voorzeker rees uw drift voor 't bastaart-ras ten top,
Dat, Helscher dan de Hel in woede losgebroken,
Europe een leeftijd lang van menschenbloed deed rooken,
En, slechts ten halve door onzichtbre hand gefnuikt,
Met bloeddorst-aâmend hart niet in zijn holen duikt,
Dan om met dubble woede en wrevel op te rijzen;
Ja, 't zoude u van u-zelv' en wat gy wrocht doen ijzen.
Maar duiken, zeg ik? Neen, zy brullen eensgestemd
Die woede en wrevel uit, die band noch kluister klemt;

En 't wedergalmt in Hof, in raadzaal, door de straten,
Van 't heilloos Vloekverbond dier scheurzieke onverlaten,
Dat al wat heiligst is, met stouten klaauw verscheurt,
't Afschuwlijkst wanbedrijf met valsch blanketsel kleurt,
In alle teugels grijpt, en elk gespan leert hollen,
De boezems stikken doet, de hoofden zuizebollen,
En in bedwelmingdamp uit d' afgrond opgedoomd,
Van de overheerschappy op God en Wareld droomt.

En ach! of 't droomen waar! Doch 't zijn geen nachtgezichten,
Die de uchtenddaauw verdrijft by 't eerste morgenlichten.
't Zijn droomen, ja, al 't geen hun dolheid zich belooft,
Terwijl ze en stem van 't hart en hooger licht verdooft;
Maar knakt de scepter niet in 't worstlen met hun grijpen?
Springt band by band niet los (hoe vast hy scheen te nijpen,)
By 't wringen van hun vuist aan d' eensgelegden knoop?
Of hoort men in 't gejoel van d' onbesuisden hoop
Dat heel de lucht vervult met door elkander schateren,
Naar God of redenwet, of 's hemels bliksemklateren?
Ja baat het, of Zijn hand op 't menschdom zich verzwaart,
Het vuur uit d' afgrond daagt der om ons schuddende aard,
In bron, in zee, in lucht, getergde wraak verkondigt?
Neen, de indruk voor Zijn stem is lang reeds weggezondigd.
De vatbaarheid ontbreekt aan 't ingezworen hart,
En 't lidmerk van Gods vloek versteende 't voor de smart.
Miljoenen vallen er rondom ons door Zijn slagen;
Het machtloos lijf bezwijk' door de overmaat van plagen;
De Stoïcynsche trots zwelt tegen de Almacht op.
Verneedren -? Neen, ô neen, verhef den stuggen kop.
Vaar voort, ô zinloos volk! voleindigt, gy vermetelen,
Haast ziet ge uw Afgod zich op throon en outer zetelen,
En merken u ten vloek als slachtvee. Bid dan aan!
Uw meester ging u voor, gy volgt slechts op zijn baan
In d' opstand. - Meester, ja, wiens zweep (verachte slaven!)
U onder 't Duivlenjuk in 't Helsch gareel doet draven.
Dit 's v r i j zijn; dit g e l i j k ; dit, alles wat u streelt!
Ja, 't misdrijf maakt g e l i j k al wie in 't misdrijf deelt.

Scelus quos inquinat aequat.

1823.

Aanmaning.*

Gelooven we aan een Alvermogen;
Of maken we ons dien naam ten spot?
Een God die dondert uit den hoogen,
En meester is van 't menschlijk Lot?
Of is 't een teelt van laffe logen,
Ten schrikbeeld van een bandloos rot?

Vereeren we, ô oprechte zielen,
Zijn hoogst ontzachbre Majesteit,
Wanneer we aanbiddend nederknielen?
Of is 't een kindsche onnoozelheid?
Of, huichlary van snoode fielen,
En waarheidtergend onbescheid?

Ga, roekelooze! durf het vragen
Aan 't hart dat in uw binnenst spreekt,
En met verdubbling van zijn slagen
In u de gruweldaden wreekt;
Aan de onrust die de borst blijft knagen
Van wie den band der plichten breekt. -

Of neen, maar sluit uw oogleên open,
En zie 't afvallig wangeslacht,
By 't zetels en altaren sloopen
Op 's afgronds steilsten rand gebracht!
Hun God voor Judas prijs verkoopen,
En dingen Hem naar de oppermacht!

* Krekelzangen III, 181.

Ja, wilt gy, schouwt slechts om u henen,
   En zie den Throongeest van 't Belang
Met heel dien afgrond zich vereenen
   Tot aller volken ondergang;
En Kerk en Staat, in vruchtloos weenen,
   Ten prooi aan d' afgerichtsten dwang.

Een dwang, die, onder 't hartennijpen,
   't Vervolgen door bedekt venijn,
Met dolken voor 't verraad te slijpen
   En 't aandoen van een heuschen schijn,
Om 's warelds teugels aan te grijpen
   Zich niets op aard te Helsch laat zijn!

En dit, dit moet Verlichting heeten;
   Dit kleurt men als Verdraagzaamheid!
Dien vloekbond tegen 't vrij Geweten,
   Die uitroeit wat hy niet verleidt!
Die dweepzucht, God en eer vergeten,
   Die de aard met dolheên overspreidt!

Verdraagt gy 't juk dier Goddeloozen,
   ô Gy die God en Heiland kent?
Ja, slaapt gy voort in zachte rozen,
   Ten halve reeds aan 't juk gewend,
En zonder voor u-zelf te blozen
   Terwijl m' uw dierste rechten schendt?

Wat dubt gy? sla het oog naar boven;
   Sla 't om u; wend uw blik voor uit!
En leer geen onverstand gelooven,
   Noch geef 't u dierbaar Kroost tot buit,
Om zich in kluisters af te sloven,
   Waar in de Hel haar vloekprooi sluit.

Wat hoort ge een stoet van duisterlingen,
   Wier dom en razend eedgespan
Met zich in 't Rechterampt te dringen
   Geen Midas oor verbergen kan,
En, daar zy recht en scheef verwringen,
   Verstand en Waarheid doen in ban?

Wat is 't, zoo 't aantal onverlaten,
   Die, Christendom en Waarheid vreemd,
De Wijsheid onverzoenlijk haten,
   Zijn snaterenden wildzang teemt,
Om uitlandsche exters na te praten,
   Die de eenvoud voor profeeten neemt?

Zijt gy, ons Neêrlandsch Kroost, geboren
   Om, eens ontworsteld aan 't geweld,
Op nieuw den vrijen aâm te smooren,
   Waar in u 't lafst gebroedsel knelt;
En 't Ezelvonnis aan te hooren,
   Dat boven God en reden geldt?

ô Kunt gy 't? Kunt ge u zoo vergeten;
   Dan, wee 't rampzalig Nageslacht,
Dat, even laag als stout-vermeten,
   Zijn braver ouders reeds belacht,
En, duizendvoudig zwarer keten
   Dan 't aardrijk immer zag, verwacht!

Doch neen, keert tot u-zelven weder,
   Stort Baäls rookaltaar in 't zand;
Ja, werpt het juk der Heldienst neder,
   En redt u-zelf en 't Vaderland.
Hy leeft, de groote Slangvertreder,
   Hy voert den bliksem in de hand!

Wat buigt ge u voor gemaakte Goden
Van erger dan gebeiteld hout?
Wat vraagt ge aan 't wormenaas geboden,
Waar op ge uw hoop en welvaart bouwt?
Wat zoekt gy 't leven by de dooden,
Terwijl gy 's levens bron mistrouwt?

Laat Heidnenleer en schijnvertooning
Met al dien trots van menschenwaan!
Vreest God en Heiland; eert den Koning,
En neemt uw Wet van Jezus aan!
Verheft geen plicht noch zoekt beloning,
En bidt: by 't Zoenkruis pal te staan!

Dit storte u in 't geopend harte,
De bron waar alle goed uit stroomt;
En dan, of 't uitzicht ook verzwarte,
Voor leed noch vijandschap geschroomd!
De wareldvreugd teelt enkle smarte;
En God is 't die den moedwil toomt.

1823.

Vrijheidschreeuw.*

Cum enim inexplebiles populi fauces exaruerunt libertatis siti, non modice temperatam, sed nimis meracam libertatem sitiens hauserit, tum magistratus et principes insequitur, insimulat, arguit, tyrannos vocat, etc.

CICERO de Rep. I. 43.

Is eens de kee des volks van vrijheidskreet ontstoken,
Dan zwelgt het aan 't vergif zich dronken in zijn dorst;
Dan moet het Staatsgareel met orde en rang verbroken,
En Dwingland wordt de naam van d' allerbraafsten Vorst.
De schaamtloosheid neemt toe, scheurt alle band in stukken;
De vader moet den smaad verkroppen van zijn zoon;
De knaap verdringt den grijze, en 't vrij zijn wordt verdrukken,
En Wijsheid kikt niet meer waar Dwaasheid zit ten throon.
Den honden is 't vergund, hun meester aan te blaffen,
En paard en ezel-zelf schudt zadel af en toom;
De moedwil en 't geweld vreest wetten meer noch straffen,
En welvaart, vrede, en rust, verdwijnen als een droom.
Doch wat is 't dat weldra die Vrijheid moet volenden?
De onlijdelijke dwang en laagste slaverny,
Wanneer een echt Tyran hun hals vertrapt en lenden,
En 't jammrend kroost verzucht in vreemde heerschappy.
Dit, Volken, is uw lot. Gy wilt het dus, Ontzinden.
Wel aan, schiet vleuglen aan en vliegt het in 't gemoet!
De Waarheid moet gekocht door 't pijnlijk ondervinden;
Maar ik wil schuldloos zijn aan 't haast vergoten bloed!

1823.

* Krekelzangen III, 187.

Op eens windbrekers geraaskal.*

De Domheid, eens gewiegd tot onverstand,
Gaat t' allen tijd met hoogmoed hand aan hand,
Bewondert zich en zoekt bewonderaren,
En dekt heur kruin met dorre mispelblaâren
Voor Lauwerloof, aan sloot en kreek geraapt
En in haar klubs met eerbied aangegaapt,
Wanneer zy daar ten kanselstoel geheven
Met Stentors-klok gewelf en wand doet beven,
God, Recht, en Waar, met éénen vloek verdelgt,
En 't handgeklap by volle manden zwelgt.
Maar wat is 't eind van dat ijlhoofdig razen
Eens wangeslachts, uit zeepnat saamgeblazen,
Dat in het licht wil scheemren van zijn lamp,
En 't vuur der Zon bedwelmen met haar damp? -
Och! gunt den dwaas, van dwazen wijs geheeten,
Zijn windgesnork en ijdel zelfvermeten.
't Is domheids Recht, de domheên voor te staan:
Verbiedt hen niet, in narrenkap te gaan.
Men houde alleen, terwijl zy wijsgeer spelen,
Hun kattenklaauw uit Kerk- en Staatsgareelen,
Tot, zuizlend door en op elkaâr gestort,
Die dronkenschap eerst uitgeslapen wordt!

1823.

* Krekelzangen III, 189.

Overdenking.*

Teder Wichtjen, dat zoo gaarne, als uw Vader 't slechts gehengt,
Uit een andren hoek der kamer wat hy vordert, haalt en brengt,
Hoe gelukkig voelt ge u-zelven, als gy aan zijn hand geleund,
't Vrachtjen naauwlijks weet te dragen schoon die hand het ondersteunt.
Hoe gelukkig is uw hartjen, dat gy, teêrgevoelig kind,
Dienst en hulp gelooft te toonen wien geheel uw ziel bemint!
Ja, gy weet het, dat uw Vader dees uw bystand niet behoeft;
Maar uw hart hem niet te toonen, waar dat minnend hart bedroefd.
Onvolkomen zijn die diensten: hy is 't immers die het draagt,
Daar hy u en 't pakjen tevens met zijne eigen handen schraagt.
Doch dat blijde kinderzwoegen is ook 't ouderharte zoet,
En het is om u, mijn spruitjen, dat hy 't u verrichten doet.
Ja hy weet, het sterkt uw leedtjens, dat gy ze inspant naar uw kracht,
't Bindt u nader aan den Vader wiens gemoed u tegenlacht;
Die in dit uw teder pogen reeds den Man, den Held aanschouwt,
Die zijn wenschen zal vervullen, aan de toekomst toebetrouwd.
Teder Wichtjen, dit uw pogen, ô wat heeft het zoetheid in!
Wat genot, ter wederzijde, van de zuivre Vadermin!
'k Weet, uw hartjen dankt my zwijgend dat ik dees uw dienst ontfang,
En het roosjen van 't genoegen luikt zich open op uw wang.

Maar, ô Vader vol ontferming die op menschen nederziet!
Zijt Gy ook de zelfde vader, wy het zelfde wichtjen, niet?
Wat vergunt Gy, wat beveelt Gy, dat Uw aardsche kind verricht!
Wat is 't doel, of wat is de uitkomst van d' ons opgelegden plicht!
Wy, wat kunnen wy verrichten, Uwer waardig? waarlijk goed?
't Is uw steunen, 't is uw Godskracht, die het ons verrichten doet.
Neen, Gy hebt de dienst niet noodig; 't is geen dienst die Ge ons beveelt,
't Is slechts oefning van dat pogen, dat Gy-zelf ons mededeelt.

* Krekelzangen III, 195.

Nutloos zijn wy; vuige knechten, even onbekwaam als traag;
Minder nog dan 't jarig wichtjen, naar zijn krachtontwikkling graag;
Zelfs niet bruikbaar tot het minste dat Uw wil ons vergen mocht,
Ware Uw bystand, ware Uw steunen, zelf niet aan 't bevel verknocht.
Maar dit geeft ons, God en Vader, waar U 't hart blijmoedig hoort,
't Willen tevens en 't volbrengen naar Uw onverwrikbaar Woord.
't Strekt tot oefning, tot volmaken van de kracht die Ge in ons kweekt,
Van de zucht tot U, ô Vader, die Gy-zelf in 't hart ontsteekt.
Oefning, ja, ter voorbereiding tot een rijper, beter stand,
Tot den rang van medgenooten in het Hemelsch Vaderland,
(Medgenooten met die Englen, die Gy tot uw dienaars schiept,)
En om wien te mogen deelen Gy uw uitverkoren riept!
Groote Godheid, steun ja steun my. Geef my plichten, zwaar of licht,
'k Weet, Gy helpt my in het torschen; my zoo zwak, zoo krachtloos wicht!
Ik aanvaard ze met verrukking: 't is uw weldaad die ze gaf,
En ik sta ze voor geen wellust, voor geen wareldwellust, af.
Maar verhoed dat me ooit het denkbeeld zou besluipen, groote God,
Of IK 't waar, die ze ooit vervulde, - ooit my kweet van 't minst gebod!
Ach! ik struikelde, ach! ik pletterde, als uw hand my varen liet!
Drage en steun' my Uw Genade! Zy-alleen, zy wankelt niet.

1823.

Vrije klacht.*

Indien de Klacht
Den nood verzacht
Wie wraakt het, zoo men treurt?
En zoo m' om niet
Een traan vergiet,
Wat is er aan verbeurd?

Is 't hart bedroefd,
De borst verschroefd,
Met gunne 't vrije lucht!
Het zelfbedwang
Vergroot den prang,
Waar onder 't hijgt en zucht.

Een valsche schijn
Vergroot de pijn;
't Ontveinzen heeft geen baat;
Maar stil of luid,
Gevierd, gestuit,
Zy meldt zich op 't gelaat.

Wanneer ik klaag,
Wien 't niet behaag,
Dat elk zijn ooren stopp';
Doch staat dit vrij,
Wat vergt men my
Dat ik mijn leed verkropp'?

* Krekelzangen III, 198.

Neen, droeven, neen,
Het vrij geween
Verlicht een deel der smart.
Een zucht geloost
Geeft plaats voor troost
Aan 't overstelpte hart.

De traan ontlast,
Die 't oog ontplascht
En koelt de heete wond;
Het hart verwacht;
En Hooger kracht
Maakt - lijdzaam en gezond.

Maar perk het in
Uit eigenzin
Die 't zelfgevoel verzaakt;
Wee, wee dan elk
Wien d' onspoedskelk
Den boord der lippen raakt!

1823.

De duivel.*

De Duivel had altijd een groot getal van Vrienden;
Die namen 't voor hem op, als die hem hartlijk dienden:
‘De droes is niet zoo zwart als hy geschilderd wordt,’
Was 't telkens; - ‘de arme droes! men doet hem veel te kort.’
Maar, eindlijk, 't blad keerde om; nu mag hy niet meer wezen.
‘Daar is geen Duivel, foei! Wie zou dat onding vreezen!’ -
Natuurlijk! heel dat ras, eerst by hem in de leer,
Deed thands zijn duiv'lenproef, en wil geen meester meer.

1823.

[Echtverjaargroet.]*

Geen afstand, neen, voor harten die gevoelen!
Geen v e r r ' of n a voor zielen boven de aard',
Geen bergdalkloof noch zeegolfs tusschenspoelen,
Verdeelt den geest als 't logge lijfsgevaart.
't Is feest voor u, Geliefden! Jubelklanken
Ontvloeien u, en stroomen in 't genot
Den Hemel toe, en menglende aan ons danken,
Gaan wederzijds vereenigd, op tot God.
Ja, verr' van u, maar om uw hoofden zwevend,
Staart onze ziel haar dierbre kinders aan,
Voor hun, voor ons, - den Heiland glorie gevend,
En sproeit uw disch met vreugd- by vreugdetraan.

* Krekelzangen III, 204.
* Mengelingen en Fragmenten, 173.

Ziedaar den wijn dien wy dees Hoogtijd plengen,
Van wenschen - ach van meer dan wensch verzeld!
Gelukkigen, die ziel in ziel moogt mengen,
Gevoelt, ja voelt wat onze ziel versmelt!
Gevoelt het, ô, in dit uw feestgenoegen;
In 't stille zoet der Godgevallige Echt:
In wat u 't hart van nieuwe vreugd doet zwoegen;
Wanneer de Olijf[1] zich door haar rozen vlecht!
Stort, Gy die geeft, Gy die alleen kunt geven,
De volheid uit van heel uw zegenschat!
En, teder Paar, blijft voor elkander leven,
In (de aard te groot, en boven 't lot verheven),
Den Zoenvorst die u heiligde aan te kleven.
Heel 't menschlijk heil is in die beê vervat.

L e y d e n

den 10 July 1823.

Eindnoten:

1 Psalm 128.

Aan de onchristenen dezes tijds.*

- - Lieence - -
Did all the dregs of bold Soeinus drain;
Then unbelieving Priests reform'd the nation,
And taught more pleasant methods of salvation;
Where heav'ns free subjects might their right dispute,
Lest God him self should seem too absolute:
Pulpits their sacred satire learn'd to spare,
And Vice admir'd to find a flattrer there!
Encourag'd thus, WIT'S TITANS brav'd the skies,
And the press groan'd with licens'd blasphemies.
These monsters, - with your darts engage,
Here point your thunder, and exhaust your rage.

POPE, ESS. on Critieism.

'Den toom en teugel eens baldadig afgeworpen,
Moest elk voor zuivre bron Socinus modder slorpen:
't Godtergend Ongeloof verpestte een nieuw geslacht;
Had liefelijker weg ter zaligheid bedacht,

* Rotsgalmen I, 85.

En de Almacht, schaamteloos aan menschenwil verbonden,
Mocht zich op 't Vrije volk niet belgen om de zonden,
Maar deelen naar hun keus, gants lijdlijk en gedwee
Aan de afgoôn van zich-zelf Heur hemelzetel meê.
De Predikstoel, bedwelmd in 't Helsche rekelblaffen,
Verloor en stem en moed voor 't plicht'lijk kwaadbestraffen;
Ja, zelf besmet, ontzag 't betasten van de wond,
En de Ondeugd stond verbaasd, die daar bescherming vond.
Nu zag men 't REDENROT den Hemel stout bekrijgen,
't Godslastrend pers-gekraak den Christenleer doen zwijgen,
En alles overdekt met blinden Heidnentrots. -
Schiet hier uw pijlen uit, brandt hier uw donders los,
Gy, braven, dit 's een doel voor uw gerechte woede!'

Wat zegt ge, ô blind geslacht, van 't snerpen dezer roede?
Die ze ophief, was (met u) een nieuwe Filozoof,
Van Bolingbrokes school, geen wachter van 't Geloof,
Maar had oprechtheid; waar is de uwe? - maar had oogen,
En zag rondom zich, ja, zocht waarheid in de logen;
Maar gy, wat zoekt gy? - Dwaalt, ô schapen, die misleid,
Voor thijm of klaver, op gevloekte scheerling weidt;
'k Beklaag u, droeve prooi van die u onder 't hoeden
Den wolven tot een aas met doodlijk onkruid voeden,
En wenschte u met mijn bloed te redden zoo ik mocht,
Zoo niet een zuivrer stroomde en u had weêrgekocht.
Doch, gy Verleiders, wien, van enkel hoogmoed dronken,
De haat, de razerny, uit gluipende oogen vonken,
Om d' Afgrond tegen God te dienen! Wangeslacht
Dat de inspraak dooft van 't hart, Gewisse en plicht verkracht,
Om met uw Vloekgespuis de Rijken om te keeren,
En ('t geen ge u-zelf niet kunt) de wareld wilt regeeren!
Verworpelingen, in den afval van uw God
Verhard! Godslastrend schuim, dat woedend samenrot
Om Christus heiligdom van 't aardrijk uit te delgen!
Barst aan den giftdrank vrij die ge andren in doet zwelgen,
Maar werpt uw maskers af! Verguist het Godlijk Woord
In Bacchanalen van uw momdienst ongestoord,
Zwaait openlijk de vaan van heillooze Ongodisten,
Maar dekt uw eedgespan met d' eernaam niet van Christen.

Begoochelt met geen klank d' onnoozle, licht verleid,
Noch maakt hem tot een spel van uwe onmenschlijkheid.
Besluip geen argloos hart, op 't woord van Vrede slapend,
Maar, vijand, toon de vuist, tot ons verderf gewapend!
Wat mart ge -? Kondigt ons een open oorlog aan,
Die voor 't bebloedde kruis van onzen Heiland staan!
Gy toch, gy-zelf in 't eind vertwijfelt aan uw pogen;
Uw wartaal lokt niet meer, uw blendwolk is vervlogen;
De winden spelen met uw lampjens, 't flikkerlicht
Gaat knappende uit in rook en schendt u 't aangezicht,
En laat de gasreuk na, waar borst en long van stikken;
De wind verscheurde uw rag dat alles moest verstrikken;
De Sodoms appel dien ge ons aanboodt, is geproefd,
En heeft elk zeedlijk hart met walging toegeschroefd.
Moet de aarde blind zijn of vergiftigd? is uw zegen
In de aardontwortling van het Christendom gelegen,
Wat slaat ge een weg in, veel te omkronklend voor uw wit,
Verrassing baat niet, neen, de Christen waakt en bidt.
Ontdekt uw battery, reeds vaardig. Woelt niet langer,
Verlost van 't gruwelspook, te lang reeds gingt gy zwanger.
't Is tijd. Rukt onvertsaagd de Christenkerken om,
Sticht Frankrijks Redenhoer een blinkend heiligdom,
Bant uit, vermoordt, vervolgt, wie Christus durft belijden!
Wy weten 't, wat gy zoekt, wy kennen 't merk der tijden. -
Doch thands geen bloedraad meer! geen mutsaarts meer ontgloeid!
Te traag waar 't; neen, op eens de Christnen uitgeroeid!
Het Jacobijnsch geschut moet op de onnoozlen spelen,
De Bartels nachtspook weêr de kudde weerloos kelen,
Rivieren stokken van de lijken - ja, nog meer! -
Wy hebben 't al voorzien, en lijden 't Hem ter eer'
Aan wien ons 't vast geloof, geen Filozoofsche gronden,
Voor tijd en eeuwigheid onscheidbaar heeft verbonden;
Hem, die ons alles is, in wien de Christen leeft,
En (moet het) ramp en dood kloekmoedig tegenstreeft.

Doch weet, rampzaalgen, Hy is machtig, en Zijne oogen
Zien nederwaarts; Zijn arm, omkleed met Alvermogen,
Is uitgestrekt ter wraak. - Ja, sticht uw gruwelthroon,
Verlokt, verdelgt, verheert, en blaast den zegetoon;

Hy nadert. - Ja de dag zal opgaan: zoekt uw kuilen
Gy nachtgevogelt', dat met oorverdoovend huilen
't Verduisterd zwerk bedekt in uw ontzachbre vlucht,
En pestwalm ademt tot vergiftiging der lucht!
Doch neen, geen kuilen dan, die wijk- of schuilplaats bieden,
Als 't bliksemstralend vuur u achterhaalt in 't vlieden,
Den dampkring zuivert, en wie 't hoofd niet tijdig buigt,
Door de ijss'lijke eeuwigheid van jamm'ren, overtuigt!

1823.

Vrijheid.*

Quid est libertas? Innocentia.
EPICTETUS.

Wat's Vrijheid? - Onschuld. - En wat's Onschuld? - Smetloos zijn
In ziel en lichaam vrij van 't ingestort venijn,
Met bloed en merg aan 't kroost uit de Oudren ingevloten;
Gezuiverd door den Geest uit Hooger kring ontsproten.
Wie andre Vrijheid zoekt, zoekt, op den naam van VRIJ,
Slechts strafbren eigenwil, verderf, en slaverny.

1823.

* Rotsgalmen I, 98.

Leven.*

Non est, crede mihi, sapientis dicere VIVAM:
Sera nimis vita est crastina, vive hodie.

MARTIAL.

De kelk des levens wordt verbrijzeld op uw lippen,
ô Stervling; ieder ademtocht
Doet u een deel uws-zelfs in vlotte lucht ontglippen,
En 't kankerend verderf is aan uw bloed verknocht.

Wat dan, wat zoekt ge in 't verre morgen
(Verwijderd reis aan reis door de onbescheiden hoop,)
Een voorwerp voor 't ontrustend zorgen,
En, met vermoeide leên, een altijd verdren loop?

Wat wilt ge leven, wat, genieten
In altijd nieuwe luchtverschieten;
Leef heden, leef dit uur, terwijl gy adem schept!
Het volgend moog voor andren volgen,
En gy, wellicht, in 't graf verzwolgen,
Verliest by 't geen gy zoekt, wat ge eens verwaarloosd hebt.

Genieten - leven -! ach wat is dit? - ijdle droomen.
Het tegenwoordige is zoo dra ik 't grijp voorby:
De toekomst en 't voorheen zijn golving van de stroomen,
En bobb'lend flikkerschuim by 't wisslend zeegetij'.

Wat ziet ge op 't geen die golf u toeschijnt aan te brengen,
Al schittert ze u in 't oog met hellen diamant?
Zy tuimelt, om dat schuim met d' oceaan te mengen,
Of, naadrend, breekt heur vracht op 't ongenadig strand.

* Rotsgalmen I, 102.

Wat vleit zich 't ijdle hart met onbetrouwbre schatten,
Voor 't grijpen enkle schijn, in 't grijpen reeds niet meer!
Neen, tracht die waterbaar, daar ze aanrukt, niet te omvatten,
Ze ontzinkt u daar ze u treft, of slaat u duizlend neêr.

Ach glibbrig is het slijk van 't onbetrouwbaar leven;
Onzeker, de enkle stip van 't steeds ondeelbre t h a n d s .
't Spoelt als een stroohalm weg, door wind en vloed gedreven,
En 't licht, den stervling slechts tot ondergaan gegeven,
Is flikkring van een schemerglans.

Doch 't h e d e n zij een stip; leef, stervling, in dit h e d e n !
't Verdwijnt, maar 't is verknocht aan 't wezendlijk bestaan;
Grijp, grijp, eer 't aan uw voet onredbaar zij ontgleden,
De u toegestrekte hand uit hooger standkring, aan!

't Is de Eeuwigheid - 't is HY die g i s t r e n heeft noch m o r g e n ,
Waaraan ge eens vast geklemd, met tijd noch golf vervliet,
Uit zee-geklots en dood geborgen
Als 't alles gaat te niet.

1823.

De nemesis.*

Nunquam rebus credere laetis.

Niet te onrecht vloeide uw mond, gestijfd door de ondervinding,
(ô Oudheid, schoon omwolkt met Heidnen zielsverblinding,)
Van klachten over, en weêrgalmde uw Schouwtooneel
Van wrokkend Godendom in 't zangrig momgespeel,
En strenge Nemesis, die trotsche Lukgenooten
Meêdogenloos op eens van throon en zetel stooten,
En van den top des heils in 't jammerend verderf.
Ja, dit 's het menschlijk lot en 's eersten Vaders erf.
Het aardsche heil is ijs, niet glibbrig slechts in 't treden,
Maar smeltende onder hem, wiens voet, niet uitgegleden,
Niet wanklend, zeker staat, den hals om hoog gebeurd;
Zoo 't door de stoutheid van den voetstap-zelf niet scheurt.
Ach, 't eischt bedachtzaam gaan en vluchtig overzweven,
En hangt aan 't windgeblaas van 't hobbelzuchtig leven,
Dat, naar een hooger wet steeds ginds en weêr beroerd,
Nu, 't vloeibre water stremt, en ('t schijnt) met marmer vloert,
Dan, 't overmuurd gegolf, zijn' kerker uitgebroken,
't Met schuim bevrachte hoofd van razerny doet rooken,
En worstlen met de lucht die 't geesselt en betoomt.
Onzinnig, die op de aard van iets bestendigs droomt!
Het wentlend rad heft op; maar wee by 't roekloos brallen,
Die 't opgestoken hoofd niet buigt voor 't nedervallen!
Hy stort verschriklijk, en vermorselt. - Stervling, ja!
Maar noem den Hemel niet vijandig, de ongenâ
Van 't lot niet ongerecht. Geen Godheid is u nijdig;
Uw heil is met u-zelf, niet met Heur doelwit strijdig.
't Berust in schatten niet, of scepters. Neen, ô neen!

* Rotsgalmen I, 133.

't Berust in vatbaarheid voor hooger zaligheên.
Voor zaligheden, met eene aarde niet vereenbaar,
In 't toppunt van haar heil, al duurde 't, nog beweenbaar;
Voor onverderflijkheid, die als deze aard vergaat,
Onwankelbaar als God, en in God-zelf bestaat.
In God; - in 't aardsche niet, waarin we op aarde hangen,
Ons streelende in den wind, dien we in de zeilen vangen,
Uit rag geweven, en in 't midden van den spoed
Aan flarden barstend by de barning van den vloed.
ô Kindren, die zoo dwaas in 't kindsch gedartel wemelt,
Naar 't laffe wanzoet jaagt, in 't streelen van 't verhemelt'
U doodlijk, en de pest van 't Helsche stikvenijn
Met gulzigheid verzwelgt in 's Afgronds zwijmelwijn;
Misleiden! de artseny moog prikk'lende alsem wezen,
Dank, dank hem die ze u schenkt tot redding, tot genezen!
Zij de aardsche weekheid blind, van heilzaam voedsel warsch,
En wijz' zy 't middel af, met ondank; 's Hemels Arts
Dringt beiden op met kracht, in spijt van 't tegenstreven,
En temt den wederstand. Hardnekkigen, leert beven!
Kent, kent u-zelven. Neen, geen welstand; ijdle trots,
Aan 't aardsch genot verkleefd, treft de ongenâ diens Gods
Die de Afgodsdienst vervloekt, aan aardsche of eigen waarde
Bewezen, 't zelfgevlei dat steeds aan voorspoed paarde;
En wie op wijsheid, schat, of macht, of glorie stoft,
Te loor stelt, en op eens in diepen afgrond ploft. -
Zie daar de Nemesis der Oudheid! - Opgestegen
Tot eer, lache u 't Geluk van alle kanten tegen,
ô Stervling, buk het hoofd, wees needrig, dank en bid;
En spil den Hemel niet voor klaatrend tijdbezit!
Zoo niet; de donder smeult, hovaardige, in Gods handen,
Om, hem die 't hart verstaalt ten wraakgericht, te ontbranden,
Den zwakke, in 't net verward, in 't sluim'rend hart te slaan,
En allen (zoo 't mag zijn) te redden van 't vergaan.

1823.

Misbruik.*

Ziet men aan de dorenstruiken
't Geurig roosjen niet ontluiken,
  Lentes uitgezochtsten roem?
Ook de distel, ook de netel,
Heeft haar plaats om Floraas zetel,
  Ieder braamsteng draagt haar bloem.

Ach, in alles is genieten;
Slechts het misbruik schept verdrieten.
  Waarom grijpt ge woest in 't rond?
Laat uwe oogen dankbaar weiden
Waar de schoonheên zich verspreiden;
  't Is niet al voor hand of mond.

Ieder zintuig heeft zijn waarde;
Ieder heeft zijn deel op aarde:
  Riek het bloemtjen; smaak de vrucht;
Zie Natuur haar kleed schakeeren;
Hoor het boschchoor kwinkeleeren;
  Voel den zoelen kus der lucht!

Waan niet, als een God der Goden,
Alles onder uw geboden;
  Dienstbaar aan uw grilligheên!
Stervling, stel uw zwelgzucht palen;
Waar Gods weldaân op u dalen,
  Wees met wat Hy schenkt te vreên.

1823.

* Rotsgalmen I, 137.

De negentiende eeuw.*

Met de eeuw vooruitgaan, ja! dat is 't gedurig schreeuwen,
Als of zy wijzer waar dan al de vorige eeuwen;
Maar wacht, tot Nommer negentien
Ten einde loop', wy zullen zien.
Of wilt ge een beter raad (om niet zoo lang te wachten,)
Zie op de vorige Geslachten,
Hoewel met minder razerny
Op nieuwe kundigheên niet minder fier dan wy.
't Ondeugend kindtjen loopt zijn Vaders slechts voorby.

Dan echter...! Ja gewis, gy meent wat meer te weten,
En praat elkander 't na, wellicht ter goeder trouw:
Wat d'eenen spookt door 't hoofd moet de ander treff'lijk heeten;
Doch, wat zich 't dom geslacht op zelf-lof moog vermeten,
Het gekjen schuilt maar slechts ten halven in de mouw.
Uw Filozoofsche stoet van trotsche waanprofeeten
Is vlijtig in den weer met d'ouden torenbouw.
En is hy half omverr' gesmeten,
Piept uil en vleêrmuis in de reten,
En zijn de voegsels los, de steenen uitgesleten,
De bindsels door de lucht, door zon en tijd, verbeten;
Zy hebben tot herstel (dit moet men niet vergeten)
Een macht van... spinrag op 't getouw,
En ieder sluiten ze in die keten
Die 't Heldenwerk verstooren zou.

1823.

* Rotsgalmen I, 149.

Andwoord.*

‘Wat werkt ge (zegt men my); 't is vruchtloos, al dat schrijven:
Men roeit in 't hart niet uit, wat elk is ingeprent.’ -
Voorzeker, 'k moet dan elk in die verkeerdheên stijven,
En juichen 't hollen toe van wie ten afgrond rent?
'k Moet reden, waarheid, God en Heiland, afgezworen,
Verwoest zien, zonder leed, ja juichen 't zwijgend toe?
De stem van Godsdienst, Recht, en overtuiging smooren,
En bukken, laf als elk, voor de Inquisitie-roê?
Neen, snoodaarts! vloekt en woedt, en knevelt de aard in banden;
Mijn tong, mijn pen, is vrij, als 't hart dat in my slaat.
'k Veracht de dolle drift van lage Dwingelanden:
Één Heiland is me een schuts voor aller Duivlen haat.
Ja, trotsheid, eigenwil, zijn elk' verworpling eigen,
't Zijn LUCIFERS, wier drom op ZELFVERLICHTING roemt!
Maar, wie naar 't Helsche juk den slavenhals moog neigen,
Nooit aarzelt hy of plooit die zich naar Christus noemt.

1823.

* Rotsgalmen I, 166.

In een kerk,
by het gezicht van ouder en later grafteekenen.*

VRAAG.

Dat D.O.M. op de ouder eerezerken
Schijnt thands in ongebruik. Waarom?
'k Mis overal dat oude DOM;
Wat deed dat op een graf of op den muur der kerken?

ANDWOORD.

't Beteekent: ‘Gode zij de lof
Voor 't geen Hy wrocht door 't dierbre stof
Dat hier begraven ligt en 't Vaderland verplichtte.’ -
Maar nu is 't goede uit ons, en de eer
Behoort aan Hem die 't schonk, niet meer,
Sints nieuwer wijsheid elk verlichtte,
En eigen hoogmoed den verstorvnen tomben stichtte.

1823.

* Rotsgalmen I, 174.

Ouden mans klacht.*

‘Wat 's die Winteravond lang!
Och, wat valt het leven bang,
Als men niet kan lanterfanten,
Boekzaals lezen of kouranten,
Whist noch lamberlotten kent,
En met Tijdschrift, Recensent,
Let- of Las-ter-oefeningen,
De eenzame uren moet verdringen!
Wat verlang ik naar gesprek;
Ja, al was 't ook van een gek!’

Vriendlief ja, het is beklaaglijk,
En uw toestand onverdraaglijk;
Maar begrijpt gy, Oude man,
Daar de rechte reden van?
't Is, dat ge in uw gansche leven
Zoo veel cijfers hebt geschreven,
Zoo veel centen opgeteld,
Dat het u het hoofd ontstelt;
Dat ge in tijd- en nieuwspapieren
Uw gedachten om liet zwieren,
By u-zelven nimmer t' huis;
Maar steeds levende in gedruis,
En met duizenden van touwen
Aangetrokken, vastgehouwen,
Heengesleurd, en hergesleept,
Zonder dat ge 't zelf begreept. -

* Rotsgalmen I, 175.

Thands, met heen en weêr te rukken,
Breken touw voor touw aan stukken
Door 't bezwaar van d' ouderdom,
En daarmede stort gy om. -
Zonder dat gy weet te vinden
Waar ge u weêr aan vast zult binden,
Slaat ge, in 't ploffen naar den grond,
De armen angstig in het rond,
En in 't onbezuisd scharmaaien
Dat u 't zwakke hoofd doet draaien,
Vindt ge nergens in 't heelal
Waar ge u áánklemt in den val.

Arme grijzaart! sla uwe oogen
Niet in 't rond, maar naar den hoogen.
Strek uwe armen derwaart heen:
Daar is steunsel, daar alleen.
Wie de hand u toe wil strekken,
Zult ge boven u ontdekken:
Ja Hy reikt ze; grijp slechts aan,
Al uw wagglen heeft gedaan,
En, voor 't nooitverzadigd zoeken
Naar gesprek, of nieuws, of boeken,
Door die zelfvervelingsdorst,
Vindt gy in uw eigen borst,
Wat die uren, wat die dagen
Die gy grimmig woudt verjagen,
Op zal vullen met genot,
En met dankbaarheid aan God.

1823.

Grafschrift eens krijgsmans.*

Dank zij d' Almachtige op dit lijkstof toegebracht,
Voor ons, voor Vaderland, voor later Nageslacht,
Die hart en arm des Helds zich heiligde en bestierde,
In nood tot 's Lands bescherming riep,
En met de zegekroon zijn bloedig hoofd lauwrierde,
Wanneer hy, plichtgetrouw, in 's Heilands naam ontsliep,
En, boven 't aardsche lot, op de afgunst zegevierde.
Kniel neêr, Beschouwer, by dit graf,
En leg, voor 't oog van God, uw trotsche zelfheid af.

1823.

* Rotsgalmen I, 182.

Parodie.*

Non usitatâ aut tenui ferar
Pennâ biformis.

HORATIUS.

ô Neen, my zal geen zwanenvlerk
Uit de oogen voeren door het zwerk,
Om, Nijd en Vijandschap ontheven,
Op wierookwalmen voort te leven.
De dampkring die deze aard omzwiert,
Behoort aan 't brommend ongediert',
(Als kampernoeljens opgeschoten,
Uit slijk en ezelmest gesproten,)
Dat, wormgespuis, op wormen aast,
En heenstuift waar de wind ze blaast,
Om met hun dolle plonderbenden
En zaad en knop en vrucht te schenden.
'k Begeer by zulk een tor-gebrom
(Het zing' de ware Dichtkunst stom,)
Geen prijs, geen dank, geen luistrende ooren,
Voor Waar, voor echten Zang verloren,
En met het piepgesnor vervuld,
Dat taal, verstand, noch kennis duldt.
Verga dees lang verbastrende aarde,
Wie vloek- by vloekschuld steeds bezwaarde;
Die thands verpletterd onder 't wicht,
Zich-zelve een Hel tot lusthof sticht!
De kring der eeuwen wordt voltogen,
En 't Rijk gevestigd van de Logen.
Voor dronkenschap van Eigenwaan

* Rotsgalmen I, 202.

Moet alle waarheid ondergaan;
Wy weten 't, ja wy wachten 't, snoden!
Maar knielen voor uw valsche Goden,
Uw gruwelouters, gruwelleer,
Nooit met uw volgelingen neêr.
Wat is me een juichen, wat, een smaden
Van die hun God voor 't goud verraden,
Of, mooglijk, voor een laf h o e z e e
Van oordeel- en verstandloos vee?
Wie wil, moog schrale loftrompetten
Aan de ongewijde lippen zetten;
'k Veracht dat klaatrend windgerucht,
En mest my met geen ijdle lucht:
Mijn roem zij in den dank besloten
Voor weldaân, van omhoog genoten;
Mijn lust, in 't uitzicht op den throon
Van d' ons ten heil gezalfden Zoon!
Geleidt me en volgt my, Godgetrouwen,
Verzekerd van Zijn heil te aanschouwen;
En, Wareld, hou uw flets gebloemt',
Uw Eergalm, waar uw slaaf op roemt,
(Wanneer ik 't lijf ter rust zal strekken,)
Van 't graf dat dit gebeent' zal dekken;
Ja, schend me in 't afgeschudde stof,
Maar - niet door uw verachtbre lof!

1823.

Mr. J. Kinker aan Paulus van Hemert.

‘Zeg, Kreuple, dans ik wel; zeg, Bultnaar, ga ik recht?
Gy, voorbeeld dat ik volg, en eenig raad wil vragen!’ -
Wat meent men, wenscht hy die dit zegt,
Ooit goeden pas te doen, of 't lichaam recht te dragen?
Neen; maar verdraaid en krom en averechts geslacht
Dat u tot regelmaat van rechtheid waant geboren,
Daar al wat wijs is om u lacht,
Verheug u: 't waar te wreed uw zotten waan te storen;
En wilde 't die rechtschapen dacht,
Zijn arbeid waar aan u verloren.
Uw ziel-, uw taal-, uw rechts-verstand
Zijn allen uit de zelfde mand,
En hy die 't ontuig wou verlezen,
Moest tienmaal zotter nog dan heel uw aanhang wezen.

1823.

Parodie.*

Non usitatâ aut tenui ferar
Pennâ biformis.

HORATIUS.

ô Neen, my zal geen zwanenvlerk
Uit de oogen voeren door het zwerk,
Om, Nijd en Vijandschap ontheven,
Op wierookwalmen voort te leven.
De dampkring die deze aard omzwiert,
Behoort aan 't brommend ongediert',
(Als kampernoeljens opgeschoten,
Uit slijk en ezelmest gesproten,)
Dat, wormgespuis, op wormen aast,
En heenstuift waar de wind ze blaast,
Om met hun dolle plonderbenden
En zaad en knop en vrucht te schenden.
'k Begeer by zulk een tor-gebrom
(Het zing' de ware Dichtkunst stom,)
Geen prijs, geen dank, geen luistrende ooren,
Voor Waar, voor echten Zang verloren,
En met het piepgesnor vervuld,
Dat taal, verstand, noch kennis duldt.
Verga dees lang verbastrende aarde,
Wie vloek- by vloekschuld steeds bezwaarde;
Die thands verpletterd onder 't wicht,
Zich-zelve een Hel tot lusthof sticht!
De kring der eeuwen wordt voltogen,
En 't Rijk gevestigd van de Logen.
Voor dronkenschap van Eigenwaan

* Rotsgalmen I, 202.

Vrije klacht.*

Indien de Klacht
Den nood verzacht
Wie wraakt het, zoo men treurt?
En zoo m' om niet
Een traan vergiet,
Wat is er aan verbeurd?

Is 't hart bedroefd,
De borst verschroefd,
Met gunne 't vrije lucht!
Het zelfbedwang
Vergroot den prang,
Waar onder 't hijgt en zucht.

Een valsche schijn
Vergroot de pijn;
't Ontveinzen heeft geen baat;
Maar stil of luid,
Gevierd, gestuit,
Zy meldt zich op 't gelaat.

Wanneer ik klaag,
Wien 't niet behaag,
Dat elk zijn ooren stopp';
Doch staat dit vrij,
Wat vergt men my
Dat ik mijn leed verkropp'?

* Krekelzangen III, 198.

Zijn er plagen
Die ons knagen;
't Leed te dragen
Eischt de plicht.
Zelfs in 't lijden
Is verblijden,
Godlijk licht.
Moog 't u dagen,
In die slagen!
Vriend en Magen,
Wenschen 't met mijn hobbeldicht.

1823.

Zinstaal.*

Oh felice colui che trova il guado
Di questo alpestro e rapido torrente
Ch' a nome VITA, ch' a molti è si a grado.

PETRARCHA.

Gelukkig! die in 's levens woesten vloed
Waar velen zich zoo roekloos in behagen,
Het standpunt vindt voor d' ongewissen voet,
Als storm en stroom de golven afwaarts jagen.
Hy staat gerust, standvastig in zijn plicht,
En drijft niet meê, naar wind en golving wenden,
Al spat hem 't schuim in 't gloeiend aangezicht,
En vliegt hem 't kleed aan flarden van de lenden.
Hy biedt den bui van uit zijn standplaats trots:
't Geweld zal slechts zijn moed en grootheid stijven;
En de in d' Orkaan steeds onverwrikbre rots
Zal, eeuwen door, zijn roemrijk Zinstaal blijven.

1823.

* Rotsgalmen II, 80.

Sterven.*

Ja vreeslijk is het uur, het angstig uur van sterven,
Als we één ontzetbren slag
't Gezicht van 's hemels dag
En wat dat licht belooft, onredbaar, door zien kerven!

Maar wat is 't dat die slag het menschlijk hart doet derven?
't Verlangen naar genot
Dat met ons uitzicht spot,
En wel verlokt en tergt, maar nooit zich laat verwerven.

Een lachende Oogst, helaas! van uitgedorste gerven,
Die nooit den trek verzaadt,
Maar hoop en vlijt verraadt,
En ingebeelden schat verkeert in aarden scherven.

Doch waarom dan gevreesd voor 't rustpunt van dit zwerven?
Neen leggen wy voor 't graf,
De zelf-betoovring af:
't Is zalig, zelfs op de aard, van 't aardsche zich te onterven
En, voor den dood, te sterven.

1823.

* Rotsgalmen II, 89.

De razende dwingzucht.*

Wat vierschaar mag
Zich hier 't gezag
Op 't vrije hart vermeten,
Verstoort en smoort
Het vrije woord
Van 't bandeloos Geweten?

Wat dol getier
Verstout zich hier
Gods ordning om te keeren?
Wat wapenschreeuw
Om de ijzren Eeuw
Voor goud te doen vereeren?

Een woeste drom
Roert de oorlogstrom
Voor halfvertrapte wormen,
Om op den throon
Van 's Hoogsten zoon
Vermetel aan te stormen.

Hun zinloos rot
Beoorloogt God,
Vermeet zich Eigen waarde,
En slaat den band
Van 't onverstand
Om de ommekreits der aarde!

* Rotsgalmen II, 110.

Gy, slijkgebroed,
Wat durft ge uw voet
Op Koningszetels zetten;
Verkracht Natuur
En Staatsbestuur
Door Helsche gruwelwetten?

Wat Tuimelgeest
Wien 't alles vreest,
Heeft dus uw ziel bekropen?
Wat Helmacht zwoer,
Het heiligst snoer,
By Staat en Kerk, te sloopen?

Uw razerny
Maak slaven vrij
In andre Hemelkringen;
Doch wat bestaat
Gy 't Hollands zaad
In 't slavenjuk te dwingen?

Wat neemt gy 't brood
Uw' stofgenoot,
Weêrstrevig aan uw woede,
Wanneer hy 't pand
Van 's Hoogsten hand
Beveelt aan 's Hoogsten hoede;

Maakt hongerdwang
Ten folterprang
Van hulpelooze telgen
In weldaads schijn,
Om Helsch fenijn
In de aders in te zwelgen?

Gaat, wreedaarts, woelt,
Die niets gevoelt
In 't onverstandig dweepen,
Maar, 't vee gelijk,
Van 's Afgronds rijk
U blindling meê laat sleepen!

Ja, mengt steeds gift
Met blinde drift,
In schijn van kwaad te heelen;
En maakt een Kunst
Van 's Hemels gunst
Tot dartlend tooverspelen!

Verwoesters, gaat,
Pleegt duivlen raad,
Verlochent God en reden.
Geweld noch kracht
Fnuikt Goëls macht,
Hy heeft de slang vertreden.

Ja monsters, beeft!
De Wreker leeft,
Die gruwlen weet te straffen;
En 't braaf gemoed,
Dat Godsvrees voedt,
Veracht uw schaamtloos blaffen!

1823.

Op een grafteeken voor eene ongelukkige, aan den openbaren weg begraven.*

Met de doodwaâ om de leden,
't Hoofd op luttel stroo gebed,
Lig ik aan den weg vertreden,
Eens de baan der deugd ontgleden,
En mijn naam werd lastersmet.

't Stormweêr moog dit gras doen golven,
't Zand verwaaien dat my dekt,
't Lichaam in den kuil ontdolven
Leevren tot een aas der wolven;
'k Wacht op d' Engel die my wekt.

God is goed; maar rustloos beven,
Wroeging, door geen tijd gesmoord,
Zal door 's wreedaarts boezem zweven,
Die de lust van 't argloos leven
In mijne Onschuld heeft vermoord.

Moog hem God genâ bewijzen
Om die wroeging, om dat leed,
'k Zal in dubble vreugd verrijzen
Om diens Heilands naam te prijzen,
Wien de menschheid heeft omkleed.

1823.

* Navonkeling I, 83.

Noodhulp.*

Wenneer uwz 't uwnck op 't gjealpst' oerstjolpt,
Ja d' hele wrâd uws fijnne' iz,
Den iz 't faeck neyst' dat God uws holpt,
In fierst, az 't neyst ijn schijn iz.

GYSBERT JAPIX.

Als 't prangen van den nood ons hevigst overstelpt,
En alles ons vervolgt en woedend gaat verslinden,
Dan is ook 't uur naastby dat God den bidder helpt;
Maar verr'st, wanneer men 't acht in menschenhand te vinden.

1823.

Uitvinding van 't letterschrift.*

C' est des Phéniciens que nous vient l'art d' écrire;
Cet art ingénieux qui parle sans rien dire,
Et par des traits divers que notre main conduit,
Attache au blanc papier la parole qui fuit.

De Puner schranderheid bracht de eedle schrijfkunst voort,
Die wondre kunst die spreekt maar zonder klank te geven,
En trekken, door de hand op 't wit papier gedreven,
Tot vaste kluisters maakt voor 't henenvliegend woord.

Ja heerlijk! Puner schranderheid!
Zy hebb' hun letters uitgebreid!

* Navonkeling I, 126.
* Nieuwe Oprakeling, 161.

Maar - ruim tweeduizend jaar te wachten?
Aleer m' in 't werken van den mond
Den letterklank in eigen vorming vond,
Maak dat verstompten mensch- of (wilt gy 't) aapgeslachten,
En dommen Filozofen wijs! -
Zoo moogt gy 't ooft van 't Paradijs
Met Fransche champignons uit ezelsmist verwachten,
En houden 't varkensbrood voor de echte hemelspijs!
Komt, wie ooit dommigheên belachten,
Dit wint van duizende den prijs.

Ja, elk die toezien, en niet andren na wil praten,
Voelt zelf, en ziet in 't kind, zoodra 't geluid kan slaan?
't Beginsel van dat geen, waar Wijzen stil voor staan:
Eene uiting van 't gevoel waar bloed- en luchtbuisvaten
In medewerken op een wijs, die 't Onverstand
Niet KAN begrijpen, noch 't vooroordeel WIL bevatten.
Ach, stervling, leer u-zelf op juiste waarde schatten,
En zeg: ‘Wat God in ons by de onbewustheid wrocht,
Is meer, dan waar 't verstand als eigen vond op pocht.’

1823.

Akten.*

Hoe! alles dan in schrift! geen woorden meer verbinden?
Geen recht dan voor 't papier of pergament te vinden?
Verdragen geldt niet meer; in de akten is 't verband,
En de Akten-Grammarchie regeert geheel ons land?
Dat Monster, van zijn throon, geheid op ganzenpennen,
Kan zelfs gerechtigheid in zijn gareelen mennen;
Dringt ons zijn Stokbeurs op voor Themis gulden roê;
En nagelt haar den mond en knijpt haar gorgel toe!

Gy oude-lappen-kroost, in 't stof der klerkkantoren,
(Of mooglijk vilders roof, in bloed en stank) geboren,
En aan geen borst gezoogd, maar op een stiefmoers schoot,
Met galnootsap gedrenkt en eêk en koperrood;
Die ganzenveer en inkt tot vader hebt en moeder,
Het zand tot zuster, en het druipend lak tot broeder,
En 't groene zegelwasch als oom en tante groet;
Wat beeldt ge u-zelf toch in, Schoolvossig wangebroed!

Is 't op den Sprinkhaanzwerm van drokke Buralisten,
Dat eierleggend ras van eindelooze twisten,
Door Frankrijks Dwingeland Europa ingestormd,
Dat groente- en vrucht- en zaad-verslindend kruipgewormt';
Al knapen, Kerk en Staat en wapendienst onttogen,
En muffende over 't plat der lessenaars gebogen?
Zoo ja-'t is uitgepraat. Mijn vrienden, zwijgen wy,
Want zeker 't meerdertal is blijkbaar aan hun zij'.

1823.

* Nieuwe Oprakeling, 163.

Lofprijs.*

Fuit moris antiqui, eos, qui vel singulorum laudes vel urbium scripserant, aut honoribus, aut pecuniâ ornare; nostris autem temporibus, ut alia speciosa, ita hoc imprimis exolevit.

PLINIUS. (Ep. I, 3.)

De lof te lonen met geschenken, ja, was oud;
Maar thands - ach! laten wy die Mode niet herwenschen.
't Vindt alles, alles lof wat m' op deze aard aanschouwt;
En Reednaars zijn er thands wel tienmaal meer dan menschen.
Kreeg elk slechts iets, 't ontbrak op 't wareldrond aan goud.
En de eer -? Heeft elk die zich wat adems toebetrouwt.

1823.

[De dichter Jan Vos.]*

Ja, Vos had Dichtgeest, zelfs verheffing in zijn Dicht;
Hy dwaalt die 't hem betwist, we erkennen 't. Maar v e r h e v e n
Te zijn? - Ach, de ijdle schijn van flikkring blindt zoo licht!
Neen, dit is slechts aan 't hart dat edel denkt, gegeven.
In VONDEL was het - schaars, maar dan ook, ongemeen,
En voor 't bereik te hoog van die hem blindlings roemen:

* Avondschemering, 54.
* Bydragen tot de Tooneelpoëzy, 89.

HOOFT had zijn deel daarvan, maar dikwerf slechts te leen,
En, teder, mag men hem door kunst gezwollen noemen.
Rhetorica was nog met Poëzy verward,
De Rederijkerkraam in tier, en aangebeden;
In VONDEL was verstand by warmte van het hart;
In HOOFT, beschaafder smaak en meer gekuischte zeden.
Maar de arme VOS, in 't stof zijns ambachts opgevoed!
Verbeelding moest by hem en kunde en smaak vervangen;
Hy blaakte in 't zuizlend brein van lichterlaaien gloed,
En weinig voelde 't hart by 't borr'len van zijn zangen.
De Lauwer was hem veil by d'omhang van zijn kring,
't Gemeen dat zijns gelijk zoo gaarne ziet vergoden;
Hen, wier goedhartigheid voor smaak en kennis ging;
Hen, wien zijn kruipende aart den wierook had geboden.
De Lier van HOOFT verstomde als VONDELS Dichttrompet
Waar Arans strot verschroeide in 't vloek- en gruwlenbraken,
En Amstels Schouwburg boog in 's onderdrukkers wet,
Om Volksaart, zede, en smaak, en kunst te doen verzaken;
En 't geen d'Orakelstoel der Dichtkunst uit moest maken,
Werd weêrgalm uit den vreemde, of laffe kermispret.

Aan een zoogenaamden satyrist.*

Ja, 't streelt uw dartlen geest zijn pijlen uit te schieten;
En, treffen ze, o wat vreugd, wat grijnzend hoongelach!
Maar zoo uw oog in 't hart van die gewonden zag,
Wat tranen zouden ze u uit naberouw doen vlieten!

1823.

Naamverandering.*

Wie ooit in rijper tijd om vroeger dwaling bloost,
Der vaadren dwaasheid is verloren voor hun kroost.
De KEEZEN stierven uit: maar teelden LIBERALEN!
En 't zoo beminlijk woord, de naam van PATRIOT,
Zoo dikwerf reeds misbruikt en Holland lang ten spot,
Herleeft in 't waanwijs ras van domme RADICALEN.

1823.

* Nalezingen II, 134.
* Nalezingen II, 135.

Pindus-tocht.*

Ik naar Pindus hoogte klimmen
Waar de Nijd my aan zou grimmen!
   Vrienden, neen, gelooft het niet.
'k Wil in deze lager hoeken
Slechts een aartig bloemtjen zoeken,
   Dat men aan den voet niet ziet.

'k Zoek en vind, en maak een trosjen,
De ingang van het lauwerboschjen
   Biedt een zoele schaduw aan;
Maar die heilig-sombre dreven
Meen ik my niet in te geven;
   'k Blijf hier slechts een oogwenk staan. -

Toch een stapjen om te luisteren!
'k Hoor er 't westenwindtjen fluisteren
   Door het ritslend loofverdek.
Wat vertelt hy aan de bladeren? -
Neen, ik wil niet dieper naderen,
   Hoe het nieuwsgier hart my trekk.'

'k Neem den keer weêr naar beneden;
Maar wat oogst van lieflijkheden
   Lacht my aan van allen kant!
'k Zou my graâg wat dieper wagen;
Doch, aan wien den weg te vragen;
   Wie geleidt my by de hand?

* Ned. Muzen-Almanak 1823.

Niemand heeft in deze streken,
Naar 't my toeschijnt, omgekeken;
   't Is hier eenzaam, onbewoond;
Donkre, dichtbewassen wegen;
Niet een lichtstraal blinkt my tegen,
   En geen voetstap, die zich toont!

Echter in dees lauwerdalen
Placht Alcéus rond te dwalen;
   Daar vermeidde zich Homeer;
Daar zijn Saffoos teedre zangen
Door den boschgalm opgevangen
   En beandwoord, keer aan keer.

Laat ik eens ter dege staren.
Ja, van één der wandelaren
   Zie ik nog den voetstap staan:
En wat zou ik meer behoeven?
'k Kon het, dunkt my, licht beproeven,
   Op dat leidspoor door te gaan.

Waarom zou 't my niet gelukken
Voet- voor voetstap na te drukken,
   Zoo is ieder tred gewis.
'k Zal dan altijd verder komen,
En voor geen verdoling schroomen
   Waar my voorgewandeld is.

't Zij bezocht! Weêrom te keeren
Zal het zelfde spoor my leeren,
   Als de weg niet verder strekt.
Immers, met het spoor der Ouden
Voet- voor voetstap vast te houden,
   Is het kunstgeheim ontdekt.

Moedig aan! - maar welke stappen!
Hier moet alle moed verslappen.
   Neen, die schreden zijn zoo wijd! -
Hemel neen, tot zulke schreden
Ben ik veel te klein van leden:
   't Is een reus, die ze overschrijdt.

Maar - het moog den weg verlengen,
Om hem toch ten eind' te brengen
   Deel ik ieder stap in drie.
'k Kan dan toch het pad niet missen
Naar die kunstgeheimenissen
   Waar ik reeds een glimp van zie.

Doch - ik kan geen zevenmalen
't Sleepend beentjen tot my halen
   Of daar kleef ik vast in 't slik! -
Vrienden, houdt u daar beneden
Met wat grasgebloemt te vreden
   Eer gy net zoo vaart als ik.

't Zij men kruiper is of klimmer,
't Malle midden is nog slimmer;
   En, wien 't lief moog zijn of leed,
Beter, een aanspraakloos rijmer
Of geduldig verzenlijmer,
   Dan een halfmislukt poëet.

Saffo.
naar het oud Fransch der beroemde ‘Clotilde’.*

Zy mag een grooter heil dan godenwellust smaken,
Op wie uw oogstraal rust, die aan uw lachjen hangt,
Die van uw rozenmond, tot balsem in haar blaken,
Den zoeten adem vangt.

Ik zag u, en mijn borst, geheel in vlam gevlogen,
Bleef prooi van 't stroomend vuur met aders en gebeent;
De wanhoop smoort mijn klacht, die tintelt uit mijne oogen,
Maar op mijn mond versteent.

't Is zuizling en gebruisch en nevel die me omzweven,
Een siddring grijpt me om 't hart en stremt my 't kokend bloed.
'k Bezwijk en hijge en zucht, voel d'adem my begeven
En sterf in louter gloed.

1823.

* Gentsche Kunst- en Letterblad. 1843-45.

Antonides.*

De Dichter op wiens stoute en forse reuzenschreden
Mijn starend oog zich hechtte, in d' opgang van Parnas:
Wien ik my kracht gevoelde om op het spoor te treden
Doch wien mijn hart te groot tot Mededinger was.
Wiens geest ik altijd eere en in zijn vlucht bewonder,
Ja, licht onwetend volge als hy zijn toon verheft;
Maar minder windgebrom by 't rollen van zijn donder,
En meer verplettrends wensch wanneer zijn bliksem treft.

1824.

Storm.*

Interfusa uiteutes
Vites aequora Cycladas.

HORAT.

Wat voeren nieuwe en hooger vloeden
ô Staatshulk, u te rug in zee!
Wat doet ge? Zoek, ô zoek de ree'.
Een zwangre bui van tegenspoeden
Rukt aan. Uw roerpen schokt en schudt,
Door duizend handen aangegrepen;
Uw Stuurman zit, in 't hart benepen,
Belegerd, raadloos in de hut.
De stormwind die de lucht doet schateren,
Verkracht den helmstok, buigt de mast;

* Avondschemering, 75.
* Rotsgalmen II, 31.

De raas en stengen lijden last,
En want en luik en berders klateren;
De kiel, aan 't werken, wringt en kraakt;
En zeil- en touwwerk rijt aan flarden;
Geen middel meer om 't uit te harden
Daar zee en lucht verwoesting braakt!
Wat trotst ge op beeldwerk, fraai gehouwen?
Al spalkt uw boegleeuw oog en tand,
De golven geeslen u naar 't strand,
En spotten met een dwaas vertrouwen
Op namen die de spiegel draagt!
ô Wrak gestel van eiken planken,
Wat stiert gy tusschen rots en banken
Waar op u 't Weêr te barsten jaagt?

ô Kostbre romp, ô rijke lading!
Ach! stondt gy 't razend onweêr door!
Maar meir noch afgrond kent verzading,
En stelt des Zeemans kunst te loor.
Dan mag geen ankerkabel baten;
Geen vlijt, geen winden meer, dat redt!
Van uitzicht, moed, en kracht verlaten,
Geen toevlucht dan in 't Noodgebed!

1824.

Te rug keer.*

- Nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos. -

HORAT.

De slechthoofd, op verdwaasde wijsheid
En Filozofen eernaam trotsch,
Ducht eindlijk by bezonnen grijsheid,
De wraak des langgetergden Gods.
Te rug, verdoolden! ja keert weder,
Keert weder! maakt uw voeten vlug!
Ja, werpt u voor den Wreker neder
Wiens pijlbus rammelt op zijn rug:
Wiens boog, met ijzren hand gespannen,
Onfeilbre schichten drijft naar 't wit;
Die 't tarwengraan van 't kaf zal wannen,
En wien geen offersmook verbidt:
Die met den opslag van zijne oogen
Den Dwingland van den zetel rukt,
En Needrigheid, in 't stof gebogen,
De diadeem op 't voorhoofd drukt!
Te rug! Zijn bliksemslagen pletten
Wie aan Zijne Almacht weêrstand biedt;
Aanbidt, ontfangt zijn Vredewetten,
En, stof, misken uw Schepper niet!
Zoek, zondaar, zoek voor wederstreving,
Voor afval, voor verworpen zoen,
By Hem, by Hem-alleen, vergeving,
Die voor uw gruwel kon voldoen:

* Rotsgalmen II, 42.

Die, zondaar in uw plaats getreden,
Voor u vrijwillig heeft geboet,
Voor u, en Dood en Hel geleden,
En u gewasschen in Zijn bloed!

1824.

N a HORATIUS.

De schoonste lusthof.*

Wat 's de liefelijkste Gaarde
In den omvang van heel de aarde?
Wat de schoonste vreugdenhof,
Duikende in zijn lommerlof?
Waar het zielverrukkendst Eden
Van den Hemel afgebeden,
't Geen nooit Lustbeemd overtrof?

't Is niet waar de frissche roos,
Waar de blozende abrikoos,
Geuren strooit of kleuren mengelt;
Waar de wijnstok tros aan tros
In den dichten bladerdosch
Met den zachten appelblos
Aan granaat en vijgen strengelt.
't Is, waar 't zachte huwlijksbed,
Van den twistrook onbesmet,
Vruchtbaar in geliefde loten
Uit de reinste Min gesproten,
Van zijn ranken is omzet.

* Rotsgalmen II, 91.

In dien Lusthof bloeit de Vreugd
In omarming van de Deugd,
Strooit heur zilvren bloessembladen
Op met thijm gevloerde paden,
Waassemt heil en wellust uit;
Lacht de nieuw ontknopte spruit,
Speelt en springt en tiert en dartelt
Van de maagdepalm omsparteld,
En, met lieflijk geitenblad
Majolein en epp' doorvat,
Die zich met vereende vlechten
In heur slingring samenhechten;
Buigt en klemt zich om den tronk
Die haar uit zijn wortel teelde,
Wien de reine Bron van weelde
Frissche levenssappen schonk.
Daar, daar daauwt des Hemels zegen,
Daar laaft koele zomerregen,
Koestert stralend zonnevuur,
Juicht de lachende Natuur
In heur rozenkoets gelegen,
Stooft des Zefirs zoele zucht;
En de traaggerijpte vrucht
Ademt, wie haar nadert, tegen
Met verkwikkende amberlucht.

Daar is 't stormen onbekend
Dat het woeste Noorden zendt;
Daar de gure najaarsvlagen
By het krimpen van de dagen.
Daar, in spijt van 't jaarsaizoen,
Is de bloemgaard eeuwig groen;
Daar, uit nooit ontblaârde struiken
En vernieuwde plant by plant,
Anemoon en amarant
By de grasviool ontluiken,
En de krokus en narcis
't Veldkleed tot schakeering is,
En de wintervioliéren

Om de hulst en taxis zwieren.
Ja, als sneeuw en hageljacht
De akkers met heur last bevracht,
Heft het geurig bloemgemengel
't Blinkend hoofd op fieren stengel,
En belacht het bijster weêr,
Schoon het stammen ploft ter neêr.
Ja, wanneer de Wintervlokken
Hechten op verdunde lokken,
Lacht de Lente nog in 't oog,
Altijd vrolijk, altijd droog;
Schittrend van geen dartle lonken
Maar van teedre vreugdevonken
Die het dankbaar hart ontsteekt,
Van een hemeldaauw doorweekt,
En van hooger Geest doorwemeld
Die geheel de ziel verhemelt,
En, als de Afscheids-Engel wenkt,
Voor de hier geteelde vruchten,
Hier genoten zielsgenuchten,
's Levens gulden appel schenkt.

1824.

Moed.*

De Moed is meer dan kracht waar 't uitgetogen zwaard
Het pleit beslissen zal den arm der Helden waard.
De Moed grijpt hart, en ziel, en boezem aan, en zinnen,
En doet op de overmacht de palm der zege winnen.
Verheven drift van 't hart dat voor de grootheid slaat,
Aan tederheid verwant, der zwakken toeverlaat,
Geblaakt door zuivre vlam aan Liefdes toorts ontsteken,
Is de eer van 't Schoon geslacht zijn dierbaarst glorieteeken.
De zedigheid, met de ernst in eedlen blos gehuld,
Vertoont den gloed der eer die 't moedig hart vervult.
De rijkdom moog de zucht van lage zielen trekken,
En in verbasterd zaad een vuigen hoogmoed wekken;
De Moed veracht die glans, en 't geen zijn boezem vleit,
Is 't zelfgevoel der deugd in al heur waardigheid.

1824.

Na een HS. van de twaalfde eeuw.

* Rotsgalmen II, 127.

Winter.*

Horrida tempestas coelum contraxit -

HORATIUS.

Bromt, buldert, woedt, vermeetle Dwingelanden
Die thands in 't vak der vale lucht gebiedt!
Daalt, nevels, daalt, omhult, begraaft de stranden;
Rijst, bergen sneeuws die uit de wolken schiet!
De zwaluw vlucht en kruist de azure baren,
Of slaapt vermoeid in poel en waterplasch.
De mosch-alleen blijft hier om voedsel waren,
En hupt en piept op 't dorre struikgewas.
Geen tortel kirt door 't eenzaam der valleien;
Cythere week, zy mist heur wagenspan.
De vale Dood schijnt hier zijn kleed te spreien,
En 't Leven vliedt voor 's aardrijks Beurttyran.
Piep, bruin geslacht, en rep uw matte vlerken;
Schud af die vracht, die sneeuw die ze overstrooit,
En ga uw borst in 't warme nestjen sterken,
Waar teedre min het kille hart ontdooit.
Of heeft u licht de honger uitgedreven?
Ach, 't is vergeefs - gy boort geen dekkleed door
Als de aard verhult, die wat ze u wenscht te geven
In 't wintergraf van moordend ijs verloor!
Ach, sterf voor 't minst aan 't harte van uw gade:
Die dood, hoe hard, is nog der liefde zacht!
Geen tederheid smoort Winters ongenade;
Doch keer tot haar, die hijgende op u wacht.
Doch neen, uw oog kan 't hare niet ontmoeten,
Van honger dof, verduisterd van den nood;
Kom aan dit brood uw eigen honger boeten,
En werp haar dan een aandeel in den schoot!
'k Weet, wat het zegt, een Gâ te zien versmachten!
't Gebrek is zoet, by dat waar 't hart in lijdt;
Maar zoek' geen baat uit vruchtelooze klachten,

* Rotsgalmen II, 129.

Noch geev hy 't op, die met het onheil strijdt!
Die 't lijden kent, kent ook het mededogen.
Gevogelt', ja, ook gy hebt recht op spijs:
Uw leven ook is dierbaar in mijne oogen:
Dat leven is mijns Scheppers gunstbewijs.
Ach! moet ge soms voor mijn behoefte bloeden,
Hy is 't, die u dees lotbestemming gaf,
(Ook my zal niets voor 't geen my wacht behoeden,)
Maar 't leven-zelf zij 't schepsel niet tot straf!
Mijn hart neemt deel in 't krimpen van de wormen
Die dees mijn voet met wederwil vertreedt,
En, moet mijn hand verwoesting op u stormen,
't Zij dan voor 't minst met geen vermijdbaar leed.
Natuur is mild; zou ik gevoelloos blijven
Als wel te doen aan mijn vermogen staat?
Die nooddruft zoekt, verachtend van my drijven,
Zoo lang een hart in dezen boezem slaat?
Neen, Liefdeplicht omsluit zich in geen palen.
Gevogelt' ja, dat om uw voedsel zwoegt,
ô Mocht ik al wat nood lijdt dus onthalen,
Dan waar mijn ziel, by wat zy leed, vernoegd!
ô Rijkaarts! gy, die in uw pels gedoken,
By 't streelen van uw blaakrend wintervuur
Aan 't stulpjen denkt waar rijs noch sprokk'ling rooken,
Staat aan uw hart dat zelfgenot niet duur?
ô Wenscht ge niet een deel van 't uw te schenken
Aan wie zoo veel, van 't noodigst-zelf, ontbeert?
Of kan 't dat hart in dat genot niet krenken,
Wie aan uw zij' door 't jammer word' verteerd?
Kunt ge aan uw disch de spijs met vreugde smaken,
En zien niet naar wie hongren om u heen?
In zang en spel uw ledig hart vermaken,
En laten, wie dit aanstaart, in 't geween?
Ach! zoo is meer dan wind en onweêrvlagen,
Dan hageljacht, dan nevel, sneeuw, en vorst,
Ontmenschten, in uw ijzren borst geslagen;
Dan woont de Hel, de Hel-zelv in die borst.

1824.

Lentebede.*

De harde winter is vervloten;
Geen stormwind schudt de dorre haag,
Geen ruisselende regenvlaag
Wordt op den veldgrond neêrgeschoten;

Een balsemende Lentelucht
Doordringt der planten zwellende aderen
Ontwikkelt bloessemknop en bladeren,
Doorademd van des levens zucht.

ô Gy, wiens hand en veld en hoven
Met geurig kruid en bloemen siert,
En 's Hemels wentelloop bestiert
Om 's aardrijks vruchtbren schoot te stoven:

Geef, by de ontloken bloessemschat
Van Uw weldadig welbehagen,
Ons hart de dankbre vrucht te dragen
Die zaad voor de eeuwigheid bevat;

Ontwikkel by 't verrukt ontwaken
Der ingesluimerde Natuur,
In ons 't bedolven levensvuur,
En laat het U ter eere blaken!

En daar de bie om 't frissche kruid
Op 't gonzend vlerkjen rond mag zweven,
ô Laat mijn Lofzang t' Uwaart streven,
En stort' hy U mijn boezem uit!

Na het Ethiopische by JONES.
1824.

* Rotsgalmen II, 133.

Zucht.*

Λιβὰς οὐρανία
Κέχυμαι κατὰ γᾶς.
Παγᾷ με δίδου
Ὅθεν ἐξεχύθην
Φυγὰς ἁλῆτις.

SYNESIUS.

Hemeldrop, op de aard gesprengd,
En aan 't vuile stof gemengd
Dat mijn reinheid aan blijft kleven,
Zucht ik dat me een Hooger macht
Aan de bron te rug moog geven
Waar ik uit werd voortgebracht.

1824.

Clotilde aan haar zuigeling.*

ô Dierbaar beeld uws Vaders, teder Wichtjen,
Slaap op de borst die 't lieve mondtjen drukt!
Luik aan mijn hart dat Englenlief gezichtjen,
Dat heel mijn ziel in wellust houdt verrukt.

Lief kleintjen, slaap, en smaak die sluimringsweelde,
Die moeders oog sints lang niet overspreidt.
Zy waakt om u; en, wat haar 't hart ooit streelde,
Dit waken heeft een teedrer zaligheid.

* Rotsgalmen II, 144.
* Rotsgalmen II, 159.

Zy waakt om u, - om in de vreugd te baden
   Van u te zien, te zorgen voor uw rust.
Hoe zou ze 't oog in u te zien, verzaden?
   Hoe 't zwelgend hart verzaden in die lust?

Slaap dierbaar kind, gy afgod van mijn harte!
   Slaap op het hart waar ge onder werdt gevoed,
En afgescheurd met bange en teedre smarte;
   En - wien dat hart nog voedstert met zijn bloed.

Boet daar uw trek met wellustvolle teugen,
   En slaap, mijn wicht, van de overstelping in!
Al mag me uw stem door 't kirren slechts verheugen,
   Dat lief geluid betoovert ziel en zin.

Eischt, als ge ontwaakt, weêr nieuwe lavingtoogjens,
   En straal me op nieuw uw minlijk oogjen toe;
Ik spiegel my in die aanvallige oogjens,
   Steeds nieuw vermaakt, en nooit dat spieglen moê.

Wat laat uw mond den vochten tepel glippen?
   Aan u behoort geheel die moederborst.
Drink onbeschroomd en pers haar met de lippen,
   Zy heeft genoeg, genoeg voor uwe dorst.

Laat vrij die bron uw lipjens overvlieten;
   Haar dorst is 't steeds dat zy uw dorst verkoel',
En ieder drup die zy u uit mag gieten,
   Is nieuwe lust voor 't moederlijk gevoel.

Neen, niets te veel dat gy dien wel zoudt vergen,
   Die door Natuur voor u ontsloten werd!
Neen, nooit genoeg kunt gy die ader tergen!
   Nooit, nooit genoeg voor 't moederlijke hart.

Maar 'k zie den slaap zijne armen om u strekken,
   Uw mondtjen sluit, en 't is uw' oogjens nacht.
Ach, mocht die blos uw koontjens niet bedekken,
   Wat waar die rust uw moeder dan verdacht!

Verdacht -? Mijn God! ik voel mijn wang verbleeken.
   Mijn kind! ontwaak, ach, voor een oogenblik!
Ontsluit uw oog; laat my dien sluimer breken,
   En red mijn ziel van meer dan stervensschrik.

God' dank! hy sliep. - Genoeg! ik ben herboren,
   ô Zoete slaap, ô strooke uw hand hem zacht. -
En mocht mijn vreugd ook hem door 't harte gloren,
   Naar wien mijn ziel in 't heetst verlangen smacht!

Ja, mocht hy thands in dees mijne armen vlieden,
   Hier aan mijn zij' uw adem gadeslaan;
Mocht hy met my uw slapend oog bespieden,
   En 't oogenblik wanneer zy opengaan!

Ach, mocht ge hem, den oorsprong van uw leven,
   (Mijn dierbren Gâ, wien 't Oorlogslot behoê!)
Met blijden lach het minlijk welkom geven,
   En reiken hem de onnooz'le handtjens toe!

Hoe zal hy u met vaderarm omvangen,
   En elken lach u kussen van 't gelaat!
Hoe! aan mijn hals, u om de leden hangen,
   Terwijl zijn borst de mijne tegenslaat!

Wat vreugd voor hem, in u zijn beeld te aanschouwen!
   Dat blaauwend oog, zoo teder, zoo vol vlam;
Dien voorhoofdszweem, die (zaligste aller vrouwen)
   By d' eersten blik, my de eerste rust benam!

Dien eedlen trek waarin geboorte teekent,
   Die 't Vrouwlijk hart met liefde en eerbied treft,
En 't onbescheid met d' enklen opslag wrekend,
   Waar lager bloed zich roekloos meê verheft.

Ja 't is zijn oog, en 't zijn de zelfde trekken,
   Waar dit mijn hart geheel zijn heil in vond;
En - kon mijn schoot een andren zweem verwekken,
   Dan die zoo diep in 't hart gezegeld stond?

Ja, 'k wil met u zijn hart en liefde deelen,
   Die my 't Heelal met zoo veel recht benijdt;
En, moogt ge ook eens een lieve Weêrhelft streelen,
   Bemin ze als hy - maar, die gy waardig zijt!

Ik spreek tot u; maar - hoort gy me? - Ach onnoozele,
   Al sliep hy niet, hoe zou hy 't toch verstaan!
Mijn zuigling, ach! wat ik al mijm'rend kozele,
   Nog is zijn brein de dag niet opgegaan.

ô Lieve rust der kindschheid, voor 't ontwaken
   Dier denkenskracht, die zich te vroeg ontwindt!
ô Moog hem die niet meê rampzalig maken
   Door 't geen voor elk des levens zoet verslindt!

1824.

Aanteekeningen.

Aanteekeningen.

Op de barmeciden, bladz. 30.

NB. Men zou beter de B a r m e k r i n e n zeggen, maar de verfranschte benaming van B a r m e c i d e n is thands aangenomen en bekend.

Medea, bladz. 262.

An felix Oeneus nato victore fruetur,
Thestius orbus erit? - Fraterni manes adeste,
Officium sentite meum, magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora nostri.

OVID. Met. VIII, 486.

Mors morte pianda est,
In scelus addendum scelus est, in funera funus.

Ib. 483.

Gelijk Althéa uit beginsel van verzoening handelde, handelde Medéa ongetwijfeld, by een evengelijke daad, uit den zelfden grond. O r b i t a t e m o r b i t a t e l u ë n d a m e s s e , was de grondregel der toenmalige denkwijze, op 't j u s t a l i o n i s gegrond. Aan Jazon had zy haars Vaders afkomst opgeofferd, zy was hem op dien Jazon en op zichzelve de wraak verschuldigd; en hiermede meende zy hare wroeging en het haar vervolgende Lot, ruim zoo veel als het gevoel van het ongelijk, haar aangedaan, te bevredigen. - In het kind den Vader te haten, is in eene Moeder een gruwel, die voor het laatste verval der menschheid bewaard bleef. De vroeger tijden kenden dien niet, en wie nog een menschelijk hart heeft, kan er de mogelijkheid niet van aannemen.

Ruimte en tijd, bladz. 268.

Men onderstelle niet, dat ik 't in het punt van deze voorwerpen van beschouwing met Kant oneens zoude zijn. Lang eer Kant met zijne Filozofie opgetreden was, heb ik in Geschriften van Psychologischen aart, het verschijnsel der lichaamlijke uitgebreidheid waar zy van afhangen, als zoodanig voorgesteld, en hare wezendlijkheid in zichzelve weêrsproken. Ook volgt dit zelfde uit de gronden van Leibnitz; en eeuwen te voren was men daar even zeer van overtuigd. ‘Videt animus (zegt Claudianus Mamertus de statu animae) absque corpore non corpulentum aliquid, aut per loca distentum, sed ipsam veritatem incorporeo contemplatur obtuitu:’ het geen noodwendig insluit, dat dit besef van uitgebreidheid louter verschijnsel is. Maar wanneer de geheele wareld den mond vol heeft van zoodanige afgetrokkenheden en het meerderdeel zonder recht te verstaan, wat zy er meê meenen of uitdrukken, wordt het spotten met die Mode-taal zoo natuurlijk als met alle andere gemaaktheid en schoolvossery, en doet de zaakzelve niet aan.

‘Ludat permissis sobria Musa jocis.’

AUSONIUS Epigr. 9.

Bladz. 268.

De Ridderschap des dompers.

Ik weet niet of de Ridderorde van dezen naam zeer bekend is, maar by openbare lezing in een onzer aanzienlijke Maatschappyen, heeft iemand deze waardigheid tot onderwerp genomen; en zeker verdient de tytel bewaard en algemeener gemaakt te worden. Die er meê bedoeld zijn zullen zekerlijk aan de razende party der Verlichters zoo veel Ridderlijks niet zien, om dit kompliment met een van gelijken aart te vergelden.

Bladz. 268.

Doelmatig.

Heerlijk Kantiaansch woord, thands zeer in den smaak. Men leere my slechts, wat doel en maat met elkander gemeen hebben? Matig is, naar de maat; rechtmatig is, naar de rechtmaat of meetstaf: maar een doelmaat verklaar ik niet te kennen. By de Hoog-

duitschers, geen taal meer hebbende die zy verstaan kunnen, gaan zulke woordmaaksels door; maar geen Hollander duldt ze in zijne altijd en in alles beteekenisvolle moedertaal.

Bladz. 269.

Doe Ruimte en Tijd te niet.

Het vers-zelf wordt in het Engelsch naamloos opgegeven by Pope. Zie zijne A r t o f s i n k i n g, Chapt. XI.

Bladz. 270.

En, als een Vaankaros in d' algemeenen strijd, enz.

Ik hoop niet dat de c a r o c c i o der Italianen, waarvan 't Fransche woord c a r o s s e verbasterd (en dus ook noodwendig mannelijk) is, mijnen Lezeren onbekend zij. Ook by ons, in onze Nederlandsche oorlogen, was hy in den ouden tijd niet vreemd, schoon niet even zeer in algemeen gebruik als by die van Boonen (gelijk men van ouds B o n o n i a plag te noemen) van wie het spreekwoord gewaagt. ‘Stare debemus pro regulis juris,’ zeiden de oude Rechtsleeraars, ‘tamquam Bononienses pro caroccio suo.’ - Hy wiens nieuwerwetsche opvoeding hem onkundig gelaten heeft van het geen voor dezen een ieder tot onzent wist, raadplege wat Huydecoper op Melis Stoke (III Deel, bladz. 323) uit Vader Daniel, Strickerus, en onzen Jan van Heelu (naar wiens uitgave wy sedert veertig jaar reikhalzen) heeft aangehaald. Ook Turpyn in zijne Geschiedeuis van Karel den Groote gewaagt reeds van den vaankaros der Saraceenen, door acht ossen getrokken, en waarvan de mast door hem omgehouwen wierd, het geen deu Slag by Korduba besliste. C. 18.